

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**Implementácia smernice 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady
z 23. októbra 2000**

Plán manažmentu čiastkového povodia Ipľa

Aktualizácia

December 2015

Obsah

Zoznam použitých skratiek.....	5
Zoznam tabuliek	6
Zoznam obrázkov.....	11
Zoznam máp.....	12
Zoznam príloh	13
1 Úvod.....	15
2 Charakterizácia čiastkového povodia Ipľa	18
2.1 Popis povodia	18
2.1.1 Vymedzenie povodia	18
2.1.2 Orografické a geomorfologické pomery.....	19
2.1.3 Geologické a hydrogeologické pomery.....	19
2.1.4 Pedologické pomery	22
2.1.5 Lesné pomery	23
2.1.6 Klimatické pomery	23
2.1.7 Hydrologické pomery.....	24
2.1.8 Využívanie krajiny a krajinná pokrývka	26
2.1.9 Oblasťné špecifiká	28
2.2 Typológia útvarov povrchových vôd	28
2.2.2 Typológia a referenčné podmienky.....	28
2.2.3 Vymedzenie vodných útvarov.....	30
2.3 Podzemné vody.....	32
2.3.1 Vymedzenie útvarov podzemných vôd	32
2.4 Prehľad významných vodohospodárskych problémov	33
2.4.1 Iné významné aktivity a novo vznikajúce problémy	33
3 Register chránených území.....	36
3.1 Chránené oblasti určené na odber pitnej vody.....	36
3.2 Chránené oblasti určené na rekreáciu a vody určené na kúpanie.....	37
3.3 Chránené oblasti citlivé na živiny.....	37
3.4 Chránené územia vrátane európskej sústavy chránených území (Natura 2000)	37
3.5 Chránené oblasti pre ochranu hospodársky významných vodných druhov	41
3.6 Ochrana sladkých povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb	41
4 Identifikácia významných vplyvov.....	42
4.1 Povrchové vody.....	43
4.1.1 Znečisťovanie povrchových vôd organickým znečistením	43
4.1.1.1 Organické znečistenie z komunálnych odpadových vôd.....	46
4.1.1.2 Organické znečistenie z významných priemyselných a iných zdrojov znečistenia	50
4.1.1.3 Organické znečistenie z poľnohospodárstva	51
4.1.2 Znečisťovanie povrchových vôd živinami.....	51
4.1.2.1 Znečistenie z bodových zdrojov znečistenia	51
4.1.2.2 Odhad emisií živín z difúzných a bodových zdrojov znečistenia	53
4.1.3 Znečisťovanie povrchových vôd prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR	56
4.1.3.1 Vypúšťanie odpadových vôd s obsahom špecifického znečistenia z potenciálnych významných priemyselných a iných zdrojov znečistenia	57
4.1.3.2 Vypúšťanie komunálnych odpadových vôd - potenciálny zdroj špecifického znečistenia	60
4.1.3.3 Potenciálne zdroje difúzneho znečistenia vôd prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR	60

4.1.3.4	Súpis emisií, vypúšťaní a únikov prioritných látok a látok relevantných pre SR...	63
4.1.4	Významné hydromorfologické zmeny	65
4.1.4.1	Narušenie pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov	66
4.1.4.2	Narušenie priečnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom a ostatné morfológické zmeny	66
4.1.4.3	Hydrologické zmeny.....	68
4.1.4.4	Výhľadové infraštruktúrne projekty.....	70
4.1.5	Iné významné antropogénne vplyvy	76
4.1.5.1	Invázne druhy	76
4.1.5.2	Mimoriadne zhoršenie vôd.....	78
4.2	Podzemné vody.....	79
4.2.1	Znečisťovanie podzemných vôd	79
4.2.1.1	Znečisťovanie vôd dusíkatými látkami	81
4.2.1.2	Znečisťovanie vôd pesticídnymi látkami.....	85
4.2.1.3	Znečisťovanie vôd ostatnými chemickými látkami	88
4.2.2	Kvantita podzemných vôd.....	88
5	Monitorovacia sieť a hodnotenie stavu	91
5.1	Povrchové vody.....	92
5.1.1	Monitorovacia sieť	92
5.1.2	Spoľahlivosť hodnotenia.....	95
5.1.3	Ekologický stav / potenciál.....	95
5.1.4	Chemický stav	99
5.1.4.1	Hodnotenie obsahu vybraných látok v biote a sedimente	100
5.1.4.2	Vyhodnotenie súladu vybraných prioritných látok podľa ustanovenia článku 3 ods.1a bod i) smernice 39/2013/EÚ.	102
5.1.5	Hodnotenie množstva vôd a režimu povrchových vôd aktualizovaná	102
5.1.6	Vymedzenie výrazne zmenených a umelých vodných útvarov.....	106
5.1.6.1	Prístup k vymedzeniu výrazne zmenených a umelých vodných útvarov	106
5.1.6.2	Postup pri vymedzovaní výrazne zmenených a umelých vodných útvarov	107
5.1.6.3	Výsledky vymedzenia výrazne zmenených vodných útvarov	109
5.1.7	Dopady a analýza rizika.....	111
5.1.7.1	Vyhodnotenie dopadov	112
5.1.7.2	Riziko nedosiahnutia environmentálnych cieľov	113
5.2	Podzemné vody.....	114
5.2.1	Monitorovacia sieť	114
5.2.2	Spoľahlivosť hodnotenia stavu	118
5.2.3	Chemický stav podzemných vôd	119
5.2.4	Kvantitatívny stav podzemných vôd	122
5.2.5	Vyhodnotenie rizika nedosiahnutia dobrého stavu k roku 2021	124
5.2.5.1	Kvalita podzemných vôd.....	124
5.2.5.2	Kvantita podzemných vôd.....	126
5.3	Chránené územia	127
5.3.1	Územia s povrchovou vodou určenou na odber pre pitnú vodu	127
5.3.2	Územia s vodou určenou na kúpanie.....	128
5.3.3	Územia s povrchovou vodou vhodnou pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb.....	128
5.3.4	Monitorovanie referenčných lokalít	128
5.3.5	Oblasti citlivé na živiny, vrátane oblastí ustanovených ako zraniteľné podľa smernice 91/676/EHS a oblasti ustanovené ako citlivé oblasti podľa smernice 91/271/EHS	129
5.3.6	Chránené územia vrátane európskej sústavy chránených území (Natura 2000).....	130
5.3.7	Vodné toky vodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb	131
6	Environmentálne ciele a výnimky	131

6.1	Environmentálne ciele	131
6.1.1	Environmentálne ciele pre útvary povrchovej vody	131
6.1.2	Environmentálne ciele pre útvary podzemnej vody	132
6.1.3	Ciele pre chránené územia	132
6.2	Výnimky	135
6.2.1	Povrchové vody	135
6.2.2	Podzemné vody	137
7	Ekonomická analýza využívania vody a návratnosť nákladov za vodohospodárske služby	138
7.1	Hospodársky význam využívania vody	138
7.2	Trendy v kľúčových ekonomických ukazovateľoch a tendenciách do roku 2021	147
7.3	Návratnosť nákladov na vodohospodárske služby	152
7.4	Cenová politika za vodohospodárske služby	155
7.4.1	Cenová regulácia v oblasti výroby, distribúcie a dodávky pitnej vody verejným vodovodom a odvádzania a čistenia odpadovej vody verejnou kanalizáciou	157
7.4.2	Cenová regulácia vodohospodárskych služieb spojených s využívaním vodného toku	159
8	Program opatrení	160
8.1	Organické znečistenie	160
8.1.1	Prístup k návrhu programu opatrení	160
8.1.2	Návrh opatrení pre redukovanie organického znečistenia	160
8.2	Znečistenie povrchových vôd živinami	163
8.2.1	Prístup k návrhu programu opatrení	163
8.2.2	Návrh opatrení pre redukovanie znečistenia živinami	163
8.3	Znečistenie prioritnými a relevantnými látkami	168
8.3.1	Prístup k návrhu programu opatrení	168
8.3.2	Návrh opatrení pre redukovanie znečistenia prioritnými a relevantnými látkami	168
8.4	Opatrenia na elimináciu hydromorfologických vplyvov	169
8.4.1	Opatrenia na zabezpečenie pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov	169
8.4.1.1	Prístup k návrhu programu opatrení	170
8.4.1.2	Návrh programu opatrení	170
8.4.2	Opatrenia pre zabezpečenie laterálnej spojitosti mokradí / inundácií s tokom a ostatné morfológické zmeny	171
8.4.2.1	Prístup k návrhu programu opatrení	171
8.4.2.2	Návrh programu opatrení	171
8.4.3	Opatrenia pre zlepšenie hydrologických podmienok	171
8.4.4	Výhľadové infraštrukturálne projekty	172
8.5	Invázne terestrické druhy	172
8.6	Kvalita podzemných vôd	173
8.6.1	Prístup k návrhu programu opatrení	174
8.6.2	Návrh opatrení	174
8.7	Kvantita podzemných vôd	175
8.8	Náklady na opatrenia	176
8.8.1	Náklady na základné opatrenia na splnenie požiadaviek RSV čl. 11(3) (a) a jej Prílohy VI, časť A	176
8.8.2	Náklady na základné opatrenia na splnenie požiadaviek RSV čl. 11(3) (b) – (l)	179
8.8.3	Celkové predpokladané náklady	179
9	Ochrana pred škodlivými účinkami vôd a klimatická zmena	180
9.1	Klimatická zmena	180
9.1.1	Adaptácia na klimatickú zmenu	182
9.2	Ochrana pred povodňami	183
9.3	Sucho a nedostatok vody	186

9.3.1	Ekologické prietoky (E-flow)	188
10	Register podrobnejších plánov a programov	193
10.1	Plány manažmentu povodňového rizika	193
10.2	Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR na roky 2016 – 2021	193
10.3	Koncepcia využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030	193
11	Informovanie verejnosti a konzultácie	194
11.1	Informovanie verejnosti	194
11.2	Konzultácie	197
11.3	Účasť na príprave plánu	198
12	Zoznam oprávnených orgánov	198
12.1	Systém kvality organizácií riadených MŽP SR	200
12.1.1	Systém zabezpečenia kvality v SHMÚ	200
12.1.2	Systém zabezpečenia kvality vo VÚVH	200
12.1.3	Systém zabezpečenia kvality v SVP, š. p.	200
12.1.4	Systém zabezpečenia kvality v SAŽP	201
12.2	Kontaktné miesta na získanie dokumentov	201
Použitá literatúra		202

Zoznam použitých skratiek

As	Arzén
AT	Atrazín
AWB	Umelý vodný útvar
BAT	Najlepšia dostupná technológia
BPK	Biologický prvok kvality
BSK5	Biochemická spotreba kyslíka
BSK5 (ATM)	Biochemická spotreba kyslíka s potlačením nitrifikácie
BÚ SAV	Botanický ústav Slovenskej akadémie vied
Cl(-)	Chloridy
ČOV	Čistiareň odpadových vôd
EIA	Posudzovanie vplyvov na životné prostredie (Environmental Impact Assessment)
EK	Európska komisia
ENK	Environmentálne prvky kvality
EO	Ekvivalentný obyvateľ
EP	Európsky parlament
EPER	Európsky register inventarizácie chemických znečisťujúcich látok
EPo	Ekologický potenciál
E-PRTR	Európsky register uvoľňovania a prenosov znečisťujúcich látok
EÚ	Európska únia
GEP	Dobrý ekologický potenciál
GES	Dobrý ekologický stav
HDP	Hrubý domáci produkt
HEP	Hydroenergetický potenciál
HMWB	Výrazne zmenený vodný útvar
CHSKCr	Chemická spotreba kyslíka dichrómanom
CHSKMn	Chemická spotreba kyslíka manganistanom
CHÚ	Chránené územie
CHVO	Chránené vodohospodárske oblasti
IPKZ	Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania
MEP	Maximálny ekologický potenciál
MF SR	Ministerstvo financií SR
MPC	Maximálna prípustná koncentrácia
MKOD	Medzinárodná komisia pre ochranu rieky Dunaj
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MR	Maďarská republika
MSD	Medzinárodný súdny dvor
MZV SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
N	Dusík
NBS	Národná banka Slovenska
NKP	Národný klimatický program Slovenskej republiky
NPR	Národná prírodná rezervácia
NV	Nariadenie vlády
O2	Rozpustený kyslík
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OP	Ochranné pásmo
OPŽP	Operačný program životné prostredie
OPKŽP	Operačný program kvalita životného prostredia

OSN	Organizácia spojených národov
P	Fosfor
PCB	Polychlórované bifenyly
PCE	Tetrachlóretén
PEK	Pomer ekologickej kvality
PK	Prvok kvality
PPOR	Používanie prípravkov na ochranu rastlín
POR	Prípravky na ochranu rastlín
REZ	Register environmentálnych záťaží
RSV	Smernica 2000/60/EC Európskeho parlamentu a Rady ustanovujúca rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti vodnej politiky
SEA	Strategické environmentálne hodnotenie (Strategic Environmental Assessment)
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SIM	Simazín
SO4(2-)	Sírany
SR	Slovenská republika
SS	Stokové siete
SÚPD	Správne územie povodia Dunaja
SÚPV	Správne územie povodia Visly
SVP	Slovenský vodohospodársky podnik, š. p.
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody SR
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TCE	Trichlóretén
TV	Cieľová hodnota
ÚEV	Územie európskeho významu
ÚKE SAV	Ústav krajinnej ekológie Slovenskej akadémie vied
ÚKSUP	Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
ÚVZ	Úrad verejného zdravotníctva
UNDP GEF	United Nations Development Programme - Global Environmental Facility
UNEP	United Nations Environment Programme
ÚPzV	Útvar podzemných vôd
ÚRSO	Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
VHB	Vodohospodárska bilancia
VK	Verejná kanalizácia
VN	Vodná nádrž
VÚ/vodný útvar	Útvar povrchovej vody a/alebo útvar podzemnej vody
VÚVH	Výskumný ústav vodného hospodárstva
VV	Verejný vodovod
VVP	Významný vodohospodársky problém
WMO	Svetová meteorologická organizácia
ŽP	Životné prostredie

Zoznam tabuliek

Tab. 1.1	Okresné úrady v čiastkovom povodí Ipl'a
Tab. 2.1.1	Základné charakteristiky územia čiastkového povodia Ipl'a
Tab. 2.1.2	Prehľad geomorfologických jednotiek
Tab. 2.1.3	Hydrogeologická charakteristika hornín
Tab. 2.1.4	Lesné pomery
Tab. 2.1.5	Prítoky Ipl'a s plochou väčšou ako 500 km ²
Tab. 2.1.6	Hydrologická bilancia v čiastkovom povodí (obdobie: 1961 - 2000)

Tab. 2.1.7	Priemerné prietoky vo vodomerných staniách na tokoch čiastkového povodia (m ³ .s-1)
Tab. 2.1.8	N-ročné prietoky vo vodomerných staniách na tokoch čiastkového povodia
Tab. 2.1.9	M - denné prietoky vo vodomerných staniách na tokoch čiastkového povodia
Tab. 2.1.10	Krajinná pokrývka v čiastkovom povodí Ipl'a
Tab. 2.1.11	Pomerné zastúpenie druhov využívania krajiny v I. hierarchii v čiastkovom povodí Ipl'a
Tab. 2.2.1	Typy vodných útvarov kategórie riek
Tab. 2.2.2	Typy vodných útvarov so zmenenou kategóriou
Tab. 2.2.3	Prehľad počtu útvarov povrchových vôd podľa jednotlivých typov
Tab. 2.2.4	Sumárny prehľad počtu a dĺžky útvarov povrchových vôd v čiastkovom povodí Ipl'a
Tab. 2.3.1	Prehľad útvarov podzemných vôd
Tab. 3.1	Prehľad vodárenských zdrojov a ich ochranných pásiem
Tab. 3.2	Chránené územia určené na kúpanie – rok 2013
Tab. 3.3	Chránené vtáčie územia
Tab. 3.4	Chránené územia európskeho významu – rok 2013
Tab. 3.5	Zoznam lokalít vhodných na zaradenie do národného zoznamu ÚEV
Tab. 3.6	Ramsarské lokality v čiastkovom povodí Ipl'a
Tab. 3.7	Povrchové vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb
Tab. 3.8	Zoznam kmeňových tokov č. I vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb
Tab. 4.1.1	Aglomerácie nad 2000 EO v čiastkovom povodí
Tab. 4.1.2	Počet aglomerácií podľa veľkostných kategórií za rok 2011
Tab. 4.1.3	Vývoj nakladania s komunálnymi odpadovými vodami z aglomerácií nad 2 000
Tab. 4.1.4	Účinnosť odstraňovania znečistenia z ČOV aglomerácií nad 2 000 EO
Tab. 4.1.5	Vývoj vypúšťaného organického znečistenia do povrchových vôd z aglomerácií nad 2 000 EO a výhľad k roku 2021
Tab. 4.1.6	Znečistenie z priemyselných a iných zdrojov vypúšťané do povrchových vôd
Tab. 4.1.7	Vypúšťané znečistenie z aglomerácií, priemyselných a iných zdrojov znečistenia v ukazovateli Ncelk a Pcelk za rok 2011
Tab. 4.1.8	Prehľad emisií celkového dusíka podľa ciest vnosu – rok 2011
Tab. 4.1.9	Prehľad emisií celkového fosforu podľa ciest vnosu – rok 2011
Tab. 4.1.10	Prehľad priemerných ročných emisií celkového dusíka k časovej úrovni rokov 2005 – 2006 a 2009 - 11
Tab. 4.1.11	Prehľad priemerných ročných emisií celkového fosforu reprezentujúcich časovej úroveň rokov 2005 – 2006 a 2009 - 11
Tab. 4.1.12	Prehľad látok v nepriamych vypúšťaniach odpadových vôd –rok 2011
Tab. 4.1.13	Prevádzky IPKZ podľa druhu aktivít za rok 2011
Tab. 4.1.14	Prioritné a relevantné látky v odpadových vodách v čiastkovom povodí Ipl'a
Tab. 4.1.15	Bilancia znečistenia vypúšťaného do povrchových vôd charakterizovaného prioritnými látkami v čiastkovom povodí Ipl'a
Tab. 4.1.16	Bilancia znečistenia vypúšťaného do povrchových vôd charakterizovaného relevantnými látkami pre SR v čiastkovom povodí Ipl'a
Tab. 4.1.17	Vývoj v produkcii kalov z komunálnych ČOV na území SR a spôsobe nakladania s nimi
Tab. 4.1.18	Prehľad o miere kontaminácie kalov z komunálnych ČOV na území SR rizikovými prvkami
Tab. 4.1.19	Emisie ťažkých kovov do ovzdušia v SR za rok 2010
Tab. 4.1.20	Prerušenie pozdĺžnej kontinuity pre migráciu rýb - Kritérium významného vplyvu

Tab. 4.1.21	Prekážky pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov na testovaných vodných útvaroch – rok 2014
Tab. 4.1.22	Narušenie priečnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom - Kritérium významného vplyvu
Tab. 4.1.23	Počet vodných útvarov s významným narušením priečnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom – rok 2014
Tab. 4.1.24	Morfologická zmena - Kritérium významného vplyvu
Tab. 4.1.25	Prehľad počtu testovaných vodných útvarov s významnou morfologickou zmenou - rok 2014
Tab. 4.1.26	Hydrologické vplyvy a kritériá významnosti jednotlivých vplyvov
Tab. 4.1.27	Prehľad výsledkov vyhodnotenia indexu využitia vody v uzáverovom profile čiastkového povodia Ipľa
Tab. 4.1.28	Závlahové systémy v čiastkovom povodí Ipľa
Tab. 4.1.29	Typológia odvodňovacích kanálov podľa ich umiestnenia v krajine – údaje za SR
Tab. 4.1.30	Počet odvodňovacích kanálov navrhnutých na rekonštrukciu v čiastkovom povodí Ipľa
Tab. 4.1.31	Zoznam vodných útvarov ohrozovaných terestrickými inváznymi druhmi rastlín v povodí Ipľa
Tab. 4.1.32	Vývoj prípadov mimoriadneho zhoršenia kvality vôd
Tab. 4.1.33	Prehľad škodlivých látok spôsobujúcich mimoriadne zhoršenie kvality vody
Tab. 4.2.1	Vývoj spotreby minerálnych (NPK) a organických (hospodárskych) hnojív v SR v rámci poľnohospodárskej pôdy
Tab. 4.2.2	Spotreba minerálnych hnojív (NPK) na sledovanej poľnohospodárskej pôde v okresoch čiastkového povodia (t) v rokoch 2003 – 2012 (kg/ha).
Tab. 4.2.3	Sumárne údaje spotreby pesticídnych účinných látok (kg, l) na ochranu rastlín na poľnohospodársku a lesnú pôdu za roky 2002 – 2012 v SR (Zdroj ÚKSÚP)
Tab. 4.2.4	Najviac aplikované účinné látky (so spotrebou nad 10 000 kg,l) v SR za rok 2012
Tab. 4.2.5	Celkový odber podzemných vôd v roku 2007 a roku 2012
Tab. 4.2.6	Odbery podzemných vôd podľa jednotlivých útvarov podzemných vôd – rok 2012
Tab. 4.2.7	Významní odberatelia podzemných vôd – rok 2012
Tab. 5.1.1	Počty odberových miest povrchových vôd monitorovaných v období 2009 - 2012
Tab. 5.1.2	Ukazovatele, frekvencie a matrice pre hodnotenie ekologického stavu / potenciálu a chemického stavu
Tab. 5.1.3	Počty druhov meraní v monitorovacích miestach kvantity povrchových vôd
Tab. 5.1.4	Počty monitorovacích miest kvantity povrchových vôd pre čiastkové povodie Ipľa
Tab. 5.1.5	Výsledky hodnotenia ekologického stavu / potenciálu v čiastkovom povodí Ipľa a SÚP Dunaja z pohľadu počtov vodných útvarov
Tab. 5.1.6	Výsledky hodnotenia ekologického stavu v čiastkovom povodí Ipľa a SÚP Dunaja z pohľadu dĺžky vodných útvarov
Tab. 5.1.7	Porovnanie chemického stavu dĺžky vodných útvarov (v km) v čiastkovom povodí Ipľa a SÚP Dunaj v období 2007-2008 a 2009 - 2012
Tab. 5.1.8	Hodnoty MPC a TV podľa metodického pokynu MŽP SR č. 549/1998-2
Tab. 5.1.9	Štatistické vyhodnotenie nameraných koncentrácií špecifických látok v biote
Tab. 5.1.10	Štatistické vyhodnotenie koncentrácií špecifického znečistenia v sedimentoch
Tab. 5.1.11	Priemerné výšky zrážok a odtoku v rokoch 2009 - 2012
Tab. 5.1.12	Užívanie vôd v rokoch 2009 - 2012 [m ³ .s-1]
Tab. 5.1.13	Odbery vody v povodí Ipľa v rokoch 2009 - 2012 podľa užívateľských skupín
Tab. 5.1.14	Vodná bilancia za roky 2009 - 2012

Tab. 5.1.15	Identifikácia miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v roku 2009
Tab. 5.1.16	Identifikácia miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v roku 2010
Tab. 5.1.17	Identifikácia miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v roku 2011
Tab. 5.1.18	Identifikácia miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v roku 2012
Tab. 5.1.19	Prehľad predbežného a konečného vymedzenia HMWB a AWB
Tab. 5.1.20	Zoznam vodných útvarov konečne vymedzených ako HMWB
Tab. 5.1.21	Zoznam vodných útvarov konečne vymedzených ako AWB
Tab. 5.1.22	Prehľad počtu VÚ v riziku nedosiahnutia environmentálnych cieľov k roku 2021
Tab. 5.1.23	Prehľad dĺžky VÚ v riziku nedosiahnutia environmentálnych cieľov k roku 2021
Tab. 5.2.1	Počty monitorovacích objektov základného a prevádzkové monitorovania útvarov podzemných vôd v čiastkovom povodí Ipľa – rok 2012
Tab. 5.2.2	Sledované ukazovatele kvality útvarov podzemných vôd
Tab. 5.2.3	Frekvencie monitorovaných ukazovateľov kvality útvarov podzemných vôd
Tab. 5.2.4	Frekvencie monitorovania kvality útvarov podzemných vôd a čas odberov vzoriek
Tab. 5.2.5	Počty monitorovacích miest za obdobie v SÚP Dunaj a čiastkovom povodí Ipľa v roku 2012
Tab. 5.2.6	Počty monitorovacích miest v čiastkovom povodí Ipľa a SR v kvartérnych sedimentoch a predkvartérnych horninách v roku 2012
Tab. 5.2.7	Monitorované ukazovatele a frekvencie ich monitorovania
Tab. 5.2.8	Počty objektov v jednotlivých merných ukazovateľoch za roky 2012
Tab. 5.2.9	Frekvencie merania ukazovateľov pre hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd v roku 2012
Tab. 5.2.10	Významný trvalo vzostupný trend – objekty v kvartérnych útvaroch podzemnej vody
Tab. 5.2.11	Vyhodnotenie chemického stavu v kvartérnych útvaroch podzemných vôd
Tab. 5.2.12	Klasifikácia faktorov hodnotenia rizika
Tab. 5.2.13	Výsledné hodnotenie rizika nedosiahnutia dobrého chemického stavu resp. možného zhoršenia dobrého chemického stavu v ÚPzV SR k r. 2021
Tab. 5.3.1	Merané ukazovatele a frekvencia monitorovania dusíkatých látok v zraniteľných oblastiach
Tab. 5.3.2	Počet monitorovaných objektov v čiastkovom povodí Ipľa v roku 2012
Tab. 6.2.1	Výnimky pre útvary povrchových vôd z dosiahnutia dobrého ekologického stavu k roku 2021
Tab. 6.2.2	Prehľad počtu VÚ a ich dĺžok s uplatňovaním výnimiek z dosiahnutia dobrého chemického stavu k roku 2021
Tab. 6.2.3	Prehľad výnimiek podľa druhu zdôvodnenia
Tab. 6.2.4	Výnimky z dosiahnutia dobrého chemického stavu k roku 2021 pre útvary podzemných vôd
Tab. 7.1.1	Užívanie vody [tis. m ³] v roku 2011 a 2012
Tab. 7.1.2	Domácnosti za rok 2012
Tab. 7.1.3	Poľnohospodárstvo za rok 2012
Tab. 7.1.4	Priemysel za rok 2012
Tab. 7.1.5	Ostatné sektory za rok 2012
Tab. 7.2.1	Skutočné údaje o zásobovanosti z verejných vodovodov Vodárenských spoločností a prognóza vývoja do roku 2021
Tab. 7.2.2	Vývoj odberov z podzemnej a povrchovej vody pre priemysel
Tab. 7.2.3	Predpoklad odberov vody k roku 2021 v členení (podľa metodiky EHK OSN)

Tab. 7.3.1	Miera návratnosti nákladov za jednotlivé vodohospodárske služby za roky 2007 - 2011 za SR
Tab. 7.3.2	Miera návratnosti nákladov za jednotlivé vodohospodárske služby za roky 2007 - 2011 na úrovni správneho územia povodia Dunaj
Tab. 7.4.1	Priemerná cena pitnej a odpadovej vody bez DPH
Tab. 7.4.2	Vývoj cien za vodné a stočné pre domácnosti
Tab. 7.4.3	Vývoj v množstve odobratej vody pre domácnosti
Tab. 8.1.1	Zberné systémy alebo individuálne systémy / primerané systémy (IPS) aglomerácií nad 2000 EO
Tab. 8.1.2	Opatrenia pre čističky komunálnych odpadových vôd (ČKOV) z aglomerácií nad 2000 EO
Tab. 8.1.3	Počet a druh opatrení podľa smernice Rady 91/271/EHS
Tab. 8.2.1	Pravidlá krízového plnenia pre oblasť „Životné prostredie, zmeny klímy, dobré poľnohospodárske podmienky pôdy“
Tab. 8.4.1	Prehľad opatrení na zlepšenie pozdĺžnej kontinuity riek
Tab. 8.6.1	Zoznam lokalít na realizáciu prieskumu pravdepodobných environmentálnych záťaží, vrátane rizikových analýz
Tab. 9.2.1	Počet vodných útvarov, na ktorých boli identifikované geografické oblasti s významným povodňovým rizikom
Tab. 9.3.1	Limitné hydrologické charakteristiky používané v SR v súvislosti so zachovaním dostatočného množstva vody pre vodný ekosystém

Zoznam obrázkov

- Obr. 1.1 Územná pôsobnosť okresných úradov v čiastkovom povodí Ipľa
- Obr. 2.1.1 Klimatické oblasti v čiastkovom povodí Ipľa – Zdroj: Atlas krajiny Slovenska
- Obr. 2.1.2 Mapa zrážok
- Obr. 2.1.3 Mapa odtoku
- Obr. 2.1.4 Krajinná pokrývka – Zdroj – Corine landcover 2012
- Obr. 4.1.1 Vývoj množstva vypúšťaných odpadových vôd v SR podľa hlavných sektorov
- Obr. 4.1.2 Vývoj množstva vypúšťaného organického znečistenia v SR podľa hlavných sektorov
- Obr. 4.1.3 Podiel jednotlivých sektorov na znečisťovaní vodných útvarov povrchových vôd v SÚP Dunaj; Zdroj údajov E-PRTR r.2011
- Obr. 4.2.1 Trend vývoja spotreby minerálnych hnojív (NPK) na sledovanej poľnohospodárskej pôde v SR za roky 2003 - 2012
- Obr.4.2.3 Spotreba účinných látok (kg, l/ha) v roku 2012 vzťahnutá na celkové výmery poľnohospodárskej a lesnej pôdy v rámci okresov SR.
- Obr. 4.2.4 Priemerná spotreba účinných látok (kg, l/ha) za roky 2005 - 2012 vzťahnutá na celkové výmery poľnohospodárskej a lesnej pôdy v rámci okresov SR.
- Obr. 4.2.5 Podiel odberov podzemných vôd v čiastkovom povodí Ipľa k celkovým odberom podzemných vôd na Slovensku.
- Obr. 4.2.6 Odbery podzemných vôd v SR a čiastkovom povodí Ipľa podľa účelu užívania
- Obr. 4.2.7 Odbery podzemných vôd v jednotlivých vodných útvaroch
- Obr. 5.1.9 Identifikované dopady významných vplyvov na útvary povrchových vôd
- Obr. 7.2.1 Stav a prognóza % zásobovanosti obyvateľstva z verejných vodovodov VS
- Obr. 7.2.2 Stav a prognóza špecifickej spotreby vody z verejných vodovodov VS
- Obr. 7.2.3 Stav a prognóza odberov vody pre živočíšnu výrobu z podzemných zdrojov vody
- Obr. 7.2.4 Vývoj odberov vody na závlahy v rokoch 1991 až 2012
- Obr. 7.2.5 Výhľad odberov vody k roku 2021 v mil.m3
- Obr. 9.3.1 Porovnanie relatívnych hodnôt MQ/Qa v bilančných profiloch VHB (trojuholníčky) s relatívnymi hodnotami Q364d/Qa vo vodomerných staniách (krúžky)

Zoznam máp

- Mapa 1.1 Správne územia povodí SR a pôsobnosť oprávneného orgánu
- Mapa 2.1 Útvary povrchovej vody a ich typy
- Mapa 2.2 Útvary podzemnej vody v kvartérnych sedimentoch
- Mapa 2.3 Útvary podzemnej vody v predkvartérnych horninách
- Mapa 2.4 Útvary podzemnej vody v geotermálnych štruktúrach
- Mapa 3.1 Chránené územia
- Mapa 4.1a Odvádzanie a čistenie odpadových vôd z aglomerácií nad 2000 EO – rok 2011 (podľa kritérií 91/271/EHS)
- Mapa 4.1b Odvádzanie a čistenie odpadových vôd z aglomerácií nad 2000 EO – výhľad k roku 2021 (podľa kritérií 91/271/EHS)
- Mapa 4.2b Potenciálne významné priemyselné a ostatné bodové zdroje znečistenia povrchových vôd – rok 2011
- Mapa 4.2a Kategórie potenciálne významných priemyselných a ostatných bodových zdrojov znečistenia povrchových vôd – rok 2011
- Mapa 4.3a Narušenie pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov – rok 2015
- Mapa 4.3b Narušenie pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov – výhľad k roku 2021
- Mapa 4.4 Významní odberatelia podzemných vôd - dokumentované vplyvy na kvantitatívny stav útvarov podzemných vôd
- Mapa 4.5 Rozšírenie invázných vodných druhov a terestrických makrofýt vo vodných útvaroch
- Mapa 4.5a Rozšírenie invázných druhov vo vodných útvaroch
- Mapa 5.1 Monitorovacie stanice pre základný a prevádzkový monitoring povrchových vôd - roky 2009 a 2012
- Mapa 5.2 Monitorovacie stanice pre monitoring kvantitatívneho a chemického stavu podzemných vôd - rok 2011
- Mapa 5.3 Ekologický stav / potenciál útvarov povrchových vôd – roky 2009 - 2012
- Mapa 5.4 Chemický stav útvarov povrchových vôd – roky 2009 – 2012
- Mapa 5.4a Chemický stav útvarov povrchových vôd – roky 2009 – 2012; nesyntetické prioritné látky (kovy)
- Mapa 5.4c Chemický stav útvarov povrchových vôd – roky 2009 – 2012; syntetické prioritné látky - pesticídy
- Mapa 5.5 Chemický stav útvarov podzemných vôd – rok 2010 - 2011
- Mapa 5.6 Kvantitatívny stav útvarov podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch - roky 2010-2011
- Mapa 5.7 Kvantitatívny stav útvarov podzemných vôd v predkvartérnych horninách - roky 2010 - 2011
- Mapa 6.1 Výnimky z dosiahnutia dobrého ekologického stavu k roku 2021 pre útvary povrchových vôd
- Mapa 6.2 Výnimky z dosiahnutia dobrého chemického stavu k roku 2021 pre útvary povrchových vôd
- Mapa 6.3 Výnimky z dosiahnutia dobrého chemického stavu útvarov podzemných vôd k roku 2021

Zoznam príloh

- Príloha 4.2 Významné priemyselné a ostatné zdroje znečistenia povrchových vôd
- Príloha 5.1 Útvary povrchových vôd, vyhodnotenie stavu / potenciálu, vplyvy, dopady, výnimky
- Príloha 8.4 Návrh opatrení pre elimináciu významného narušenia pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov

1 Úvod

Vodná politika v súčasnosti uplatňovaná v Slovenskej republike (SR) vychádza zo smernice 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000, ktorou sa ustanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva (skrátene nazývanej rámcová smernica o vode / RSV), ktorá bola transponovaná do zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov a príslušných vykonávacích predpisov.

Základom tejto spoločnej vodnej politiky je realizovať opatrenia na dosiahnutie environmentálnych cieľov do roku 2015 v rámci prvého plánovacieho cyklu, resp. do roku 2021, najneskôr do roku 2027, v rámci druhého plánovacieho cyklu (2016 - 2021) prípadne tretieho plánovacieho cyklu. Nástrojom pre dosiahnutie cieľov RSV sú plány manažmentu povodí vrátane programov opatrení.

Najnižšími plánovacími dokumentami sú plány manažmentu čiastkových povodí, ktoré tvoria základ pre spracovanie plánov vyššej úrovne – plánov manažmentu správnych území na národnej úrovni, medzinárodné plány: Plán manažmentu správneho územia povodia Dunaja a Integrovaný plán manažmentu povodia Tisy.

V zmysle § 13 ods. 7 vodného zákona (čl. 13 RSV) plány manažmentu povodí sa musia prehodnocovať a aktualizovať každých šesť rokov. Vypracovanie plánu manažmentu čiastkového povodia Ipľa vyplýva z § 11 a 12 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon). Predmetný plán manažmentu čiastkového povodia Ipľa bol spracovaný v rámci druhého plánovacieho cyklu RSV, ktorý končí v roku 2021 a bol podkladom pre spracovanie Vodného plánu Slovenska pozostávajúceho z plánu manažmentu správneho územia povodia Dunaja a z plánu manažmentu správneho územia povodia Visly. Situovanie čiastkového povodia Ipľa v rámci SR a SÚP Dunaja zobrazuje mapová príloha 1.1.

Proces prípravy prvého cyklu plánov manažmentu povodí prebiehal v štyroch etapách implementácie RSV. Úlohy pre druhý plánovací cyklus sú modifikované podľa štruktúry a poznatkov z 1. Vodného plánu Slovenska a aktuálneho vývoja, s dôrazom na prioritné aktivity, ktoré sú priamo spojené s implementáciou RSV (zlepšenie implementácie RSV) a iných s vodou súvisiacich smerníc. Východisková báza údajov pre druhý plánovací cyklus sa vzťahuje na obdobie 2009 - 2012.

Vzhľadom k účelu a charakteru plánov manažmentu povodí pri ich spracovávaní boli zohľadnené strategické dokumenty prijaté na európskej a národnej úrovni:

Na európskej úrovni (*Strategické dokumenty a politiky EÚ*):

- Rio+20;
- Európa 2020 - Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu;
- Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje;
- Koncepcia na ochranu vodných zdrojov Európy z decembra 2012 (Blueprint to Safeguard Europe's Waters);
- Stratégia EÚ pre Dunajský región (schválená uznesením vlády SR č. 497/2011);
- Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy;
- Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020;
- Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (1971);

- Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (2003) a jeho protokolov (Protokol o trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesov, Protokol o zachovaní a trvalo udržateľnom využívaní biologickej a krajinej diverzity;
- Biela kniha - Adaptácia na zmenu klímy: Európsky rámec opatrení;
- Rámcový dohovor OSN o zmene klímy;
- Udržateľná Európa pre lepší svet: Stratégia EÚ pre udržateľný rozvoj - A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development, Brussels, 15.5.2001, COM(2001)264 final;
- Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992;
- Zelená infraštruktúra - Zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy (Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, COM (2013) 249 final);
- 7. Environmentálny akčný program.

Na národnej úrovni (Strategické dokumenty a politiky SR):

- Stratégia pre implementáciu rámcovej smernice o vode v Slovenskej republike, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 46/2004 z 21. januára 2004;
- Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky, schváleného uznesením Národnej rady SR č. 339/1993 a uzneseniami vlády SR č. 619/1993, č. 894/1993 a č. 531/1994;
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja (NSTUR), schválenej uznesením Národnej rady SR č. 1989/2002 a uznesením vlády SR č. 978/2001;
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR, schválená uznesením vlády SR č. 222/2014);
- Stratégia adaptácie SR na zmenu klímy;
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2011 (schválenú uznesením vlády SR č. 513/2011);
- Vodný plán Slovenska (VPS, schválený uznesením vlády SR č. 109/2010);
- Plány manažmentu povodňového rizika;
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Slovenskej republiky
- Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 (schválená uznesením vlády SR č. 12/2014).

Plány manažmentu správnych území povodí budú zaslané EK v marci 2016.

Proces vypracovávaní plánov povodí

Zodpovedným orgánom za vypracovanie plánov manažmentu povodí na území SR je Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Vypracovávanie plánov manažmentu správnych území povodí a čiastkových povodí v zmysle platného vodného zákona zabezpečuje Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) prostredníctvom ním riadených organizácií a správcov vodohospodársky významných vodných tokov v spolupráci s orgánmi štátnej vodnej správy, ostatnými dotknutými orgánmi štátnej správy a ďalšími zainteresovanými subjektmi najmä zástupcami obcí, priemyselnej sféry, poľnohospodárstva, vodárenských spoločností a iných inštitúcií.

Plnenie úloh vyplývajúcich z plánov manažmentu povodí a programov opatrení zameraných na dosiahnutie environmentálnych cieľov v zmysle § 60 ods. 4 vodného zákona koordinuje príslušný okresný úrad v sídle kraja. Obr. 1.1 zobrazuje územnú pôsobnosť okresných úradov vykonávajúcich štátnu vodnú správu - včlenené do územnej pôsobnosti okresných úradov v sídle kraja (OÚ Nitra a OÚ Banská Bystrica) na území čiastkového povodia Ipľa. Ich zoznam je uvedený v tab. 1.1.

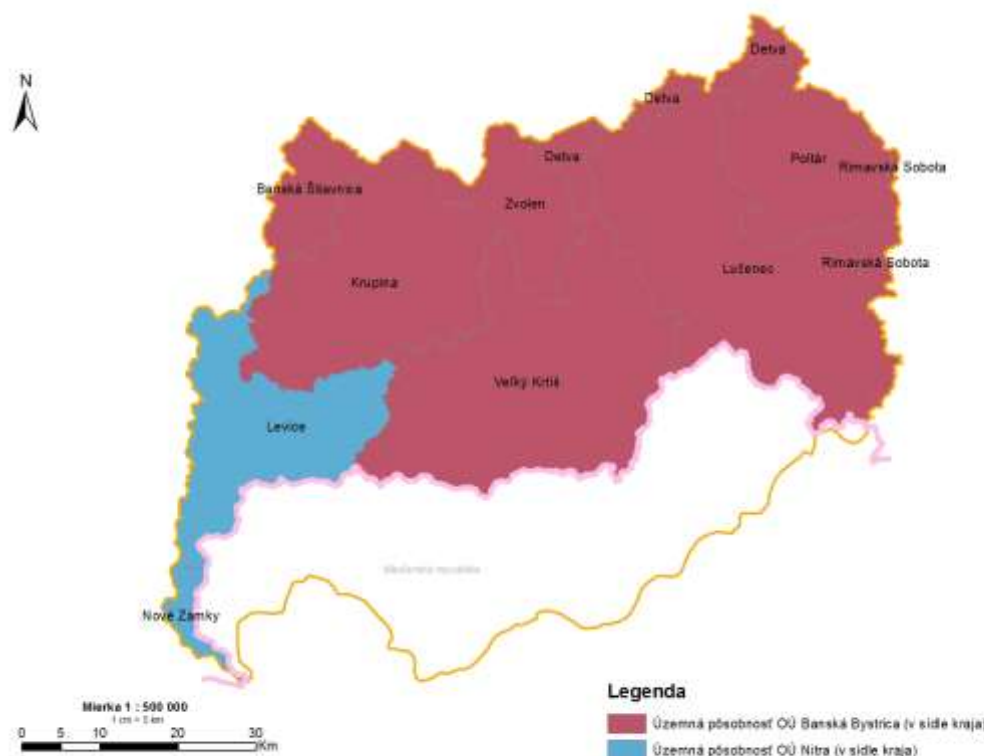
Tab. 1.1 Okresné úrady v čiastkovom povodí Ipl'a

Okresný úrad Nitra (v sídle kraja)	Okresný úrad Banská Bystrica (v sídle kraja)
Okresný úrad Levice	Okresný úrad Lučenec
Okresný úrad Nové Zámky	Okresný úrad Veľký Krtíš
	Okresný úrad Banská Štiavnica
	Okresný úrad Rimavská Sobota
	Okresný úrad Zvolen
	Okresný úrad Brezno
	Okresný úrad Poltár
	Okresný úrad Žarnovica
	Okresný úrad Krupina
	Okresný úrad Detva

S cieľom zavedenia jednotného prístupu a postupu pri zabezpečovaní požadovaných úloh je celý proces implementácie RSV koordinovaný na úrovni Európskej komisie (EK), kde sa za účasti členských štátov pripravujú strategické dokumenty a technické materiály, od ktorých sa odvíjajú stratégie na úrovni medzinárodných povodí a národné stratégie jednotlivých členských štátov.

Základom národnej stratégie je organizačná štruktúra pracovných skupín a vymedzenie zodpovednosti rezortných organizácií podieľajúcich sa na príprave plánov manažmentu správnych území povodí. Spoluprácu s EÚ na MŽP SR zabezpečuje sekcia environmentálnej politiky a zahraničných vecí. Koordinátorom implementácie RSV je sekcia vôd, ktorá má v pôsobnosti zabezpečovanie plnenia záväzkov voči EK. Koordináciu implementácie RSV v medzinárodnom správnom území Dunaj zabezpečuje Medzinárodná komisia pre ochranu rieky Dunaj (MKOD / ICPDR). Implementácia RSV na hraničných vodách so susednými štátmi – členmi EÚ je zabezpečovaná v rámci bilaterálnej spolupráce v komisiách pre hraničné vody.

Obr. 1.1 Územná pôsobnosť okresných úradov v čiastkovom povodí Ipl'a

Poznámka - Administratívne hranice – gescia MV SR, ÚGKK SR (v súlade so zákonom NR SR č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní SR v znení neskorších predpisov)

2 Charakterizácia čiastkového povodia Ipl'a

Charakteristiky správneho územia povodia, zhodnotenie dopadu ľudskej činnosti na stav povrchových vôd a podzemných vôd a ekonomická analýza využívania vody boli spracované v rámci etapy II. implementácie RSV 1. plánovacieho cyklu a aktualizované v rámci revidovania analýz vyžadovaných čl. 5 RSV v roku 2013 a 2014.

Do charakterizácie správneho územia povodia v oblasti povrchových vôd v zmysle RSV patrí, charakterizovanie typov útvarov povrchových vôd, ustanovenie typovo špecifických podmienok pre typy útvarov povrchových vôd, identifikácia vplyvov a vyhodnotenie dopadov. Do charakterizácie podzemných vôd okrem úvodného popisu charakterizácie podzemných vôd spadá doplnujúca charakterizácia, prehľad dopadov antropogénnej činnosti na podzemné vody, prehľad dopadov na zmeny úrovne hladiny vody a dopad znečistenia na kvalitu podzemnej vody.

Uvedené analýzy smerovali k identifikácii vodných útvarov, ktoré sú v riziku alebo v možnom riziku nedosiahnutia environmentálnych cieľov RSV k roku 2021. Výsledky tejto etapy slúžili pre ďalšie etapy prác: návrh programu monitorovania, definovanie významných vodohospodárskych problémov a zostavenie programov opatrení.

2.1 Popis povodia

2.1.1 Vymedzenie povodia

Ipeľ má svoje pramenisko vo veporskej časti Slovenského Rudohoria. Na území Slovenska zberá vodu hlavne z pravej strany povodia – odvodňuje juhozápadnú časť Slovenského Rudohoria, časť Juhoslovenskej kotliny, veľkú časť Slovenského Stredohoria a celú Ipeľskú pahorkatinu.

Slovenskú časť povodia Ipl'a v hornej časti ohraničuje hrebeňová rozvodnica, na Podunajskej nížine po pravej strane nížinná rozvodnica a po ľavej strane na väčšej časti štátna hranica prebiehajúca tokom Ipl'a. Po pravej strane toku ide hrebeňová rozvodnica v Slovenskom Rudohorí cez skupinu Bykova, ďalej hrebeňmi Javoria a Štiavnických vrchov a na Podunajskej nížine nížinná rozvodnica cez najvyššie miesta Ipeľskej kotliny. Po ľavej strane toku ide hrebeňová rozvodnica zo skupiny Bykova cez skupinu Jasenica, cez najvyššie miesta medzi Lučenskou a Rimavskou kotlinou, cez hrebene vrchov Czerhat a Novohradské vrchy. Hodnotíme len slovenskú časť povodia, ohraničenú na juhu vlastným tokom Ipl'a.

Tab. 2.1.1 Základné charakteristiky čiastkového povodia Ipl'a

Plocha správneho územia povodia Dunaja	807 827 km ²
Plocha medzinárodného povodia Dunaja	801 463 km ²
Plocha čiastkového povodia Ipl'a	5 151 km ²
Z toho na území SR	3 649 km ²
Celková dĺžka rieky Ipeľ	212,5 km
Z toho úsek hraničného toku ¹	0,0-35,7 km; 60,2-148,6 km
Toky s plochou povodia nad 1 000 km ²	-
Toky s plochou povodia nad 500 km ²	Krupinica
Dlhodobý priemerný prietok Ipl'a v ústí do Dunaja	21,7 m ³ .s ⁻¹
Povodie Ipl'a zasahuje do územia štátov	Maďarsko
Kraj	Nitriansky, Banskobystrický
Počet obyvateľov v povodí (SR)	Rok 2005: 202 457, rok 2006: 201 932
Mestá nad 50 000 obyvateľov	-

¹ Kilometráž na hraničnom úseku rieky Ipeľ podľa dohody v komisii pre hraničné vody

2.1.2 Orografické a geomorfologické pomery

Čiastkové povodie Ipľa možno charakterizovať ako veľmi členité. Leží v orografickej sústave Alpsko-himalájskej, podsústave Karpaty a Panónska panva v provincii Západné Karpaty a Západopanónska panva, subprovincii vnútorné Západné Karpaty a Malá Dunajská kotlina. Prehľad geomorfologických jednotiek, ktoré zasahujú na územie čiastkového povodia Ipľa je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 2.1.2 Prehľad geomorfologických jednotiek

Geomorfologická jednotka	Hierarchická úroveň
KARPATY	pod sústava
ZÁPADNÉ KARPATY	provincia
VNÚTORNÉ ZÁPADNÉ KARPATY	subprovincia
Slovenské rudohorie	oblasť
Veporské vrchy	celok
Stolické vrchy	celok
Revúcka vrchovina	celok
Slovenské stredohorie	oblasť
Štiavnické vrchy	celok
Javorie	celok
Zvolenská kotlina	celok
Pliešovická kotlina	celok
Krupinská planina	celok
Ostrôžky	celok
Fatransko-tatranská oblasť	oblasť
Veľká Fatra	celok
Starohorské vrchy	celok
Nízke Tatry	celok
Horehronské podolie	celok
Matransko-slanská oblasť	oblasť
Cerová vrchovina	celok
Burda	celok
Lučensko-košická zníženina	oblasť
Juhoslovenská kotlina	celok
Rimavská kotlina	celok
Lučenská kotlina	celok
Ipeľská kotlina	celok
PANÓNSKA PANVA	pod sústava
ZÁPADOPANÓNSKA PANVA	provincia
MALÁ DUNAJSKÁ KOTLINA	subprovincia
Podunajská nížina	oblasť
Podunajská pahorkatina	celok

Zdroj: Mazúr E., Lukniš M., 1986: Geomorfologické členenie SSR a ČSSR

2.1.3 Geologické a hydrogeologické pomery

V zmysle regionálneho geologického členenia Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy (D. Vass a kol., 1988) do povodia Ipľa zasahujú, resp. ho priamo tvoria:

- horniny veporského pásma s menšími jednotkami kráľovohol'ská zóna a kohút'ská zóna,
- vnútrohorské panvy a kotliny s jednotkami nižšieho rádu – juhoslovenská panva (Ipeľ'ská kotlina, Lučenská kotlina, Cerová vrchovina) a podunaj'ská panva zastúpená nižšou jednotkou – trnavsko-dubnická panva) železovská priehlbina, turovsko-levická hrásť),

- neovulkanity s menšími jednotkami – stredoslovenské neovulkanity (vulkanity Krupinskej planiny, stratovulkán Javoria, štiavnický stratovulkán) a neovulkanity Burdy.

Predmezozoické komplexy – komplexy predmezozoických hornín sa v povodí Ipľa nachádzajú buď vcelku, obnažené v neoidných štruktúrnych eleváciách (v našom prípade megaantiklinorium veporského pásma), alebo sa vynárajú spod terciéru juhoslovenskej panvy, resp. spod stredoslovenských neovulkanitov.

Kryštallické horniny vcelku a ich obalová sekvencia sa nachádzajú v sledovanom území v juhozápadnom výbežku veporského pásma, zasahujúcim do povodia Ipľa. Tento je tvorený dvoma dielčimi zónami, oddelenými muránskym zlomom: kráľovohoľskou a kohútskou. Horniny sú tu zastúpené granitizovaným komplexom asi proterozoického veku, magmatickými horninami neistého veku, horninami spodného karbónu a obalovým mladším paleozoikom a mezozoikom. Vyskytujú sa tu aj trosky gemeridného ochtinského súvrstvia.

Mezozoikum – mezozoické sedimenty veporského pásma v sledovanom povodí sú zastúpené v jeho južnej časti federátskou skupinou v tzv. tuhárskom vývoji. Skupina je tvorená metamorfovanými kremennými pieskovecami, piesčitými bridlicami a lokálne prekremenými kavernóznymi dolomitmi – rauwackami (spodný trias), resp. kryštallickými a bridličnatými vápencami a masívnymi dolomitmi (stredný až vrchný trias).

Terciér – terciérne horniny zaberajú významovo najväčšiu časť povodia Ipľa. Sú veľmi pestré čo do litofaciálneho zloženia i stratigrafického rozpätia a sú zastúpené vulkanickým i sedimentárnym vývojom.

Západná časť Cerovej vrchoviny vystupujúca v predmetnom povodí je budovaná spodnomiocénnym fiľakovským súvrstvom, reprezentovaným sivými rozpadavými a pevnými pieskovecami, prachovcami, zlepencami a ryodacitovými tufmi. Nadložné bukovinské súvrstvie má podobné litofaciálne zloženie, avšak v riečnom vývoji. Obidve súvrstvia tvoria egenburg Cerovej vrchoviny. Otnang je zastúpený šalgótariánskym súvrstvom, tvoreným sivými pieskami s uhoľnými slojmi a jazernými ílovcami. Súvrstvie vo forme denudačných reliktovej vystupuje aj v JZ časti Lučenskej kotliny. Vrcholy Cerovej vrchoviny sú budované andezitovými intruzívnymi telesami šiatorského komplexu (stredný miocén), ako aj bazaltami, aglomerátmi a tufmi, tzv. cerovej bazaltovej formácie (pliocén – pleistocén).

Výplň Lučenskej kotliny tvorí lučenské súvrstvie egerského veku, ktoré zároveň podstieľa Cerovú vrchovinu. Reprezentujú ho bazálne hrubé klastiká, vápence, zlepence a mohutne vyvinuté prachovce s morskou faunou. Podložie lučenského súvrstvia tvoria ílovce, prachovce, klastiká a rozpadavé pieskovce čiernoluckého (kampan) a čížskeho (kišcel) súvrstvia. Nadložie lučenského súvrstvia tvorí ďalej, okrem už spomenutého šalgótariánskeho súvrstvia, modrokamenské súvrstvie karpátu, reprezentované morskými pieskami a sivými prachovcami.

V Ipeľskej kotline sú najstaršie terciérne horniny kišcelského veku (blžské vrstvy, čížske súvrstvie, selianske vrstvy). Tvoria nesúvislú výplň Ipeľskej kotliny, ktorá diskordantne leží na kryštallických bridliciach a obale veporika. Ide o morské sedimenty, prevažne íly a sliene. Na báze sú vyvinuté piesky a pieskovce. Podobne egenské sedimenty (panické vrstvy, lučenské súvrstvie a opatovské vrstvy) sú na báze piesčité, v strednej časti tvorené ílmi a prachmi, vo vrchnej časti sú piesčité.

Južná a centrálna časť Ipeľskej pahorkatiny (v časti Podunajskej panvy) je budovaná súvrstviami bádenu (morské peliticko - piesčité súvrstvie s prevahou ílovito - aleuritckej zložky), prechodným bádenu-sarmatským typom (tufitické piesky a pieskovce v suchozemsko-sladkovodnom vývoji) a jeho nadložným sarmatom (piesky, tufitické piesky a bazálne drobné štrky a zlepence so šošovkami aleuritov, tufitických a slienitých ílov).

Krupinská planina je budovaná prevažne vulkanoklastickými horninami bádenského veku. Do severného priestoru Krupinskej planiny zasahujú produkty stratovulkánu Javoria a do juhozápadného priestoru produkty štiavnického stratovulkánu.

Kvartér – v povodí Ipľa tvorí kvartér pokryvný útvar. Zastúpený je viacerými genetickými typmi. V Ipeľskej kotline, Lučenskej kotline a príľahlej časti Podunajskej pahorkatiny sú vyvinuté najmä fluviálne sedimenty terás a nív a proluviálne sedimenty terasových kužeľov. Eolické, eolicko - deluviálne sedimenty (spraše, sprašové hliny) a piesky tvoria pokryv terás. V kvartéry vznikli dve najvyššie terasy Ipľa (biber, donau), vrchná vysoká terasa (günz), stredná vysoká terasa (mindel), spodná vysoká terasa (mindel), vrchná stredná terasa (ris) a spodná stredná terasa (ris).

Na tvorbu, pohyb a odvodňovanie podzemných vôd má vplyv litologické zloženie, priepustnosť hornín a ich štruktúrna pozícia.

Predmezozoické komplexy v hodnotenom území vykazujú veľmi malé až malé zvodnenie a charakterizuje ich malá puklinová priepustnosť.

Sú odvodňované početnými puklinovými a suťovo – puklinovými prameňmi s malou výdatnosťou. Táto sa pohybuje väčšinou v rozmedzí 0,01-0,1 l.s⁻¹.

Podzemné vody **mezozoika** sú viazané na kremence spodného triasu a vápence a dolomity stredného triasu v tuhárskom vývoji. Kremence majú dobrú puklinovú priepustnosť, avšak malé zvodnenie. Piesčité bridlice v ich nadloží pôsobia ako izolátor. Túto štruktúru odvodňujú puklinové pramene s výdatnosťou 0,1 a ojedinele 0,2-0,3 l.s⁻¹.

Vzhľadom na pestrosť litologického zloženia sú hydrogeologické pomery **terciérnych sedimentov** zložité. Časté faciálne zmeny spôsobujú premenlivosť hydrogeologických pomerov v horizontálnom i vertikálnom smere, čomu v nemalej miere dopomáha aj rozsegmentovanie terciérnej výplne na jednotlivé kryhy.

V oblasti Lučenskej kotliny a Cerovej vrchoviny sa vyčleňuje niekoľko horizontov:

- horizont tvorený bazálnymi vrstvami čičského a lučenského súvrstvia (pieskovce, ojedinele zlepenice) je overený vrtmi na území mesta Lučenec. Podzemné vody z tohto horizontu na báze sedimentátnej výplne sú Na-HCO₃ typu, so zvýšeným obsahom chloridov a celkovou mineralizáciou 3 500-4 500 mg.l⁻¹,
- horizont tvorený pieskovecami fil'akovského súvrstvia v oblasti Cerovej vrchoviny. Na styku s ílovcami a v hlboko vrezaných údoliach ho odvodňujú pramene s výdatnosťou do 2 l.s⁻¹ (Čakanovce, Belina). Hydrogeologické vrtý dávajú do 1 l.s⁻¹ a majú význam pre lokálne zásobovanie malých spotrebísk (Mučín, Čakanovce),
- horizont tvorený pieskami mladšieho egenburgu, otnangu a karpátu je overený vrtmi so špecifickou výdatnosťou 0,01-0,1 l.s⁻¹ (juhozápadná časť Lučenskej kotliny).
- horizont tvorený poltárskym súvrstvom (štrky, piesky, íly) overený vrtmi s výdatnosťou do 0,5 l.s⁻¹, ojedinele do 2,0 l.s⁻¹.

Cirkulácia podzemných vôd v Ipeľskej kotline je ovplyvnená striedaním priepustných a nepriepustných hornín. Priepustnosť zvodnených sedimentov je pórová, prípadne puklinovo – pórová. Vzhľadom na tektonickú mobilitu územia môže dôjsť k prepojeniu jednotlivých horizontov. Prevažná časť podzemných vôd má tlakový charakter. Na povrch sa pretláčajú po zlomoch a zvyčajne skryte prestupujú do povrchových tokov, alebo fluviálnych sedimentov.

Vzhľadom na pomerne malú členitosť reliéfu Ipeľskej kotliny prakticky chýbajú hlboko zarezané údolia a z tohto dôvodu je početnosť prirodzených pramenných výverov obmedzená.

V oblasti Ipeľskej pahorkatiny má významný vplyv na pohyb podzemných vôd v čase a priestore rozsegmentovanie terciérnych sedimentov na dielčie kryhy. Tieto sú vymedzené severozápadne – juhovýchodnými zlomami a rozmiestnenie ich kolektorov je dané rozdielnou úrovňou denudácie.

V oblastiach Krupinskej planiny sa obeh podzemných vôd uskutočňuje v pásme zvýšenej puklinovitosti a v oblasti tektonicky porušených zón.

Hydrogeologické pomery Štiavnického pohoria a pohoria Javoria v povodí Ipľa možno charakterizovať obdobne ako v Krupinskej planine s ohľadom na skutočnosť, že oproti Krupinskej

planine je tu vyššie percentuálne zastúpenie andezitových prúdov a teda vo väčšej miere tu možno pozorovať výskyt puklinových obehov podzemných vôd.

Neovulkanity pohoria Burdy z hľadiska zvodnenia majú puklinovo – pórovú priepustnosť. Podzemné vody vytekajú na terén zväčša z málo výdatných prameňov, prípadne skryte vstupujú do kvartérnych vôd náplavov Ipl'a.

Kvartérne sedimenty predstavujú významný horizont, v ktorom sú akumulované podzemné vody. Najviac sú zvodnené fluviálne sedimenty.

Dôležitú úlohu z hydroekologického hľadiska má zvetralinový plášť, svahové sedimenty a náplavové kužele. Vyznačujú sa malou pórovou priepustnosťou. Majú dôležitú úlohu pri akumulácii zrážkových vôd, ovplyvňujú intenzitu ich infiltrácie do hlbších horizontov. Na styku s nepriepustnými podložími horninami je v nich vytvorený súvislý horizont podzemných vôd. Pramene z nich sú zriedkavé. Ich výdatnosť je však nepatrná (do $0,1 \text{ l.s}^{-1}$). Častejšie z nich vystupujú plošné zamokrenia v terénnych depresiách.

Fluviálne sedimenty uložené v údolných nivách a starších terasových stupňoch sú tvorené štrkovými a piesčitými sedimentmi, ktoré sú prekryté náplavovými hlinami. Uplatňuje sa v nich pórová priepustnosť. Podzemné vody v poriečnej nive sú v priamej hydrodynamickej spojitosti s povrchovými vodami.

Tab. 2.1.3 Hydrogeologická charakteristika hornín

Základné povodie	Hydrogeologická charakteristika hornín, výskyt priepustnosti hornín v % z celkovej plochy povodia				
	nepriepustné až veľmi slabo priepustné	slabo priepustné	slabo až dobre priepustné	dobre až veľmi dobre priepustné	krasová krasovo-puklinová priepustnosť
	Koeficient prietoku $T \text{ (m}^2\text{.s}^{-1}\text{)}$				
	$<1.10^{-4}$	$1.10^{-3}-1.10^{-4}$	$1.10^{-2}-1.10^{-3}$	$>1.10^{-2}$	
4-24-01	58,17	36,69	5,14	-	-
4-24-02	31,84	63,45	4,71	-	-
4-24-03	7,37	82,81	9,82	-	-
Spolu	32,46	60,98	6,56	-	-

2.1.4 Pedologické pomery

Na území čiastkového povodia sa vyskytujú prevažne stredoeurópske hnedozeme, vyskytujúce sa v dolných, južných polohách a pásom podzolovaných pôd rôzneho stupňa podzolizácie vo vyšších horských oblastiach. Ostatné pôdne typy sú len nepatrne zastúpené, výjmcovo nivné pôdy, ktoré zaberajú väčšie plochy. Zastúpené sú nasledovné typy:

- **Čiernozeme** sú tu zastúpené výlučne subtypom degradovaných čiernozemí. Zaberajú pomerne malú plochu v dolnom povodí Ipl'a, kde sa tiahne pás degradovaných čiernozemí po pravej strane aluviálnych náplav od Lontova až po Leľu.
- **Stredoeurópske** hnedozeme sú dominujúcim typom povodia Ipl'a a tvoria súvislé plochy po celej južnej časti povodia, kde vyplňujú nielen rovinaté a mierne zvlnené polohy, ale zasahujú aj do úbočia v podhorí.
- **Rendziny** sa vyskytujú najviac v južných častiach blízko štátnych hraníc.
- **Podzolované** pôdy – slabo podzolované pôdy sú rozšírené za pásmom hnedozemí vo vyšších polohách, najmä na svahoch Slovenského Rudohoria, Javoria a Štiavnického pohoria.
- **Nivné pôdy** sa vyskytujú na aluviálnych náplavách v okolí Ipl'a a jeho prítokov. Zaberajú údolné polohy a často sú zaplavované jarnými povodňami (pokiaľ nie sú chránené ochrannými hrádzami), keďže ležia na inundačnom území Ipl'a.
- **Skeletové pôdy** - skupiny tohto typu sú v strednom úseku najmä v povodí Tisovníka, kde sa tiahne pruh skeletových pôd od Starej Huty až po Brusník.

2.1.5 Lesné pomery

Celková lesnatosť čiastkového povodia Ipľa je pod celoslovenským priemerom. Výmera lesov je 1 097,9 km², (30,1 % plochy povodia). Rozmohol sa tu lazničky spôsob života, čo viedlo k zníženiu lesnatosti práve v najvyšších polohách, priamo na rozvodniciach. Percentuálne zastúpenie listnatých lesov je 97,3 %, ihličnatých lesov 2,7 %.

Tab. 2.1.4 Lesné pomery

Základné povodie	Plocha povodia km ²	Rozloha lesov km ²	Lesnatosť %	Zastúpenie drevín v % plochy	
				ihličnaté	listnaté
4-24-01	1 040,94	353,30	33,90	3,50	96,50
4-24-02	973,91	274,40	28,20	4,20	95,80
4-24-03	1 634,15	470,20	28,80	1,00	98,90
Spolu	3 649,00	1 097,90	30,10	2,70	97,30

2.1.6 Klimatické pomery

Klimatické pomery povodia Ipľa sú charakterizované podľa relevantných meteorologických prvkov, ktorými sú pre hydrologické účely teplota vzduchu, zrážky, snehová pokrývka a potenciálna evapotranspirácia.

Celková orientácia hodnoteného územia na juh sa priaznivo prejavuje v jeho klimatických pomeroch. Kotlinové polohy regiónu povodia Ipľa patria do teplej klimatickej oblasti, pričom najjužnejšie časti Ipeľskej pahorkatiny a Ipeľskej nivy patria k najsuchším oblastiam republiky. Klíma je tu teplá, suchá, s miernou zimou a dlhým trvaním slnečného svitu vo vegetačnom období. Južné časti Ipeľskej kotliny sa nachádzajú v klimatickej oblasti teplej, mierne suchej s miernou zimou. Údolné oblasti Lučenskej kotliny majú teplú, mierne suchú klímu s chladnou zimou. Oblasť Cerovej vrchoviny a severné pahorkatinné lokality Ipeľskej a Lučenskej kotliny majú teplú, mierne vlhkú klímu s chladnou zimou. Väčšia časť Krupinskej planiny a predhoria Štiavnických vrchov, Ostrôžok a Javoria majú mierne teplú a mierne vlhkú klímu. Vrchovinové oblasti týchto pohorí majú mierne teplú, vlhkú klímu a najvyššie vrcholové polohy patria do mierne chladnej a vlhkej klimatickej oblasti.

Podľa dlhodobých priemerných ročných teplôt vzduchu a ďalších teplotných charakteristík je najteplejšou časťou hodnoteného povodia Ipľa Lučenská kotlina, južné svahové územie Krupinskej planiny, Sebechlebská pahorkatina i južné časti Ipeľskej pahorkatiny a Ipeľskej nivy. V týchto najteplejších oblastiach sú priemerné ročné teploty vzduchu nad 9 °C a vo vegetačnom období sa pohybujú okolo 16 °C.

V údolných a kotlinových polohách sa pomerne často vyskytuje inverzia teploty vzduchu. V priebehu celého roka dochádza k stekaniu studeného vzduchu z pohorí a k jeho hromadeniu v údolných, najnižších polohách najmä počas noci. Vytvárajú sa tak slabé inverzie teploty vzduchu obyčajne vertikálnej hrúbky do 200 m. Majú zväčša krátke trvanie, k ich rozrušeniu dochádza v skorých dopoludňajších hodinách.

V ročnom priebehu teploty vzduchu je najteplejším mesiacom júl a v najteplejšej oblasti Lučenskej kotliny sa pohybujú priemerné teploty vzduchu v tomto mesiaci okolo 20 °C.

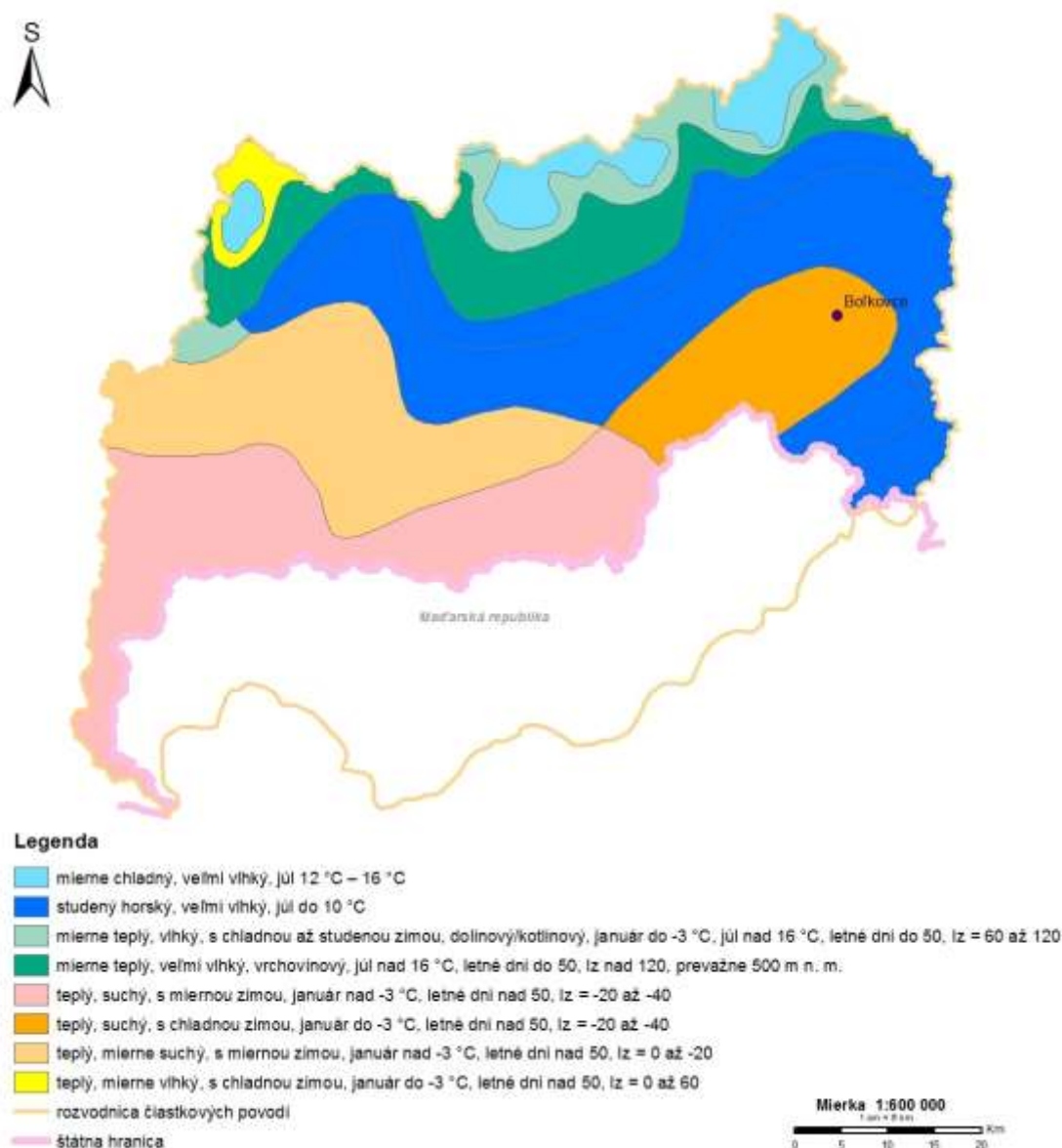
V zimnom období maximálne teploty vzduchu dosahujú niekedy 11-15 °C a minimálne teploty vzduchu pod – 30 °C sa môžu vyskytovať v kotlinách i pohoriach v období od decembra do februára.

Z dlhodobých údajov priemerných mesačných a ročných úhrnov zrážok vyplýva, že najnižšie úhrny zrážok za rok sú v Ipeľskej kotline, v južnej časti Ipeľskej pahorkatiny a Ipeľskej nivy, kde dosahujú 550-600 mm. Smerom k severnejším okrajom kotlin zrážky postupne narastajú na priemerné ročné úhrny 600-650 mm. V pahorkatinných oblastiach a v predhorách Štiavnických vrchov Javoria a Ostrôžok sa priemerné ročné úhrny zrážok zvyšujú na 700-800 mm, vo vrchovinných polohách na 800-900 mm a vo vrcholových oblastiach pohorí na 900-1 000 mm.

V ročnom chode na väčšine hodnoteného územia padá najmenej zrážok v marci a najviac v júni. Maximálne mesačné úhrny zrážok vo všetkých mesiacoch prekračujú hodnotu 100 mm.

Priestorové zobrazenie klimatických oblastí v čiastkovom povodí Ipľa dokumentuje obr. 2.1.1.

Obr. 2.1.1 Klimatické oblasti v čiastkovom povodí Ipľa – Zdroj: Atlas krajiny Slovenska

2.1.7 Hydrologické pomery

Rieka Ipľ je ľavostranným prítokom Dunaja, vo svojej strednej a dolnej časti je hraničnou riekou medzi Slovenskou a Maďarskou republikou. Hydrologické povodie Ipľa má plochu 5 151 km², z toho na území Slovenska sa nachádza 3 649 km², čo je 71 %. Prítokom Ipľa s plochou väčšou ako 500 km² je Krupinica.

Hydrologický režim vyjadrujú charakteristiky priemerných hodnôt odtoku a zrážok v reprezentatívnom období 1961-2000, výskyt a frekvencia extrémnych hodnôt a rozdelenie odtoku v roku.

Tab. 2.1.5 Prítoky Ipl'a s plochou povodia väčšou ako 500 km²

Tok	Plocha povodia (km ²)	Q _a (m ³ .s ⁻¹)
Krupinica	564,39	2,634

Hydrologická bilancia

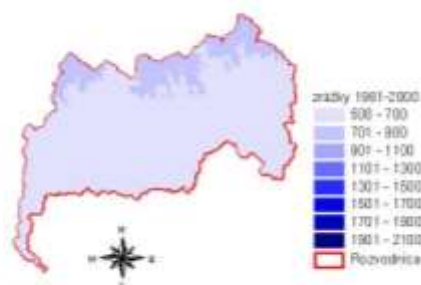
Údaje o priemernom odtoku a zrážkach patria k základným informáciám o vodnom potenciáli povodia. Hodnoty týchto charakteristík ako aj ich porovnanie uvádza tab. 2.1.6. Priestorové rozdelenie zrážok je zobrazené na obr. 2.1.2 a odtoku na obr. 2.1.3.

Tab. 2.1.6 Hydrologická bilancia v čiastkovom povodí (obdobie: 1961 - 2000)

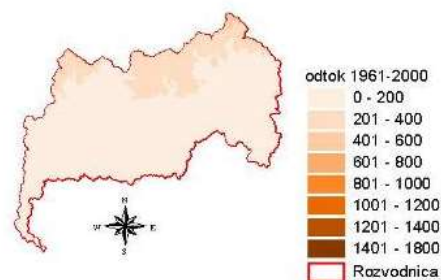
Čiastkové povodie	Plocha povodia	P	O	P-O
	(km ²)	(mm)	(mm)	(mm)
Ipeľ *	3649	636	130	506
Slovensko	49014	743	236	507

* údaje len zo slovenskej časti povodia

Obr. 2.1.2 Mapa zrážok

Obr. 2.1.3 Mapa odtoku

Rozdelenie odtoku v roku

Rozdelenie vodnosti v roku charakterizuje časová zmena priemerných mesačných prietokov. Pre povodie Ipl'a je charakteristický odtokový režim s maximálnymi priemernými mesačnými prietokmi v jarnom období (mesiac marec) a s najmenšími priemernými mesačnými prietokmi v letno-jesennom období (august - september).

Tab. 2.1.7 Priemerné prietoky v staniciach na tokoch čiastkového povodia (neovplyvnené)

Profil	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Q _a
	m ³ .s ⁻¹												
I1	2,509	2,844	2,564	3,821	5,949	5,236	3,470	2,927	1,556	1,169	1,021	1,877	2,905
I2	1,366	1,567	1,285	2,294	4,061	2,944	1,588	1,335	0,745	0,451	0,522	0,962	1,589
I3	13,94	20,04	16,12	26,62	41,40	34,14	19,33	16,19	7,802	6,079	5,540	9,962	18,04

Vysvetlivky: I1: Ipeľ – Holiša, I2: Krupinica – Plášťovce, I3: Ipeľ - Salka

Režim veľkých vôd

Tak ako v rozdelení vodnosti v roku prevláda na Ipli jarný odtok, tak vo výskyte povodňových situácií prevláda jarné obdobie (február – apríl) s najčastejším výskytom kulminačných prietokov v marci. Jarné prietokové vlny sú väčšinou zmiešaného typu, vytvárané z topenia snehu a dažďa. Majú spravidla väčší objem a trvanie ako dažďové vlny. Dalším častým obdobím výskytu povodní

sú letné mesiace (jún až august). Letné povodne sú typickým následkom privalových dažďov. Majú významné kulminácie s menším objemom povodňovej vlny. V roku 1999 sa na prítokoch vyskytli letné privalové povodne s vysokou historickou významnosťou.

Tab. 2.1.8 N-ročné prietoky vo vodomerných staniciach na tokoch čiastkového povodia

Tok	Profil	Plocha povodia km ²	1	2	5	10	20	50	100
			m ³ .s ⁻¹						
Ipeľ	Holiša	685,67	45	65	95	115	135	160	180
Krupinica	Plášťovce	302,79	50	67	90	102	118	129	140
Ipeľ	Salka	5077,69	150	230	350	430	500	600	670

Režim malej vodnosti

Pri hydrologickom a vodohospodárskom hodnotení odtoku je dôležitou fázou hydrologického cyklu obdobie malej vodnosti, na ktoré sa viaže aj výskyt minimálnych prietokov. Malá vodnosť v povodí je v priebehu roka sústredená do dvoch období: do letno-jesennej prietokovej depresie s minimom v mesiaci septembri a do podružnej zimnej depresie s minimom obvykle v januári. Prietok Q_{355} dosahuje hodnoty 3 až 21 % dlhodobého prietoku $Q_{a(1961-2000)}$. Extrémne nízke hodnoty sa vyskytujú najmä na menších prítokoch.

Tab. 2.1.8 M-denné prietoky vo vodomerných staniciach na tokoch čiastkového povodia

Tok	Profil	M - denné prietoky (m ³ .s ⁻¹)						
		30	90	180	270	330	355	364
Ipeľ	Holiša	7,088	2,888	1,545	0,881	0,485	0,287	0,128
Krupinica	Plášťovce	4,317	1,283	0,509	0,280	0,160	0,094	0,032
Ipeľ	Salka	49,65	19,81	7,907	4,280	2,492	1,594	0,803

2.1.8 Využívanie krajiny a krajinná pokrývka

Spôsob využívania krajiny v čiastkovom povodí Ipľa je prebratý z vrstvy CORINE landcover, ktorá sa vytvára mapovaním povrchu krajiny Európy zo satelitov LANDSAT. Mapovanie povrchu krajiny koordinuje Európska agentúra životného prostredia (EEA) so 6-ročným cyklom aktualizácie. Najaktuálnejšie dostupné informácie o využívaní krajiny sa vzťahujú k roku 2012. Sumárne údaje o jednotlivých spôsoboch využívania čiastkového povodia Ipľa sú uvedené v tab. 2.1.9, pomerné zastúpenie druhov využívania krajiny v I. hierarchii v tab. 2.1.10. Priestorové zobrazenie využívania krajiny je znázornené na obr. 2.1.4.

Tab. 2.1.9 Krajinná pokrývka v čiastkovom povodí Ipľa

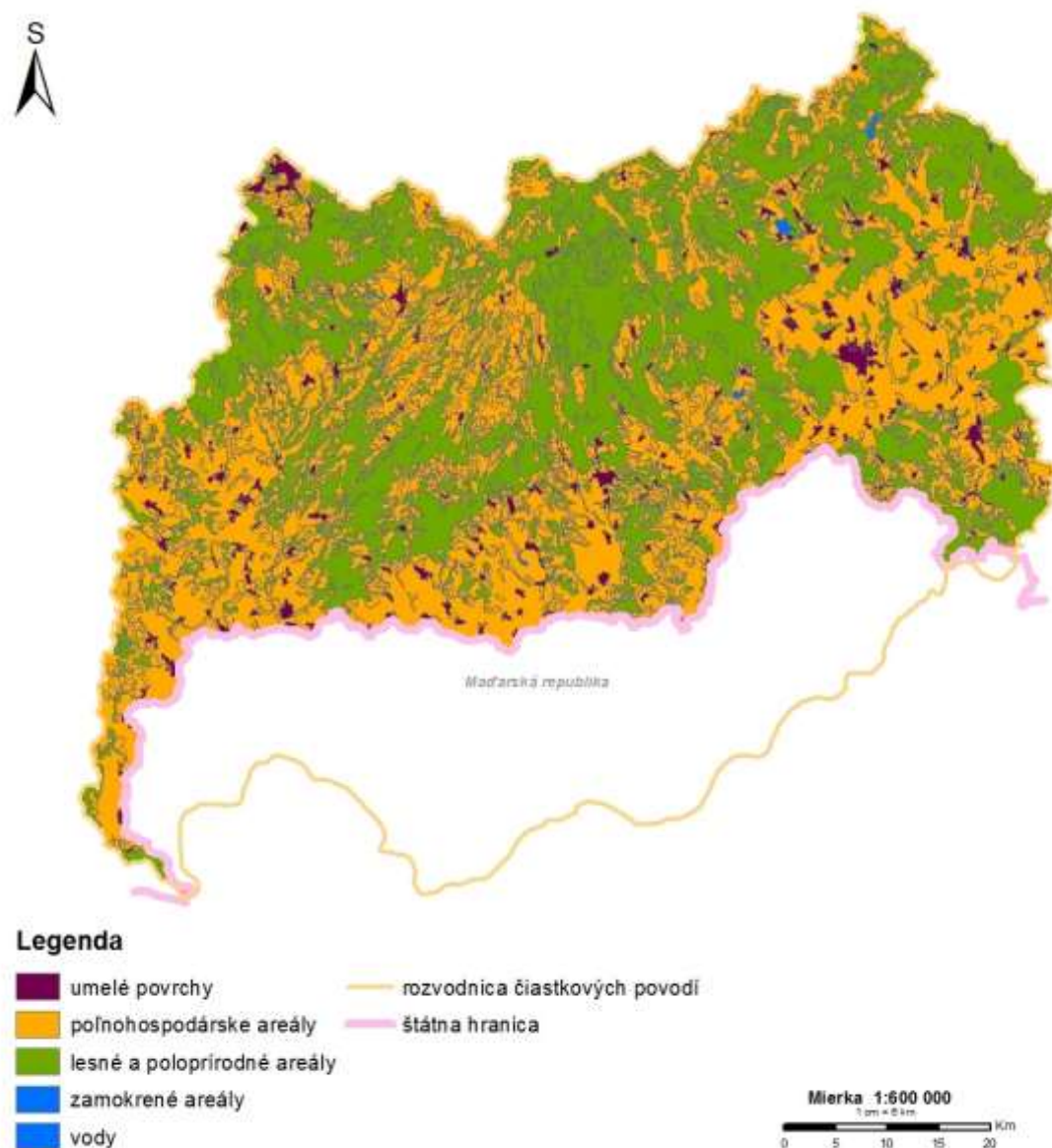
Krajinná pokrývka krajiny v km ² a		Ipeľ	Slovensko
urbanizovaná zástavba	11	110,5	2 328,2
priemysel, komercia a transport	12	10,2	375,8
areály ťažby, skládok a výstavby	13	1,2	72,0
umelá nepoľnohospodárska zeleň	14	3,8	119,4
orná pôda	21	1 242,6	16 145,8
trvale plodiny	22	41,1	343,5
areály tráv	23	202,3	2 585,6
heterogénne poľnohospodárske areály	24	470,1	172,9
lesy	31	1431,8	20 015,6
kroviny a trávne areály	32	130,8	2 404,3
holiny s riedkou vegetáciou alebo bez vegetácie	33	1,2	68,2
Zamokrené areály	41	1,4	40,6
vnútrozemské vody	51	4,3	327,4
		3 651,4	49 079,8

Tab. 2.1.10 Pomerné zastúpenie druhov využívania krajiny v I. hierarchii v čiastkovom povodí Ipľa

Pomerné využívanie krajiny v %		Rok 2006	Rok 2012	Rozdiel
umelé povrchy	11 - 14	3,26	3,44	0,2
poľnohospodárske areály	21 - 24	54,85	53,57	-1,3
lesné a polo prírodné areály	31 - 33	41,77	42,83	1,1
zamokrene areály	41	0,01	0,04	0,0
vody	51	0,12	0,12	0,0
spolu		100	100,00	

Z tabuliek vyplýva, že v území čiastkového povodia Ipľa majú najvýznamnejšie zastúpenie poľnohospodárske areály (53,57 %) a lesné a polo prírodné areály (42,83 %). V porovnaní s rokom 2006 ubudlo poľnohospodárskych areálov v prospech lesných a polo prírodných areálov a umelých povrchov.

Obr. 2.1.3 Krajinná pokrývka – Zdroj – Corine landcover 2012

2.1.9 Oblastné špecifiká

V povodí Ipľa sa z nerastných surovín vyskytujú rudy zlata a striebra v okolí Banskej Štiavnice, magnezitu v Divíne, uhlia v Modrokamenskej a Lučenskej kotline, medenej rudy v Cinobani, ohňovzdorných ílov v Kalinove a Poltári, stavebného kameňa v Krupine, dekoračného kameňa v Tuhári a Krupine.

2.2 Typológia útvarov povrchových vôd

Jedným z prvých krokov charakterizácie správneho územia povodia v zmysle RSV je rozčlenenie povrchových vôd do kategórií (rieky, jazerá, brakické alebo pobrežné vody, umelé alebo výrazne zmenené vodné útvary) a následne rozdelenie vodných útvarov v každej kategórii do typov. V podmienkach SR vymedzenými kategóriami sú len rieky – vrátane riek so zmenenou kategóriou. Jazerá s veľkosťou nad 10 km² sa v SR nenachádzajú a vzhľadom na vnútrozemské situovanie SR – ani pobrežné alebo brakické vody). Výrazne zmenené vodné útvary sú uvádzané v kapitole 5.1.7.

2.2.2 Typológia a referenčné podmienky

Typológia riek

Jednotlivé typy útvarov povrchových vôd boli pre potreby spracovania 1. Vodného plánu Slovenska vymedzené na základe abiotických deskriptorov definovaných podľa systému A (Príloha II RSV) a následne boli pre ne spracované klasifikačné schémy.

Pre potreby overenia klasifikačných schém pre jednotlivé typy tokov bolo potrebné klasifikačné schémy validovať pomocou biologických dát získaných z výsledkov z monitorovania vodných útvarov povrchových vôd. Základom procesu **biologickej validácie** bolo štatistické spracovanie údajov (abiotických, biologických, chemických a pod.), na základe ktorého bolo možné určiť hraničné hodnoty pre vybrané metriky jednotlivých biologických prvkov kvality pre jednotlivé typy.

V rámci overovania a aktualizácie klasifikačných schém zostala abiotická typológia v kategórii rieky ako strešná. Jednotlivé biologické podtypy sa určili už priamo v klasifikačných schémach pre konkrétne metriky a konkrétne prvky (biologické spoločenstvá). V rámci biologických prvkov kvality sa sledovali benthické bezstavovce, ryby, fytoplanktón, fyto-bentos a vodné makrofity. Každé spoločenstvo vodných organizmov má svoje špecifické vlastnosti, preto sa pristupovalo k validácii rôznymi spôsobmi. Výsledky biologickej validácie pre jednotlivé biologické prvky - benthické bezstavovce, ryby, fytoplanktón, fyto-bentos a vodné makrofity - sú uvedené v nasledujúcom texte.

Na základe analýz, testovania a overovania spoločenstva **benthických bezstavovcov** z pohľadu hodnotenia ekologického stavu sa ukázalo, že klasifikačné schémy pre typy malých tokov v Panónskej panve a v Karpatskom ekoregiónu (P1M, P2M, K2M, K3M, K4M), poskytujú spoľahlivé výsledky a nie je potrebné ich aktualizovať. Tento záver bol potvrdený aj medzinárodným procesom interkalibrácie. V prípade stredne veľkých tokov (P1S, K2S, K3S) sa zredukoval počet metrík, vypustila sa metrika charakterizujúca podiel trofickej skupiny drvičov.

V typoch veľkých tokov v Panónskej panve (R2 (P1V), I1 (P1V), B1 (P1V), M1 (P1V), V3 (P1V)) sa pre vybrané metriky vyčlenili nové hranice pre jednotlivé triedy ekologického stavu.

Pre **spoločenstvo rýb** bola vytvorená samostatná ichtyologická typológia. Na jej vytvorenie sa použilo zoogeografické členenie ichtyofauny Slovenska a zonácia tečúcich vôd. Pre účely národnej metodiky stanovenia ekologického stavu vôd podľa rýb majú referenčné podmienky podobu modelových (teoretických) spoločenstiev, a to pre každý z 23 typov tokov zvlášť. Modelové spoločenstvo pritom predstavuje také druhové zloženie a relatívnu densitu jednotlivých druhov, aké by sa v danom type toku pravdepodobne vyskytovalo, keby tento tok nebol vystavený

žiadnym antropickým tlakom, resp. nebol by narušený žiadnymi antropogénnymi disturbanciami. Ichtyologická typológia je viac menej totožná s abiotickou typológiou.

Na základe prehodnotenia **fyto bentosu** z pohľadu hodnotenia ekologického stavu sa ukázalo, že klasifikačné schémy pre typy malých tokov (P1M, P2M, K2M, K3M, K4M), stredných tokov (P1S, K2S, K3S) a veľkých tokov (K3V, K2V) a vybraných typov P1V (M1(P1V) V3(P1V), R2(P1V), I1(P1V)) poskytujú spoľahlivé výsledky a nie je potrebné ich aktualizovať. Tento záver bol potvrdený aj medzinárodným procesom interkalibrácie. Metodika hodnotenia ekologického stavu na základe fyto bentosu sa prehodnotila vo vybraných vodných útvaroch v type P1V, t. j. v tokoch s absenciou pevného substrátu (Bodrog, Laborec, Latorica, Tisa, Uh), a to z dôvodu realizácie zmeny metódy odberu vzoriek.

Výsledky testovania spoločenstva **fytoplanktónu** ukázali, že možno ponechať v platnosti národnú klasifikačnú schému pre hodnotenie ekologického stavu podľa fytoplanktónu pre vybrané typy tokov (D1(P1V), D2(P1V), M1(P1V), V3(P1V), R2(P1V), I1(P1V), B1(P1V)) s úpravou poznámky pod čiarou ohľadne cyanobaktérií produkujúcich toxíny.

Metodika hodnotenia ekologického stavu na základe **makrofytov** bola testovaná na základe rozšírenej databázy výsledkov a zároveň prešla procesom interkalibrácie na medzinárodnej úrovni. Klasifikačné schémy boli potvrdené pre skupinu typov vodných útvarov v Panónskej panve (P1V, P1S, P1M). Pre skupinu typov P2M, K2S, K2V a K3V bolo pre Slovensko navrhnuté zníženie hodnoty pomeru ekologickej kvality medzi prvou a druhou triedou ekologického stavu. Navrhované zníženie nebolo zo strany Slovenska akceptované a boli ponechané pôvodné prísnejšie hodnoty. Pre zvyšnú skupinu typov tokov (K3M, K3S, K4M) sa uskutočnilo testovanie a následne boli vypracované nové klasifikačné schémy. Na základe nízkeho druhového zastúpenia makrofytov a nedostatku indikátorov bol typ K2M po testovaní stanovený ako nerelevantný pre hodnotenie ekologického stavu podľa makrofytov.

Podrobné výsledky biologickej validácie sú dostupné v správe /28/.

V nadväznosti na uskutočnenú biologickú validáciu a overovanie a spresňovanie plôch povodí jednotlivých vodných útvarov bolo celkove v SÚP Dunaj identifikovaných 22 typov útvarov povrchových vôd na tokoch s plochou povodia nad 10 km². Oproti 1. Vodnému plánu je to o 2 typy viac (S(K2V) a P2S).

Z celkového počtu identifikovaných typov útvarov povrchových vôd v SÚP Dunaj (22) sa v čiastkovom povodí Ipľa nachádza 7, ich prehľad uvádza tab. 2.2.1.

Tab. 2.2.1 Typy vodných útvarov kategórie riek

Kód typu	Kód podtypu	Názov typu / podtypu
K4M		Malé toky v nadmorskej výške nad 800 m v Karpatoch
K3M		Malé toky v nadmorskej výške 500 - 800 m v Karpatoch
K2M		Malé toky v nadmorskej výške 200 - 500 m v Karpatoch
K2S		Stredné toky v nadmorskej výške 200 - 500 m v Karpatoch
P1M		Malé toky v nadmorskej výške do 200 m v Panónskej panve
P1S		Stredne veľké toky v nadmorskej výške do 200 m v Panónskej panve
P1V	I1(P1V)	Veľké toky v nadmorskej výške do 200 m v Panónskej panve – podtyp Ipel'

Výsledky biologickej validácie boli premietnuté do NV č. 269/2010 Z. z. ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd – v platnom znení.

Referenčné podmienky

Základným princípom hodnotenia ekologického stavu je typová špecifickosť a porovnanie zmien kvality prostredia s referenčnými hodnotami. Referenčné hodnoty odrážajú stav prostredia bez antropogénneho ovplyvnenia, alebo len s minimálnym ovplyvnením.

Takéto hodnoty sa môžu určiť na základe výsledkov z monitorovania referenčných lokalít, na základe výsledkov modelovania, pomocou historických údajov, na základe paleorekonštrukcií, vytvorením virtuálnych referenčných spoločenstiev, použitím výsledkov z referenčných lokalít v rovnakom type zo susedných krajín, expertným odhadom alebo kombináciou uvedených možností.

Referenčné hodnoty boli pre účely hodnotenia ekologického stavu vypočítané pre všetky relevantné biologické prvky kvality a fyzikálno-chemické prvky kvality pre všetky typy vodných útvarov. Na základe referenčných hodnôt boli odvodené klasifikačné schémy. Kompletne sú klasifikačné schémy uvedené v správe Makovinská a kol. (2014).

Pre *ichtyocenózy* (rybie spoločenstvá) boli pre všetky typy tokov spracované modelové referenčné spoločenstvá na základe historických a súčasných údajov a informácií slovenských ichtyológov.

Referenčné hodnoty boli pre *bentické bezstavovce* určené na základe výsledkov monitorovania nájdených referenčných lokalít v malých a stredných typoch tokov. Pre veľké toky sa použilo modelovanie.

Pre *fytoENTOS* (*bentické rozsievky*) boli nájdené referenčné lokality v malých a stredných typoch tokov a na základe výsledkov ich monitorovania sa určili referenčné hodnoty. Pre veľké toky sa použilo rovnako ako pre bentické bezstavovce modelovanie.

Rovnako ako v predchádzajúcich prípadoch aj pre *makrofyty* boli nájdené referenčné lokality v malých a stredných typoch tokov a na základe výsledkov sledovania sa určili referenčné hodnoty. Pre veľké toky sa použila kombinácia modelovania a expertného odhadu.

V prípade *fytoplanktónu*, ktorý sa používa iba na hodnotenie ekologického stavu veľkých nížinných typov riek, sa využila kombinácia modelovania a expertného odhadu.

Typológia jazier

Na území SR sa prirodzené jazerá s veľkosťou plochy väčšou ako 0,5 km² nenachádzajú.

Typológia vodných nádrží - vodných útvarov so zmenenou kategóriou

Na území SR sa prirodzené jazerá nenachádzajú. Do tejto kategórie však bolo zaradených 23 vodných nádrží SR identifikovaných ako vodné útvary so zmenenou kategóriou (z toho 3 sa nachádzajú v povodí Ipľa – VN Málinec, VN Ľuboreč a VN Ružiná). Na určenie ich typov boli použité povinné deskriptory podľa systému A RSV (Príloha II RSV), výsledkom čoho je rozdelenie vodných nádrží do 14 typov vodných útvarov so zmenenou kategóriou. Vodné nádrže v tomto povodí spadajú do dvoch typov – kódy a ich názvy sú uvedené v tab. 2.2.2.

Tab. 2.2.2 Typy vodných útvarov so zmenenou kategóriou

Kód typu	Názov typu
K221	Vodný útvar so zmenenou kategóriou stredne hlboký s malou plochou povrchu v nadmorskej výške 200 - 500 m v Karpatoch
K222	Vodný útvar so zmenenou kategóriou stredne hlboký so stredne veľkou plochou povrchu v nadmorskej výške 200 - 500 m v Karpatoch

2.2.3 Vymedzenie vodných útvarov

Útvar povrchových vôd je vymedziteľný a významný prvok povrchovej vody, ktorý je určený za základnú jednotku RSV. Z toho dôvodu sa všetky hodnotenia a aktivity RSV (napr. hodnotenie stavu vôd, konečné vymedzenie výrazne zmenených vodných útvarov, opatrenia na zlepšenie stavu, atď.) vzťahujú na jednotku vodného útvaru (VÚ).

Vo vymedzení útvarov povrchových vôd v kategórii „rieky“ došlo od vydania 1. Vodného plánu k zmenám. Potreba zmien vyplynula v nadväznosti na vykonanú biologickú validáciu typológie, terénne prieskumy v rámci monitorovania a lepšie poznanie stavu a kvality útvarov

povrchových vôd. Vo všeobecnosti tieto zmeny predstavujú v niektorých prípadoch posun hraníc vodných útvarov alebo zlučovanie a združovanie vodných útvarov. Aplikované kritéria pre združovanie vodných útvarov k VÚ vyššieho rádu (k VÚ v povodí ktorého sa nachádzali) – boli nasledovné:

- dĺžka rieky menej ako 8 km,
- plocha povodia rieky menej ako 10 km² (vypočítaná v prostredí GIS),
- bez významných vplyvov,
- krátke melioračné alebo priesakové kanále,
- vodné útvary suché alebo čiastočne zasypané.

V niektorých prípadoch boli na krátkych tokoch s viacerými vymedzenými vodnými útvarmi tieto zlučované do 1 vodného útvaru – s typom VÚ prevládajúcej dĺžky.

Útvary povrchových vôd na riekach (VÚ tečúcich vôd)

Pre 2. plánovací cyklus je v tejto kategórii v rámci SÚP Dunaj vymedzených 1413 VÚ (o 241 VÚ menej v porovnaní s 1. plánovacím cyklom).

V čiastkovom povodí Ipľa je pre druhý plánovací cyklus vymedzených 119 útvarov povrchových vôd s celkovou dĺžkou 1549,9 km, čo predstavuje 8,4 % z celkového počtu útvarov vymedzených v SÚP Dunaj, resp. 9,1 % z celkovej dĺžky. Samotná rieka Ipel' je na slovenskom území rozdelená do 4 vodných útvarov. Situovanie jednotlivých vodných útvarov zobrazuje mapová príloha 2.1. Celkové členenie vymedzených útvarov povrchových vôd na riekach v čiastkovom povodí Ipľa podľa typov je uvedená v tab. 2.2.3.

Tab. 2.2.3 Prehľad počtu útvarov povrchových vôd podľa jednotlivých typov

Typ	Počet vodných útvarov
K4M	2
K3M	21
K2M	74
K2S	11
P1M	7
P1S	3
I1(P1V)	1
Spolu	119

Zoznam vymedzených útvarov povrchových vôd spolu s uvedením typu je uvedený v Prílohe 5.1.

Útvary povrchových vôd - Jazerá

Neboli vymedzené

Útvary povrchových vôd na riekach so zmenenou kategóriou (vodné nádrže)

V čiastkovom povodí Ipľa boli vymedzené 3 vodné útvary so zmenenou kategóriou - VN Málinec, VN Ľuboreč a VN Ružiná. Ich situovanie je zobrazené v mapovej prílohe 2.1 – spolu s vodnými útvarmi kategórie riek.

Sumárny prehľad vymedzených útvarov povrchových vôd obsahuje tab. 2.2.4.

Tab. 2.2.4 Sumárny prehľad počtu a dĺžky útvarov povrchových vôd v čiastkovom povodí Ipľa

SÚP / čiastkové povodie	Rieky		Jazerá	Vodné nádrže so zmenenou kategóriou	Spolu
	Počet	Dĺžka v km			
Ipeľ	119	1549,9	0	3	122
SUPD	1413	16957,7	0	23	1436
SR	1488	17798,6	0	23	1510

2.3 Podzemné vody

2.3.1 Vymedzenie útvarov podzemných vôd

V charakterizácii podzemných vôd došlo od vydania 1. Vodného plánu Slovenska k zmenám. Základom týchto zmien boli výsledky podkladovej štúdie „Kvantitatívne a kvalitatívne hodnotenie útvarov podzemnej vody“, časť I. doplnenie hydrogeologickej charakterizácie útvarov podzemnej vody vrátane útvarov geotermálnej vody spracovanej na GÚDŠ Bratislava v roku 2013 [7]. Zmeny sa týkali počtu vymedzených vodných útvarov a doplnenia ďalších parametrov do hydrogeologickej charakterizácie. Pre druhý plánovací cyklus je v rámci SR celkovo vymedzených 102 vodných útvarov (o 1 VÚ viac oproti 1. cyklu). Z tohto počtu je 16 útvarov podzemných vôd je vymedzených v kvartérnych sedimentoch, 59 útvarov podzemných vôd v predkvartérnych horninách a 27 útvarov podzemných vôd (geotermálne vody – geotermálne štruktúry).

V čiastkovom povodí Ipľa boli vymedzené 4 útvarov podzemných vôd. Z toho 1 útvar podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch, 2 útvary podzemných vôd v predkvartérnych horninách a 1 útvar podzemných vôd (geotermálne vody – geotermálne štruktúry) - pozri tab. 2.3.1. Ich situovanie dokumentujú mapové prílohy č. 2.2 – pre útvary podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch, 2.3 – pre útvary v predkvartérnych sedimentoch a 2.4 – pre útvary podzemných vôd v geotermálnych štruktúrach.

Tab. 2.3.1 Prehľad útvarov podzemných vôd

Kód útvaru	Názov útvaru	Plocha (km ²)	Dominantné zastúpenie kolektora	Priepustnosť
Útvary podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch				
SK1000800P	Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov Ipľa	198,072	aluviálne a terasové štrky, piesčité štrky, piesky,	medzizrnová
Útvary podzemných vôd v predkvartérnych horninách				
SK200260FP	Puklinové a medzizrnové podzemné vody južnej časti Stredoslovenských neovulkanitov	1439,633	sladkovodné tuftické íly, piesky, pieskovce a zlepenice, tufy, tufity, aglomeráty, andezity, ryolity, bazalty	pórová, puklinová, puklinovo-pórová
SK2003100P	Medzizrnové podzemné vody Lučeneckej kotliny a západnej časti Cerovej vrchoviny	564,501	sladkovodné íly, piesky, štrky s pyroklastikami, miestami pieskovce a zlepenice,	medzizrnová
Útvary geotermálnych vôd				
SK300270PK	Lučenecká kotlina	75,8	karbonáty	puklinovo-krasová

Cieľom dopĺňajúcej charakterizácie bolo z hľadiska hydrogeologickej charakterizácie útvarov podzemných vôd doplniť ďalšie parametre. V prvom rade sa jednalo o priebeh hladín podzemnej

vody pod úrovňou terénu (dôležitý najmä z hľadiska ochrany podzemnej vody pred potenciálnym prienikom kontaminantov), odhad smerov prúdenia a filtračné vlastnosti horninového prostredia jednotlivých ÚPzV: koeficient filtrácie, koeficient transmisivity a koeficient zásobnosti. Všetky tieto údaje boli spracované do rastrovej dátovej vrstvy s rozmerom rastra 200x200 m a pre každý útvar podzemnej vody spolu so základnými charakterizačnými hodnotami priestorovej štatistiky údajov.

Doplňujúce charakteristiky útvarov podzemných vôd slúžili pre potreby hodnotenia stavu útvarov podzemnej vody.

Bola vykonaná aj charakterizácia geotermálnych útvarov podzemných vôd. Táto zahrňovala doplnenie nového geotermálneho ÚPzV (Rapovská štruktúra (Lučenecká kotlina)), evidenciu a hodnotenie geotermálnych vôd pokrývajúcu inventarizáciu zdrojov geotermálnych vôd, vyčíslenie geotermálneho potenciálu v jednotlivých útvaroch III. Vrstvy, sumárnu inventarizáciu schválených množstiev geotermálnych vôd, ako aj inventarizáciu užívania geotermálnych vôd. Základná databáza informácií bola doplnená o najdôležitejšie hydrogeologické vlastnosti útvarov geotermálnych vôd (typ priepustnosti, litostratigrafické jednotky, hustota tepelného toku).

Podrobné informácie obsahuje podkladová štúdia /7/.

2.4 Prehľad významných vodohospodárskych problémov

Významné vodohospodárske problémy charakterizujú tlaky - vplyvy pôsobiace na vodné prostredie, ktoré ohrozujú dosiahnutie environmentálnych cieľov RSV daného plánovacieho cyklu, resp. spôsobujú riziko ich nedosiahnutia. V čiastkových povodiach je potrebné takýmto vplyvom venovať najväčšiu pozornosť. Členenie vodohospodárskych problémov pre 2. cyklus plánovania je nasledovné:

Povrchové vody

- Organické znečistenie
- Znečistenie živinami
- Znečistenie prioritnými látkami a chemickými látkami relevantnými pre SR
- Hydromorfologické zmeny

Podzemné vody

- Zmena kvality podzemných vôd
- Zmena kvantity podzemných vôd.

Administratívnym nástrojom na riešenie identifikovaných významných vodohospodárskych problémov (VVP) sú plány manažmentu povodí a programy opatrení. Identifikované VVP sú preto hlavným pilierom tvorby plánov manažmentu povodí a programov opatrení. Na elimináciu VVP a dosiahnutie cieľov, ktoré sú špecifikované v kapitole 6 sú navrhnuté opatrenia v programoch opatrení.

Okrem uvedených identifikovaných významných vodohospodárskych problémov je potrebné sa venovať i iným aktivitám a novo vznikajúcim problémom.

2.4.1 Iné významné aktivity a novo vznikajúce problémy

Od prijatia prvých plánov v roku 2009 sa zintenzívnili práce na všetkých úrovniach manažmentu vôd v preskúvaní ďalších tém, s cieľom zistiť ich význam a relevanciu pre správne územia (SÚ) povodí. Táto kapitola poskytuje prehľad o týchto témach a ich súčasný stav s ohľadom na:

- Potenciál formálne definovať konkrétnu tému za významný vodohospodársky problém;
- Aspekty ich integrácie do existujúcich významných vodohospodárskych problémov;
- Identifikácia vedomostných nedostatkov a ďalších požiadaviek na výskum.

Napriek tomu, že tieto témy nie sú formálne definované za významný vodohospodársky problém, aktivity pre ich vhodné odpovedajúce riešenie na úrovni povodí už prebiehajú alebo sa plánujú.

Integrácia s ostatnými sektorovými politikami

Proces integrácie sektoru voda s ďalšími sektorovými politikami získava zvýšenú pozornosť a je podporovaný EÚ Blueprint na ochranu európskych vodných zdrojov² a tiež Dunajskou deklaráciou 2010.

Integrácia sektoru voda s vnútrozemskou lodnou dopravou. V tejto oblasti sa v nedávnej minulosti uskutočnili aktivity na úrovni MKOD. Prvým krokom bolo prijatie "Spoločného vyhlásenia o vnútrozemskej plavbe a udržateľnosti životného prostredia v povodí Dunaja³" v roku 2007. Od tohto termínu bol dosiahnutý značný pokrok smerom k vytvoreniu integrovaných plánovacích prístupov v celom povodí k trvalo udržateľným navigačným projektom pozdĺž Dunaja. V rámci každoročných stretnutí na úrovni MKOD sa uskutočňuje výmena skúseností s uplatňovaním "Spoločného vyhlásenia ..." medzi správnymi orgánmi, zainteresovanými stranami a environmentálnymi skupinami.

Podobný integračný proces na úrovni MKOD bol zahájený v roku 2011 pre **hydroelektrárne** vypracovaním dvoch dokumentov: "Hodnotiaca správa o výrobe vodnej energie v povodí Dunaja⁴" a "Zásady pre udržateľný rozvoj vodných elektrární v povodí Dunaja⁵". Zásady pre vodné elektrárne okrem iného načrtávajú ako sa vysporiadať s existujúcimi hydroelektrárnami, prístupmi k strategickému plánovaniu nového rozvoja hydroelektrární, návrhom a realizáciou zmierňujúcich opatrení. Dokument je priamo aplikovateľný i pre národné účely.

Na národnej úrovni je spracovaná aktualizácia koncepcie využívania hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR, s cieľom zosúladiť perspektívne možnosti ďalšieho využitia HEP s ekologickými podmienkami dotknutých útvarov povrchových vôd tak, aby sa zamedzilo zhoršeniu ich ekologického stavu.

Pokiaľ ide o **poľnohospodárstvo**, dialóg medzi zainteresovanými stranami a sektorom voda bol zosilnený v rámci špecifických podujatí organizovaných MKOD, zapojením hlavných business podnikov a odvetví poľnohospodárstva do potreby vytvoriť udržateľnejšie nástroje výroby. Na národnej úrovni prebieha dialóg na úrovni MŽP SR a MPRV SR k implementácii smernice 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov a k príprave programu rozvoja vidieka na obdobie 2014-2020 v súvislosti s uplatnením podpory pre poľnohospodárov spojenej s rámcovou smernicou o vode.

I v rámci samotného sektoru voda je potrebná integrácia, a to problematiky **povodní** – predstavujúcich hrozbu pre ľudské zdravie a bezpečnosť do implementácie RSV. Táto problematika je popísaná v kapitole 10.

Ďalšiu nevyhnutnú integráciu do RSV predstavuje **rámcová smernica o morskej stratégii 2008/56/ES (MSFD)**. Jej zámerom je účinnejšie chrániť morské prostredie v celej Európe s cieľom dosiahnuť dobrý environmentálny stav morských vôd EÚ do roku 2020. Napríklad opatrenia prijaté v rámci SÚ Dunaja budú znižovať znečistenie Čierneho mora a chrániť ekosystémy v jeho

² COM(2012) 673 final

³ http://www.icpdr.org/main/sites/default/files/SK_Joint%20Statement.Final.pdf (slovenský preklad)

⁴

http://www.icpdr.org/main/sites/default/files/nodes/documents/hydropower_assessment_report_danube_basin_-_final.pdf

⁵ http://www.icpdr.org/main/sites/default/files/nodes/documents/icpdr_hydropower_final.pdf

http://www.vuvh.sk/rsv2/download/02_Dokumenty/12_Publikacie/Guiding_Principles_Sustainable_Hydropower-final_SK.pdf - slovenský preklad

pobrežných a brakických vodách. Preto RSV a MSFD sú vzájomne úzko prepojené, čo vyžaduje koordináciu súvisiacich úloh.

Tieto sektorové politiky sú úzko prepojené s jednotlivými významnými vodohospodárskymi problémami. Infraštruktúrne projekty (napr. pre lodnú dopravu, hydroelektrárne a protipovodňové opatrenia) majú osobitný význam pre významné vodohospodárske problémy "Hydromorfologické zmeny", zatiaľ čo poľnohospodárska výroba a znečistenia Čierneho mora sú špecifickou otázkou pre významné vodohospodárske problémy "Organické znečistenie", "Znečistenie živinami", "Znečistenie nebezpečnými látkami" a musia byť riešené zodpovedajúcim spôsobom v rámci každého definovaného problému.

Invázne druhy (IAS) - Tieto sú hodnotené v kapitole 4.1.5.

Nedostatok vody a sucho - Súčasný stav v tejto problematike je popísaný v kapitole 9.

Adaptácia na klimatickú zmenu - Súčasný stav v tejto problematike je popísaný v kapitole 9.

Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty manažmentu sedimentov - Táto otázka je relevantná pre rieku Dunaj. Na zabezpečenie odpovedajúceho manažmentu sedimentov v povodí sú nevyhnutné spoľahlivé údaje o transporte sedimentov. Niektoré čiastkové informácie sú získavané prostredníctvom JDS2 a JDS3, avšak pre získanie kompletného obrazu je potrebný samostatný medzinárodný projekt. V rámci Slovenska sa po kvantitatívnej stránke monitoruje obsah plavením v tečúcej vode vo vybraných monitorovacích staniciach SHMÚ (http://www.shmu.sk/File/Hydrologia/Monitoring_PV_PzV/Monitoring_kvantity_PV/PVkvant2013/kap7_plaveniny_s_grafmi.pdf). Kvalita sedimentov Dunaja sa sleduje v rámci programu monitorovania vôd. V prípade nádrží sa na nasledujúce obdobie (2016 - 2021) zavádza postupné monitorovanie kvantity a kvality sedimentov s cieľom nastaviť opatrenia na riešenie prípadných problémov v spolupráci so správcom tokov.

Otázka jeseterov - Jesetery sú považované za významné druhy rýb pre povodie Dunaja a sú cennými ukazovateľmi stavu vody a zdravia ekosystému. V súčasnosti sú však na pokraji vyhynutia, okrem iného v dôsledku nadmerného lovu, narušenia migračných ciest vybudovanými prekážkami a strát biotopov a neresísk. Preto sú potrebné opatrenia na zastavenie ich poklesu a zabránenie ich vymiznutiu.

Touto otázkou sa zaoberá Akčný plán na záchranu jeseterov Dunaja prijatý v roku 2005 v rámci Bernského dohovoru a tiež 1. DRBM plán z roku 2009 obsahujúci opatrenia na zlepšenie kvality vody a zlepšenie hydromorfologických podmienok. Okrem toho boli prijaté ďalšie opatrenia na národných úrovniach (zákazy lovu v Bulharsku, Rumunsku a Srbsku) a nedávno na úrovni spolkových krajín v Rakúsku.

Širokú politickú pozornosť si táto otázka získala v rámci EUSDR s konkrétnym dohodnutým cieľom "*Zabezpečiť životaschopnú populáciu druhov jesetera Dunaja a ďalších pôvodných druhov rýb do roku 2020*". Za účelom dosiahnutia tohto cieľa bola v januári 2012 vytvorená "Danube Sturgeon Task Force" (DSTF) v rámci prioritnej oblasti EUSDR 6 (Biodiverzita), kde sa rôzne organizácie z povodia Dunaja (napr. WWF, IAD, MKOD, zástupcovia národných výskumných inštitúcií, ministerstiev a Svetová Sturgeon Conservation Society) zapojili do riešenia tohto problému. DSTF si kladie za cieľ koordinovať a podporovať úsilie o záchranu jeseterov v povodí Dunaja a Čiernom mori tým, že podporuje akcie, ktoré sú popísané v stratégii a programe vypracovaných skupinou.

MKOD vo svojich uzneseniach vyjadruje podporu záchrane jeseterov a bude pokračovať v diskusii s DSTF pri spracovávaní druhého DRBM plánu a začlenenia tohto problému do programu opatrení a špecifických významných vodohospodárskych problémov.

3 Register chránených území

Register chránených území obsahuje zoznam chránených území, ktoré sú definované v § 5 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení zákona č. 384/2009 Z. z. vrátane území určených pre ochranu biotopov alebo druhov rastlín a živočíchov, pre ktoré je udržanie alebo zlepšenie stavu vôd dôležitým faktorom ich ochrany. Súčasťou registra je odkaz na príslušnú legislatívu na národnej i medzinárodnej úrovni, ktorá bola podkladom pri ich vymedzovaní. Register chránených území obsahuje:

- Chránené oblasti určené pre odber pitnej vody (Ochranné pásma vodárenských zdrojov, Povodia vodárenských tokov, Chránené vodohospodárske oblasti),
- Chránené oblasti určené na rekreáciu vrátane vôd vhodných na kúpanie (vody na rekreáciu nie sú v SR osobitne definované a vymedzené),
- Chránené oblasti citlivé na živiny (Citlivé oblasti a Zraniteľné oblasti),
- Chránené oblasti pre ochranu biotopov alebo živočíšnych a rastlinných druhov, vrátane príslušných území NATURA 2000 vyhlásených podľa smernice 92/43/EHS a smernice 79/409/EHS (Európska sústava chránených území NATURA 2000, Národná sústava chránených území, Osobitný druh chránených území – mokrade),
- Chránené oblasti určené pre chov hospodársky významných vodných druhov,
- Ochrana sladkých povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb.

Situovanie chránených území čiastkového povodia Ipľa dokumentuje mapová príloha 3.1. Stručný popis jednotlivých druhov chránených oblastí uvádzajú nasledujúce podkapitoly.

3.1 Chránené oblasti určené na odber pitnej vody

Predmetom ochrany sú vodárenské zdroje – ktorými sú v zmysle § 7 zákona o vodách útvary povrchových a podzemných vôd využívané na odbery vôd pre pitnú vodu alebo využiteľné na zásobovanie obyvateľstva pre viac ako 50 osôb alebo umožňuje odber vody na takýto účel v priemere väčšom ako 10 m³ za deň v pôvodnom stave alebo po ich úprave. Na ich ochranu sú v SR určené 3 druhy ochrany, a to:

- ochranné pásma vodárenských zdrojov – v zmysle § 32 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov sú určené rozhodnutím orgánu štátnej vodnej správy na základe záväzného posudku orgánu na ochranu zdravia, s cieľom zabezpečiť ochranu výdatnosti, kvality a zdravotnej bezchybnosti vody vo vodárenskom zdroji,
- povodia vodárenských tokov - v SR je vyhlásených 102 vodárenských tokov, ktoré sú využívané alebo využiteľné ako vodárenské zdroje na odber pitnej vody, ich zoznam je uvedený vo vyhláske MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov,
- chránené vodohospodárske oblasti (CHVO) – v SR je vyhlásených 10 CHVO, ktoré sú vymedzené v zmysle § 31 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov. Ich zoznam je uvedený v Nariadení vlády SR č. 46/1978 Zb. o chránenej oblasti prirodzenej akumulácie vôd na Žitnom ostrove v znení neskorších predpisov a v Nariadení vlády SR č. 13/1987 o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd.

Prehľad počtu vodárenských zdrojov a ich ochranných pásiem v povodí uvádza tab. 3.1.

Tab. 3.1 Prehľad vodárenských zdrojov a ich ochranných pásiem

Čiastkové povodie	Počet vodárenských zdrojov		Počet OP vodárenských zdrojov		Výmera OP vodárenských zdrojov (ha)	
	podz. vôd	povrch. vôd	podz. vôd	povrch. vôd	podz. vôd	povrch. vôd
Ipeľ	55	1	70	1	15 648	8 400
Spolu SR	1734	43	1 269	81	372 052	489 633

Vysvetlivka: OP – ochranné pásmo

Do čiastkového povodia Ipľa zasahuje 1 CHVO – CHVO Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny. V tomto povodí zaberá rozlohu 163 km².

3.2 Chránené oblasti určené na rekreáciu a vody určené na kúpanie

Na území Slovenska oblasti určené na rekreáciu nie sú osobitne definované a vymedzené. V zmysle § 8 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov sú ustanovené vody určené na kúpanie. V roku 2013 bolo v SR určených 33 lokalít vody vhodných na kúpanie. Tieto vody sa v predpísanom časovom harmonograme monitorujú a výsledky sa poskytujú aj na Európsku komisiu (EK). V čiastkovom povodí Ipľa sa nachádzajú 4 lokality vody určené na kúpanie pre rok 2013, ktoré sú uvedené v tab. 3.2.

Tab. 3.2 Chránené územia určené na kúpanie – rok 2013

P. č.	Názov lokality na kúpanie	Typ lokality na kúpanie	Plocha v km ²
1	Vindšachtské jazero	Vindšachtské jazero na toku Štiavnica	0,04
2	Počúvadlianske jazero	Počúvadlianske jazero v povodí Klastavského p.	0,11
3	Ružiná - pri obci Divín	VN Ružiná	1,70
4	Ružiná - pri obci Ružiná	VN Ružiná	1,70

3.3 Chránené oblasti citlivé na živiny

V SR sú určené 2 druhy oblastí citlivých na živiny – sú to zraniteľné oblasti a citlivé oblasti.

- **Citlivé oblasti** - citlivou oblasťou sú vodné útvary povrchových vôd na celom území SR.
- **Zraniteľné oblasti** - sú poľnohospodársky využívané pozemky v katastrálnych územiach obcí, ktoré sú uvedené v prílohe č. 1 Nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z. z. ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti.

3.4 Chránené územia vrátane európskej sústavy chránených území (Natura 2000)

Lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu a biotopy národného významu, biotopy druhov európskeho významu, biotopy druhov národného významu a biotopy vtákov vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo prírodné výtvoary, možno vyhlásiť podľa § 17 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov za **chránené územia**:

- a) chránená krajinná oblasť,
- b) národný park,
- c) chránený areál,
- d) prírodná rezervácia, národná prírodná rezervácia,
- e) prírodná pamiatka, národná prírodná pamiatka,
- f) chránený krajinný prvok,
- g) chránené vtáčie územie,

h) obecné chránené územie.

Zoznam chránených území je dostupný na webovej stránke:

<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&lang=sk>

<http://www.sopsr.sk/web/?cl=115>

Európska sústava chránených území (Natura 2000)

Sústava Natura 2000 pozostáva z chránených vtáčích území vymedzených pre ochranu vtáctva a území európskeho významu vymedzených pre ochranu druhov európskeho významu (okrem druhov vtákov) a biotopov európskeho významu.

Cieľom európskej sústavy chránených území je zabezpečiť priaznivý stav ochrany biotopov európskeho významu a priaznivý stav ochrany druhov európskeho významu v ich prirodzenom areáli.

Chránené vtáčie územia

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochrane voľne žijúceho vtáctva transponovaná do zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov ukladá členským štátom okrem iného vymedziť na svojom území dostatočný počet území určených pre ochranu vybraných druhov vtákov, tzv. vtáčie územia. Vtáčie územia vyhlasuje vláda daného štátu a súčasne preberá zodpovednosť za udržanie priaznivého stavu vtácej populácie druhu, pre ktorý bolo toto územie vyhlásené.

V SR boli chránené vtáčie územia vyhlasované vyhláškami MŽP SR, v súčasnosti nariadeniami vlády SR. Aktualizovaný národný zoznam chránených vtáčích území (v zmysle uznesení vlády SR č. 636 z 9.07.2003 a 345 z 25.05.2010) /20 pozostáva z 41 lokalít, pričom všetky boli vyhlásené. Celková výmera 1 282 811,0 ha (26,1% SR).

Do čiastkového povodia Ipľa zasahuje 5 chránených vtáčích území s celkovou plochou 128,9 km², čo odpovedá hodnote 2,5% z plochy čiastkového povodia. Ich zoznam spolu so základnými informáciami dokumentuje tab. 3.3.

Tab. 3.3 Chránené vtáčie územia

P. č.	Názov vtáčieho územia	CHVU_ID	Celková plocha (ha)	Podiel z plochy povodia v %	Schválené vyhláškou MŽP SR č.	Závislé na vode
1	Cerová vrchovina - Porimavie	SKCHVU003	4 868,84	1,3	30/2008 Z. z..	A
2	Dolné Pohronie	SKCHVU004	33,02	0,0	27/2008 Z. z..	A
3	Dunajské luhy	SKCHVU007	6,50	0,0	440/2008 Z. z..	A
4	Poíplie	SKCHVU021	7 976,89	2,2	20/2008 Z. z..	A
5	Poľana	SKCHVU022	3,96	0,0	24/2008 Z. z..	N
			12 889,22	3,5		

Územia európskeho významu

Ochrana biotopov a druhov európskeho významu je upravená v smernici Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín, ktorá je do právnych predpisov SR transponovaná predovšetkým zákonom č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Hlavným cieľom tejto smernice je prispieť k zabezpečeniu biologickej rôznorodosti ochranou biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín na území členského štátu.

Aktualizovaný národný zoznam území európskeho významu (v zmysle uznesení vlády SR č.239 zo 17.03.2004 a 577 z 30.08.2011) obsahuje 473 lokalít s celkovou rozlohou 583 813,4 ha

(11,9 % územia SR). Ďalších 206 lokalít (199 lokalít v SÚP Dunaja a 7 lokalít v SÚP Visly) je určených ako lokality vhodné na zaradenie do národného zoznamu území európskeho významu. Prvý národný zoznam navrhovaných území európskeho významu bol vydaný výnosom MŽP SR č. 3/2004/5.1. zo 14. júla 2004, Nové lokality (67 nových území európskeho významu, resp. 29 rozšírených pôvodných lokalít a vyradenie 6 pôvodných území európskeho významu) neboli vyhlásené všeobecným záväzným predpisom. Na úrovni EÚ sú územia európskeho významu členené do 9 biogeografických regiónov, územie SR patrí do dvoch regiónov:

- **Alpského biogeografického regiónu a**
- **Panónskeho biogeografického regiónu.**

Územia európskeho významu z národného zoznamu sa stali súčasťou európskej sústavy Natura 2000 prostredníctvom vykonávacích rozhodnutí Komisie vydávaných spravidla v ročných intervaloch. Pre SR prvými boli:

- č. 2013/738/EÚ zo 7. novembra 2013, ktorým sa prijíma siedmy aktualizovaný zoznam lokalít s európskym významom v **alpskom biogeografickom regióne** (oznámené pod číslom C(2013) 7355),
- č. 2013/735/EÚ zo 7. novembra 2013, ktorým sa prijíma piaty aktualizovaný zoznam lokalít s európskym významom v **panónskom biogeografickom regióne** (oznámené pod číslom C(2013) 7348).

Do čiastkového povodia Ipeľ zasahuje 24 chránených území ÚEV s celkovou rozlohou 110,4 km², ktorá zaberá 3,9% plochy čiastkového povodia. Ich menovitý zoznam je uvedený v tab. 3.4. Tab. 3.5 obsahuje zoznam lokalít určených ako vhodné na zaradenie do národného zoznamu území európskeho významu.

Tab. 3.4 *Chránené územia európskeho významu – rok 2013*

P. č.	Identifikačný kód ÚEV	Názov územia európskeho významu	Územne príslušný útvar ŠOP SR	Závislé na vode	Výmera v povodí (ha)	Vypracovaný a schválený program starostlivosti/projekt
1	SKUEV0015	Dolná Bukovina	S CHKO Štiavnické vrchy	N	292,65	
2	SKUEV0035	Čebovská lesostep	S CHKO Štiavnické vrchy	N	192,34	
3	SKUEV0036	Rieka Litava	S CHKO Štiavnické vrchy	N	2629,70	
4	SKUEV0052	Seleštianska stráň	S CHKO Štiavnické vrchy	N	9,02	
5	SKUEV0053	Kiarovský močiar	S CHKO Štiavnické vrchy	A	29,55	
6	SKUEV0054	Cúdeninský močiar	S CHKO Štiavnické vrchy	A	138,21	
7	SKUEV0055	Ipeľské hony	S CHKO Štiavnické vrchy	A	24,94	
8	SKUEV0056	Habáňovo	S CHKO Poľana	A	3,32	ŠF 131 PS
9	SKUEV0091	Ploská hora	S CHKO Dunajské luhy	N	26,63	
10	SKUEV0129	Cerovina	S CHKO Ponitrie	N	71,04	
11	SKUEV0184	Burda	S CHKO Dunajské luhy	N	492,19	
12	SKUEV0216	Sitno	S CHKO Štiavnické vrchy	N	888,99	ŠF 131 PS
13	SKUEV0257	Poiplie	S CHKO Štiavnické vrchy	A	247,99	
14	SKUEV0258	Tlstý vrch	S CHKO Štiavnické vrchy	N	1109,85	
15	SKUEV0259	Stará hora	S CHKO Štiavnické vrchy	N	2400,18	
16	SKUEV0260	Mäsiarsky bok	S CHKO Štiavnické vrchy	N	286,96	
17	SKUEV0261	Dedinská hora	S CHKO Štiavnické vrchy	N	132,73	
18	SKUEV0266	Skalka	S CHKO Štiavnické vrchy	N	3351,22	

P. č.	Identifikačný kód ÚEV	Názov územia európskeho významu	Územne príslušný útvar ŠOP SR	Závislé na vode	Výmera v povodí (ha)	Vypracovaný a schválený program starostlivosti/projekt
19	SKUEV0357	Cerová vrchovina - lesné biotopy	S CHKO Cerová vrchovina	N	1447,54	
20	SKUEV0358	Soví hrad	S CHKO Cerová vrchovina	N	40,56	
21	SKUEV0365	Dálovský močiar	S CHKO Cerová vrchovina	A	82,58	ŠF 131 PS
22	SKUEV0392	Brezová stráň	S CHKO Ponitrie	N	65,94	
23	SKUEV0393	Dunaj	S CHKO Dunajské luhy	A	1,02	
24	SKUEV1357	Cerová vrchovina	S CHKO Cerová vrchovina		75,47	
		spolu			14040,6 3,9%	

Zdroj: ŠOP SR; Vysvetlivky

Nové lokality	Rozšírenie pôvodných lokalít
---------------	------------------------------

Tab. 3.4 zároveň obsahuje informáciu o tom, ktoré chránené územie majú vypracované a chválené programy starostlivosti, resp., ktoré z nich sú riešené v rámci projektov. Stav v tejto oblasti za čiastkové povodie Ipl'a je nasledovný:

- vypracovaný a schválený program starostlivosti nemá žiadne ÚEV
- v riešení z prostriedkov štrukturálnych fondov sú 3 ÚEV.

Tab. 3.5 Zoznam lokalít vhodných na zaradenie do národného zoznamu ÚEV

P.č.	Kód	Názov lokality	Územne príslušný útvar ŠOP SR	Výmera (ha)	Závislé na vode
77	SKUEV0876	Horná hora	CHKO Ponitrie	133,08	N
156	SKUEV2184	Burdov	CHKO Dunajské Luhy	203,27	N
16	SKUEV0815	Smolná- Chocholná	CHKO Cerová vrchovina	511,19	A
17	SKUEV0816	Ipeľ	CHKO Cerová vrchovina	40,13	A
24	SKUEV0823	Sovie vinohrady	CHKO Dunajské Luhy	9,76	N
25	SKUEV0824	Ipeľ	CHKO Dunajské Luhy	148,95	A
66	SKUEV0865	Rataj (Drieňok)	CHKO Ponitrie	194,43	A
67	SKUEV0866	Ragačina	CHKO Ponitrie	55,32	N
73	SKUEV0872	Jedzina	CHKO Ponitrie	685,21	A
76	SKUEV0875	Čierny hrad	CHKO Ponitrie	101,24	N
79	SKUEV0878	Ladia	CHKO Ponitrie	109,47	N
87	SKUEV0886	Rykynčince	CHKO Štiavnické vrchy	81,81	N
90	SKUEV0889	Medovarce	CHKO Štiavnické vrchy	189,16	N
91	SKUEV0890	Pirovské	CHKO Štiavnické vrchy	126,9	N
92	SKUEV0891	Domaníky	CHKO Štiavnické vrchy	24,41	N
173	SKUEV2392	Brezovská stráň	CHKO Ponitrie	354,09	A
194	bez kódu	Tešmak	CHKO Ponitrie	10,14	A

P.č.	Kód	Názov lokality	Územne príslušný útvar ŠOP SR	Výmera (ha)	Závislé na vode
195	bez kódu	Sitno	CHKO Štiavnické vrchy	7,9	N
196	bez kódu	Ipeľ 1	CHKO Štiavnické vrchy	30,32	A
197	bez kódu	Ipeľ 2	CHKO Štiavnické vrchy	33,89	A
198	bez kódu	Ipeľ 3	CHKO Štiavnické vrchy	264,04	A
199	bez kódu	Ľuboreč	CHKO Cerová vrchovina	854,97	N
200	bez kódu	Uderiná	CHKO Cerová vrchovina	231,71	N
201	bez kódu	Ipeľ pri Balogu nad Ipl'om a Galomia	CHKO Štiavnické vrchy	78,16	A

Podľa § 17 ods. 11 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov za chránené územia možno vyhlásiť aj územie medzinárodného významu (napr. mokrade medzinárodného významu – ramsarské lokality).

Pre starostlivosť o mokrade na Slovensku vrátane mokradí medzinárodného významu – ramsarských lokalít vláda SR schválila uznesením vlády SR č. 304 /2015 *aktualizáciu Programu starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2015 – 2021 a jeho Akčného plánu pre mokrade na roky 2015 – 2018*.

Program starostlivosti o mokrade Slovenska je základným strategickým dokumentom na plnenie záväzkov vyplývajúcich z Ramsarského dohovoru. Vychádza predovšetkým z Ramsarského strategického plánu, ktorý prijíma na určité obdobie zasadnutie Konferencie zmluvných strán (prvýkrát bol pripravený v roku 1997) a pravidelne sa aktualizuje v súlade s trojročnými cyklami fungovania dohovoru. V súčasnosti bol pripravený 4. Strategický plán Ramsarského dohovoru na roky 2016-2021. Jeho verzia schválená na 48. zasadnutí Stáleho výboru, ktorá bude predložená ďalej na konečné schválenie 12. Konferencii zmluvných strán Ramsarského dohovoru.

Zoznam mokradí medzinárodného významu je dostupný na webovej stránke <http://www.sopsr.sk/webs/MokrSlov/index.htm>. Ramsarské mokrade nachádzajúce sa v čiastkovom povodí Ipl'a dokumentuje tab. 3.6.

Tab. 3.6 Ramsarské lokality v čiastkovom povodí Ipl'a

ID	Názov	Územne príslušný útvar ŠOP SR	Oficiálna plocha v ha_
9	Poiplie	S CHKO Štiavnické vrchy	410,87

3.5 Chránené oblasti pre ochranu hospodársky významných vodných druhov

V podmienkach Slovenskej republiky tento druh chránených oblastí nebol zavedený.

3.6 Ochrana sladkých povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb

V zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov boli však vymedzené chránené územia na ochranu populácie rýb ako povrchové vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb. Ich cieľom je ochrániť alebo zlepšiť kvalitu tých tečúcich alebo stojatých sladkých vôd, v ktorých žijú alebo po tom, čo bude znížené alebo eliminované znečistenie, budú schopné žiť ryby patriace k pôvodným druhom zabezpečujúcim prírodnú rozmanitosť a k druhom, ktorých prítomnosť je vhodná na účely vodného hospodárstva

(transpozícia Smernice 78/659/EHS v znení smernice 2006/44/ES o kvalite sladkých povrchových vôd vyžadujúcich ochranu alebo zlepšenie kvality na účely podpory života rýb).

Za povrchové vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb boli určené vodohospodársky významné vodné toky (kmeňové toky č. I.) a toky ústiace do vodohospodársky významných vodných tokov vrátane ich prítokov (kmeňové toky č. II.). Ich zoznam bol vyhlásený všeobecne záväznými vyhláškami Krajských úradov životného prostredia.

V čiastkovom povodí Ipľa sú vyhlásené 3 kmeňové toky č. I. o celkovej dĺžke 133,5 km – z toho 2 toky vhodné pre lososovité ryby a 1 pre kaprovité ryby. Spolu s kmeňovými tokmi č. I. boli vymedzené aj ich vybrané prítoky - podliehajúce kategórii kmeňových tokov č. II. Prehľad počtu tokov vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb a ich dĺžok je uvedený v tab. 3.7.

Tab. 3.7 Povrchové vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb

Druh		Lososovité	Kaprovité	Spolu
Kmeňový č. I	počet	2	1	3
	km	89,8	43,7	133,5
Kmeňový č. II	počet	5	1	6
	km	85,8	0	85,8
Spolu	počet	7	2	9
	km	175,6	43,7	219,3

Zoznam kmeňových tokov vyhlásených ako vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb v čiastkovom povodí Ipľa sú uvedené v tab. 3.8.

Tab. 3.8 Zoznam kmeňových tokov č. I vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb

P.č.	Kmeňový tok č. I.	Riečny kilometer		Dĺžka km	Druh
		Od	Do		
1	Ipeľ	212	189,4	22,6	L
1	Ipeľ	179,7	157,5	22,2	L
2	Krupinica	88,7	43,7	45	L
3	Krupinica	43,7	0	43,7	K

Vysvetlivka: L – pásma lososovitých rýb, K – pásma kaprovitých rýb

Na zabezpečenie vhodných podmienok pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb NV SR č. 269/2010 Z. z. – v prílohe 2 časti C stanovuje kvalitatívne ciele pre povrchové vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb – a to samostatne pre pásma lososovitých rýb a pásma kaprovitých rýb. Vodoprávny orgán zohľadňuje tieto kvalitatívne ciele pri vydávaní povolení na nakladanie s vodami v úsekoch tokoch vyhlásených pre toto využívanie vôd.

4 Identifikácia významných vplyvov

Ľudské činnosti a potreby, ako sú napr. poľnohospodárske aktivity, doprava, výroba energie, rozvoj urbanizácie majú vplyvy na vodné prostredie, ktoré je potrebné vyhodnotiť pre účely manažmentu povodia a rozhodovanie o vhodných opatreniach na ich riešenie a znížovanie. Podľa RSV sa vyžaduje zhromažďovať a spravovať informácie o type a veľkosti významných antropogénnych vplyvov, ktorým sú vystavené útvary povrchovej vody v každom správnom území.

V ďalších kapitolách sú kvantitatívne prezentované informácie o jednotlivých druhoch významných vplyvov, ktoré môžu mať dopad na stav útvarov povrchových a podzemných vôd.

Hodnotenie je zamerané na poznanie súčasného stavu vo vplyvoch, dosiahnutom pokroku realizácie programu opatrení 1. Plánu manažmentu správneho územia povodia Dunaj a Visla a predpokladaný vývoj k roku 2021 v nasledovnej štruktúre: (V nadväznosti na kapitolu 2.4 *Prehľad významných vodohospodárskych problémov* v nasledujúcich podkapitolách je uvedená sumarizácia identifikovaných významných vplyvov v členení na)

Povrchové vody

- organické znečistenie,
- znečistenie živinami,
- znečistenie prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR,
- hydromorfologické zmeny,
- iné významné vplyvy – invázne druhy.

Podzemné vody

- znečisťovanie vôd dusíkatými látkami,
- znečisťovanie vôd pesticídnymi látkami,
- znečisťovanie vôd ostatnými látkami,
- ovplyvňovanie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd.

4.1 Povrchové vody

4.1.1 Znečisťovanie povrchových vôd organickým znečistením

Organické znečistenie obsiahnuté vo vodách je dôsledkom kontaminácie vody organickými látkami pochádzajúcimi z prirodzených a antropogénnych zdrojov. Organické látky prirodzene sa vyskytujúce vo vode pochádzajú hlavne z erózie pôd, rozkladných procesov odumretej fauny a flóry, a relatívne nerozpustné a pomaly rozložiteľné. Organické zložky pochádzajúce z rozličných ľudských aktivít patria k najčastejšie sa vyskytujúcim znečisťujúcim látkam vypúšťaným do povrchových vôd.

Organické znečistenie povrchových vôd je charakterizované parametrami kyslíkového režimu, ktorými sú: rozpustený kyslík (O_2), nasýtenie kyslíkom, biochemická spotreba kyslíka (BSK_5), chemická spotreba kyslíka dichrómanom draselným i manganistanom draselným ($CHSK_{Cr}$, $CHSK_{Mn}$). Informáciu o dopade organického znečistenia na vodný ekosystém poskytuje analýza biologických prvkov kvality. Hlavnými zdrojmi organického znečistenia vodných útvarov sú:

- sídelné aglomerácie,
- priemysel,
- poľnohospodárstvo.

Znečisťovanie povrchových vôd organickým znečistením je regulované najmä nasledovnými smernicami: smernica Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd, smernica Rady 86/278/EHS o ochrane životného prostredia a zvlášť pôdy pri využívaní kalov v poľnohospodárstve a smernice 2010/75/EU o priemyselných emisiách (integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia). Požiadavky uvedených smerníc boli transponované do právneho poriadku SR, menovite do:

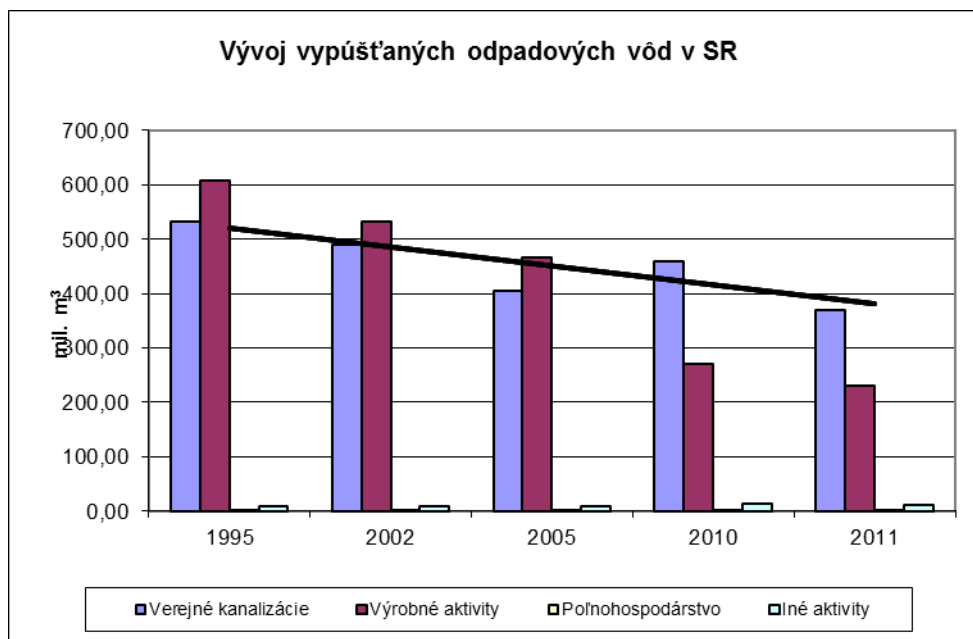
- zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacích predpisov,
- zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v platnosti od 15.3.2013)

- zákona č. 188/2003 Z. z. o aplikácie čistiarenskeho kalu a dnových sedimentov do pôdy a doplnení zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Vývoj vo vypúšťaní množstva odpadových vôd a organického znečistenia charakterizovaného ukazovateľom $CHSK_{Cr}$ v členení na verejné kanalizácie, výrobné aktivity, poľnohospodárstvo a iné aktivity za obdobie rokov 1995 – 2011 dokumentujú obrázky 4.1.1 a 4.1.2.

Obr. 4.1.1 preukazuje znižovanie množstva vypúšťaných odpadových vôd do povrchových vôd Slovenska. V roku 2011 bolo do recipientov na území SR vypustených 612 370 tis. m³ odpadových vôd, čo v porovnaní s rokom 2005 predstavuje ďalšie zníženie o 269 290 tis. m³ (pokles o 30,5%). Najväčší pokles vo vypúšťanom množstve odpadových vôd je zaznamenaný vo výrobných aktivitách (o 50,5%) a poľnohospodárstve (o 52,5%). U verejných kanalizácií pokles vo vypúšťanom množstve odpadových vôd predstavuje 8,5%.

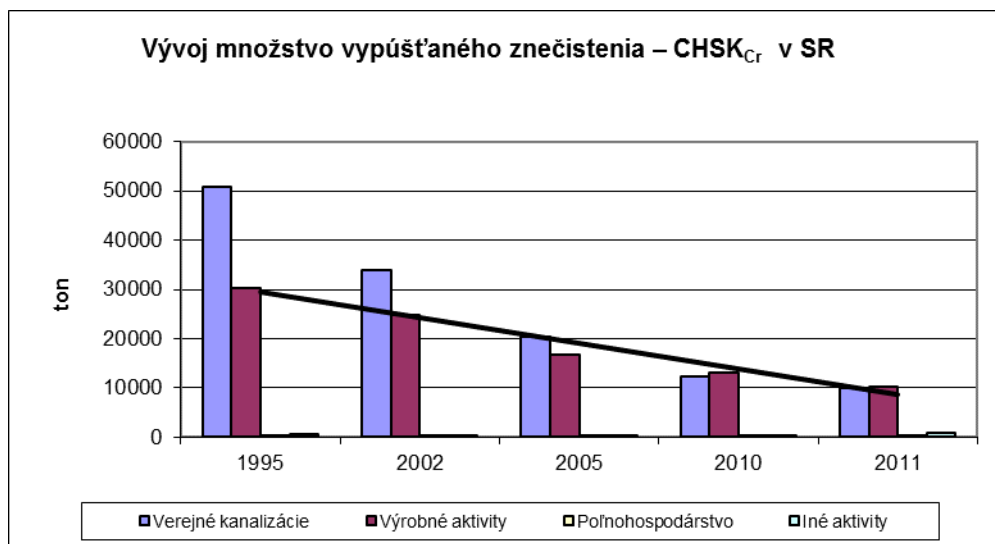
Obr. 4.1.1 Vývoj množstva vypúšťaných odpadových vôd v SR podľa hlavných sektorov

Zdroj údajov: Súhrnná evidencia o vodách

V roku 2011 dosahovalo celkové vypúšťanie organického znečistenia v ukazovateli $CHSK_{Cr}$ hodnotu 21 358,8 ton, čo predstavuje pokles v porovnaní s rokom 2005 o 15 953,4 ton (pokles o cca 43 %). Na rozdiel od vypúšťaného množstva odpadových vôd – najvýraznejší pokles vo vypúšťanom znečistení je zaznamenaný v poľnohospodárstve (93%). U verejných kanalizácií pokles predstavuje cca o 48%, čo poukazuje na pozitívny trend v čistení odpadových vôd. V priemyselných aktivitách tento pokles predstavuje cca 36,5%. Na celkovom vypúšťanom množstve organického znečistenia z výrobných aktivít majú najväčší podiel odpadové vody z výroby celulózy a papiera (SK-NACE kód 29-30) - 49% a z výroby koksu, ropných produktov a chemikálií (SK-NACE kód 17) - 35%.

Obr. 4.1.2 Vývoj množstva vypúšťaného organického znečistenia v SR podľa hlavných sektorov

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že trend znižovania vypúšťaného množstva odpadových vôd ako aj ich zaťaženia organickými znečisťujúcimi látkami pokračoval i v rokoch 2010 a 2011.

Trend znižovania množstva vypúšťaných odpadových vôd a tiež vypúšťaného organického znečistenia do povrchových vôd je zaznamenaný i v čiastkovom povodí Ipľa. V roku 2011 bolo do povrchových vôd vypustených 10,786 mil.m³ odpadových vôd (1,7 % z celkového množstva odpadových vôd v SR) a 472,4 ton znečistenia charakterizovaného ukazovateľom CHSK_{Cr} (cca 2,2 % z celkového množstva znečistenia SR vypusteného do tokov).

Definovanie významných zdrojov organického znečisťovania vôd

Znečisťovanie vôd organickým znečistením sa uskutočňuje priamym vypúšťaním odpadových vôd do recipientov a tiež difúznym spôsobom. Za potenciálne významné bodové zdroje znečistenia považujeme:

- komunálne a priemyselné zdroje znečistenia - podliehajúce smernici 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd (transponovaná do zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacích predpisov a zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách); Sú to aglomerácie veľkostnej kategórie nad 2000 EO a aglomerácie pod 2000 EO s vybudovaným zberným systémom, ale bez čistenia odpadových vôd;
- priemyselné zdroje znečistenia - podliehajúce smernici EP a Rady 2010/75/EU o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania ŽP (transponovaná do zákona č. 39/2013 Z. z. a Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z.⁶), alebo Nariadeniu EP a Rady č. 166/2006 (E-PRTR), alebo zákonu č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní a šírení informácií o životnom prostredí. Sú to zdroje znečisťovania, ktoré spadajú do Kategórie priemyselných činností uvedených v článku 2 Prílohy I smernice 2010/75/EÚ.

Za významné difúzne zdroje znečistenia sú považované:

- aglomerácie vymedzené podľa smernice Rady 91/271/EHS, ktorých miera odkanalizovania nezodpovedá požiadavkám smernice 91/271/EHS;
- aglomerácie pod 2000 EO bez verejnej kanalizácie;

V ďalších podkapitolách sú uvádzané sumarizácie významných vplyvov v členení na znečistenie:

⁶ Vyhláška MŽP SR č.183/2013 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- z aglomerácií nad 2 000 EO a
- z priemyselných a iných zdrojov znečistenia.

4.1.1.1 Organické znečistenie z komunálnych odpadových vôd

Podľa *Správy o vodnom hospodárstve v roku 2011* bolo v tomto roku napojených na VK 3 347 300 obyvateľov, čo predstavuje 61,58% **obyvateľov SR**. V porovnaní s rokom 2005 je to nárast o 246 800 obyvateľov bývajúcich v domoch pripojených na verejnú kanalizáciu.

Požiadavky EK na odvádzanie a čistenie odpadových vôd z obcí sú zakotvené v *Smernici Rady 91/271/EHS týkajúcej sa zberu, čistenia a vypúšťania komunálnych odpadových vôd a čistenia a vypúšťania odpadových vôd z určitých priemyselných odvetví*, ktoré boli transponované do zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v platnom znení a zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách v platnom znení. Základnou jednotkou pre vyhodnocovanie súladu tejto smernice s jej požiadavkami je aglomerácia⁷. Na Slovensku bolo k 31.12.2011 v zmysle pokynov pre implementáciu uvedenej smernice celkove vymedzených 2 434 aglomerácií, z toho aglomerácií s veľkosťou nad 2 000 EO⁸ je 356.

V čiastkovom povodí Ipľa bolo v zmysle pokynov pre implementáciu uvedenej smernice vymedzených 11 aglomerácií s veľkosťou nad 2 000 EO. Ich zoznam spolu s uvedením obcí spadajúcich do jednotlivých aglomerácií je uvedený v tab. 4.1.1 a sumárny prehľad podľa veľkostných kategórií tab. 4.1.2. Do aglomerácií nad 2 000 EO prislúcha 97 478 obyvateľov, čo predstavuje cca 48,6 % obyvateľov čiastkového povodia Ipľa (celkový počet obyvateľov v povodí k roku 2010: 200 484). To znamená, že 55 % obyvateľov povodia býva v malých obciach tvoriacich aglomerácie pod 2000 EO. Čo sa týka počtu obcí, ktoré sú súčasťou aglomerácií nad 2 000 EO, vo vzťahu k počtu obcí v povodí je situácia nasledovná: celkový počet obcí v povodí je 226, počet obcí v aglomeráciách nad 2 000 EO je 17, t.j. 7,5 % z celkového počtu obcí v povodí.

Tab. 4.1.1 Aglomerácie nad 2000 EO v čiastkovom povodí

P. č.	Kód		Názov obce	Názov aglomerácie	Veľkosť aglomerácie za rok	
	okresu	obce			2005	2011
1	602	516 643	Banská Štiavnica	Banská Štiavnica	10 490	10 387
2	606 606	511 391 557 315	Fíľakovo Biskupice	Fíľakovo	11 110	11 943
3	606 606	511 218 557 307	Lučenec Vidiná	Lučenec	28 990	30 332
4	610 610 610	515 850 558 192 516 210	Veľký Krtíš Malý Krtíš Modrý Kameň	Veľký Krtíš	15 360	14 936
5	402	502782	Šahy	Šahy	8 210	7 607
6	605	518557	Krupina	Krupina	7 070	8 034

⁷ *Agglomerácia* je podľa čl. 2(4) smernice Rady 91/271/EHS definovaná ako oblasť, v ktorej sú osídlenie alebo hospodárska činnosť natoľko koncentrované, že je opodstatnené odvádzat' z nich komunálne odpadové vody do čistiarny komunálnych odpadových vôd alebo na miesto ich konečného vypúšťania. Existencia aglomerácie je nezávislá na existencii stokovej siete a nezávisí ani od existencie ČOV (Terms and Definitions, 2007).

⁸ EO (ekvivalentný obyvateľ) je množstvo biologicky odstrániteľného organického znečistenia vyjadreného hodnotou ukazovateľa biochemická spotreba kyslíka za päť dní (BSK5 – ATM), ktorá je ekvivalentná znečisteniu produkovanému jedným obyvateľom, t. j. 60 g BSK5 (ATM) za deň

P. č.	Kód		Názov obce	Názov aglomerácie	Veľkosť aglomerácie za rok	
	okresu	obce			2005	2011
7	606 606	511421 511846	Halič Stará Halič	Halič	2 120	2 352
8	606 606	511790 511323	Radzovce Čakanovce - okr. Lučenec	Radzovce	2 300	2 683
9	607	511315	Cinobaňa	Cinobaňa	2 120	2 398
10	607	511471	Kalinovo	Kalinovo	2 090	2 231
11	607	511765	Poltár	Poltár	5 380	5 794

Legenda názvu okresov: 402 - Levice, 605 – Krupina, 606 – Lučenec, 607 – Poltár, 610 – Veľký Krtíš

Tab. 4.1.2 Počet aglomerácií podľa veľkostných kategórií za rok 2011

Veľkostná kategória podľa počtu EO	Povodie Ipľa		SR	
	Počet EO	Počet aglomerácií	Počet EO	Počet aglomerácií
1.1.1 2 000 - 10 000 EO	31 099 (31.5%)	7	1 111 503	275
1.1.2 – 10 000 - 15 000 EO	37 266 (38%)	3	280 358	23
1.1.3 – 15 000 - 150 000 EO,	30 332 (30.5%)	1	2 288 387	55
1.1.4 – viac ako 150 000 EO	0		1 383 120	3
Spolu nad 2 000 EO	98 697 (100%)	11	5 063 368	356

Súčasný stav nakladania s odpadovými vodami v aglomeráciách povodia Ipľa nad 2 000 EO neodpovedá plne požiadavkám predmetnej smernice. Prehľad množstva vyprodukovaného znečistenia vyjadreného v EO a spôsoby jeho odvádzania a odstraňovania dokumentuje tab. 4.1.3.

Tab. 4.1.3 Vývoj nakladania s komunálnymi odpadovými vodami z aglomerácií nad 2 000

Kategórie aglomerácií	Počet aglomerácií	Produkované znečistenie v EO	Spôsoby nakladania s OV		
			cez verejnú kanalizáciu	individuálne systémy	bez na VK
Čiastkové povodie Ipľa rok 2005					
2 000 - 10 000 EO	7	29 290	53,8	21,6	24,6
nad 10 000 EO	4	65 950	62,4	32,1	5,5
SPOLU	11	95 240	59,8	28,8	11,4
Čiastkové povodie Ipľa rok 2011					
1.1.1 –2 000 - 10 000 EO	7	31 099	60,7	37,8	1,5
1.1.2 –10 000 - 15 000 EO	3	37 266	86,6	12,9	0,5
1.1.3 – 15 000 - 150 000 EO	1	30 332	89,1	10,4	0,5
1.1.4 – viac ako 150 000 EO	0				
SPOLU nad 2 000 EO	11	98 697	79,2	20,0	0,8
SR celkom					
1.1.1 –2 000 - 10 000 EO	275	1 111 503	46,9	51,7	1,4
1.1.2 –10 000 - 15 000 EO	23	280 358	79,2	20,3	0,5
1.1.3 – 15 000 - 150 000 EO,	51	1 781 632	88,6	11,1	0,3
1.1.4 – viac ako 150 000 EO	7	1 889 875	97,6	2,3	0,1
SPOLU nad 2 000 EO	356	5 063 368	82,3	17,2	0,5

Z tabuľky vyplýva, že 79,2 % (menej ako celoslovenský priemer – 82,3 %) množstva vyprodukovaného znečistenia (vyjadrené v ekvivalentných obyvateľoch) v aglomeráciách nad 2 000 EO sa odvádzajú stokovou sieťou a čistí na ČOV. Individuálnymi systémami je riešených 20% EO a zvyšok (0,8% EO) je bez adekvátneho odvádzania odpadových vôd, ktoré znečisťujú povrchové i podzemné vody difúznym spôsobom.

Zobrazenie úrovne odvádzania a čistenia odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO podľa kritérií smernice 91/271/EHS k časovej úrovni december 2011 obsahuje mapová príloha 4.1a, výhľadovú situáciu k roku 2021 mapová príloha 4.1b.

Reálne vypúšťanie znečistenia z aglomerácií nad 2000 EO a výhľad k roku 2021

Výhľad k roku 2021 bol spracovaný na základe predpokladu plnenia podmienok *Zmluvy o pristúpení SR k EÚ* o plnení implementácie smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych

odpadových vôd. V zmysle zmluvy by mali byť požiadavky smernice Rady 91/271/EHS splnené do 31.12.2015, čo sa kryje s termínom pre splnenie cieľov rámcovej smernice o vodách.

Na odhad dopadov splnenia požiadaviek smernice na množstvo vypúšťaného znečistenia v ukazovateľoch BSK₅, CHSK_{Cr} bol použitý nasledovný prístup:

- Množstvo znečistenia, ktoré je potrebné odvádzať a následne odstraňovať na ČOV, je dané veľkosťou aglomerácií - za východisko boli brané veľkosti aglomerácií za rok 2010 uvádzané v Národnom programe SR pre implementáciu smernice Rady 91/271/EHS v znení smernice Komisie 98/15/ES a nariadenia EP a Rady 1882/2003/ES - Aktualizácia k 31. december 2010, vyjadrené v EO,
- Vyprodukované znečistenie vyjadrené nasledovne: BSK₅= 60 g/EO/deň, CHSK_{Cr}= 120 g/EO/deň, Ncelk = 11 g/EO/deň, Pcelk = 1,5 g/EO/deň. Špecifická produkcia pre Pcelk zohľadňuje Nariadenie EP a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 648/2004 vo vzťahu k používaniu fosforečnanov a iných zlúčenín fosforu do domácich pracích prostriedkoch; Obmedzenia obsahu fosforečnanov a iných zlúčenín fosforu v spotrebiteľských pracích prostriedkoch nadobúda účinnosť od 30.6.2013.
- miera odkanalizovania - 100 % aglomerácie,
- Účinnosť odstraňovania na komunálnych ČOV pre jednotlivé ukazovatele kvality podľa tab. 4.1.4.

Tab. 4.1.4 Účinnosť odstraňovania znečistenia z ČOV aglomerácií nad 2 000 EO

Veľkostná trieda podľa EO	Účinnosť odstraňovania v %			
	BSK ₅	CHSK _{Cr}	Ncelk	Pcelk
2000-10000	70	75	35	20
viac ako 10000	90	85	70	80

Reálne zaťaženie povrchových vôd vypúšťaním odpadových vôd z aglomerácií nad 2 000 EO (bodových zdrojov) za referenčný rok 2011, porovnanie s rokom 2005 a výsledky výpočtu výhľadu k roku 2021 dokumentuje tab. 4.1.5. Údaje o vypúšťanom znečistení neobsahujú množstvo znečistenia z aglomerácií, ktoré sa dostanú do povrchových vôd difúznym spôsobom.

Tab. 4.1.5 Vývoj vypúšťaného organického znečistenie do povrchových vôd z aglomerácií nad 2 000 EO a výhľad k roku 2021

Čiastkové povodie	BSK ₅ (t/rok)				CHSK _{Cr} (t/rok)			
	r.2005	r.2011	r.2021	zmena	r.2005	r.2011	r.2021	zmena
Ipeľ	160	126	300	175	542	319	705	386
SÚP Dunaj	6330	3191	12271	9080	21120	13904	32466	18562
Spolu SR	6575	3454	12737	9283	22701	14510	33789	19278

Zdroj údajov pre roky 2005, 2011: Súhrnná evidencia o vodách

Poznámka: vypúšťania znečistenia za roky 2005, a 2011 obsahujú i znečistenie z priemyselných podnikov – v prípade že sú napojené na verejné kanalizácie.

Z porovnania výhľadu k roku 2021 s predchádzajúcim obdobím možno v priemere za SR konštatovať nárast vnosu znečistenia do povrchových vôd vyjadreného skúmanými ukazovateľmi znečistenia.

Výhľadové hodnoty je potrebné chápať ako maximálne prípustné alebo maximálne možné vypúšťané znečistenie pri splnení podmienok prístupovej zmluvy SR k EU, čo zahŕňa kroky na rozšírenie odvádzania a čistenia odpadových vôd vrátane zavedenia technológií na zvýšenie redukcie dusíka a fosforu. Skutočný stav vypúšťaného znečistenia v jednotlivých parametroch i v jednotlivých povodiach sa však bude nachádzať vždy pod úrovňou týchto indikatívnych hodnôt, pretože pri kalkuláciách sa používajú minimálne limitné nároky na redukciu jednotlivých zložiek znečistenia.

4.1.1.2 Organické znečistenie z významných priemyselných a iných zdrojov znečistenia

Na selekciu potenciálne významných priemyselných a iných zdrojov znečistenia boli použité nasledovné kritéria:

- podliehajúce smernici č. 2010/75/EU o priemyselných emisiách (integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania, transponovaná do zákona č. 39/2013 Z. z. o IPKZ⁹ a Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z.¹⁰), alebo Nariadeniu EP a Rady č. 166/2006 o zriadení Európskeho registra uvoľňovania a prenosov znečisťujúcich látok, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES (E-PRTR), alebo zákona č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o ŽP a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zdroje znečistenia, v ktorých vypúšťaných odpadových vodách boli identifikované prioritné látky, resp. boli určené v povolení (NV č. 269/2010 Z. z.) - smernica EP a Rady 2008/105/ES o environmentálnych normách kvality v oblasti vodnej politiky a o zmene a doplnení smerníc 82/176/EHS, 83/513/EHS, 84/156/EHS, 84/491/EHS, 86/280/EHS a 2000/60/ES,
- zdroje znečistenia, ktoré majú v povolení na vypúšťanie OV resp. sú v ich odpadových vodách identifikované látky relevantné pre SR,
- pomer odpadových vôd (OV) k prietoku v recipiente na úrovni Q_{355} , $Q_{zar.}$ (1:1 a viac).

Tieto kritéria významnosti platia i pre znečisťovanie vôd živinami a prioritnými látkami a relevantnými látkami.

Vo všeobecnosti takmer všetky priemyselné sektory produkujú organické znečistenie. Medzi najväčších producentov patria papierne a celulóžky, chemický priemysel, rafinérie, výroba kovov a potravinársky priemysel.

V zmysle vyššie uvedených kritérií bolo v čiastkovom povodí Ipľa za rok 2011 identifikovaných 7 významných priemyselných a iných zdrojov znečistenia.

Sumárne údaje o vypúšťaní odpadových vôd a znečistenia z významných priemyselných a iných zdrojov znečistenia za jednotlivé čiastkové povodia Ipľa. správne územie povodia Dunaj a celkom za SR uvádza tab. 4.1.6. Ich menovitý zoznam spolu so základnými identifikačnými údajmi uvádza Príloha 4.2. Situovanie potenciálne významných priemyselných a iných zdrojov znečistenia uvádza mapová príloha 4.2b, situovanie kategórií týchto zdrojov znečistenia– mapová príloha 4.2a.

Tab. 4.1.6 Znečistenie z priemyselných a iných zdrojov vypúšťané do povrchových vôd

Povodie	Rok	Významné zdroje znečistenia	Vypúšťané odpadové vody	Znečistenie vypúšťané do povrchových vôd			
		Počet	tis. m ³ /rok	BSK ₅	CHSK _{Cr}	N _{celk.}	P _{celk.}
Ipel'	2007	20	1200,079	11,6	54,1	1,2	0,3
	2011	7	598,812	27,0	71,5	8,6	0,02
SÚP Dunaja	2007	210	242349,933	2237,2	14031,9	1906,4	67,2
	2011	151	169 263,99	1163,0	6251,2	1320,3	50,4
Spolu SR	2007	217	243 223,515	2 247,4	14 055,9	1 910,8	67,70
	2011	154	169 718,158	1 165,5	6 261,9	1 320,3	50,4

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že v priemyselných zdrojoch znečistenia v rámci SR dochádza k znižovaniu vypúšťaného množstva odpadových vôd ako aj ich zaťaženia znečisťujúcimi látkami vyjadrenými CHSK_{Cr} ale i BSK₅, ide o dlhodobý trend. V čiastkovom

⁹ Zákon o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁰ Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

povodí Ipľa je zaznamenaný pokles vypúšťaných odpadových vôd a naopak – mierny nárast vypúšťaného organického znečistenia.

4.1.1.3 Organické znečistenie z poľnohospodárstva

Medzi kľúčové poľnohospodárske zdroje organického znečistenia patrí vypúšťanie odpadových vôd zo zariadení intenzívneho chovu hydiny a ošípaných do povrchových vôd. Takéto zariadenia sa v tomto SÚP nerealizovali.

4.1.2 Znečisťovanie povrchových vôd živinami

Znečisťovanie vôd živinami, podobne ako v prípade organického znečistenia, spôsobujú predovšetkým emisie z aglomerácií, priemyselných a poľnohospodárskych odvetví. Okrem toho pri aglomeráciách zohrávajú významnú úlohu emisie fosforu z používania prostriedkov na pranie. Emisie živín sa dostávajú do povrchových vôd rôznymi cestami: z bodových zdrojov (sídelné aglomerácie, priemysel, poľnohospodárstvo) a z difúzných zdrojov (erózia a povrchový odtok, z podzemnej vody, atmosférickej depozície). Difúzne zdroje sú z časti prirodzeného pôvodu a z časti antropogénneho pôvodu. Živiny v povrchových vodách podliehajú širokej škále transformačných procesov. Niektoré transformačné procesy vyúsťujú do strát alebo trvalých, či čiastočne odbúrateľných akumulácií. Zvyšné živiny sú transportované tokom do tokov nižšieho rádu, prípadne až do mora. Najvýznamnejším dopadom vysokej záťaže živinami je eutrofizácia¹¹ vôd.

Hlavnými znečisťovateľmi povrchových vôd živinami obdobne ako u znečisťovaní organickými látkami, sú:

- sídelné aglomerácie,
- priemysel,
- poľnohospodárstvo.

Definovanie významných zdrojov znečisťovania povrchových vôd

Pre bodové zdroje znečistenia platia rovnaké kritéria ako u organického znečistenia. Za významné oblasti difúzneho znečistenia sa považujú poľnohospodárske aktivity v povodiach vodných útvarov, kde podiel poľnohospodárskej pôdy v rámci vodného útvaru, intenzita využívania poľnohospodárskej pôdy (vyjadrená podielom ornej pôdy v rámci poľnohospodárskej pôdy), svahovitost' ornej pôdy a bilancia dusíka (predstavujúca rozdiel vstupov dusíka a jeho odberu zberanými produktmi plodín) vytvárajú stredné až veľmi vysoké riziko znečistenia povrchových vôd.

Výsledky vyhodnotenia miery tohto vplyvu sú zakomponované do Prílohy 5.1.

4.1.2.1 Znečistenie z bodových zdrojov znečistenia

Znečistenie povrchových vôd živinami z bodových zdrojov znečistenia je dôsledkom vypúšťania nedostatočne čistených alebo nečistených odpadových vôd z aglomerácií, priemyslu a poľnohospodárstva. V súvislosti s redukováním živín z odpadových vôd má mimoriadnu významnosť technológie ČOV.

Znečistenie živinami z aglomerácií

Sumárnu bilanciu vypúšťaného množstva odpadových vôd a znečistenia v ukazovateli Ncelk a Pcelk za rok 2011 z aglomerácií nad 2000 EO, priemyselných a iných zdrojov znečistenia uvádza tab. 4.1.7. Údaje v tabuľke potvrdzujú dominanciu aglomerácií na vypúšťaní znečistenia živinami

¹¹ *Definícia eutrofizácie: obohatenie vody živinami, predovšetkým dusíkom a/alebo fosforom, čo spôsobuje zvýšený rast rias a vyšších foriem rastlínstva a neželateľné narušenie rovnováhy organizmov prítomných vo vode a zhoršenie kvality vody (Smernica 91/271/EHS).*

z bodových zdrojov znečistenie. V čiastkovom povodí Ipľa podiel tohto znečistenia v ukazovateli Ncelk dosahuje hodnotu 91,3 % a v Pcelk takmer 99,5 % z vypúšťaného znečistenia z aglomerácií a priemyselných zdrojov.

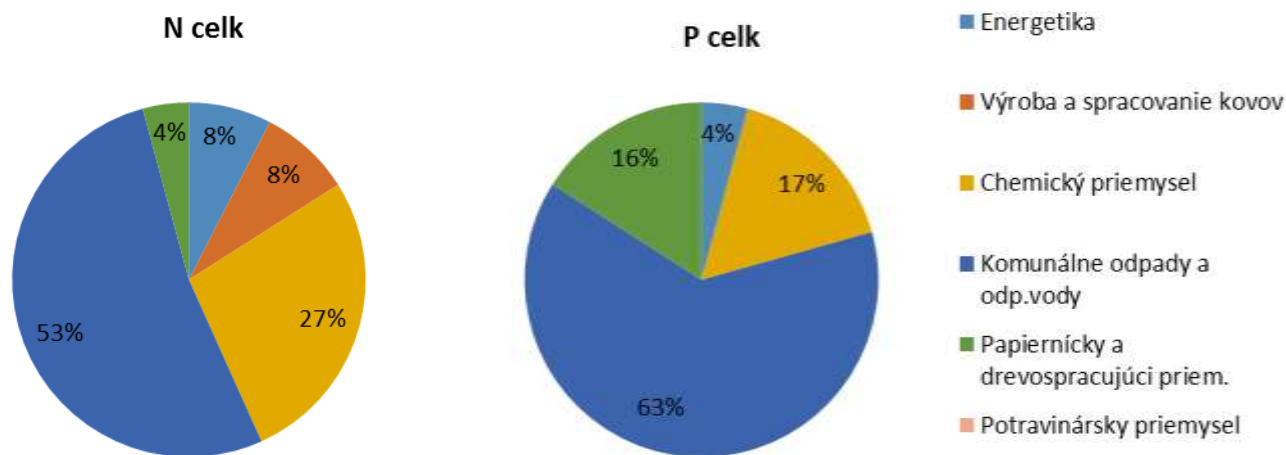
Tab. 4.1.7 Vypúšťané znečistenie z aglomerácií, priemyselných a iných zdrojov znečistenia v ukazovateli Ncelk a Pcelk za rok 2011

Povodie	Aglomerácie nad 2000 EO			Priemysel a iné zdroje			Spolu		
	Odp.vody tis.m3/rok	N _{celk.}	P _{celk.}	Odp.vody tis.m3/rok	N _{celk.}	P _{celk.}	Odp.vody tis.m3/rok	N _{celk.}	P _{celk.}
Ipeľ	7 188,74	90,5	8,5	598,81	8,6	0,0	7 787,56	99,13	8,54
%	92,3	91,3	99,5	7,7	8,7	0	100	100	100
SUPD	375								
	946,57	4672,7	343,0	169 263,9	1320,4	50,4	545 210,6	5 993,11	393,42
%	68,95	77,97	87,2	31,05	22,03	12,8	100	100	100
SR spolu	396 669,4	4 847,91	358,47	169 718,16	1320,4	50,4	566 387,53	6168,3	408,9
%	70,03	78,59	87,67	29,97	21,41	12,33	100	100	100

Znečistenie živinami z priemyslu

Viacere priemyselné prevádzky sú významným zdrojom znečistenia vôd živinami. K najvýznamnejším z nich patrí chemický priemysel – čo potvrdzuje obr. 4.1.6. Bilancie živín z priemyselných a iných bodových zdrojov znečistenia sú uvádzané spoločne s bilanciami organického znečistenia v tab. 4.1.6. Dominantným priemyselným zdrojom znečistenia v tomto čiastkovom povodí je MECOM GROUP s.r.o Lučenec.

Obr. 4.1.6 Podiel jednotlivých sektorov na znečisťovaní vodných útvarov povrchových vôd v SÚP Dunaj; Zdroj údajov E-PRTR r.2011

Z tab. 4.1.6 vyplýva, že v čiastkovom povodí Ipľa došlo v roku 2011 oproti roku 2007 k nárastu vypúšťania znečistenia charakterizovaného Ncelk. z hodnoty 1,2 ton za rok na 8,6 ton a u Pcelk z k poklesu z hodnoty 0,3 na 0,02 ton. Tieto výsledky porovnania nesúvisia so skutočným nárastom alebo poklesom hodnôt, ale poukazujú na nekompletné informácie o obsahu živín v odpadových vodách v roku 2007.

Znečistenie živinami z poľnohospodárstva

Významné bodové zdroje znečistenia z poľnohospodárskej výroby neboli v roku 2011 aktívne. Väčšiu významnosť majú difúzne zdroje znečistenia, ktoré sú uvádzané v nasledujúcej kapitole.

Vstup živín cez minerálne a organické hnojivá

Používanie minerálnych a organických hnojív významne prispieva k znečisťovaniu vôd živinami. Trendy aplikácie živín organického a anorganického pôvodu sú uvedené v kapitole 4.2.1.

Vstup živín z atmosférickej depozície

Podiel znečisťovania vôd z atmosférickej depozície (NO_x a NH_y) je významný. Znečistenie z atmosférickej depozície pochádza z antropogénnych aktivít, ako je doprava, poľnohospodárstvo (živočišna výroba) a priemysel. Čiastočne pochádza zo zdrojov mimo územia SR.

4.1.2.2 Odhad emisií živín z difúzných a bodových zdrojov znečistenia

Difúzne znečisťovanie vôd živinami je dôsledkom rôznych aktivít akou je napr. poľnohospodárstvo a iné. Úroveň difúzneho znečistenia je závislé nielen od antropogénnych faktorov ako napr. využívanie krajiny a jeho intenzita ale aj od prírodných faktorov ako napr. klíma, prietokové pomery a vlastnosti pôdy. Tieto faktory ovplyvňujú cesty vnosu difúzneho znečistenia do povrchových vôd. Vzhľadom k tomu, že emisie látok z difúzných zdrojov znečistenia nie je jednoduché merať, používa sa na ich kvantifikáciu modelovanie.

Odhad živín z difúzných zdrojov znečistenia pre medzinárodné povodie Dunaja, ktorého súčasťou je 96,0 % územia SR je realizovaný pomocou modelu MONERIS¹². Použitie modelu MONERIS na modelovanie odtoku emisií živín bolo odsúhlasené všetkými dunajskými štátmi vrátane SR. Do modelu vstupujú dáta:

- Priestorové – mapy: riečna sieť, hranice povodí, digitálny model terénu, využívania krajiny – Corine land cover (referenčný rok 2012), pôdna mapa, hydrogeologická mapa, mapa atmosférickej depozície, mapa erózie, administratívne hranice, hustota osídlenia;
- Hydrologické údaje;
- Kvalita povrchových vôd – namerané koncentrácie živín;
- Bodové zdroje znečistenia – ČOV;
- Administratívne údaje, obyvateľstvo;
- Poľnohospodárske údaje: prebytok dusíka v pôde, odvodnené územia, aplikácia anorganických hnojív, živočišna výroba – druh zvierat, počet, vstupy do pôdy a výstupy z pôdy;
- Atmosférická depozícia;
- Iné – mnohé ďalšie.

Mnohé štatistické údaje boli preberané modelármi z európskych databáz, ktoré sú napĺňané členskými krajinami, ostatné boli poskytované členmi pracovnej skupiny pri MKOD z národných databáz. Namodelovaný odtok živín bol kalibrovaný vo vzťahu k nameranej kvalite vody Dunaja.

Pre simulovanie výhľadu odtoku živín k roku 2021 – bolo potrebné definovať výhľad v hlavných hybných silách.

MONERIS – model pre odhad emisií z difúzných a bodových zdrojov znečistenia

Pomocou modelu MONERIS sú počítané emisie živín zaťažujúce riečny systém prostredníctvom siedmych ciest vnosu:

1. atmosférická depozícia priamo na vodné plochy,
2. povrchový odtok,
3. erózia,
4. drenáž,
5. podzemná voda,
6. bodové zdroje znečistenia – aglomerácie,
7. sídla s nevybudovanou verejnou kanalizáciou a/alebo odľahčovaním dažďových vôd.

¹² Behrendt a kol. (2007): *Model system MONERIS (2007)*, Institute for Freshwater Ecology and Inland Fisheries in the Forschungsverbund Berlin

Poznámka – Výstupy modelovania uvedené v tabuľke 4.1.8 a 4.1.9 sú prevzaté z 1. Vodného plánu – nakoľko modelovanie na úrovni MKOD nie je ukončené. Po ukončení modelovania údaje budú aktualizované. Rovnako sa to týka i nižšie uvedeného textového vyjadrenia výstupov.

Z výstupov z modelu vyplýva, že na území SÚP Dunaj je do riečného systému ročne emitovaných 39 727 ton celkového dusíka a 2 535 ton fosforu (za podmienky priemerného prietoku reprezentovanom obdobím 2000 - 2005). Pre celkový dusík najvýznamnejšou cestou vnosu patrí podzemná voda, ktorá dotuje povrchové vody, pre celkový fosfor sú to vypúšťané odpadové vody z bodových zdrojov znečistenia (aglomerácií) a erózia.

Sumárny prehľad o emisiách celkového fosforu a celkového dusíka do povrchových vôd podľa jednotlivých ciest vnosu dokumentuje tab. 4.1.8 a 4.1.9. Z tabuliek vyplýva, že dominantným zdrojom emisií dusíka v priemere za SR sú obce (bodovým i difúznym spôsobom), druhým v poradí je poľnohospodárstvo.

Tab. 4.1.8 Prehľad emisií celkového dusíka podľa ciest vnosu – rok 2011

Čiasťkové povodie	Celkový dusík (t/rok)							Ncelk.
	atm. depozícia	splachy	drenáž	erózia	podzemná voda	bodové zdroje	sídla bez VK	
SÚPD	517	3 271	6 188	967	19 355	6 441	2 988	39 727

Tab. 4.1.9 Prehľad emisií celkového fosforu podľa ciest vnosu – rok 2011

Čiasťkové povodie	Celkový fosfor (t/rok)							Pcelk.
	atm. depozícia	splachy	drenáž	erózia	podzemná voda	bodové zdroje	sídla bez VK	
SÚPD	15	65	48	639	220	938	610	2 535
Spolu SR	15	72	48	709	231	1 018	639	2 732

Alternatívne popri modelovaní Monerisom bol odhadnutý ročný odtok emisií z územia SR pomocou rovnice OSPAR 2004 z nameraných prietokov a koncentrácií znečisťujúcej látky v uzáverových profiloch čiasťkových povodií. Táto alternatíva však neposkytuje potrebné rozlíšenie ciest vnosu živín do povrchových vôd

Priemerný ročný odtok z územia SR

Priemerný ročný odtok celkového dusíka a celkového fosforu transportovaného riečnym systémom zo správneho územia povodia Dunaja a územia SR za obdobie rokov 2009 – 2011 bol vypočítaný podľa rovnice OSPAR 2004 z nameraných prietokov a koncentrácií tejto znečisťujúcej látky v uzáverových profiloch čiasťkových povodií.

Výsledky výpočtu celkového odtoku živín a taktiež v členení na emisie pochádzajúce z bodových a difúzných zdrojov znečistenia sú uvedené v tab. 4.1.10 pre celkový dusík a tab. 4.1.11 pre celkový fosfor.

Priemerný odtok celkového dusíka z čiasťkového povodia Ipľa za obdobie 2009 - 11 dosahoval hodnotu 2,338 tis. ton za rok čo je oproti roku 2005 -6 viac o 0,511 tisíc ton. Tento nárast je ovplyvnený rokom 2010, ktorý bol charakterizovaný ako mimoriadne vlhký rok. Potvrdzujú to i výsledky bilancie dusíka počítané za roky 2009 - 2011 - uvedené v tab. 4.1.10. Podiel plošných zdrojov znečistenia, ktoré sa do povrchových vôd dostávajú cez atmosférickú depozíciu, drenážne vody, eróziu, podzemnú vodu, urbanizáciu (bez verejnej kanalizácie) predstavuje 95,8 %.

Tab. 4.1.10 Prehľad priemerných ročných emisií celkového dusíka k časovej úrovni rokov 2005 – 2006 a 2009 - 11

Čiastkové povodie	Plocha v km ²	Ncelk					
		2005-6	2009-11				
			Celkom			Podiel difúzneho znečistenia	
			t/rok	t/rok	kg/(ha.r.)		
Ipel'	3 649	1 827	2 338	6,41	99	2 239	95,8
SÚPD	47 084	39 727	50 006	10,62	5 993	44 013	88,0
Spolu SR	49 034	41 563	51 255	10,45	6 168	45 087	87,97

* Na odhad emisií za rok 2005-6 bol použitý model Moneris - aplikovaný na celé medzinárodné povodie rieky Dunaj.

Priemerný odtok celkového fosforu z čiastkového povodia Ipľa za obdobie 2009 - 11 dosahoval hodnotu 0,218 tis. ton za rok čo je oproti roku 2005 - 6 viac o 0,2077 tisíc ton. Tento nárast je ovplyvnený rokom 2010, ktorý bol charakterizovaný ako mimoriadne vlhký rok. Podiel plošných zdrojov znečistenia, ktoré sa do povrchových vôd dostávajú cez atmosférickú depozíciu, drenážne vody, eróziu, podzemnú vodu, urbanizáciu (bez verejnej kanalizácie) predstavuje 96,1 %.

Tab. 4.1.11 Prehľad priemerných ročných emisií celkového fosforu reprezentujúcich časovej úroveň rokov 2005 – 2006 a 2009 - 11

Čiastkové povodie	Plocha v km ²	Pcelk					
		2005-6	2009-11				
			Celkom			Podiel difúzneho znečistenia	
			t/rok	t/rok	kg/(ha.r.)		
Ipel'	3 649	141	218	14,75	9	210	96,1
SÚPD	47 084	2 535	2 829	285,71	393	2 436	86,1
Spolu SR	49 034	2 732	3 301	308,33	408,90	2 892	87,6

* Na odhad emisií za rok 2005-6 bol použitý model Moneris - aplikovaný na celé medzinárodné povodie rieky Dunaj.

Znečistenie povrchových vôd fosforečnanmi z detergentov

Emisie fosforečnanov do povrchových vôd pochádzajúcich z detergentov používaných v domácnostiach je v povodí Dunaja významné. Tieto emisie sú zahrnuté v bilanciách z aglomerácií. V prípade, že aglomerácia je bez verejnej kanalizácie a ČOV, alebo ČOV nezabezpečuje zvýšené odstraňovanie fosforu, fosforečnany sa dostávajú do vodného prostredia.

Za účelom limitovania obsahu fosforečnanov v detergentoch EP schválil 14.12.2011 Nariadenie EP a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 648/2004 vo vzťahu k používaniu fosforečnanov a iných zlúčenín fosforu do domácich pracích prostriedkoch (návrh KOM(2010)0597 – C7-0356/2010 – 2010/0298(COD)). Nariadenie č. 259/2012 vstúpilo do platnosti 20-tým dňom po jeho uverejnení (dňa 30.3.2012) v ústrednom Vestníku EÚ a je záväzná v celom rozsahu a priamo použiteľná vo všetkých členských štátoch. Zmena v nariadení sa týka :

- Zavedenia povinnosti doplnkového označovania detergentov vrátane alergénnych vonných látok;
- Informácií, ktoré musia výrobcovia uchovávať pre potrebu príslušných orgánov členských štátov a zdravotníckych pracovníkov;
- Obmedzenia obsahu fosforečnanov a iných zlúčenín fosforu v spotrebiteľských pracích prostriedkoch a v prostriedkoch na umývanie riadu, a to nasledovne:

Pracie prostriedky (nadobudnutie účinnosti obmedzenia 30.6.2013):

- nesmú sa uvádzať na trh, pokiaľ sa celkový obsah fosforu rovná alebo je väčší ako 0,5 gramov v množstve pracieho prostriedku odporúčanom pre hlavný cyklus prania štandardnej náplne pračky definovanej v prílohe VII oddielu B pri použití tvrdej vody;

- pre „bežne znečistené“ tkaniny v prípade vysoko účinných pracích prostriedkov;
- pre „málo znečistené“ tkaniny v prípade pracích prostriedkov na jemné tkaniny

Detergenty určené pre automatické umývačky riadu (nadobudnutie účinnosti obmedzenia 1.1.2017):

nesmú sa uvádzať na trh, pokiaľ sa celkový obsah fosforu rovná alebo je väčší ako 0,3 gramu pri štandardnom dávkovaní definovanom v prílohe VII oddielu B.

Sumárne zhodnotenie implementácie smernice 91/676/EHS

Smernica 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (dusičnanová smernica) je v etape implementácie. Plnenie opatrení Programu poľnohospodárskych činností v zraniteľných oblastiach v zmysle Dusičnanej smernice prebieha v súlade s národnou legislatívou.

4.1.3 Znečisťovanie povrchových vôd prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR

Nadmerné znečistenie vôd prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR môže mať vplyv na riečnu ekológiu a na zdravie ľudskej populácie. Relevantné látky pre SR a prioritné látky majú za následok inhibíciu fyziologických procesov v organizmoch žijúcich vo vodách (akútna toxicita) alebo môžu vyvolať účinky ohrozujúce populáciu z dlhodobejšieho hľadiska (chronická toxicita). Ak je látka perzistentná, t. j. jej degradačné procesy pretrvávajú dlhšie časové obdobie, zostáva v životnom prostredí a vedie ku kontinuálnej a /alebo dlhodobej expozícii. Látky s vysokou lipofilicitou majú tendenciu akumulovať sa na tuhú fázu a v živých organizmoch. Medzi tieto látky patria umele vyrobené chemikálie, prirodzene sa vyskytujúce kovy, oleje a ich zlúčeniny, endokrinné rozrušovače a rôzne farmaceutiká.

Zdrojmi prioritných a relevantných látok vo vodách sú vypúšťané odpadové vody z priemyslu, odľahčenia verejných kanalizácií, chemikálie aplikované v poľnohospodárstve, odpadové vody z banskej činnosti a taktiež havarijné znečistenie. Významným zdrojom niektorých druhov látok môže byť i atmosférická depozícia.

Trh a používanie chemických výrobkov v Európe je regulovaný nasledovnými legislatívnymi dokumentmi:

1. Smernica 91/414/EEC o výrobkoch na ochranu rastlín, ktorá definuje pravidlá pre autorizáciu výrobkov na ochranu rastlín,
2. Nariadenie EP a Rady o biocídnych výrobkoch č. 98/8/ES - cieľom nariadenia je harmonizovať európsky trh pre biocídne výrobky a ich aktívne látky a zároveň poskytnúť vysokú úroveň ochrany ľudského zdravia, zvierat a životného prostredia. V SR sú podmienky pre uvádzanie biocídnych prípravkov na trh a ich používanie ustanovené zákonom č. 319/2013 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pre sprístupňovanie biocídnych výrobkov na trh a ich používanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (biocídny zákon).
3. Nariadenie EP a Rady č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení a autorizácii chemických látok (REACH). Cieľom tohto nariadenia je zabezpečenie vysokej ochrany ľudského zdravia a životného prostredia, vrátane propagácie alternatívnych metód pre hodnotenie rizík látok. Toto nariadenie vstúpilo do platnosti 1. júna 2007.

Pre hodnotenie stavu vôd sú prioritné látky (vrátane ďalších znečisťujúcich látok pre ktoré boli určené ENK na úrovni EÚ v smernici 2008/105/ES a novelizované Smernicou 39/2013/EÚ) a látky relevantné pre SR. Na základe prioritných a ďalších znečisťujúcich látok sa hodnotí chemický stav útvarov povrchových vôd. Látky relevantné pre SR tvoria skupinu ukazovateľov pre hodnotenie ekologického stavu.

Znečisťovanie povrchových vôd týmito látkami je spôsobené priamo cez vypúšťania odpadových vôd z bodových zdrojov znečistenia, a cez difúzne zdroje vrátane atmosférickej depozície.

4.1.3.1 Vypúšťanie odpadových vôd s obsahom špecifického znečistenia z potenciálnych významných priemyselných a iných zdrojov znečistenia

Zdrojom dát pre bilancovanie týchto látok boli údaje nahlasované znečisťovateľmi do Národného registra znečisťovania (NRZ), budovaného na základe „Nariadenia EP a Rady (ES) č. 166/2006 o zriadení Európskeho registra uvoľňovania a prenosov znečisťujúcich látok, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES“ zo dňa 18. januára 2006 a zákona č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní a šírení informácií o životnom prostredí.

Európsky register uvoľňovania a prenosov znečisťujúcich látok (E-PRTR) je budovaný v rámci smernice 2010/75/EU o priemyselných emisiách (táto smernica od 7.1.2014 nahradila smernicu 96/61/ES o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia) transponovanej do zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Európskym PRTR (E-PRTR) sa na európskej úrovni vykonáva Protokol EHK OSN o PRTR, ktorý podpísalo Európske spoločenstvo a 23 členských štátov v máji 2003 v Kyjeve, a ktorý je protokolom k Aarhuskému dohovoru¹³. Nariadenie o E-PRTR má za cieľ zlepšiť prístup verejnosti k environmentálnym informáciám prostredníctvom zavedenia komplexného a integrovaného E-PRTR.

Na území SR je k roku 2011 identifikovaných 37 prevádzok s vypúšťaním odpadových vôd s obsahom prioritných látok a látok relevantných pre SR (pozri tab. 4.1.13).

Zákon č. 39/2013 Z. z. rozlišuje 2 druhy zavádzania znečisťujúcich látok do vôd: priame a nepriame. V zmysle toho, okrem zdrojov znečistenia, ktoré vypúšťajú čistené odpadové vody priamo do recipientov, je potrebné evidovať i tie, ktoré sú napojené na verejné kanalizácie a ČOV iných prevádzkovateľov – tzv. nepriame vypúšťania odpadových vôd. V povolení na nakladanie s vodami prevádzkovateľov takýchto verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd by mal byť zohľadnený aj charakter znečistenia napojených priemyselných odpadových vôd. V zmysle zákona č. 39/2013 Z. z. o IPKZ sú prevádzky s nepriamym vypúšťaním povinné oznamovať údaje o ročnom vypúšťaní do Integrovaného registra informačného systému vedeného SHMÚ Bratislava. V čiastkovom povodí Ipl'a je evidovaná 1 prevádzka s nepriamym vypúšťaním, zoznam látok v ich odpadových vodách je uvedený v tab. 4.1.12.

Tab. 4.1.12 Prehľad látok v nepriamych vypúšťaniach odpadových vôd –rok 2011

Názov prevádzky	Zoznam prioritných a relevantných látok	ČOV, do ktorej je odpadová voda odvádzaná	
		NEC Kód VÚ	Názov prevádzkovateľa
Slovglass a. s. - Výrobná divízia 01 Poltár	Pb	I0150DVA SKI0003	ČOV Poltár, (StVPS a. s. O.Z. Lučenec)

¹³ Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, Aarhus 1998.

Tab. 4.1.13 Prevádzky IPKZ podľa druhu aktivít za rok 2011

Aktivita	Priame vypúšťanie		Nepriame vypúšťanie	
	Počet prevádzkarní	Počet znečisťujúcich látok	Počet prevádzkarní	Počet znečisťujúcich látok *
Energetika	4	21	0	0
Výroba a spracovanie kovov	3	29	1	1
Minerálny priemysel	0	0	1	1
Chemický priemysel	4	25	5	7
Komunálne odpady a odp.vody	9	23	2	2
Papiernický a drevospracujúci priem.	2	8	1	1
Intenzívna živočíšna výroba	0	0	0	0
Potravinársky priemysel	0	0	3	5
Iné	0	0	2	3
Spolu	22		15	

Vysvetlivka: * Podľa zoznamu "List of pollutants" E-PRTR

Sumárny prehľad prioritných látok a látok relevantných pre SR v odpadových vodách vypúšťaných v čiastkovom povodí Ipľa za rok 2011 dokumentuje tab. 4.1.14.

Sumárne bilancie znečistenia za roky 2007 a 2011 pre:

- znečistenie prioritnými látkami sú uvedené v tab. 4.1.15 a pre
- znečistenie látkami relevantnými pre SR v tab. 4.1.16.

Z uvedených tabuliek vyplýva, že podľa nahlásení znečisťovateľov bolo v roku 2011 do povrchových vôd v čiastkovom povodí Ipľa vypúšťaných 5 prioritných látok, pre ktoré sú na úrovni EÚ určené ENK (smernica 2008/105/ES). V tomto počte sú zahrnuté 3 prioritné nebezpečné látky, pre ktoré je potrebné prijať opatrenia na zastavenie alebo postupné ukončenie vypúšťania, emisií a únikov. Z porovnania nahlasovaných údajov pre rok 2007 a 2011, ktorých výpovedná hodnota je podmienená počtom a kvalitou oznámení údajov znečisťovateľmi do registra E-PRTR možno pre čiastkové povodie Ipľa konštatovať nasledovné:

- Výrazný pokles vo vypúšťanom množstve pre látky: olovo a jeho zlúčeniny,
- Mierny nárast vo vypúšťanom množstve pre látky: nikel a jeho zlúčeniny
- V ostatných látkach nie sú zaznamenané výraznejšie zmeny, alebo údaje v prvom plánovacom cykle neboli nahlásené (nebolo možné ich porovnať).

Vývoj vo vypúšťanom množstve znečistenia charakterizovaného látkami určenými za relevantné pre SR možno za čiastkové povodie Ipľa zhrnúť nasledovne:

- Výrazný pokles vo vypúšťanom množstve pre látky: zinok a jeho zlúčeniny.

Podrobnejšie informácie o zdrojoch znečistenia, ktoré podľa platných povolení na nakladanie s vodami vypúšťajú odpadové vody s obsahom prioritných látok a relevantných látok pre SR obsahuje Príloha 4.2.

Tab. 4.1.14 Prioritné a relevantné látky pre SR v odpadových vodách v čiastkovom povodí Ipľa

Čiastkové povodie	Prioritné látky	Relevantné látky pre SR
Ipľ	PAU, Cd, Ni, Pb, Hg	As, Zn

Tab. 4.1.15 Bilancia znečistenia vypúšťaného do povrchových vôd charakterizovaného prioritnými látkami za roky 2007 a 2011 v čiastkovom povodí Ipľa

P. č.	Rel SR	CAS	Názov látky / Počet povolení	Prioritná nebezpečná	Bilancia znečistenia vypúšťaného do povrchových vôd v kg/rok			
					Rok	SR spolu	SÚP Dunaj	Ipeľ
3			PAU	X	2007			
					2011	42,9	42,9	0,0003
			Počet nahlásení			26	26	1
8	33	7440-43-9	Kadmium a jeho	X	2007	395	395	0,26
			Počet povolení - 18		2011	148,7	148,7	0,07
			Počet nahlásení			29	29	2
10	40	7440-02-0	Nikel a jeho zlúč.		2007	153,4	144,3	1,27
			Počet povolení -30		2011	221,6	221	8,5
			Počet nahlásení			38	37	3
13	45	7439-92-1	Olovo a jeho zlúčeniny		2007	307	307	85,55
			Počet povolení-26		2011	71,6	71,6	3,53
			Počet nahlásení			30	30	4
14	46	7439-97-6	Ortuť a jej	X	2007	371,6	371,6	0,06
			Počet povolení -21		2011	489,9	489,9	0,03
			Počet nahlásení			33	33	2

Vysvetlivka: X – prioritne nebezpečná látka, v stĺpci 2 je uvedené poradové číslo látky zo zoznamu 59 relevantných látok pre SR z Programu znižovania znečistenia vôd škodlivými a obzvlášť škodlivými látkami.

Tab. 4.1.16 Bilancia znečistenia vypúšťaného do povrchových vôd charakterizovaného relevantnými látkami pre SR v čiastkovom povodí Ipľa

P. č.	Rel S	CAS	Názov látky / Počet povolení	Bilancia znečistenia vypúšťaného do povrchových vôd v kg/rok			
				Rok	SR spolu	SÚP Dunaj	Ipeľ
2	4	7440-38-	Arzén a jeho zlúčeniny	2007	105,4	105,4	0,02
			Počet povolení -19	2011	176,6	176,6	0,66
			Počet nahlásení		24	24	3
15	47	1336-36-	PCB a jeho kongenéry	2007	0,6	0,6	0,002
			Počet povolení-3	2011	18,7	18,7	
			Počet nahlásení		4	6	
19	59	7440-66-	Zinok	2007	3069,4	3068,9	38,9
			Počet povolení - 47	2011	5274,1	5272,8	0,06
			Počet nahlásení		48	47	1

Vysvetlenie: v stĺpci 2 je uvedené poradové číslo látky zo zoznamu 59 relevantných látok pre SR z Programu znižovania znečistenia vôd škodlivými a obzvlášť škodlivými látkami.

Sumárne zhodnotenie pokroku v zavádzaní programu opatrení na elimináciu znečistenia povrchových vôd prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR

Pre smernicu o IPKZ v rámci prístupového procesu SR do EÚ akceptovala EK prechodné obdobie pre 10 jestvujúcich podnikov – s posledným termínom zosúladenia s týmto zákonom do 31.12.2011. Pri vydávaní integrovaných povolení si neuplatnili všetky podniky vyjednanú

výnimku. Výnimku si uplatnili 4 prevádzky, ktorým boli v integrovanom povolení určené záväzné časové harmonogramy na dosiahnutie súladu so všeobecne záväznými právnymi predpismi platnými v SR. Netýka sa to prevádzok lokalizovaných v čiastkovom povodí Ipľa.

Výhľad k roku 2021

Vo všetkých čiastkových povodiach je predpoklad rozvoja priemyslu a ekonomických aktivít. Napriek tomu nárast vypúšťania znečistenia z priemyselných podnikov sa nepredpokladá, naopak predpokladáme pokles znečistenia charakterizovaného ukazovateľmi prioritných látok i látok relevantných pre SR. Toto konštatovanie je založené na predpokladoch, že do roku 2021 nastane:

- Vypúšťanie odpadových vôd za predpokladu, že bude realizované v súlade s požiadavkami zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z., ktorou sa tento zákon vykonáva.

4.1.3.2 Vypúšťanie komunálnych odpadových vôd - potenciálny zdroj špecifického znečistenia

Odpadové vody z komunálnych zdrojov môžu byť taktiež potenciálnym zdrojom znečisťovania povrchových vôd prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR, keďže na prítoku do ČOV môžu byť znečistené splachmi z urbanizovanej zástavby alebo priemyselnými odpadovými vodami z priemyslu pripojeného na stokovú sieť alebo odpadovými vodami priamo dovezenými na ČOV. Miesta nepriamych vypúšťaní z prevádzok IPKZ, ako aj vypúšťané látky, sú prevádzkovatelia povinní každoročne nahlasovať. Komunálne ČOV, do ktorých bola odvádzaná odpadová voda z takýchto prevádzok v roku 2011 sú uvedené v predchádzajúcej kapitole v tab. 4.1.3.1.

Systematické informácie o skutočnom vypúšťaní prioritných látok a látok relevantných pre SR v komunálnych odpadových vodách do povrchových vôd nie sú k dispozícii.

4.1.3.3 Potenciálne zdroje difúzneho znečistenia vôd prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR

4.1.3.3.1 *Produkcia čistiarenských kalov a nakladanie s nimi*

Nakladanie s kalmi z čistenia komunálnych odpadových vôd v SR vo všeobecnosti upravuje právna úprava platná pre odpadové hospodárstvo. Vypúšťať čistiarenský kal do podzemných a povrchových vôd je v SR zakázané (§ 36 ods. 12 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v platnom znení). V prípade priamej aplikácie čistiarenských kalov do poľnohospodárskej a lesnej pôdy podlieha tento proces zákonu č. 188/2003 Z. z. o aplikácii čistiarenského kalu a dnových sedimentov do pôdy a o doplnení zákona č. 223/2001 z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v úplnom znení (v ďalšom texte zákon č.188/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov).

V súlade s týmto zákonom sa v SR do poľnohospodárskej alebo lesnej pôdy aplikuje len upravený čistiarenský kal a to na základe písomnej zmluvy uzavretej medzi producentom čistiarenského kalu a užívateľom pôdy. Neoddeliteľnou súčasťou zmluvy je projekt aplikácie čistiarenského kalu schválený poverenou organizáciou – VÚVH Bratislava a VÚPOP Bratislava. Projekt obsahuje podrobnosti o aplikácii kalu do pôdy a musí deklarovať spôsob zabezpečenia, resp. dodržania zákonom stanovených podmienok, vrátane ochrany vôd (pH pôdy, ochranné pásmo vodných zdrojov, svahovitosť pozemku, hladina podzemnej vody, hĺbka pôdy, zamokrenosť pôdy) a pod. V prípade nedodržania podmienok sa aplikácia kalu do pôdy nepovolí.

Kvantitatívna produkcia kalov z čistenia komunálnych odpadových vôd ako aj úroveň ich kontaminácie sa trvalo sleduje. Evidenciu o kvalite a množstve vyprodukovaného kalu podľa § 11 ods. 1) písm. a) zákona č. 188/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov vedie VÚVH Bratislava. Pozornosť sa zameriava predovšetkým na koncentráciu rizikových látok (limitujúcich proces

aplikácie kalov do pôdy), ktorá sa pravidelne sleduje v kaloch z čistenia komunálnych odpadových vôd z vybraných ČOV.

V roku 2009 sa analyzovali vzorky zo 104 komunálnych ČOV (podieľajúcich sa na cca 97 % celkovej produkcie kalu z ČOV), v roku 2011 z 55 komunálnych ČOV (86 % celkovej produkcie z ČOV) a v roku 2012 zo 71 komunálnych ČOV (cca 91,58 % z celkovej produkcie z ČOV). Percentá produkcie kalov sú vždy vzťahované k celkovej produkcii kalu z ČOV v pôsobnosti vodárenských spoločností za predchádzajúci rok.

Vývoj v produkcii kalov z čistenia komunálnych odpadových vôd pre ČOV a zrealizovanom spôsobe nakladania s nimi od roku 2006 po rok 2012 poskytuje tab. 4.1.17. Údaje o zhodnotení množstva kalu zahŕňajú množstvo kalu aplikovaného do pôdy, množstvo kalu spotrebovaného na výrobu kompostu, množstvo kalu inak využité v pôdnych procesoch a kaly energeticky zhodnotené.

Tab. 4.1.17 Vývoj v produkcii kalov z komunálnych ČOV na území SR a spôsobe nakladania s nimi

Rok	Produkcia kalu (sušina) t/r	z toho					
		aplikácia do pôdy		dočasne uskladnené		ukladané na skládke odpadu	
		t/r	%	t/r	%	t/r	%
2006	54 780	39 405	71,9	6 130	11,2	9 245	16,9
2007	55 305	42 315	76,5	9 400	17,0	3 590	6,5
2008	57 810	38 368	66,4	10 766	18,6	8 676	15,0
2009	58 582	47 056	80,3	8 830	15,1	2 696	4,6
2010	54 760	48 063	87,8	6 681	12,2	16	0,03
2011	58 718	50 469	86,0	5 943	10,1	2 306	3,9
2012	58 706	50 782	86,5	6 195	10,6	1 729	2,9

Zdroj : Modrá správa 2012

V roku 2012 predstavovala celková produkcia kalu v SR 58706 t sušiny. Zhodnotilo sa 50782 t sušiny (86,50%). Z toho v pôdnych procesoch sa využilo 47 586 t sušiny kalu (81,06 %): priamo do poľnohospodárskej pôdy sa aplikovalo 1140 t (1,94%), na výrobu kompostu bolo použité 36830 t sušiny kalu, iným spôsobom bolo v pôdnych procesoch využité (rekultivácia skládok, plôch a pod.) 9616 t sušiny kalu. Okrem toho sa 3196 t sušiny po spracovaní na energokompost zhodnotilo energeticky.

Na skládky sa uložilo 1729 t sušiny kalu (2,95%) a v priestoroch ČOV sa dočasne uskladnilo 6195 t sušiny kalu (10,55 %).

V dôsledku uplatňovania princípu dôsledného obmedzovania kontaminácie odpadových vôd na vstupe do ČOV sú vyriešené najvýznamnejšie problémy nadmernej kontaminácie kalu na území SR spojené s vypúšťaním priemyselných odpadových vôd do verejnej kanalizácie. Na druhej strane sa v posledných rokoch zaznamenáva výskyt nadmernej kontaminácie kalov. Pravdepodobne je spôsobený nedodržaním technologickej disciplíny pri vypúšťaní odpadových vôd z drobných prevádzok (sklárka výroba, pokovovanie a i.). V roku 2009 nebolo možné zhodnocovať kal priamou aplikáciou do poľnohospodárskej pôdy z 8 ČOV (cca 1,98 % kalovej produkcie SR) vzťahované na produkciu kalu v roku 2008, v roku 2011 z 8 ČOV (cca 3,7 % ročnej kalovej produkcie SR) vzťahované na produkciu kalu v roku 2010 a v roku 2012 z 8 ČOV (cca 17,02 % z celkovej produkcie) vzťahované na produkciu roku 2011.

Prehľad o miere kontaminácie kalov z čistenia komunálnych odpadových vôd za roky 2009, 2011 a 2012 je prezentovaný v tab. 4.1.18. Výsledky sú prezentované formou jednoduchých štatistických charakteristík popisujúcich hodnoty a rozptyl nameraných ukazovateľov. Škálu rizikových prvkov limitujúcich proces priamej aplikácie kalov do pôdy dopĺňa prehľad o koncentrácii živín.

Tab. 4.1.18 Prehľad o miere kontaminácie kalov z komunálnych ČOV na území SR rizikovými prvkami

Parameter	As	Cd	Cr	Cu	Hg	Ni	Pb	Zn	N	P	Mg	K	Ca
	mg.kg ⁻¹								g.kg ⁻¹	mg.kg ⁻¹	g.kg ⁻¹		
STN 465735	50	13	1000	1200	10	200	500	5000	-	-	-	-	-
86/278/EEC	-	20	-	1 000	16	300	750	2 500	-	-	-	-	-
Zákon č. 188/2003	20	10	1 000	1 000	10	300	750	2 500	-	-	-	-	-
Rok 2009													
počet mer.	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104
min	0,79	0,50	9,1	36,95	0,37	6,05	0,85	230,5	104,0	2,60	1,89	0,67	8,45
max	232	44,2	341,5	600,0	8,35	302,0	880,0	4475,0	9,27	31,69	12,15	16,7	167,9
priemer	7,85	1,78	32,79	170,19	2,15	23,3	53,44	1065	161,8	16,07	6,19	2,54	39,98
median	4,54	0,85	22,5	141,25	1,85	17,4	34,78	1007,5	38,11	15,30	6,05	2,02	36,23
variač. koef.	2,88	2,78	1,19	0,55	0,65	1,29	1,82	0,48	0,55	0,41	0,49	0,75	0,37
Rok 2011													
počet mer.	36	36	36	36	36	36	36	36	55	55			
min	1,09	0,50	11,30	54,0	1,04	8,45	7,10	253,0	6,81	1,96			
max	81,5	42,70	970,0	1400	6,90	337,5	1055	7150	61,09	25,0			
priemer	9,14	3,53	69,47	277,3	3,18	34,48	71,62	1345	40,71	13,2			
median	5,40	1,08	25,85	190,2	2,69	18,43	33,73	1005	41,68	13,3			
variač. koef.	1,53	2,26	2,32	0,94	0,45	1,74	2,41	0,96	0,26	0,43			
Rok 2012													
počet mer.	71	71	71	71	71	71	71	71	71	71			
min	0,16	0,5	15,0	64,5	0,16	5,15	9,75	395,0	23,16	3,61			
max	209	28,5	309,5	1785	7,45	446	1235	3790	78,95	37,46			
priemer	7,6	1,76	46,29	207,9	2,5	27,83	64,46	1025	46,48	17,58			
median	3,2	0,95	34,8	154,5	1,99	14,05	27,2	970,0	45,47	17,35			
variač. koef.	3,29	2,03	1,05	1,02	0,66	2,23	2,43	0,4	0,24	0,38			

V súvislosti so zvyšujúcimi sa požiadavkami na čistenie odpadových vôd - implementácia smernice Rady 91/271/EHS o čistení mestských odpadových vôd, je potrebné počítať s nárastom kalovej produkcie. Zvýšenie produkcie kalu je závislé od počtu novo pripojených obyvateľov a zvýšenia produkcie kalu pri technológiách odstraňovania živín, najmä fosforu.

Vzhľadom na to, že sa jedná predovšetkým o prírastok produkcie kalu z malých ČOV bez významného zapojenia priemyselných odpadových vôd, možno očakávať mieru kontaminácie kalu zodpovedajúcu požiadavkám limitujúcim proces aplikácie do pôdy.

V súčasnosti je v rámci kalového hospodárstva potrebné orientovať sa v smere ďalšieho znižovania kontaminácie kalov, a to aj z pohľadu organickej kontaminácie v zmysle Stratégie o ochrane pôdy pripravovanej v rámci EÚ.

Opatrenia prijaté v Pláne odpadového hospodárstva SR na roky 2011 - 2015 (POH) na zníženie skládkovania biologicky rozložiteľného odpadu sú zamerané na podporu separovaného zberu biologicky rozložiteľného odpadu, na triedenie odpadu, jeho zhodnocovanie a recykláciu. V rámci týchto aktivít majú kaly z čistenia komunálnych vôd v obciach nad 15 000 obyvateľov smerovať k zhodnocovaniu anaeróbnymi metódami s cieľom výroby bioplynu. Súčasne sa pripravuje aj Akčný plán na podporu umiestnenia kompostov z biologicky rozložiteľných odpadov na trhu.

Používanie pesticídov v poľnohospodárstve

Zdrojom pesticídov v riekach môže byť difúzny odtok z poľnohospodárstva - prostredníctvom drenáže, vplyvom vetra pri postrekoch a povrchovým odtokom. Podrobnejšie informácie o aplikácii pesticídov v SR uvádza kapitola 4.2.1.

4.1.3.4 Súpis emisií, vypúšťaní a únikov prioritných látok a látok relevantných pre SR

V zmysle článku 5 smernice 2008/105/ES bol vypracovaný *Súpis emisií, vypúšťaní a únikov všetkých prioritných látok a ďalších znečisťujúcich látok*, uvedených v časti A prílohy I k tejto smernici pre každé správne územie povodia SR¹⁴. Pri jeho vypracovaní boli zohľadnené odporúčania technického usmernenia č. 28 *Pre vypracovanie súpisu emisií, vypúšťaní a únikov 2011*¹⁵.

Identifikácia významných prioritných látok a látok relevantných pre správne územia SR

Na vyhodnotenie významnosti – relevantnosti látok pre čiastkové povodia a správne územia povodí boli použité nasledujúce kritéria:

- i.) látka môže spôsobiť zhoršenie stavu aspoň v 1 vodnom útvere,
- ii.) priemerná koncentrácia látky je nad polovicou ENK vo viac ako 1 vodnom útvere,
- iii.) údaje z E-PRTR a súhrnnej evidencie o vodách (SEV) potvrdzujú uvoľňovania, ktoré by mohli viesť ku koncentráciám zodpovedajúcim vyššie uvedeným kritériám,
- iv.) existujú známe zdroje a činnosti spôsobujúce vstupy do povodia vodných útvarov, ktoré by mohli viesť ku koncentráciám zodpovedajúcim vyššie uvedeným kritériám.

Analyzované boli údaje získané monitorovaním povrchových vôd za obdobie rokov 2009 - 2011. Na základe výstupov aplikácie prvých dvoch kritérií medzi prioritné látky významné pre čiastkové povodie Ipľa patrí 11 látok: Atrazín, **Kadmium a jeho zlúčeniny**, para-para-DDT, **Bis(2-etylhexyl)-ftalát (DEHP)**, Endosulfán, Hexachlórbutadién, Hexachlórčyklohexán, **Olovo a jeho zlúčeniny**, Pentachlórbenzén, Pentachlórfenol, **Polyaromatické uhl'ovodíky (PAU)***, podľa počtu miest s prekročením kritéria 1 a 2 medzi najvýznamnejšie prioritné látky patrí: DEHP. *Poznámka: látky s tučným písmom patria medzi prioritné nebezpečné látky.*

Z látok relevantných pre SR (určených v roku 2008) je pre čiastkové povodie Ipľa významných 6 látok: 4-metyl-2,6-di-terc butylfenol, chróm a jeho zlúčeniny, kyanidy, meď a jej zlúčeniny, PCB a jeho kongenéry (28, 52, 101, 118, 138, 153,180), zinok a jeho zlúčeniny, podľa počtu miest s prekročením kritéria 1 a 2 medzi najvýznamnejšie patrí 4-metyl-2,6-di-terc butylfenol a zinok a jeho zlúčeniny.

Identifikované významné prioritné a relevantné látky boli porovnané s údajmi o vypúšťanom znečistení s obsahom prioritných látok a látok relevantných pre SR za rok 2011. Porovnaním bolo zistené, že niektoré látky boli nahlasované producentmi odpadových vôd do národných databáz, ale v povrchových vodách nebolo zaznamenané prekročenie ich 50%-nej hodnoty ENK a preto ich pokladáme za menej významné.

Kvantifikácia emisií, vypúšťaní a únikov

Kvantifikácia emisií, vypúšťaní a únikov bola prednostne vykonaná pre významné látky identifikované na hlavných tokoch čiastkových povodí a doplnená kvantifikáciou látok identifikovaných na malých tokoch, na ktorých bol známy potenciálny difúzny alebo bodový zdroj znečisťovania.

Kvantifikácia bola uskutočnená prostredníctvom výpočtu látkového odtoku v povrchových tokoch a následným prepojením s existujúcimi informáciami o zdrojoch znečistenia a prípadne prirodzeným pozadím. Prirodzené pozadie kovov bolo prevzaté zo záverečnej správy Návrh stanovenia pozad'ových koncentrácií vybraných kovov vo vodných útvaroch Slovenskej republiky dostupnej na web stránke http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=68&lang

¹⁴ Prehodnotenie zoznamu prioritných látok Smernice 2008/105/ES

¹⁵ <http://www.emissieregistratie.nl/ERPUBLIEK/documenten/Water/WFD%20guidance%20on%20emission%20inventories.pdf>

=sk. Pre syntetické látky sa ako požadovaná hodnota použila koncentrácia zodpovedajúca polovici limitu kvantifikácie (0,5LOQ).

Kvantifikácia všadeprítomných látok nebola vykonaná, ak nebol je jednoznačne známy pôvodca tohto znečistenia. Výsledkom riešenia bol odhad množstva znečistenia z difúzných zdrojov znečistenia v príslušných ukazovateľoch v monitorovacích miestach, v ktorých bola vykonaná kvantifikácia celkového odtoku, identifikácia bodových a potenciálnych difúzných zdrojov znečistenia, identifikácia VÚ v riziku k roku 2021 a predbežný návrh opatrení.

Na základe vykonanej analýzy možno konštatovať, že v čiastkovom povodí Ipľa je predpokladané riziko nedosiahnutia dobrého stavu k roku 2021 pre vodné útvary:

SKI0029 a SKI0030 Štiavnica: látky: kadmium a jeho zlúčeniny, zinok a jeho zlúčeniny; zdroje: environmentálne.

Správa o kvalite ovzdušia za rok 2011 uvádza emisie perzistentných organických látok v ukazovateľoch ΣPAU, benzo(a) pyrén, benzo (k) flourantén, benzo(b) fluorantén indeno (1,2,3-cd) pyrén, PCB a hexachlórbenzén (HCB) a PCDD/PCDF v celkovom množstve za celú SR a v členení na jednotlivé sektory. Všetky tieto látky zároveň patria k POPs.

V ukazovateli ΣPAU dominantným zdrojom emisií do ovzdušia sú spaľovacie procesy pri vykurovaní obchodu a služieb, domácností a spaľovanie v poľnohospodárstve (14,7 t/rok, čo predstavuje 81% z celkového množstva 18,2 t/rok). Toto platí aj pre jednotlivé kongenéry. Pri emisiách v ukazovateli PCB je dominantným zdrojom cestná doprava (14,9 kg/rok čo tvorí cca 45% z celkového množstva emisií – 33,3 kg/rok). Na emisiách v ukazovateli HCB sa ako dominantný zdroj prejavujú priemyselné technológie - ako výroba hliníka, ocele, uhlíkatých materiálov, impregnácia dreva (0,38 kg/rok, čo tvorí cca 39% z celkového množstva emisií – 0,99 kg/rok). Za posledné roky (2005-2010) je množstvo emisií v ukazovateli PAU približne na rovnakej úrovni, v ukazovateli PCB je možné konštatovať mierny pokles. Výraznejší pokles sa javí v ukazovateľoch dioxíny a difurány (PCDD/F) a HCB.

V rámci emisií ťažkých kovov do ovzdušia sa sleduje všetkých 8 kovov zaradených medzi PL a RL. Dominantnými zdrojmi pre jednotlivé kovy sú uvedené v tab. 4.1.19.

Tab. 4.1.19 Emisie ťažkých kovov do ovzdušia v SR za rok 2010

Látka	Celkové množstvo za SR t/rok	Údaje o dominantnom sektore (DS)		
		Druh sektora	Emitované množstvo, t/rok	Podiel DS na celkovom množstve, %
Olovo	55,8	Spaľovacie procesy v priemysle	40,6	73
Arzén	21,8	Spaľovacie procesy v priemysle z toho výroba Cu	20,8 19,8	95,4 91
Kadmium	1,2	Spaľovanie odpadu	0,7	58,3
Chróom	4,0	Spaľovacie procesy v priemysle	2,1	52,5
Meď	46,6	Spaľovacie procesy v priemysle	38,4	82,4
Ortuť	1,2	Spaľovanie odpadu	0,6	50
Nikel	18,6	Spaľovacie procesy v priemysle	10,0	53,8
Zinok	54,8	Spaľovacie procesy v priemysle Priemyselné technológie	28,1 15,1	51,3 27,6

Z uvedeného množstva emisií do ovzdušia je možné dedukovať ako jeden z difúzných zdrojov aj atmosférickú depozíciu.

Ďalším problémom môže byť zvýšená koncentrácia tzv. všadeprítomných (PBT) látok¹⁶.

¹⁶Látky uvedené pod číslami 5, 21, 28, 30, 35, 37, 43 a 44 v smernice 2013/39/EU - brómované difenylétery, ortuť a jej zlúčeniny, PAU, zlúčeniny tributylcínú, kyselina heptadekafluóroktán-1-sulfónová a jej deriváty, dioxíny a príbuzné zlúčeniny, hexabromcyklododekán, heptachlór a heptachlórepxyd.

4.1.4 Významné hydromorfologické zmeny

Hydromorfologickým zmenám a ich účinkom na stav vôd sa začala venovať náležitá pozornosť v dôsledku požiadaviek RSV. Antropogénne vplyvy vyplývajúce z rôznych zásahov do riečneho systému môžu významne zmeniť prirodzenú štruktúru povrchových vôd a substrát koryta rieky, ktoré sú významné pre poskytnutie vhodných biotopov a podmienok pre prirodzenú udržateľnosť vodnej populácie. Zmeny prirodzenej hydromorfologickej štruktúry a substrátu koryta rieky môžu negatívne ovplyvňovať akvatickú populáciu a z toho dôvodu zhoršenie stavu útvarov povrchových vôd.

Hlavnými hybnými silami hydromorfologických zmien sú: výroba energie – hydroelektrárne, protipovodňová ochrana, zásobovanie vodou a lodná doprava. V mnohých prípadoch nie sú významné hydromorfologické zmeny spojené len s jediným užívaním, ale slúžia viacnásobným funkciám (napr. výroba energie a plavba). Ostatné aktivity ako je ťažba štrkov, rekreácia, rybárstvo sú menšieho významu.

Predbežná identifikácia hydromorfologických zmien sa podobne ako v iných krajinách uskutočnila v 1. plánovacom cykle na základe kombinácie dostupných dát (pasporty tokov, technická dokumentácia k upraveným úsekom) a miestnych znalostí, najmä pracovníkov SVP, š. p. Predbežná hydromorfologická identifikácia pozostávala z informácií pre vyhodnotenie desiatych použitých kritérií: č. 1. Zakrytosť úseku; č. 2. Napriamenie toku; č. 3. Zavzdutie úsekov; č. 4. Dĺžka a spôsob opevnenia brehov; č. 5. Protipovodňová ochrana; č. 6. Urbanizácia; č. 7. Kombinované hodnotenie (alternatíva pre parametre 4, 5 a 6); č. 8. Zmena priečného profilu; č. 9. Hĺbka a stupne a č. 10. Odbery. Hodnotenie hydromorfologických zmien sa vykonalo celkovo pre 1 477 vodných útvarov (zvyšok bol bez údajov, jedná sa však výlučne o malé vodné útvary s plochou povodia pod 100 km²).

Významnosť identifikovaných zmien jednotlivých kritérií sa v zmysle metodického postupu (Matok - Metodika pre testovanie predbežne určených výrazne zmenených vodných útvarov (HMWB), VÚVH, 2007) vyjadrovala kvantitatívne – bodovou hodnotou od 1 do 10 (1 - je najnižšia zmena, 10 - najvýraznejšia zmena). Za významnú zmenu bola považovaná zmena s hodnotou bodu viac ako 5 bodov.

Identifikované hydromorfologické zmeny boli základom predbežného kategorizovania útvarov na prirodzené, výrazne zmenené, umelé a následne pre konečné vymedzenie HMWB a AWB.

Významnosť jednotlivých zmien bola u každého vodného útvaru ďalej individuálne preverovaná v rámci testovania kandidátov na HMWB a to na základe fotodokumentácie z monitorovania bariér vykonanej Štátnou ochranou prírody SR (ŠOP SR), posudkov biológov vrátane rybárov a technických pracovníkov SVP, š. p. – jednotlivých odštepných závodov. V rámci týchto prác boli mnohé prekážky identifikované v predchádzajúcej etape prác preradené do nevýznamných resp. neexistujúcich.

Vzhľadom na veľký počet kandidátov na HMWB a AWB proces konečného vymedzenia pokračoval i v druhom plánovacom cykle – predovšetkým na malých tokoch.

Z hľadiska dopadu na stav vôd boli jednotlivé kritériá zoskupené do troch hlavných skupín významných hydromorfologických zmien:

- a. narušenie pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov,
- b. narušenie priečnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom a iné morfologické zmeny,
- c. hydrologické zmeny.

Ďalšiu skupinu tvoria potenciálne vplyvy, ktoré môžu vyplynúť z budúcich projektov v oblasti infraštruktúry.

Táto kapitola odráža poznatky o hydromorfologických zmenách a ich významnosti získané pri tvorbe Vodného plánu Slovenska 2009 a najnovších národných údajov prihladením na pokrok pri implementácii programu opatrení.

Predmetom analýz je prerušená pozdĺžna kontinuita tokov pre migráciu rýb, riečna morfológia, odpojené mokrade / záplavové územia s potenciálom na opätovné pripojenie, hydrologické zmeny vrátane riečnych úsekoch so vzdutím, odbery vody a špičkovanie. Informácie o rozsahu týchto typov vplyvov boli aktualizované s cieľom získať úplný obraz o súčasnej situácii.

4.1.4.1 Narušenie pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov

Ako je vyššie uvedené, predbežné identifikované priečne stavby boli v rámci testovania ďalej posudzované, výsledok ktorého uvádza tabuľka 4.1.21. Tab. 4.1.20 uvádza aplikované kritériá na posudzovanie významného vplyvu narušenia pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov. Hlavné hybné sily vyvolávajúce prerušenie kontinuity sú ochrana pred povodňami (67%), hydroelektrárne (8 %) a odbery vody pre rôzne účely (21 %). V mnohých prípadoch prekážky nie sú spojené s jediným druhom hybnej sily vzhľadom k multifunkčnému využitiu vodnej stavby – napr. vodná energia s lodnou dopravou; vodná energia s ochranou pred povodňami.

Tab. 4.1.20 Prerušenie pozdĺžnej kontinuity pre migráciu rýb - Kritérium významného vplyvu

Vplyv	Vyvolaná zmena	Kritérium významnosti vplyvu	hodnotenia
Narušená kontinuita riek	Prerušená migrácia rýb a prístup k biotopom	Antropogénne prerušenie, rhytrálne rieky - výška > 0,7m, potamálne - výška > 0,3m	

Menovitý zoznam stavieb spolu so základnými identifikáciami (názov prekážky, tok, riečny kilometer, zabezpečenosť priechodnosti pre ryby, vlastníci priečnej stavby, realizácia opatrenia k roku 2021, resp. časová výnimka a iné) je obsahom Prílohy 8.4 - *Návrh opatrení pre elimináciu významného narušenia pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov*. Situovanie priečných stavieb so stavom k roku 2014 je znázornené v mapovej prílohe 4.5a, výhľad k roku 2021 v mapovej prílohe 4.5b. Z tabuľky vyplýva, že na testovaných vodných útvaroch existuje v čiastkovom povodí Ipľa 76 stavieb narušajúcich pozdĺžnu kontinuitu tokov, z tohto počtu len 15 s funkčným rybovodom.

Tab. 4.1.21 Prekážky pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov na testovaných vodných útvaroch – rok 2014

Povodie	Počet prekážok			
	celkom	bez funkčného rybovodu	s funkčným rybovodom	prítomnosť alebo funkcia rybovodu nie je známa
Ipel'	76	61	15	0
SÚPD	1002	890	107	5
Spolu SR	1077	954	117	6

4.1.4.2 Narušenie priečnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom a ostatné morfológické zmeny

Mokrade a inundácie a ich opätovné prepojenie s útvarmi povrchových vôd zohráva významnú úlohu pri fungovaní akvatických ekosystémov a má pozitívny vplyv na stav ich vôd. Podľa RSV sú vplyvy na mokrade považované za významné a v prípade, že majú negatívny dopad na stav súvisiacich vodných útvarov je potrebné pre ne navrhovať opatrenia. Opätovné napojenie mokradí a inundácií zohráva významnú úlohu i ako retenčné územie počas povodní a môže mať pozitívny účinok na redukovanie živín.

Hlavným dôvodom odrezávania mokradí v minulosti bolo rozširovanie poľnohospodárskej výroby, úpravy tokov za účelom protipovodňovej ochrany a využívania hydroenergetického potenciálu riek. Taktiež odvodnenia a závlahy mali podiel na strate mokradí v dôsledku zmeny úrovne hladiny podzemnej vody. Celková strata pôvodných mokradí a inundácií na území SR nebola identifikovaná.

Základom analýzy vplyvov tohto druhu bola úvaha, že odpojené mokrade a inundácie majú potenciálny vplyv na akvatické ekosystémy a pokiaľ je to možné, malo by byť čo najviac území opätovne spojených s tokmi za účelom podpory dosiahnutia environmentálnych cieľov.

V tomto plánovacom cykle rozširujeme identifikáciu a analýzu významnosti narušení priečnej spojitosti mokradí a inundácií na všetkých vodných útvaroch. V nadväznosti na dostupné údaje sme pre identifikovanie tohto druhu vplyvu aplikovali kritérium č. 2. Napriamenie toku.

Tab. 4.1.22 Narušenie priečnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom - Kritérium významného vplyvu

Vplyv	Vyvolaná zmena	Kritérium hodnotenia významnosti vplyvu
Narušená priečna kontinuita riek	Strata a zmena biotopov	Bodová hodnota nad 5 (v zmysle metodického postupu (Matok - Metodika pre testovanie predbežne určených výrazne zmenených vodných útvarov (HMWB), VÚVH, 2007)

Sumárny prehľad počtu vodných útvarov s významným narušením priečnej spojitosti inundácií a mokradí s tokom v čiastkovom povodí uvádza tab. 4.1.23. Z tabuľky vyplýva, že v čiastkovom povodí Ipľa existuje 11 vodných útvarov s významnou narušenou priečnou spojitosťou inundácií a mokradí s tokom – čo je 9 % z celkovej počtu vodných útvarov. Konkrétne vodné útvary ovplyvnené týmto druhom vplyvov obsahuje Príloha 5.1.

Tab. 4.1.23 Počet vodných útvarov s významným narušením priečnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom – rok 2014

Čiastkové povodie	Počet vodných útvarov			Podiel počtu VÚ s významnou zmenou (%)
	Celkom	s významnou zmenou	z toho s potenciálom na opätovné pripojenie	
Ipeľ	122	11		9,02
SÚP Dunaj	1437	59	6	4,11
SR celkom	1511	59	6	3,90

Morfologické zmeny riek

RSV v prílohe II vyžaduje identifikáciu významných morfologických zmien vodných útvarov. Prvky definujúce morfológiu zahŕňajú variáciu hĺbky a šírky, štruktúru a substrát koryta rieky, a štruktúru príbrežnej zóny. Narušená prirodzená riečna morfológia ovplyvňuje biotopy vodných rastlín a živočíchov, a preto môže mať dopad na vodnú ekológiu.

V nadväznosti na dostupné údaje sme pre identifikovanie morfologických zmien aplikovali kritérium s vyšším bodovým ohodnotením z nasledujúcich dvoch kritérií:

- Kombinované hodnotenie (č.7) - alternatíva pre parametre č. 4. Dĺžka a spôsob opevnenia brehov; č. 5. Protipovodňová ochrana; č. 6. Urbanizácia;
- Zmena priečneho profilu (č.8);

Tab. 4.1.24 Morfologická zmena - Kritérium významného vplyvu

Vplyv	Vyvolaná zmena	Kritérium hodnotenia významnosti vplyvu
Narušená kontinuita riek	zmena biotopov	Bodová hodnota nad 5 (v zmysle metodického postupu (Matok - Metodika pre testovanie predbežne určených výrazne zmenených vodných útvarov (HMWB), VÚVH, 2007)

Sumárny prehľad počtu vodných útvarov s významnou morfologickou zmenou podľa čiastkových povodí uvádza tab.4.1.25. Konkrétne vodné útvary ovplyvnené týmto druhom vplyvov obsahuje Príloha 5.1.

Z tabuľky vyplýva, že v čiastkovom povodí Ipľa existuje 66 vodných útvarov s významnou morfológickou zmenou – čo je 54,1 % z celkovej počtu vodných útvarov.

Tab. 4.1.25 Prehľad počtu testovaných vodných útvarov s významnou morfológickou zmenou - rok 2014

Čiastkové povodie	Počet vodných útvarov		Podiel počtu VÚ s významnou morfológickou zmenou (%)
	Celkom	s významnou morfológickou zmenou	
Ipeľ	122	66	54,1
SÚP Dunaj	1437	638	44,4
SR celkom	1511	641	42,4

4.1.4.3 Hydrologické zmeny

Hlavné druhy vplyvov spôsobujúcich hydrologické zmeny sú: vzdutie vody, odbery vôd a kolísanie hladiny. Zmeny vyplývajúce z týchto vplyvov a kritériá na hodnotenie významnosti sú uvedené v tab. 4.1.26.

Tab. 4.1.26 Hydrologické vplyvy a kritériá významnosti jednotlivých vplyvov

Hydrologický vplyv	Vyvolané zmeny	Kritériá významnosti vplyvu
Vzdutie	Zmena / redukcia rýchlosti prúdenia a prietokového režimu v toku	Dĺžka vzdutia pri nízkom prietoku: Dunaj: > 10 km prítoky Dunaja: > 1 km
Odbery vôd / zostatkový prietok	Zmena kvantity a dynamiky prietoku v rieke	Veľké toky: Q pod nádržou < 50 % priem. ročného min. prietoku za referenčné obdobie (porovnateľné s Q ₉₅) alebo 50 % z Q ₃₅₅ Stredné a malé toky: Q pod nádržou < Q ₃₅₅
Kolísanie hladiny	Zmena kvantity a dynamiky prietoku v rieke	Kolísanie hladiny > 1 m/deň alebo menej v prípade známeho alebo pozorovaného negatívneho účinku na biológiu

Vzdutie

Vzdutie spôsobujú priečne stavby, ktoré okrem narušenia spojitosti rieky a biotopov, spôsobujú zmenu prietokových charakteristík nad danou stavbou. Charakter rieky sa v dôsledku poklesu rýchlostí a zmeny prietoku môže zmeniť na charakter jazier. Na území SR bolo identifikovaných 23 vodných nádrží s významnou zmenou s predpokladom zmeny kategórie (pozri kapitolu 2.3.1).

Odbery vôd

Hlavným užívaním vôd spôsobujúcich významnú zmenu v dôsledku odberov je najmä výroba energie. Odbery môžu významne redukovať prietok a množstvo vody a môžu mať dopad na stav vôd v prípade, že nie sú zabezpečené minimálne zaručené prietoky, ktoré zabezpečujú ekologické minimum v toku. V čiastkovom povodí Ipľa neboli identifikované vodné útvary s významnou redukciou prietoku, ktoré sú uvedené v tab. 4.1.27.

Odbery a využívanie vodných zdrojov

Hlavným užívaním vôd spôsobujúcich významnú zmenu v dôsledku odberov je najmä výroba energie. Odbery môžu významne redukovať prietok a množstvo vody a môžu mať dopad na stav vôd v prípade, že nie sú zabezpečené minimálne zaručené prietoky, ktoré zabezpečujú ekologické minimum v toku. V čiastkovom povodí Ipľa neboli identifikované úseky vodných útvarov s významnou redukciou prietoku.

Účelom RSV je udržanie a zlepšenie vodného prostredia. V prvom rade sa tento účel týka kvality vôd. Kontrola /regulácia množstva vôd je podporným prvkom pri zabezpečovaní dobrej kvality vody, a preto by mali byť definované i opatrenia zamerané na kvantitu vôd, ktoré podporia ciele pre zabezpečenie dobrej kvality.

Aj keď RSV je prednostne zameraná na kvalitu vody, riadenie množstva vody zohráva veľmi dôležitú úlohu prostredníctvom v oblasti cieľov pre dobrý kvantitatívny stav podzemných vôd a hydromorfologických prvkov pre dobrý ekologický stav povrchových vôd. Dosiahnutie environmentálnych cieľov rámcovej smernice o vode je možné len vtedy ak je k dispozícii dostatočné množstvo vody.

Potreba integrovať riadenia kvality a množstva vody bolo zdôraznené v niekoľkých správach na úrovni EÚ17. Rôzne CIS skupiny a siete boli stanovené aj pre niekoľko rokov. Súčasný pracovný program CIS zahŕňa pracovnú skupinu pre na E-flow a vodné účty.

Článok 5 RSV vyžaduje, aby členské štáty určili hlavná vplyvy (tlaky) pôsobiace v SÚP, ktoré by mohli byť príčinou nedosiahnutia dobrého stavu vodných útvarov. Taktiež čl. 5 RSV vyžaduje vyhodnotiť dopady na vodné útvary za účelom podpory určenia stavu. Tieto analýzy by mali zahŕňať súvisiace úvahy o množstve vody tam kde je to opodstatnené.

V SÚ povodí náchylných na suchu sa bilancia vôd často vyhodnocuje na úrovni správneho územia, napr. v časti manažmentu s vodnými zdrojmi alebo vypracovanie plánov manažmentu čiastkových povodí alebo plánov sucha.

V roku 2012 Vodní riaditelia odsúhlasili vzorec na výpočet indexu využitia vody (WEI +), ktorý vyjadruje pomer požiadaviek na vodu a obnoviteľných vodných zdrojov pre určitú oblasť:

$$\text{WEI} + = (\text{odbery} - \text{vypúšťanie}) / \text{obnoviteľné vodné zdroje},$$

$$\text{obnoviteľné vodné zdroje} = \text{odtok} - (\text{odbery} - \text{vypúšťanie}) - \text{vplyv vodných nádrží}$$

Pre výpočet indexu WEI+ sme použili nahlásené množstvá užívania vody evidované v Súhrnnej evidencii o vodách na SHMÚ, ktoré nahlasujú 1x ročne samotní užívatelia vody. Z evidencie nie je jasné, aké percento predstavujú tieto množstvá z povolených množstiev, ktorými sa štát zaviazal plniť požiadavky jednotlivých užívateľov na vodu, nakoľko takáto evidencia v súčasnosti nie je vedená.

Index WEI+ sme ilustračne vypočítali pre uzáverové profily čiastkových povodí v ročnom kroku pre zrážkovo suchý rok 2011 a zrážkovo normálny rok 2012, ktorý bol ovplyvnený prenosom účinkov zo suchého roku 2011 a z hľadiska odtoku bol hlboko pod dlhodobým normálom (59%). Výpočet v uzáverových profiloch však nie je postačujúci pre identifikáciu lokálnych problémov v povodí a ročný krok nepoukazuje na problémy spôsobené nerovnomerným prerozdelením vody v jednotlivých mesiacoch v roku, preto sme na základe výsledkov bilančného hodnotenia rokov 2011 a 2012 vybrali bilančné profily, v ktorých bol dosiahnutý napätý alebo pasívny bilančný stav spôsobený nepriaznivou hydrologickou situáciou a vypočítali index WEI+ v mesiacoch, kedy boli tieto nepriaznivé stavy dosiahnuté.

Výpočet indexu WEI+ :

Zvolili sme dve alternatívy výpočtu:

1. **O/C** - požiadavky na vodu predstavujú celkové odbery vôd O, zvolili sme alternatívu výpočtu bez vypúšťania, ktorá je nepriaznivejšia, nakoľko zahrnutie vypúšťania by predstavovalo zníženie požiadaviek na vodu, C – očistený prietok je prietok očistený od užívania vody, vplyvu nádrží a prevodov vody a ktorý by v danom profile tiekol za prirodzených podmienok,

2. **(O + MQ)/C** - požiadavky na vodu sú zvýšené o MQ – minimálny bilančný prietok.

Minimálny bilančný prietok MQ má charakter prednostne zabezpečovaného nároku na vodný zdroj z hľadiska ochrany prírodného prostredia.

¹⁷ E.g. in the Communication from the Commission on Water Scarcity and Droughts COM(2007)414, on the Council Conclusions of June 2010 on the same subject and lately on the Blueprint to Safeguard Europe's Water Resources COM(2012)673.

Alternatíva 2 pre výpočet indexu WEI+ je používaná aj v súčasne platnej metodike Vodohospodárskej bilancie množstva povrchových vôd, pričom výpočet bilančného stavu predstavuje recipročnú hodnotu indexu WEI+. Zvolili sme alternatívu výpočtu bez vypúšťania, ktorá je nepriaznivejšia.

Tab. 4.1.27 Prehľad výsledkov vyhodnotenia indexu využitia vody v uzáverovom profile čiastkového povodia Ipl'a

Bilančný profil	Ipeľ - ústie	
	2011	2012
Súčet odberov ($\text{m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$)	0,223	0,208
MQ ($\text{m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$)	0,437	0,437
Očistený prietok C ($\text{m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$)	15,824	4,775
O/C (%)	1,4	4,4
(O+MQ)/C (%)	4,2	13,5

Z tab. 4.1.27 vyplýva, že v bilančnom profile Ipeľ – ústie bol bilančný stav v celom povodí počas jednotlivých mesiacov roka 2011 aj 2012 aktívny.

Kolísanie hladiny - tento druh vplyvov nebol v rámci SR identifikovaný.

4.1.4.4 Výhľadové infraštruktúrne projekty

Základný politicko-strategický rámec dlhodobého rozvoja jednotlivých sektorov/oblastí národného hospodárstva SR je definovaný v politikách týchto sektorov a v ďalších nadväzujúcich strategických rozvojových dokumentoch (stratégiách, koncepciách, plánoch), ktoré sú schválené vládou SR. Schvaľovací proces uvedených dokumentov sa riadi platnou legislatívou SR.

Tieto sektorové politiky ako aj ďalšie strategické rozvojové dokumenty (podrobnejšie popísané v kapitole 7.2) vytyčujú priority a strategické ciele pre jednotlivé sektory v súlade s európskou a národnou legislatívou a definujú/navrhujú opatrenia na ich naplnenie, súčasťou ktorých sú aj výhľadové infraštruktúrne zámery, ktorých realizáciou môže dôjsť k novým hydromorfologickým zmenám útvarov povrchovej vody alebo zmenám hladín útvarov podzemnej vody.

Už pri plánovaní nových projektov, u ktorých sa dá predpokladať, že môžu spôsobiť nové hydromorfologické zmeny útvaru povrchovej vody alebo zmeny hladín útvarov podzemnej vody rámcová smernica o vode vyžaduje uplatňovanie „princípu zamedzenia ďalšieho zhoršovania“, to znamená ochranu pred zhoršovaním stavu vôd. Rámcová smernica o vode súčasne umožňuje za splnenia stanovených požiadaviek, ktoré sú premietnuté do ustanovení článku 4.7 RSV, existenciu výnimiek z tohto princípu. To znamená, že realizovať bude možné len taký nový projekt, ktorý prešiel procesom posúdenia v zmysle článku 4.7 RSV a splňa všetky jeho požiadavky. Proces posúdenia jednotlivých projektov je podmienkou pre vydanie územného rozhodnutia.

Konkrétne sa to týka nasledovných sektorov a ich strategických dokumentov:

Sektor hospodárstva

- Energetická politika SR (schválená dňa 5. novembra 2014 uznesením vlády SR č. 548/2014)
- Stratégia energetickej bezpečnosti SR (schválená dňa 15. októbra 2008 uznesením vlády SR č. 732/2008)
- Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov energie (schválený dňa 6. októbra 2010 uznesením vlády SR č. 677/2010)

Materiály sú dostupné na webovej stránke: <http://www.mhsr.sk/dolezite-dokumenty-5714/127399s>

Medzi pripravované významné infraštruktúrne projekty patria projekty nových zdrojov energie v súlade s Energetickou politikou SR, a to:

Projekt Prečerpávacia vodná elektrárň Ipeľ

Projekt Prečerpávacej vodnej elektrárne Ipeľ s navrhovaným inštalovaným výkonom 600 MW predstavuje významný potenciál pri poskytovaní širokej škály podporných služieb. Ide o zdroj s týždenným cyklom prečerpávania, ktorý je schopný presúvať víkendovú „prebytkovú“ energiu z jadrových elektrární do obdobia špičkového zaťaženia v pracovných dňoch. Je pritom aj optimálnym vyrovnávacím prvkom výroby veterných a fotovoltaiických elektrární. Realizácia projektu bude závisieť od vývoja medzinárodného trhu s elektrinou a záujmu strategického investora.

V nadväznosti na Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov energie sa predpokladá rozvoj malých vodných elektrární (v r. 2014-2020 sa má zvýšiť inštalovaný výkon v MVE o 68 MW).

Sektor obrany

- Biela kniha o obrane Slovenskej republiky (schválená dňa 26. júna 2013 uznesením vlády SR č. 326/2013). Materiál je dostupný na webovej stránke : <http://www.mod.gov.sk/bielakniha/>

V Bielej knihe sú uvedené základné smery rozvoja infraštruktúry rezortu MO SR. Priority budú konkretizované v pripravovanom *Rozvojovom pláne rezortu obrany Slovenskej republiky* s vyhl'adom do roku 2024. U hlavných projektov rozvoja infraštruktúry sa nepredpokladá vplyv na hydromorfológiu povrchových tokov, príľahlé inundačné územia a hladinu podzemných vôd. Dôraz je kladený na zníženie znečisťovania životného prostredia postupnou rekonštrukciou a obnovou objektov a zariadení ovplyvňujúcich ich kvalitu.

Sektor dopravy

- Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020 (schválený dňa 25. júna 2014 uznesením vlády SR č.311/2014). Materiál je dostupný na webovej stránke <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=1>

Materiál obsahuje projektový plán resp. indikatívny zoznam projektov pre obdobie 2014-2020 (2023) implicitne zameraný na plnenie infraštruktúrnych opatrení, resp. opatrení súvisiacich s bezpečnosťou či životným prostredím. Konkrétne projekty boli identifikované na základe posúdenia konkrétnych problémov a potrieb jednotlivých dopravných podsektorov (cestná, železničná, letecká a vodná doprava) a predstavujú implementačný nástroj dopravnej sektorovej stratégie. Prostredníctvom ich realizácie budú postupne napĺňané definované vízie a strategické ciele dopravného sektora.

Sektor pôdohospodárstva / poľnohospodárstva

- Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 – 2020 (schválená dňa 3. júla 2013 uznesením vlády SR č. 357/2013)
- Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 – 2020 (schválený dňa 22. januára 2014 uznesením vlády SR č. 33/2014)
- Koncepcia revitalizácie hydromelioračných sústav na Slovensku (schválená dňa 20. novembra 2014 uznesením vlády SR č. 573/2014)
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy – oblasť poľnohospodárstva (schválená dňa 26. marca 2014 uznesením vlády SR č. 148/2014)

V súčasnosti sú pripravované nasledovné infraštruktúrne projekty :

Rekonštrukcia optimálnej siete závlahových systémov

Globálne otepľovanie sa na Slovensku prejavilo nárastom priemernej ročnej teploty vzduchu za posledných 100 rokov o 1,1 °C. Zároveň došlo k poklesu atmosférických zrážok v priemere o 5,6 %, pričom na juhu Slovenska bol tento pokles 10 %, kým na severe a severovýchode 5 %. Vývoj klimatických podmienok signalizuje zvýšenú potrebu vody pre súčasné ekosystémy a aj pre pestovanie plodín. Pre poľnohospodársku výrobu bude nevyhnutné

zvýšenie využívania závlah a pre udržanie krajinných ekosystémov zvyšovanie retencie vody v pôde a v krajine.

Na poľnohospodárskej pôde SR sú vybudované závlahové systémy na výmere 321 tisíc ha (zhruba 16 % poľnohospodárskej pôdy), avšak reálne využívaná výmera zavlažovanej pôdy sa každoročne mení. Trend vo využívaní závlah je klesajúci aj napriek čoraz častejšiemu výskytu sucha a jeho nepriaznivých následkov. Za obdobie rokov 2007 – 2013 sa výmera pôdy, na ktorej sa využívali zavlažovacie zariadenia znížila z 16 % na 8 % (z celkovej výmery závlah), čo predstavuje pokles takmer o polovicu a spotreba vody na zavlažovanie sa pohybovala v rozmedzí 6 – 24 mil. m³ (v prepočte na 1 ha len 240 - 680 m³ zavlaženej výmery), čo je alarmujúci stav vo využití závlah ako intenzifikačného a stabilizačného faktora s priamym dopadom na kvalitu a kvantitu produktov poľnohospodárskej prvovýroby.

Existujúca sieť závlahových systémov bola vybudovaná na zabezpečenie komplexnej potravinovej sebestačnosti krajiny, pričom závlahy boli kapacitne dimenzované na potenciálny rozsah výmery plodín, ktoré si vyžadujú doplnkovú závlahu pre štandardné oševné postupy. Súčasné pôdno-klimatické podmienky pre dosiahnutie potenciálnej výmery špeciálnych a vysoko špecializovaných plodín si vyžadujú zachovanie funkčnosti existujúcej siete závlah pre zabezpečenie potrebnej miery potravinovej bezpečnosti obyvateľstva Slovenskej republiky. Nevyhnutné je, aby sieť funkčných závlah pokrývala celkové zberové plochy plodín špeciálnej rastlinnej výroby, vrátane prognózy ich nárastu v horizonte roku 2020, a to predovšetkým:

- ovocia mierneho pásma,
- zeleniny na ornej pôde,
- cukrovej repy
- zemiakov.

Pestovanie špeciálnych plodín by teda malo byť sústredené v oblastiach, ktoré spĺňajú tieto hlavné kritériá:

- vhodné pôdno-klimatické podmienky,
- vhodné stanovištné podmienky, ktoré zahŕňajú predovšetkým:
 - morfológiu terénu,
 - hydrofyzikálne charakteristiky pôdneho prostredia,
 - hydrologické pomery,
 - vybudovanú sieť závlah a odvodnenia.

Za uvedených podmienok patrí do optimálnej siete závlah v čiastkovom povodí Ipl'a 6 závlahových systémov pokrývajúcich výmeru 6 035 ha. Revitalizácia by mala zahŕňať investície na výstavbu, rekonštrukciu alebo modernizáciu závlahových systémov a taktiež investície do obstarania a modernizácie zavlažovacej techniky s využitím projektových podpôr „Programu rozvoja vidieka SR na roky 2014 – 2020“.

Tab. 4.1.28 Závlahové systémy v čiastkovom povodí Ipl'a

Čiastkové povodie	Vybudované technicko-prevádzkové celky		Optimálna sieť technicko-prevádzkových celkov	
	počet	výmera [ha]	počet	výmera [ha]
Ipeľ	51	25 756	6	6 035
Spoľu SÚP Dunaj	464	320 872	195	169 025

Rekonštrukcia optimálnej siete odvodňovacích systémov

Hlavné odvodňovacie zariadenia, ktorých úlohou je odvádzať prebytočnú vodu z územia do vodných tokov, tvorí sieť odvodňovacích kanálov a odvodňovacích čerpacích staníc. Na hlavné

odvodňovacie zariadenia sú naviazané detailné odvodňovacie zariadenia (systematická drenáž, priekopy a pod.).

Odvodňovacie kanály:

- so samostatným odvodňovacím účinkom bez zaústenia odvodňovacieho detailu odvodňujú cca 30 tis. ha poľnohospodárskej pôdy,
- so zaústeniami drenážnych systémov odvodňujú 430 tis. ha poľnohospodárskej pôdy.

Počas ostatných 20 rokov sa rozširovaním zastavaných území obcí takmer 11 % odvodňovacích kanálov postupne včlenilo priamo do ich intravilánov, prípadne v obciach bezprostredne ovplyvňujú hydrologický a hydraulický režim povrchových a podzemných vôd. Pozemky pri týchto kanáloch boli zväčša vyňaté z poľnohospodárskeho pôdneho fondu a preklasifikované na stavebné pozemky. Tieto kanály v súčasnosti už neposkytujú vodohospodárske služby len subjektom hospodáriacim na poľnohospodárskej pôde, ale pomáhajú aj obciam pri zabezpečovaní zdravého životného prostredia. Pôvodný účel týchto kanálov sa zmenil a tiež sa stali organickou súčasťou zelených opatrení, ktoré funkčne podporujú základné systémy ochrany obcí pred záplavami vnútornými a podzemnými vodami. Z tohto pohľadu je možné odvodňovacie kanály rozdeliť na kanály v extraviláne, kanály čiastočne v extraviláne a intraviláne a kanály v intraviláne obcí.

Tab. 4.1.29 Typológia odvodňovacích kanálov podľa ich umiestnenia v krajine – údaje za SÚP Dunaj

Poloha odvodňovacích kanálov	Počet	Dĺžka [km]
odvodňovacie kanály v extraviláne	6 022	5 229
odvodňovacie kanály čiastočne v extraviláne a intraviláne obcí	348	535
odvodňovacie kanály v intraviláne obcí	169	87
Spolu	6 539	5 851

Vzhľadom na minimálny výkon údržby v posledných dvoch desaťročiach je súčasný stav odvodňovacích kanálov nevyhovujúci a vo viacerých prípadoch až havarijný. Preto sa často stáva, že sú predmetom sťažností obyvateľov obcí a sú požiadavky na urýchlené vyčistenie jednotlivých kanálov. Hlavným dôvodom minimálnej údržby je nedostatok finančných prostriedkov.

Odvodňovacie čerpace stanice prečerpávajú prebytočné vnútorné vody z odvodňovacích kanálov do recipientov, v ktorých dočasne zvýšená hladina znemožňuje ich gravitačný odtok. Stavebno-technicky a kapacitne boli naprojektované a vybudované na ochranu a odvádzanie prebytočných vôd odvodnením poľnohospodárskej pôdy. Z pôvodného počtu 24 odvodňovacích čerpacích staníc je v súčasnosti funkčných 12. V prípade výskytu povodňových situácií (vyhlásenie II. alebo III. stupňa povodňovej aktivity, prípadne mimoriadnej situácie podľa § 11 a 12 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení zákona č. 180/2013 Z. z.) náklady na prevádzku zvyšujú výdavky na spotrebu elektrickej energie a o prevádzkové náklady pri prečerpávaní vnútorných vôd, ktorých výšku nie je možné vopred predvídať.

Z hľadiska dosiahnutia potrebného stupňa potravinovej bezpečnosti, zabezpečenia ochrany pred povodňami a nepravdepodobnosť výskytu trvalého zamokrenia aj v najaridnejších oblastiach Slovenska, bolo potrebné zúžiť celkový rozsah odvodnenia a stanoviť jeho optimálny rozsah. Rekonštrukciu odvodňovacích systémov bude potrebné realizovať v niekoľkých krokoch:

- vykonať komplexnú rekonštrukciu odvodňovacích kanálov na kriticky potrebnej dĺžke 513 km;
- vykonať základnú opravu a údržbu odvodňovacích kanálov v zostávajúcej dĺžke 5 338 km;
- vykonať rekonštrukciu odvodňovacích čerpacích staníc v kritickom stave;
- vybaviť zodpovedajúcou odvodňovacou sieťou v oblastiach s najväčšími povodňovými rizikami;
- zachovať funkčné odvodňovacie čerpace stanice v prevádzkyschopnom stave.

Berúc do úvahy identifikované stanovištné a pôdno-klimatické podmienky, je účelné vykonať revitalizáciu samotnej odvodňovacej siete, so snahou doplnenia zariadení o regulačné objekty, ktoré umožnia v odvodňovacom systéme retenciu vody pre zníženie vodného deficitu v obdobiach sucha v poľnohospodárskej krajine, aktívnu reguláciu odtoku vody a privádzanie vody do oblastí s jej nedostatkom. Hlavným kritériom ich výberu je potenciálny výskyt záplav a súčasne aridita týchto území, čo predstavuje akútnu hrozbu pre pokračovanie v intenzifikácii pestovania špeciálnych rastlín. Tieto tvoria samostatnú kategóriu odvodňovacích kanálov a sú navrhované s potenciálom vytvoriť pre podnikateľov v poľnohospodárstve, vhodným technickým riešením, zdroj vody pre ich lokálne závlahy. Hlavné kritériá výberu odvodňovacích kanálov:

- kanál sa nachádza v oblasti intenzívnej poľnohospodárskej výroby;
- kanál významne zabezpečuje ochranu poľnohospodárskej pôdy prevažne využívanej ako orná pôda pred jej zaplavením a zamokrením;
- úroveň povodňového rizika zaplavenia a zamokrenia poľnohospodárskej pôdy v zbernom území kanála;
- súčasný technický stav kanála (profil, opevnenie, prekážky...) a jeho objektov (mosty, priepusty, stavidlá a pod.) nezabezpečuje dostatočnú intenzitu prevencie pred potenciálnymi povodňami, zaplavením resp. zamokrením poľnohospodárskej pôdy;
- kanál má aj kapacitný potenciál na zadržanie vody v zbernej oblasti (budovanie stavidiel) pre obdobia sucha vo vegetačnom období, resp. aj na privedenie vody do oblastí s nedostatkom vody z iných vodných zdrojov;
- technická rekonštrukcia kanála bude v súlade so záujmami ochrany prírody a nenaruší evidované mokradné ekosystémy a pod.

Tab. 4.1.30 Odvodňovacie kanále navrhnuté na rekonštrukciu v čiastkovom povodí Ipľa

Čiastkové povodie	Počet	Dĺžka [km]	Ochránená plocha [ha]
Ipeľ	11	16,752	761,00
Spolu SÚP Dunaj	241	512,656	39 326,73

Cieľom obnovy a rekonštrukcie odvodňovacích systémov je dosiahnuť kontrolovateľnú úroveň hladiny vody v kanáloch a podpovrchovej vody (podzemnej a pôdnej) na priľahlých územiach a takto využívať odvodňovacie a závlahové procesy na zmiernenie negatívnych vplyvov hydrologických extrémov. Týmto aktivitami sa súčasne sa zelenými opatreniami prispeje k zvýšeniu úrovne ochrany obcí pred povodňami. Výrazným zmiernením nepriaznivých následkov povodní a dlhotrvajúceho extrémneho sucha sa jednoznačne zvýši hydrologická, vodohospodárska, potravinová, občianska a bezpečnosť, čo je veľmi významné hlavne v dynamike klimatických zmien. V čiastkovom povodí Ipľa sa rekonštrukcia navrhuje pre 11 odvodňovacích kanálov, ktoré zabezpečia ochranu územia o rozlohe 761 ha.

Sektor vôd

Všetky aktivity a rozvojové infraštrukturálne projekty plánované na realizáciu v rámci jednotlivých sektorov národného hospodárstva sú podmienené zabezpečením dostatočného množstva vody na rôzne účely využitia, ochranu zdravia, života ľudí, zvierat a majetku pred povodňami a negatívnymi účinkami zmeny klímy. Za týmto účelom sa v oblasti vôd pripravujú nasledovné strategické dokumenty a infraštrukturálne projekty:

- Plány manažmentu povodňového rizika (budú predložené na schválenie vláde SR v decembri 2015).
- Koncepcia využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030 (aktualizácia 2015 – bude predložená na schválenie vláde SR)
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy – oblasť vodné hospodárstvo (schválená dňa 26. marca 2014 uznesením vlády SR č. 148/2014)

Medzi pripravované významné infraštrukturálne projekty patria:

Projekty opatrení na ochranu pred povodňami

Opatrenia na ochranu pred povodňami sú navrhnuté v Plánoch manažmentu povodňového rizika v súlade s požiadavkami Smernice 2007/60/ES za účelom zníženia nepriaznivých dôsledkov povodní na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo a hospodársku činnosť. Zoznam opatrení do roku 2021 s dopadom na pozdĺžnu kontinuitu je uvedený v Prílohe 4.4 a s dopadom na laterálnu kontinuitu v Prílohe 4.5.

Projekty na využitie hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR

Projekty na využitie hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR sú navrhované s cieľom naplniť strategické ciele v oblasti výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie (využitie energie vodných tokov) stanovené európskou a národnou legislatívou, pri zohľadnení environmentálnych aspektov a princípov trvalo udržateľného rozvoja.

Koncepcia využívania hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030 dokumentuje súčasný stav využívania hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR a potenciálne, environmentálne prípustné možnosti jeho ďalšieho využitia pri naplňaní cieľov Stratégie vyššieho využitia obnoviteľných zdrojov v SR a Stratégie energetickej bezpečnosti SR týkajúcich sa zvyšovania výroby elektrickej energie v malých vodných elektrárnach (MVE).

Koncepcia definuje vodné útvary s potenciálne technicky využiteľným potenciálom. Identifikuje pre každý navrhnutý profil iné záujmy a činnosti, ktoré predurčujú daný profil z ekologického a ekonomického hľadiska na vhodný, resp. menej vhodný alebo nevhodný. Ich reálna vhodnosť bude posúdená na základe konkrétneho projektu z hľadiska EIA a čl. 4.7 RSV.

Koncepcia využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030 identifikovala profily na vodných tokoch, ktoré z technického hľadiska umožňujú zabezpečiť požiadavky energetickej politiky SR a stratégie energetickej bezpečnosti SR v nadväznosti na zásady energetickej politiky EÚ. Tieto identifikované profily však nie je možné stotožňovať s profilmi určenými na výstavbu malých vodných elektrární bez splnenia najmä nasledujúcich zásad a podmienok:

- Zoznam profilov s technicky využiteľným hydroenergetickým potenciálom pre výstavbu MVE uvedený prílohe 3 tejto koncepcie predstavuje lokality vhodné z hľadiska ich možného technicko-energetického využitia. Možnosť realizácie MVE v týchto lokalitách je podmienená zohľadnením environmentálnych, sociálnych a ekonomických aspektov a tiež iných oprávnených záujmov v území ovplyvnenom stavbou MVE, v súlade s relevantnými právnymi predpismi.
- Nové MVE realizovať tak, aby zabezpečovali laterálnu a pozdĺžnu spojitosť vodných útvarov, minimalizovali hydromorfologické zmeny vodných tokov a neohrozovali ekologické prietoky.
- V rámci jednotlivých konkrétnych projektov (navrhovaných činností) zabezpečiť dôslednú realizáciu posudzovania vplyvov na životné prostredie (vrátane kumulatívnych vplyvov a cezhraničných vplyvov) v súlade so zákonom č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov tak, aby bola zabezpečená komplexnosť posudzovania, optimalizácia zvolených riešení a ich lokalizácie, výber environmentálne prijateľných technológií, optimálna časová a vecná následnosť jednotlivých realizačných krokov, ako aj vyváženosť environmentálnych, sociálnych a ekonomických aspektov realizovaných projektov s ohľadom na strategické ciele koncepcie. Paralelne je potrebné zabezpečiť primárne posúdenie, resp. splnenie podmienok podľa §16 ods. 6 písmena b) vodného zákona (článok 4. ods.7 a ods. 8 a 9 RSV) vrátane posúdenia kumulatívnych vplyvov existujúcich a plánovaných infraštruktúrnych projektov na dotknutý vodný útvar/tok podľa postupu, ktorý je stanovený v dokumente „Postupy pre posudzovanie infraštruktúrnych projektov podľa čl. 4.7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky“ a ktorý je súčasne podporným dokumentom k Plánu manažmentu správnych území povodia Dunaja a Visly.
- V štádiu plánovania, prípravy a realizácie výstavby MVE rešpektovať územia sústavy Natura

2000 a predmety ich ochrany, a to nie len pri ich realizácii priamo v týchto územiach ale aj v prípade, ak sú situované tak, že existuje predpoklad ovplyvnenia týchto území v súlade s § 28 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Postupy pre posudzovanie infraštruktúrnych projektov podľa článku 4.7 RSV

Posudzovanie nových infraštruktúrnych projektov podľa článku 4 ods. 7 resp. 8 a 9 RSV sa bude vykonávať podľa „*Postupov pre posudzovanie infraštruktúrnych projektov podľa čl. 4.7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky*“, ktoré upravilo Ministerstvo životného prostredia SR, ktoré je v zmysle § 11 ods. 6 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v Slovenskej republike oprávneným orgánom pre vodohospodársky manažment povodí v zmysle čl. 3.2 rámcovej smernice o vode. Tieto postupy sú uvedené v prílohe 4.6 Plánu manažmentu správneho územia povodia Dunaja a Plánu manažmentu správneho územia povodia Visly.

Zoznam nových infraštruktúrnych projektov, ktoré boli posúdené v zmysle *Postupov pre posudzovanie infraštruktúrnych projektov podľa čl. 4.7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky*, je uvedený v prílohe 6.1 Plánu manažmentu správneho územia povodia Dunaja a Plánu manažmentu správneho územia povodia Visly.

4.1.5 Iné významné antropogénne vplyvy

Medzi iné významné antropogénne vplyvy zaradíme:

- invázne druhy – neozoa a neofyty,
- havarijné znečisťovanie vôd.

4.1.5.1 Invázne druhy

Vodné invázne druhy

Invázny druh podľa §2 ods. 2 písm. r) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov je nepôvodný druh, ktorého introdukcia alebo samovoľné šírenie ohrozuje biologickú rozmanitosť. Vo svojom pôvodnom areáli, kde sa geneticky a ekologicky vyvinul, nemusí predstavovať žiadne riziko. Problémy však môže spôsobovať ako invázny druh transportovaný do nových ekosystémov, kde narušuje rovnováhu prirodzených spoločenstiev zmenou miestnych potravných reťazcov alebo nutričnej rovnováhy, môže so sebou prinášať nové choroby a parazity, meniť prirodzené biotopy (napr. modifikovať fyzikálno-chemické podmienky) a tým potláčať prirodzený výskyt pôvodných druhov. Výskyt inváznych druhov často korešponduje s nárastom antropogénnej činnosti, poklesom diverzity a stability ekosystémov. Hlavnými faktormi prispievajúcimi k šíreniu cudzích a inváznych druhov je jednak degradácia a znečisťovanie životného prostredia v dôsledku antropogénnej činnosti a tiež intenzívny zahraničný obchod, lodná a letecká doprava.

V sladkovodných ekosystémoch sa šírenie inváznych druhov spája najmä s hydromorfologickými zmenami (prehrádzanie a prekladanie tokov, úprava tokov a ich vysušovanie, resp. zavodňovanie), zhoršovaním kvality vôd (napr. znečistením, eutrofizáciou, acidifikáciou), degradáciou biotopov a ich fragmentáciou (zkanalizovanie a zintenzívňovanie využívania krajiny formou poľnohospodárstva, odlesňovania a urbanizáciou).

Podľa Dohovoru o biologickej diverzite (93/626/EHS, článok 8 písm. h) každá zo zmluvných strán „zabráni introdukovaniu, bude kontrolovať nepôvodné druhy alebo vyhubí tie, ktoré ohrozujú ekosystémy, stanovišťa alebo druhy“. V zmysle výstupov stratégie EÚ v oblasti invazívnych druhov (2008) je od roku 2015 účinné nariadenie EP a Rady (EÚ) č.1143/2014 z 22. októbra 2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia nepôvodných druhov. Týmto nariadením sa stanovujú pravidlá na prevenciu, minimalizáciu a zmiernenie nepriaznivých vplyvov introdukcie a šírenia (úmyselného aj neúmyselného) cudzích inváznych druhov na biodiverzitu a ekosystémové služby. Európske krajiny budú musieť prijať opatrenia na odhaľovanie druhov, ktoré sú na ich území nepôvodné a v nepôvodných regiónoch sa šíria a tiež opatrenia zamerané na obnovu a

posilnenie odolnosti ekosystémov proti inváziám, na nápravu nimi spôsobených škôd a zhoršeného ekologického stavu vnútrozemských povrchových vôd v súlade s článkom 11 smernice 2000/60/ES.

V zmysle pripravovanej legislatívy bola vypracovaná analýza výskytu a rozšírenia inváznych vodných organizmov. Cieľom bolo identifikovať nepôvodné (cudzie) invázne druhy na našom území a zmapovať ich rozšírenie a to pre každý biologický prvok, ktorý sa uplatňuje pri hodnotení ekologického stavu vodných útvarov povrchových vôd.

V prvom kroku prebehla identifikácia nepôvodných inváznych druhov na území Slovenska a to na základe dostupných literárnych údajov (vychádzajúcich aj z historických zdrojov) zo Slovenska, ale aj z ostatných európskych štátov s podobnými typmi vodných útvarov, a tiež na základe zoznamov inváznych druhov uvedených vo vyhláške MŽP SR č. 24/2003 Z. z. a z Dohovoru o biologickej diverzite (93/626/EHS). Z uvedených zdrojov boli vypracované zoznamy inváznych vodných organizmov na území Slovenska. Následne sa vypracovala analýza ich rozšírenia, pričom sa vychádzalo z výsledkov monitorovania stavu vodných útvarov povrchových vôd v období 2009-2012. Výsledky rozšírenia inváznych druhov je zobrazené na mape 4.5. Podrobné výsledky rozšírenia nepôvodných inváznych vodných makrofýt, fytoplanktónu, fyto Bentosu, bentických bezstavovcov a rýb Slovenska sú obsahom správy (Hlúbiková a kol., 2014).

Na Slovensku bolo takto identifikovaných celkovo 39 inváznych druhov, z toho 6 nepôvodných inváznych druhov vodných makrofýt, 2 druhy rias (1 planktónový, 1 bentosový), 21 druhov bentických bezstavovcov a 10 druhov rýb. Invázne druhy boli zistené v 183 vodných útvaroch Slovenska, čo predstavuje približne 10% všetkých vodných útvarov.

Vodné útvary, v ktorých boli zistení invázni zástupcovia 3 biologických prvkov je potrebné označiť za vysoko rizikové. **V čiastkovom povodí Ipl'a takéto vodné útvary neboli identifikované.**

Terestrické invázne druhy

Na základe hodnotenia inváznych druhov (Hlúbiková a kol., 2014) významné vplyvy na vodné útvary povrchových vôd spôsobujú i terestrické druhy, ktoré rastú na brehoch tokov /20/. Ide konkrétne o druhy *Fallopia japonica* a *Impatiens glandulifera*. Zoznam vodných útvarov, v ktorých boli identifikované tieto terestrické druhy rastlín je uvedený v tab. 4.1.31. Ich priestorové rozšírenie dokumentuje mapa 4.5a a ich prekryv spolu s chránenými územia - územia európskeho významu a vtáčimi územiaми dokumentujú uvedené obrázky.

***Fallopia japonica* (Houtt.) Ronse Decr.**

brehový porast

detail listu

Impatiens glandulifera Royle

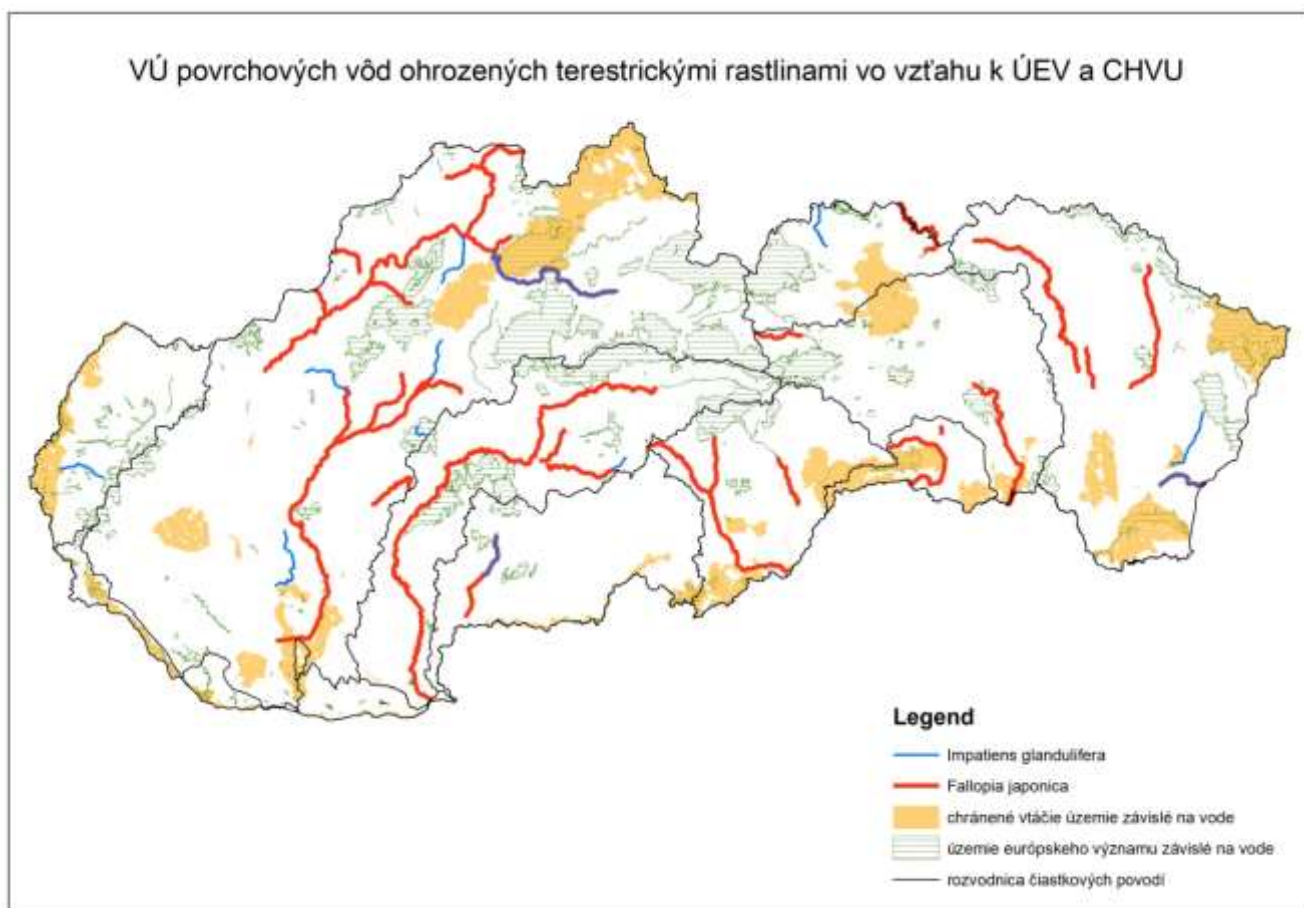
brehový porast

detail kvetu

Tab. 4.1.31 Zoznam vodných útvarov ohrozovaných terestrickými inváznymi druhmi rastlín v povodí Ipl'a

Kód vodného útvaru	Tok	<i>Impatiens glandulifera</i>	<i>Fallopia japonica</i>
SKI0029	Štiavnica	+	+
SKI0030	Štiavnica	+	

Obr. 4.1.6

4.1.5.2 Mimoriadne zhoršenie vôd

Mimoriadne zhoršenie vôd eviduje Slovenská inšpekcia životného prostredia. Vývoj mimoriadneho zhoršenia vôd od roku 1997 a prehľad škodlivých látok, ktoré spôsobovali zhoršenie

uvádzajú tab. 4.1.32 a 4.1.33. Medzi najčastejšie sa vyskytujúce škodliviny patria ropné látky a odpadové vody.

Tab. 4.1.32 Vývoj prípadov mimoriadneho zhoršenia kvality vôd

Rok	Počet evidovaných zhoršení	Mimoriadne zhoršenie vôd					
		Povrchové vody			Podzemné vody		
		Celkový počet	Vodárenské toky a nádrže	Hraničné toky	Celkový počet	Znečistenie	Ohrozenie
1997	109	63	0	6	46	14	32
2000	82	55	2	9	27	3	24
2005	119	66	2	5	53	2	51
2006	151	94	0	3	57	6	51
2007	157	97	1	4	60	4	56
2008	102	49	0	6	53	4	49
2009	101	50	1	3	51	7	44
2010	100	42	0	2	58	2	56
2011	115	59	2	5	56	1	55
2012	117	67	0	7	50	2	48

Tab. 4.1.33 Prehľad škodlivých látok spôsobujúcich mimoriadne zhoršenie kvality vody

Druh škodliviny	Počet havárií v jednotlivých rokoch							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ropné látky	69	69	76	65	65	60	76	66
Žieraviny	0	3	4	2	0	3	0	1
Pesticídy	0	2	0	0	0	0	0	0
Exkrementy hosp. zvierat	14	14	12	7	2	10	10	13
Silážne šťavy	0	0	0	0	0	0	0	0
Priemyselné hnojivá	0	14	0	0	0	1	0	0
Iné toxické látky	4	4	5	2	1	1	3	3
Nerozpustené látky a kaly	4	3	3	2	2	4	0	3
Odpadové vody	10	28	24	15	17	12	14	14
Iné látky	8	6	7	3	1	6	7	3
Nezistené	10	22	24	6	13	3	5	14

V roku 2012 sa uskutočnil test funkčnosti komunikácie - pripravenosť komunikačnej jednotky PIAC prijímať, potvrdzovať a odosielať všetky typy správ používaných v rámci Systému včasného varovania v povodí Dunaja, ktorý spustil sekretariát Medzinárodnej komisie pre ochranu Dunaja (ICPDR) so sídlom vo Viedni. Testovanie funkčnosti medzinárodného varovného systému sa uskutočnilo dňa 03.04.2012 a prebehlo v súlade so scenárom testu, ktorý pripravil a viedol ICPDR. Dňa 20.09.2012 sa uskutočnil aj cvičný test v novej pripravovanej verzii prevádzkového manuálu AEWS 2.0., ktorá bude používaná od 01.03.2013.

4.2 Podzemné vody

4.2.1 Znečisťovanie podzemných vôd

Z hľadiska plošného rozsahu rozlišujeme bodové, plošné a líniové zdroje znečistenia podzemných vôd. **Za významné považujeme bodové a plošné zdroje znečistenia.** Zvýšené riziko u líniových zdrojov znečistenia predpokladáme len ako nepredpovedateľný výskyt havárie – mimoriadne zhoršenie kvality vôd, ktorá sa v súlade s platnou legislatívou rieši okamžite na danom mieste tak, aby nedošlo k ohrozeniu kvality vôd v širšom útvare podzemných vôd.

Bodové zdroje znečistenia

Hlavné bodové zdroje znečistenia sú nazývané aj environmentálne záťaž. Patria medzi ne najmä veľké priemyselné podniky (chemické, drevárske výrobné, ťažba uhlia a rúd, konečná úprava kovov, spracovanie papierovej drte a papiera, výroba železa a ocele, ...), rôznorodé

prevádzky (benzínové pumpy, autobusové stanice, železničné depá, nemocnice, ČOV, teplárne, poľnohospodárske družstvá, rekreačné zariadenia, ...) skládky, mestské vodárne a kanalizácie, banské diela, ...

Environmentálna záťaž (ďalej EZ) je v zmysle geologického zákona zadefinovaná ako znečistenie územia spôsobené činnosťou človeka, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu a pôdu s výnimkou environmentálnej škody. Ide o široké spektrum území kontaminovaných priemyselnou, vojenskou, banskou, dopravnou a poľnohospodárskou činnosťou, ale aj nesprávnym nakladaním s odpadom.

Bodové zdroje znečistenia t. j. potenciálne i zistené sú evidované prostredníctvom troch účelových databáz, a to:

- Register environmentálnych záťaží¹⁸ (REZ), ktorý je súčasťou Informačného systému (www.enviroportal.sk) vybudovaného v rámci projektu Systematická identifikácia environmentálnych záťaží Slovenskej republiky (www.sazp.sk). Obsahuje 1 963 lokalít, ktoré sú rozdelené na tri časti:
 - pravdepodobné environmentálne záťaže (časť A) - 900 lokalít,
 - environmentálne záťaže (časť B) - 279 lokalít,
 - sanované a rekultivované environmentálne záťaže, t. j. zdroje znečistenia, na ktorých už boli vykonané alebo sa vykonávajú opatrenia na zníženie rizika kontaminácie a sanácia znečistenia (časť C) – 784 lokalít.

V centrálnom REZ sú registrované environmentálne záťaže zoradené podľa ich relatívnej rizikovosti na život a zdravie obyvateľov ako aj poškodenie ekosystémov (klasifikácia environmentálnej záťaže). Identifikované lokality v registri REZ – časť A a REZ – časť B boli posúdené metódou predbežného hodnotenia rizika, na základe ktorého bola lokalita zaradená do jednej z troch tried:

- environmentálna záťaž s nízkou prioritou (bodové ohodnotenie < 35),
- environmentálna záťaž so strednou prioritou (bodové ohodnotenie 35 - 65),
- environmentálna záťaž s vysokou prioritou (bodové ohodnotenie > 65).

Predbežné hodnotenia rizika lokality sa pritom opiera o nasledovné klasifikácie:

- Klasifikácia rizika šírenia sa kontaminácie do podzemných vôd a podzemnými vodami (K1),
- Klasifikácia rizika z prchavých a toxických látok na obyvateľstvo (K2),
- Klasifikácia rizika kontaminácie povrchových vôd (K3).

Pre potreby hodnotenia vplyvov a dopadov EZ na kvalitu podzemných vôd a chemický stav útvarov podzemných vôd sa použila len hodnota K1, zahŕňajúca klasifikáciu rizika šírenia sa kontaminácie do podzemných vôd a podzemnými vodami.

- Databáza Integrovaný monitoring zdrojov znečistenia (IMMZ), ktorá obsahuje zdroje znečistenia zaobchádzajúce s nebezpečnými látkami, ktorým orgán štátnej vodnej správy uložil povinnosť monitorovať ich vplyv na podzemné vody. Táto databáza je budovaná od roku 2007 a v súčasnosti obsahuje viac ako 310 zdrojov znečistenia, prevažne skládok (VÚVH, 2008)
- Databáza zdrojov znečistenia KV-ENVIRO (VÚVH).

¹⁸ Environmentálna záťaž je znečistenie územia spôsobené ľudskou činnosťou človeka, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu, a pôdu s výnimkou environmentálnej škody.

Plošné zdroje znečistenia

Plošné zdroje znečistenia predstavuje aplikácia množstva prípravkov na ochranu rastlín (pesticídov) a dusíkatých hnojív v rámci katastrálnych území SR.

V dôsledku vplyvov z bodových a plošných zdrojov znečistenia na podzemné vody dochádza k znečisteniu (kontaminácii) podzemných vôd a to formou nepriameho vypúšťania do podzemných vôd alebo prostredníctvom infiltrácie znečisťujúcej látky do podzemných vôd. Podľa druhu znečisťujúcich látok delíme znečisťovanie podzemných vôd na znečisťovanie:

- dusíkatými látkami,
- pesticídnymi látkami,
- ostatnými chemickými látkami.

4.2.1.1 Znečisťovanie vôd dusíkatými látkami

Hlavným zdrojom dusíkatých látok v podzemných vodách je znečistenie z poľnohospodárskej výroby a komunálne odpadové vody - tieto sú rozpracované v kapitole 4.1.2.

Z hľadiska potenciálneho rizika prieniku znečisťujúcich látok do podzemných vôd predstavujú organické a minerálne hnojivá vzhľadom k ich celkovej spotrebe a aplikačným množstvám významný zdroj plošného znečistenia podzemných vôd a následne i povrchových vôd.

Vývoj spotreby minerálnych a organických hnojív v SR v rámci poľnohospodárskej pôdy za obdobie 2003 – 2012, spracované v členení na jednotlivé typy hnojív (minerálne hnojivá s obsahom dusíka, fosforu a draslíka, hospodárske organické hnojivá) dokumentuje tab. 4.2.1 a obrázok 4.2.1.

Tab. 4.2.1 Vývoj spotreby minerálnych (NPK) a organických (hospodárskych) hnojív v SR v rámci poľnohospodárskej pôdy.

Rok	Dusík		Fosfor		Draslík		Celkom		Hosp. hnojivá*	
	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha
2003	76189	43,71	17449	10,01	15811	9,07	109448	62,78	--	--
2004	72756	50,42	14282	9,90	11284	7,82	98322	68,13	--	--
2005	78191	51,59	17592	11,61	15242	10,06	111024	73,25	--	--
2006	72759	50,03	16000	11,00	13917	9,57	102676	70,60	--	--
2007	87271	58,69	19513	13,12	16079	10,81	122863	82,62	--	--
2008	95214	62,69	20115	13,24	16476	10,85	131804	86,79	5659959	3,73
2009	74450	49,91	14048	9,42	9979	6,69	98477	66,01	5517799	3,70
2010	86873	55,42	13153	8,39	8198	5,23	108223	69,04	5418000	3,46
2011	92969	62,47	15136	10,17	10304	6,92	118408	79,57	5022754	3,38
2012	101004	64,95	19167	12,33	13297	8,55	133469	85,83	5192928	3,34

Vysvetlivka: * Údaje dostupné len od roku 2008

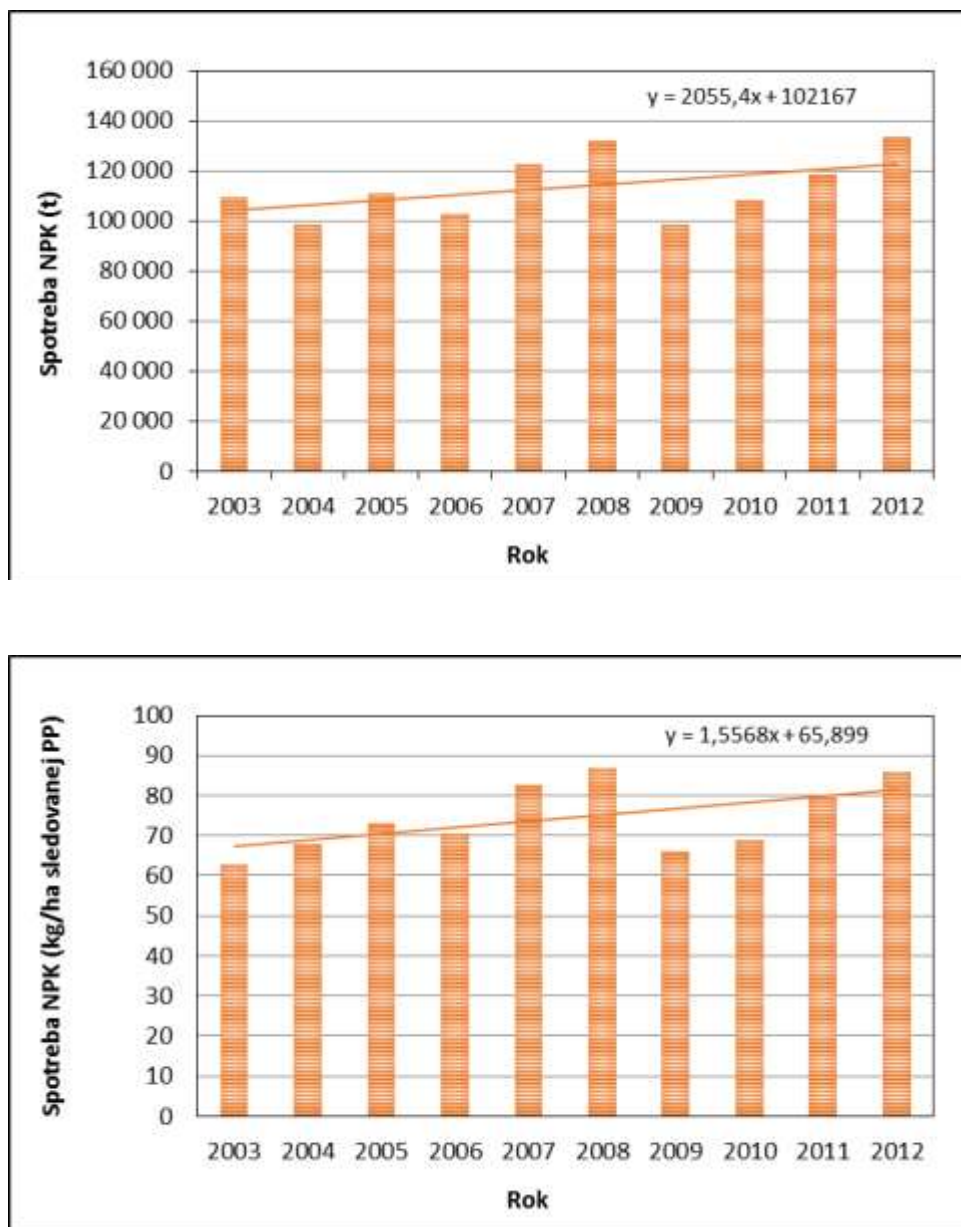
Zdroj údajov : ÚKSUP

Z obr. 4.2.1 je vidieť stúpajúci trend v spotrebe minerálnych hnojív za obdobie rokov 2003 – 2008 a taktiež za roky 2009 – 2012, pričom najvyššie spotreby NPK hnojív boli dokumentované v rokoch 2008 a 2012 (131804 a 133469 ton, resp. 86,79 a 85,83 kg/ha).

Z pohľadu znečisťovania podzemných vôd a eutrofizácie povrchových vôd živinami z poľnohospodárstva sú významné predovšetkým dusík a fosfor. Z pohľadu záťaže prostredia, spotreba dusíka v priemyselných hnojivách v období 2009-2012 v porovnaní s obdobím 2003 - 2008 vzrástla o 7,8% a spotreba fosforu v priemyselných hnojivách klesla o 13,1%. Z dlhodobého hľadiska stále pretrváva veľký pokles intenzity spotreby uvedených živín v priemyselných hnojivách v porovnaní s rokom 1990. V období 2009-2012 priemerná spotreba dusíka v priemyselných hnojivách predstavovala 40% spotreby roku 1990 a priemerná spotreba fosforu

v priemyselných hnojivách približne 9% spotreby v roku 1990, čo stále vytvára priaznivé predpoklady na zlepšenie stavu vôd z pohľadu uvedených živín.

Obr. 4.2.1 Trend vývoja spotreby minerálnych hnojív (NPK) na sledovanej poľnohospodárskej pôde v SR za roky 2003 - 2012

Údaje o spotrebe minerálnych a organických hnojív boli poskytnuté na základe ich nahlasovanej spotreby v rámci okresov, krajov a SR. (Zdroj ÚKSÚP).

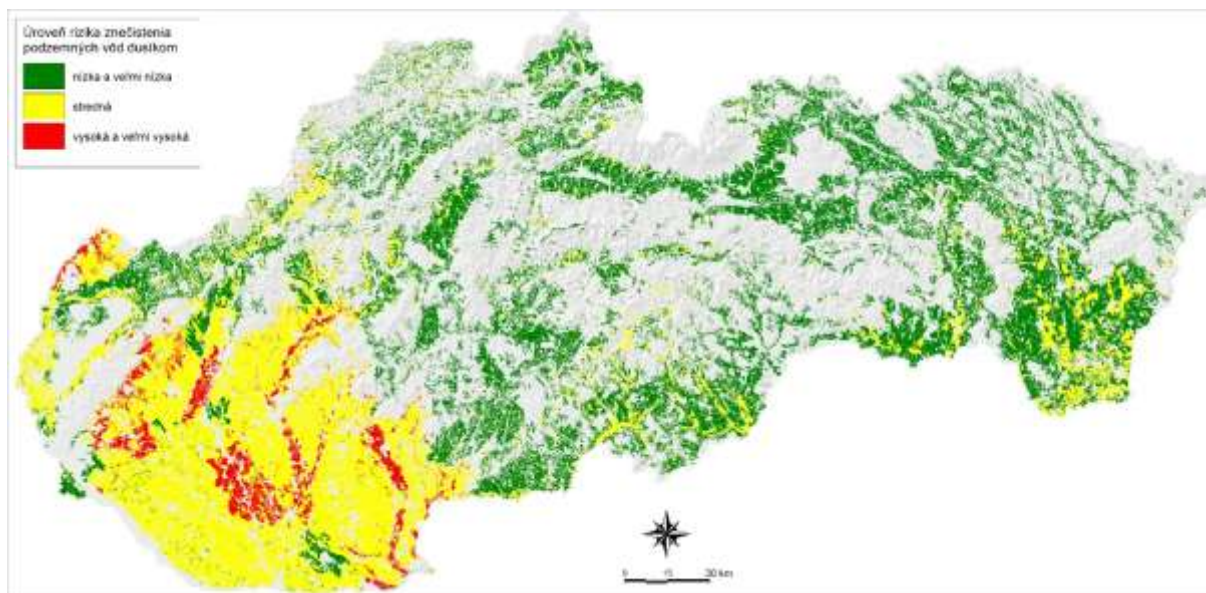
Aplikované množstvá minerálnych hnojív (NPK) v okresoch čiastkového povodia Ipľa za roky 2003 - 2012 sú uvedené v tab. 4.2.2. Najvyššia spotreba minerálnych hnojív v roku 2012 dokumentovaná v okrese Levice - so spotrebou 11 638,6 ton, čo predstavuje 153,1 kg/ha.

Intenzita hnojenia v okrese Levice významnou mierou ovplyvňuje riziko znečistenia podzemných vôd zlúčeninami dusíka z využívania poľnohospodárskej pôdy (obr. 4.2.2). Uvedené riziko je výsledkom hodnotenia záťaže poľnohospodárskej pôdy dusíkom (kombinácia bilancie dusíka a rastlinného krytu v zimnom polroku) a zraniteľnosti nadložného prostredia dusíkom (kombinácia množstva efektívnych zrážok v období október až marec, kapacity pôdy akumulovať

vodu, priemernej hĺbky hladiny podzemnej vody pod úrovňou terénu a priepustnosťou horninového prostredia).

Z obrázku vyplývam že dolná časť povodia Ipľa v zmysle uvedených kritérií patrí do stredného a čiastočne i vysokého rizika difúzneho znečistenia podzemných vôd dusíkom z využívania poľnohospodárskej pôdy.

Obr. 4.2.2 Priestorová distribúcia združených kategórií rizika difúzneho znečistenia podzemných vôd dusíkom z využívania poľnohospodárskej pôdy (podľa Bujnovský et al., 2015)

Bujnovský, R., Malík, P., Švasta, J. 2015. Evaluation of the risk of diffuse pollution of groundwater by nitrogen substances from agricultural land use as background for allocation of effective measures. *Ekológia* 2015 (v tlači)

Výhľad – predpokladá sa, že rozsah prieniku/vstupu dusíka do podzemných vôd sa v budúcich rokoch nebude zásadnejšie zvyšovať. Naopak v dôsledku realizácie navrhovaných opatrení pre povrchové i podzemné vody uvedených v Pláne manažmentu povodí ako aj prostredníctvom Programu poľnohospodárskych činností možno skôr očakávať mierny pokles ich obsahu v podzemných vodách.

Tab. 4.2.2 Spotreba minerálnych hnojív (NPK) na sledovanej poľnohospodárskej pôde v okresoch čiastkového povodia (t) v rokoch 2003 – 2012 (kg/ha).

Okres	2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha	t	kg/ha	(t)	(kg/ha)	(t)	(kg/ha)
Levice	8340,9	104,39	7423,3	104,21	7903,6	117,37	7062,8	126,50	9245,0	144,22	11563,7	152,24	8107,4	129,99	8684,2	125,44	10018,9	140,79	11638,6	153,12
Banská Štiavnica	88,9	11,42	46,8	6,95	121,8	23,14	151,9	32,95	150,5	29,49	174,5	28,08	79,9	16,84	3,3	0,59	4,9	0,50	6,8	1,28
Krupina	932,9	43,39	1062,5	49,78	900,5	44,55	822,9	39,95	1111,4	54,9	1496,0	69,99	874,3	40,76	933,2	46,99	948,9	57,04	1025,3	63,00
Lučenec	897,4	31,98	1041,9	52,30	1037,6	40,62	641,5	44,91	991,3	50,56	1649,9	63,35	1572,5	62,20	1617,6	62,81	1572,1	50,86	1719,1	47,78
Poltár	245,1	25,22	363,2	32,30	507,7	40,58	478,5	14,82	512,7	44,02	516,6	53,06	426,3	32,51	385,4	47,25	536,1	40,59	592,4	57,83
Revúca	245,4	33,49	394,5	42,83	845,4	72,82	561,6	46,89	618,2	53,56	788,1	70,45	231,4	32,96	407,3	53,17	405,9	65,11	197,8	34,35
Veľký Krtíš	2259,6	54,97	2033,7	64,48	2885,8	66,08	2495,1	74,32	2690,4	86,94	2866,2	83,88	2779,6	76,18	2730,9	73,94	2244,9	79,97	2848,1	47,11

4.2.1.2 Znečisťovanie vôd pesticídnymi látkami

Zdrojom kontaminácie podzemných vôd pesticídnymi látkami je difúzny prenos z poľnohospodárskej výroby v dôsledku používania prípravkov na ochranu rastlín (PPOR), a to infiltráciou zrážok, prostredníctvom drenáže (cca 90,0 %) alebo v menšej miere vplyvom bodového znečistenia (sklady, manipulačné plochy, staré skládky pesticídov...).

Uvádzanie POR na trh a ich používanie je regulované nasledovnými legislatívnymi predpismi :

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009/ES z 21. októbra 2009 o uvádzaní prípravkov na ochranu rastlín na trh a o zrušení smerníc Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS (uvádzanie prípravkov na ochranu rastlín na trh, kontroly) a Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/128/ES z 21. októbra 2009, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva na dosiahnutie trvalo udržateľného používania pesticídov (používanie prípravkov na ochranu rastlín) - implementované zákonom č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona NR SR č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 387/2013 Z. z. o pomocných prípravkoch v ochrane rastlín a o zmene a doplnení niektorých zákonov, vyhláškou MPRV SR č. 485/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípravkoch na ochranu rastlín v znení vyhlášky MPRV SR č. 117/2013 Z. z. a vyhláškou MPRV SR č. 486/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o podmienkach, postupoch a lehotách na uplatnenie ustanovení o skúškach biologickej účinnosti, o žiadostiach, zásadách správnej experimentálnej praxe, auditoch a vydávaní certifikátu, rozšírení rozsahu certifikátu alebo recertifikácii v znení vyhlášky MPRV SR č. 163/2013 Z. z. POR autorizované v SR alebo povolené na paralelný obchod sú každoročne publikované vo vestníku MPRV SR
- Nariadenie EP a Rady (ES) č. 1185/2009 o štatistike pesticídov.
- Smernica EP a Rady 2009/127/ES - ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2006/42/ES, pokiaľ ide o strojové zariadenia na aplikáciu pesticídov – transponovaná do NV SR č. 140/2011 Z. z. - ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 436/2008 Z. z., ustanovujúce podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na strojové zariadenia.
- Smernica EP a Rady 2009/128/ES ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva na dosiahnutie trvalo udržateľného používania pesticídov, ktorá implementované zákonom č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona NR SR č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 387/2013 Z. z. o pomocných prípravkoch v ochrane rastlín a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ich vykonávacími predpismi.

Smernica **2009/128/ES** vyžaduje **vypracovanie a schválenie národného akčného programu na dosiahnutie trvalo udržateľného používania pesticídov**. Cieľom národného akčného programu (schválený vo vedení ministra MPRV SR dňa 23.11.2012 a 26.11.2012 zaslaný EK) je minimalizovať nebezpečenstvá a riziká pre zdravie ľudí a životné prostredie, ktoré vyplývajú z používania pesticídov stanovením cieľov, úloh, opatrení a ukazovateľov na zníženie týchto možných rizík. Ciele NAP zahŕňajú:

- výskum a vývoj metód integrovanej ochrany rastlín a jej zavádzanie do praxe vrátane využívania alternatívnych techník a postupov,
- zabezpečenie počiatočnej a doplnkovej odbornej prípravy pre prácu s POR,
- návrhy a implementáciu opatrení, ktoré prispievajú k ochrane zdravia a životného prostredia pri práci s POR a ich aplikácii,
- zabezpečenie verejnej informovanosti o POR a možných rizikách vyplývajúcich z ich používania.

Vývoj celkovej spotreby pesticídnych účinných látok v SR na sledovanej poľnohospodárskej a lesnej pôde od roku 2002 dokumentuje tab. 4.2.3. V porovnaní s rokom 2002 bol zaznamenaný klesajúci trend (s výnimkou rokov 2006 a 2007) až do roku 2009. V rokoch 2010, 2011 a 2012 spotreba účinných látok mierne stúpa. V roku 2012 predstavovalo množstvo aplikovaných pesticídnych účinných látok na sledovanú pôdu SR hodnotu 1 784 750 kg (l), čo je v porovnaní s rokom 2002 menej o 226 336 kg/l - pokles cca o 11% .

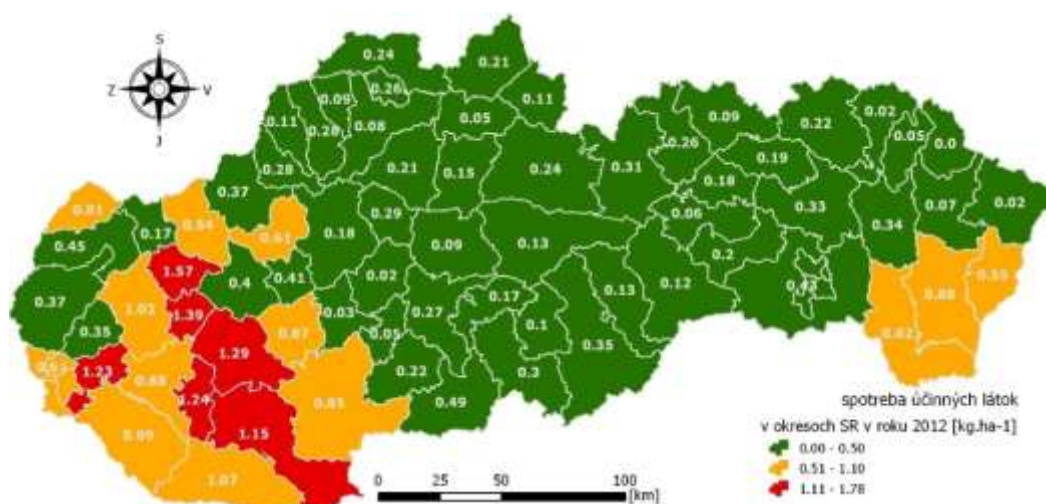
Tab. 4.2.3 Sumárne údaje spotreby pesticídnych účinných látok (kg, l) na ochranu rastlín na poľnohospodársku a lesnú pôdu za roky 2002 – 2012 v SR (Zdroj ÚKSÚP)

Rok	Účinná látka (kg, l) SR
2002	2 011 116
2003	1 768 572
2004	1 629 722
2005	1 597 192
2006	1 720 110
2007	1 725 227
2008	1 615 742
2009	1 510 165
2010	1 572 961
2011	1 650 083
2012	1 784 750

Spotreby účinných látok POR na výmeru poľnohospodárskej a lesnej pôdy za rok 2012 dokumentuje Obr. 4.2.3 a priemernú spotrebu účinných látok za obdobie rokov 2005 – 2012 na výmeru poľnohospodárskej a lesnej pôdy obr. 4.2.4.

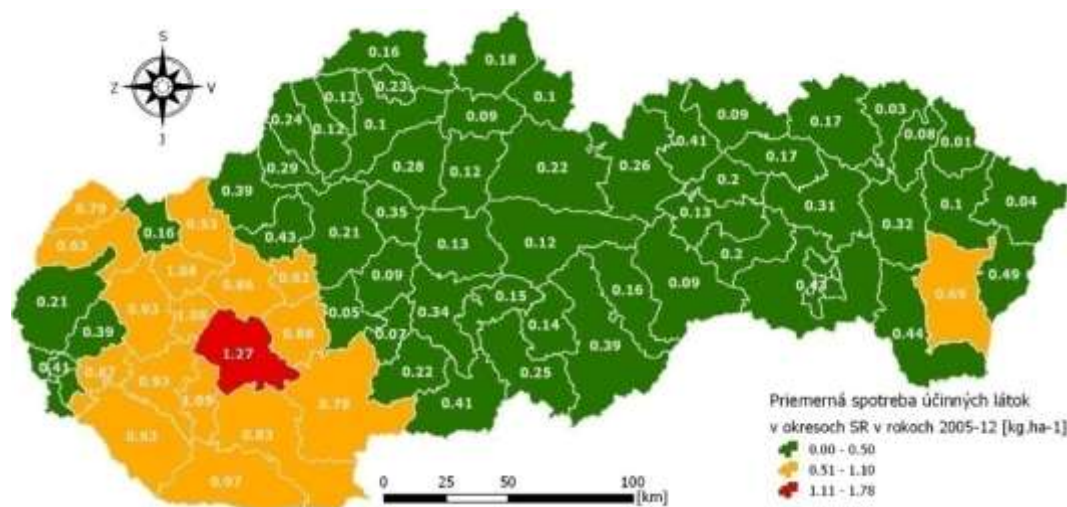
Z obrázku 4.2.3 vyplýva, že najvyššie spotreby na ha celkovej poľnohospodárskej a lesnej pôdy, a teda aj najvýznamnejšie potenciálne plošné zdroje znečistenia vôd pesticídmi v dôsledku aplikácie prípravkov na ochranu rastlín boli v období roku 2012 v okrese Michalovce, Trebišov, Sobrance, s hodnotami spotreby pre účinné látky v rozmedzí 0,55 - 082 kg, l/ha.

Obr. 4.2.3 Spotreba účinných látok (kg, l/ha) v roku 2012 vzťahnutá na celkové výmery poľnohospodárskej a lesnej pôdy v rámci okresov SR.

Z obrázku 4.2.3 vyplýva, že najvyššie spotreby na ha celkovej poľnohospodárskej a lesnej pôdy, a teda aj najvýznamnejšie potenciálne plošné zdroje znečistenia vôd pesticídmi v dôsledku aplikácie prípravkov na ochranu rastlín boli v roku 2012 v okrese Nové Zámky s hodnotou spotreby účinných látok 0,85 kg, l/ha.

Obr. 4.2.4 Priemerná spotreba účinných látok (kg, l/ha) za roky 2005 - 2012 vztiahnutá na celkové výmery poľnohospodárskej a lesnej pôdy v rámci okresov SR.

Taktiež z dlhodobejšieho hľadiska spotreby účinných látok (obdobie 2005-12) má okres Nové Zámky najvyššiu spotrebu POR na ha celkovej poľnohospodárskej a lesnej pôdy (0,78 kg, l/ha) – pozri obrázok 4.2.4.

Pri hodnotení spotreby jednotlivých účinných látok aplikovaných v SR na sledovanej poľnohospodárskej a lesnej pôde boli v roku 2012 dokumentované najvyššie spotreby (v kg, l) pre látky **glyphosate**, **chlormequat**, **glyphosate - IPA** a **acetochlor** (pozri tab. 4.2.4). Tieto pesticídy zároveň patria medzi štyri celkovo najviac používané účinné látky v SR od sledovaného roku 2005.

Glyphosate je herbicídna účinná látka, ktorá je silno sorbovateľná na pôdu, je nepatrne mobilná až imobilná, preukazuje rýchlu degradáciu v pôde a vo vode a nepredstavuje riziko akumulácie. Jeho hlavný metabolit AMPA degraduje pomalšie a môže dôjsť k jeho akumulácii v pôde. Účinná látka glyphosate a jej metabolit AMPA sú len nepatrne mobilné až imobilné a aj vzhľadom na ich silnú sorpciu v pôde a riziko ich prieniku do hlbšieho pôdného horizontu a následne kontaminácia podzemnej vody sú veľmi nepravdepodobné. Nesprávna aplikácia účinnej látky glyphosate v poľnohospodárstve môže mať negatívny vplyv na riasy a vyššie vodné rastliny v povrchovej vode.

Účinná látka **chlormequat** sa vyznačuje miernou perzistenciou v pôde a vysokou mobilitou v pôde. Pri degradácii v pôde a vo vodnom prostredí nevznikajú žiadne majoritné metabolity.

Glyphosate - IPA predstavuje spomedzi štyroch najpoužívanějších účinných látok v SR celkovo najmenšie riziko súvisiace s jeho prienikom do podzemných vôd a bol zaradený medzi látky nerelevantné vo vzťahu k znečisteniu podzemných vôd.

Acetochlor je pre podzemné vody stredne rizikový a patrí k potenciálne relevantným pesticídom z hľadiska ohrozenia podzemných vôd v SR. Acetochlor je nízko rizikový z hľadiska potenciálneho rizika znečisťovania vo vzťahu k jeho vlastnostiam, ale vzhľadom na rozsah používania je zaradený k potenciálne relevantným pesticídom z hľadiska potenciálneho znečisťovania podzemných vôd v SR. Aj z dôvodu možného zdravotného rizika metabolitu t-norchloracetochlor v povrchovej vode, vysokého rizika pre vodné organizmy a potenciálneho rizika ohrozenia podzemných vôd, nebola účinná látka acetochlor schválená v zmysle nariadenia (ES) č. 1107/2009 a zaradená do zoznamu schválených účinných látok prípravkov na ochranu rastlín v EÚ s účinnosťou od 22. 12. 2011. Podľa článku 2 vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 1372/2011 je doba určená pre odňatie planých autorizácií POR s obsahom acetochloru do 23. júna 2012. Členské štáty v súlade s článkom 3 tohto uvedeného vykonávacieho nariadenia majú možnosť udeliť dobu odkladu na dopredaj existujúcich zásob a ich dospotrebovanie, ktorá nesmie prekročiť 12 mesiacov. V SR bola udelená doba na dospotrebovanie zásob do 23. 06. 2013.

Tab. 4.2.4 Najviac aplikované účinné látky (so spotrebou nad 10 000 kg,l) v SR za rok 2012

Účinná látka	Spotreba nad 10 000 kg, l	Podiel z celkovej spotreby v SR (%)	Zaradenie v zozname 1	Zaradenie v zozname 2
GLYPHOSATE	167913	9,4		X
CHLORMEQUAT	137015	7,7	X	
GLYPHOSATE - IPA	118294	6,6		
REPELENTNE LATKY	110960	6,2		
ACETOCHLOR*	106031	5,9		X
S-METOLACHLOR	52442	2,9		X
PROPISOCHLOR*	49429	2,8		X
TERBUTHYLAZINE	46306	2,6	X	
SIRA	45848	2,6		
PARAFINOVY OLEJ	43087	2,4		
PROCHLORAZ	42812	2,4	X	
PENDIMETHALIN	41180	2,3		
METAZACHLOR	36020	2,0		X
2,4-D	31735	1,8		
CHLORPYRIFOS	31584	1,8		
TEBUCONAZOLE	28292	1,6		X
METYLESTER REP. OLEJA	27624	1,5		
DIMETHENAMID P	26180	1,5	X	
DI-1-MENTHENE	24419	1,4		
METAMITRON	23270	1,3		X
MANCOZEB	22247	1,2		X
ISODECYLALKOHOL	20372	1,1		
DICAMBA	20331	1,1	X	
Typhlodromus piri	18000	1,0		
DIMETACHLOR	17872	1,0		
DIQUAT	16954	0,9		
FENPROPIMORPH	16713	0,9		
PROPICONAZOLE	15435	0,9	X	
MCPA	14545	0,8	X	
ISOPROTURON	13221	0,7	X	
PHENMEDIPHAM	12751	0,7		
FOLPET	11292	0,6		

Zoznam 1 - zoznam relevantných pesticídnych látok pre SR vo vzťahu k podzemným vodám

Zoznam 2 - zoznam potenciálne relevantných pesticídnych látok pre SR vo vzťahu k podzemným vodám

* Použitie v SR je povolené len do spotrebovania zásob

V rámci uvedených účinných látok je z hľadiska ohrozenia podzemných vôd potrebné venovať najväčšiu pozornosť práve tým látkam, ktoré boli označené za relevantné, prípadne potenciálne relevantné vo vzťahu k možnému riziku súvisiacemu s ich prienikom do podzemných vôd.

4.2.1.3 Znečisťovanie vôd ostatnými chemickými látkami

Kontaminácia podzemných vôd ostatnými chemickými látkami je spôsobená prevažne bodovými zdrojmi znečistenia (sklárky, manipulačné plochy, priemyselné podniky, environmentálne záťaž...), len v prípade plošne veľkých areálov niektorých podnikov sa môže jednať o plošný zdroj znečistenia. Medzi hlavné kontaminanty znečisťujúce podzemné vody v SR identifikované v rámci procesu rizikovej analýzy patria sírany (SO_4^{2-}), chloridy (Cl^{-}), arzén (As), atrazín (AT), trichlóretén (TCE), tetrachlóretén (PCE).

Register environmentálnych záťaží je prístupný verejnosti na stránke <http://envirozataze.enviroportal.sk/>.

4.2.2 Kvantita podzemných vôd

V súlade so zákonom č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov sú podzemnými vodami všetky vody nachádzajúce sa pod povrchom zeme v pásme nasýtenia a v bezprostrednom kontakte s pôdou alebo s pôdnym podložíom vrátane podzemných vôd slúžiacich ako médium na akumuláciu a transport a exploatáciu zemského tepla z horninového prostredia.

Vo všeobecnosti za najvýznamnejšie potenciálne vplyvy z pohľadu ich dopadu na kvantitatívny stav útvarov podzemných vôd možno považovať:

- odbery podzemných vôd,
- prevody vody,
- umelú infiltráciu,
- vypúšťanie vôd do podzemných vôd.

Odbery podzemných vôd

Využívanie podzemných vôd na Slovensku v súlade so zákonom č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov a na základe vykonávacej vyhlášky MŽP SR č. 418/2010 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení vodného zákona podlieha nahlasovacej povinnosti v prípade, že odber podzemných vôd z jedného vodárenského zdroja je v množstve nad 15 000 m³ ročne alebo nad 1 250 m³ mesačne. Ten, kto odoberá podzemnú vodu nad uvedený limit musí oznamovať údaje o odberoch podzemných vôd, ktoré sú základom pre národnú evidenciu využívania podzemných vôd a spracovanie vodnej bilancie. Všetky evidované odbery podzemných vôd boli pre potreby inventarizácie ich vplyvov na útvary podzemných vôd priradené k útvarom podzemných vôd kvartérnych sedimentov a útvarom podzemných vôd predkvartérnych hornín.

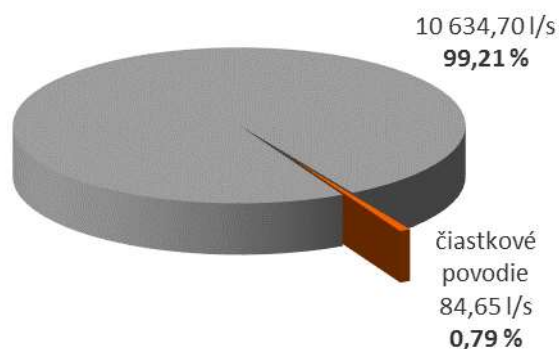
V roku 2012 bolo na Slovensku spotrebiteľmi (ktorí podliehajú nahlasovacej povinnosti v zmysle Vyhlášky č. 418/2010 Z. z.) využívaných a odoberaných 10 719,35 l.s⁻¹ podzemnej vody, čo je menej oproti roku 2007 o 117,56 l.s⁻¹, čo predstavuje pokles o 718,9 l.s⁻¹ (6,3%). Celkový odber podzemných vôd a jeho rozčlenenie na jednotlivé užívateľské skupiny podáva tab. 4.2.5.

Tab. 4.2.5 Celkový odber podzemných vôd v roku 2007 a roku 2012

užívateľské skupiny	Rok 2007		Rok 2012	
	(l.s ⁻¹)	(%)	(l.s ⁻¹)	(%)
zásobovanie obyvateľstva	8 513,87	74,4	8149,69	76,0
priemysel	1 202,91	10,5	1 054,40	9,8
poľnohospodárstvo	414,09	3,6	329,67	3,1
iné využitie	1 307,39	11,4	1 185,59	11,1
Spolu	11 438,26	100,0	10 719,35	100

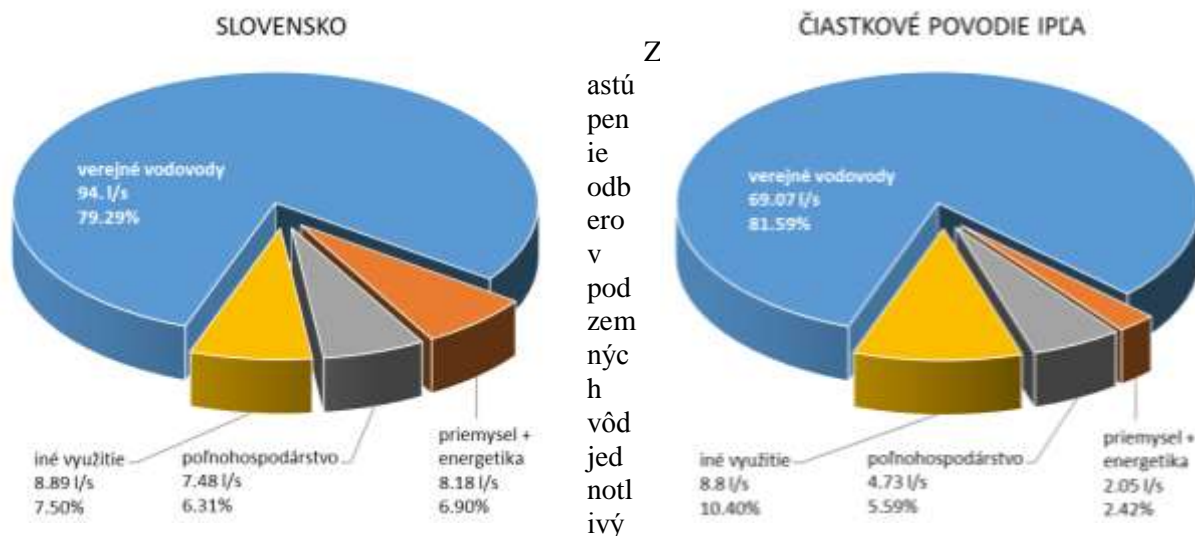
V čiastkovom povodí Ipľa boli v roku 2012 na základe centrálnej evidencie odberov podzemných vôd využívané zdroje podzemných vôd s celkovým odberom 84,65 l.s⁻¹, čo predstavuje 0,79 % z celkových odberov podzemných vôd na území Slovenska – obr. 4.2.5.

Obr. 4.2.5 Podiel odberov podzemných vôd v čiastkovom povodí Ipľa k celkovým odberom podzemných vôd na Slovensku – rok 2012

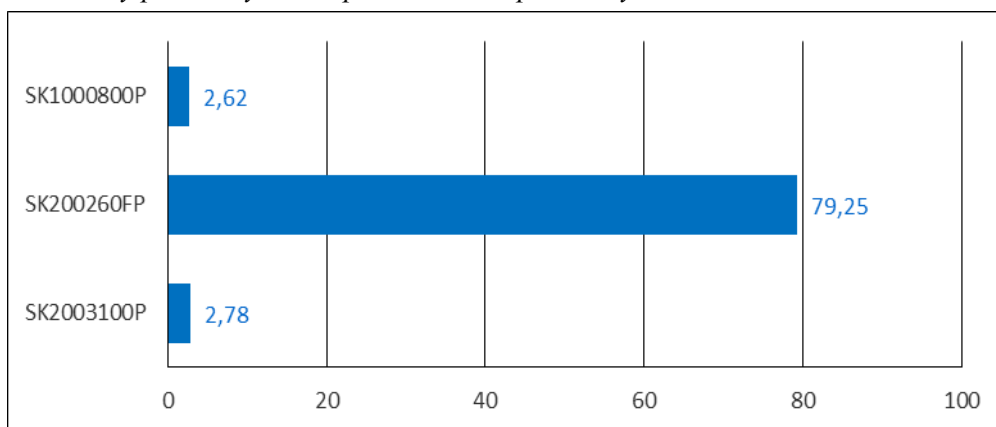
Porovnanie členenia odberov podzemných vôd podľa účelu ich využitia na území Slovenska a v čiastkovom povodí Ipľa dokumentuje obr. 4.2.6

Obr. 4.2.6 Odbery podzemných vôd v SR a čiastkovom povodí podľa účelu užívania

ch útvarov podzemných vôd na celkových odberoch podzemných vôd v čiastkovom povodí Ipľa je na obr. 4.7. Rozčlenenie odberov podzemných vôd v čiastkovom povodí podľa účelu ich využitia pre jednotlivé útvary podzemných vôd dokumentuje tab. 4.2.6 (hodnoty sú v l.s⁻¹).

Obr. 4.2.7 Odbery podzemných vôd podľa útvarov podzemných vôd

Tab. 4.2.6 Odbery podzemných vôd podľa jednotlivých útvarov podzemných vôd – rok 2012

Číslo útvaru podz. vôd	Zásobovanie obyvateľstva	Priemysel	Poľnohospodárstvo	Závlahy	Iné využitie
	l.s ⁻¹				
SK1000800P	0,94	0,00	0,66	0,00	1,02
SK200260FP	66,83	1,91	2,73	0,00	7,78
SK2003100P	1,30	0,14	1,34	0,00	0,00

Za významné odbery podzemných vôd boli v hodnotenom čiastkovom povodí považované odbery nad 1,0 l.s⁻¹. Prehľad najvýznamnejších odberov, ich odberateľov a odberné množstvá v roku 2012 dokumentuje tab. 4.2.7.

Tab. 4.2.7 Evidované odbery podzemných vôd – rok 2012

Lokalita	Názov zdroja	Organizácia odoberajúca podzemnú vodu	Č. útvaru podzemných vôd	Odber v l.s ⁻¹
Plášťovce Rykynčice	HGK-2	Západoslovenská VS, a. s.	SK200260FP	14,41
Dvorníky	STUDNA PRE DUDINCE	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	9,98
Dačov lom	IGHP2 CS11	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	1,95
Horné Plachtince	HP2 CS6	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	1,70
Sucháň	SCH3 CS3	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	3,11
Sucháň	DL1 CS1	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	1,91
Senohrad	VRT.STUDNA SA 1	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	1,84
Ladzany	PRAMEN	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	1,79
Litava	VRTANA STUDNA	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	1,02
Hrušov	VRT HVH-5 A HVH2	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	2,88
Hontianske Nemce	VRT HG – 31	OBEČNY URAD	SK200260FP	1,26
Sebechleby	VRT C. 1	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	1,09
Cerovo	PRAMEN TEPLICKA 1	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	1,04
Dudince	KUPELNY VRT ZV 070	KUPELE DUDINCE	SK200260FP	3,22
Ľuboreč	HG 38	Stredoslovenská VPS, a. s.	SK200260FP	6,78
Dolná Strehová	STARY TERMALNY VRT	TERMAL D.S.	SK200260FP	3,68

UMELÁ INFILTRÁCIA

Na území Slovenska nepredstavuje umelá infiltrácia významný antropogénny vplyv, ktorý by mohol ovplyvniť kvantitatívny stav útvarov podzemných vôd.

VYPÚŠŤANIE VÔD DO PODZEMNÝCH VÔD

Nie je evidované žiadne vypúšťanie vôd do podzemných vôd, ktoré by mohlo ovplyvniť kvantitatívny stav útvarov podzemných vôd.

5 Monitorovacia sieť a hodnotenie stavu

Základnými plánovacími dokumentmi na realizáciu monitorovania vôd na Slovensku sú Rámcový program monitorovania vôd Slovenska na roky 2010-2015 a Programy monitorovania vôd Slovenska pre konkrétny rok (2009, 2010¹⁹, 2011²⁰, 2012²¹).

Rámcový program monitorovania vôd Slovenska na roky 2010-2015²² obsahuje základné ciele monitorovania, metodické postupy, zásady postupu prípravy programov monitorovania (výber lokalít, zásady spôsobu odberu vzoriek, výber ukazovateľov a prvkov kvality, požadované limity kvantifikácie analytických metód), zásady uchovávania, odovzdávania, zdieľania a správy údajov, technické a administratívne náležitosti (úlohy jednotlivých rezortných organizácií v procese prípravy a realizácie programov monitorovania, zodpovednosti za jednotlivé činnosti, harmonizácia prác) a odhad

¹⁹ http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=82&Itemid=100&lang=sk

²⁰ http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=105&Itemid=121&lang=sk

²¹ http://www.vuvh.sk/rsv2/download/02_Dokumenty/16_Ramcovy_program_monitorovania_vod/Text_Ramcovy_PM10_15_final_PK.pdf

²² http://www.zbierka.sk/sk/vyhľadavanie?filter_sent=1&filter_predpis_aspi_id=418%2F2010&q=

finančných nákladov. Rámcový program monitorovania vôd Slovenska na roky 2010-2015 bol schválený operatívnou poradou ministra životného prostredia SR.

Ročné Programy monitorovania vôd v SR obsahujú konkrétne ciele monitorovania, označenia monitorovacích miest, účely monitorovania, rozsahy údajov o kvalite a množstve vody a početnosti ich sledovaní, spôsoby uchovávania a odovzdávania výsledkov monitorovania, určenie subjektov (jednotlivých rezortných organizácií) zodpovedných za realizáciu presne stanovených častí programu monitorovania, spôsob zabezpečenia systému kvality monitorovania vôd. Ročné Programy monitorovania vôd v SR boli schválené Sekciou vôd MŽP SR. Ročné programy monitorovania vôd sa zostavili vždy pre každé správne územie povodia (Dunaj, Visla) a sú rozdelené na povrchové vody, podzemné vody a chránené územia.

5.1 Povrchové vody

5.1.1 Monitorovacia sieť

Základný a prevádzkový monitoring – povrchových vôd - rieky

V prvých dvoch rokoch (2009 - 2010) boli v **základnom monitorovaní** sledované miesta reprezentatívne pre vodné útvary, významné pre typy, za účelom overovania charakterizácie vodných útvarov z pohľadu ekologického a chemického stavu (nerizikové vodné útvary) a overovania rizika nedosiahnutia dobrého ekologického a chemického stavu. Do základného monitorovania bolo zahrnuté aj monitorovanie referenčných lokalít na určenie referenčných podmienok pre klasifikačné schémy, sledovanie hraničných vôd v rámci bilaterálnych dohôd a medzinárodné monitorovanie Dunaja (TransNational Monitoring Network) v rámci Medzinárodnej komisie pre ochranu Dunaja (MKOD/ICPDR).

V **prevádzkovom monitorovaní** sa sledovali potenciálne rizikové vodné útvary (s bodovými a difúznymi zdrojmi znečistenia), prioritné a relevantné látky (vodné útvary, kde je predpokladaný ich výskyt) a miesta pre návrh opatrení na dosiahnutie dobrého ekologického stavu. Rovnako sa sledovali vybrané vodné útvary zaradené medzi kandidátov na HMWB/AWB z hľadiska hydromorfológie a ekologického potenciálu. Do prevádzkového monitorovania boli zaradené odberové miesta pre hodnotenie úsekov tokov podľa smernice 78/659/EHS (pre život a reprodukciu prirodzených druhov rýb).

Prieskumné monitorovanie sa vykonávalo v prípade neznámej príčiny zhoršenia ukazovateľov sledovaných vo vodnom prostredí, alebo v prípade mimoriadneho zhoršenia kvality, alebo mimoriadneho ohrozenia kvality povrchovej vody. Zároveň boli do prieskumného monitorovania zaradené aj odberové miesta pre overenie pozadových koncentrácií ťažkých kovov.

V ďalšom období (2011 - 2012) sa v **základnom monitorovaní** sledovali odberové miesta pre hodnotenie stavu, resp. potenciálu riek, sledovali sa hraničné vody v rámci bilaterálnych dohôd, vykonávalo sa medzinárodné monitorovanie Dunaja (TransNational Monitoring Network) v rámci Medzinárodnej komisie pre ochranu Dunaja (MKOD/ICPDR) a monitorovali sa miesta pre reportovanie podľa troch smerníc (77//795/EHS, 91/676/EHS (2011), 78/659/EHS resp. 2006/44/ES). Do základného monitorovania neboli v tomto období zahrnuté referenčné lokality. Navyše však boli do tohto monitorovania zahrnuté rieky so zmenenou kategóriou (nádrže).

Do **prevádzkového monitorovania** boli zahrnuté pre toto obdobie uzáverové profily významných riek, odberové miesta pre sledovanie bodového (organické znečistenie, nutrienty, vypúšťanie prioritných a syntetických a nesyntetických špecifických látok relevantných pre Slovensko) a difúzneho znečistenia. Ďalej to boli vodné útvary, v ktorých bolo v predchádzajúcom základnom monitorovaní zistené prekročenie príslušných environmentálnych noriem kvality, čo spôsobilo zhoršenie stavu vodného útvaru a teda nesplnenie environmentálnych cieľov, monitorovacie miesta pre posúdenie účinnosti zrealizovaných opatrení podľa schváleného Programu opatrení a v roku 2012 aj monitorovacie miesta, na ktoré sa vzťahuje smernica 91/676/EHS (dusičnanová smernica).

V **prieskumnom monitorovaní** boli v tomto období, okrem prípadov mimoriadneho zhoršenia kvality, alebo mimoriadneho ohrozenia kvality povrchovej vody, zahrnuté aj bodové zdroje znečistenia (komunálne a priemyselné odpadové vody), sedimenty a biota.

Monitorovanie ichtyofauny sa uskutočnilo za obdobie 2009-2012 iba v roku 2011, pričom do prieskumov boli zahrnuté odberové úseky navrhované v Programoch monitorovania vôd Slovenska 2009, 2010 a 2011. Spolu sa uskutočnil prieskum na 289 úsekoch riek.

V tab. 5.1.1 sú uvedené počty odberových miest povrchových vôd monitorovaných v čiastkovom povodí Ipľa v období 2009 - 2012 a celkové počty za jednotlivé roky.

Tab. 5.1.1 Počty odberových miest povrchových vôd monitorovaných v období 2009 - 2012

Čiastkové povodie	Typ monitorovania	2009	2010	2011	2012	2009-12
Ipel'	Základné (ZM)	4	6	7	3	17
	Prevádzkové (PM)	8	18	24	0	23
	Základné a prevádzkové (ZM,PM)	7	2	2	13	26

Výber a frekvencia ukazovateľov pre hodnotenie ekologického stavu / potenciálu a chemického stavu

Frekvencie monitorovania jednotlivých ukazovateľov kvality, resp. prvkov kvality boli sledované v zásade v zmysle vyhlášky. Ukazovatele, frekvencie a matrice pre hodnotenie ekologického stavu, ekologického potenciálu a chemického stavu útvarov povrchových vôd v reprezentatívnych odberových miestach sú uvedené v tab. 5.1.2.

Tab. 5.1.2 Ukazovatele, frekvencie a matrice pre hodnotenie ekologického stavu / potenciálu a chemického stavu

Ukazovateľ	Jednotka	Frekvencia	Matrica
Teplota vody	°C	12	Voda
Rozpustený kyslík	mg.l ⁻¹	12	Voda
pH	-	12	Voda
BSK ₅	mg.l ⁻¹	12	Voda
CHSK _{Cr}	mg.l ⁻¹	12	Voda
Vodivosť pri 25°C	mS.m ⁻¹	12	Voda
Alkalita	mmol.l ⁻¹	12	Voda
P-PO ₄	mg.l ⁻¹	12	Voda
Fosfor celkový	mg.l ⁻¹	12	Voda
N-NH ₄	mg.l ⁻¹	12	Voda
N-NO ₃	mg.l ⁻¹	12	Voda
Celkový dusík	mg.l ⁻¹	12	Voda
Ca	mg.l ⁻¹	12	Voda
Mg	mg.l ⁻¹	12	Voda
Ťažké kovy (Cd, Cu, Ni, Pb, Hg, Zn, As, Cr)	mg.l ⁻¹	12/1	Filtrovaná voda/Biota***
Prioritné organické látky *	µg.l ⁻¹ / µg.kg ⁻¹	12/1	Voda/Biota***
Relevantné organické látky**	µg.l ⁻¹	12	Voda
Fytoplanktón	-	7	Voda
Fytobentos	-	2/3	-
Makrofyty	-	1	-
Bentické bezstavovce	-	1/2	-
Ryby	-	1	-
Hydromorfologické prvky kvality	-	1	-

Poznámky: *podľa prílohy č. 1 NV č. 270/2011, Z. z.

**podľa tabuľky č. 12.6.1 prílohy č. 12 NV 269/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov

*** v matrici biota sa robili látky Hg, hexachlórbenzén, hexachlórbutadién

Ukazovatele pre hodnotenie kvality vody (napr. mikrobiologické rádiochemické, chemické) sú uvedené v konkrétnych programoch monitorovania a spravidla sú definované v rámci prevádzkového monitorovania. Frekvencie chemických a mikrobiologických ukazovateľov boli spravidla mesačné (12 x ročne), rádiochemické ukazovatele sa sledovali v štvrtročných alebo ročných intervaloch.

V rámci prieskumného monitorovania sa sledovali zdroje znečistenia dva razy ročne z pohľadu látok relevantných pre ich vypúšťanie (základné fyzikálno-chemické ukazovatele, prioritné látky a špecifické syntetické a nesyntetické látky relevantné pre Slovensko) a ich toxicity. V sedimentoch sa sledovali vybrané ukazovatele (hexachlórbenzén, hexachlórbutadién, ortuť, TOC).

Základný a prevádzkový monitoring – množstvo povrchových vôd

Monitorovaciu sieť množstva povrchových vôd tvoria vodomerné stanice, v ktorých sa pozorujú nasledovné kvantitatívne ukazovatele: výška vodného stavu, teplota vody, v zimnom období ľadové úkazy, vyčísľujú sa prietoky (pomocou mernej krivky prietokov), odoberajú sa vzorky vody na hodnotenie mútnosti vody (obsahu plavenín vo vode) a vykonávajú sa priame merania potrebné pre tvorbu a aktualizáciu mernej krivky.

Výber kvantitatívnych ukazovateľov a rozmiestnenie vodomerných staníc je v súlade s legislatívou SR a EÚ a zohľadňuje požiadavky na hodnotenie hydrologického režimu povrchových vôd a odtoku povrchovej vody z územia SR. Rozmiestnenie staníc spĺňa požiadavky na hodnotenie kvantitatívnych ukazovateľov jednotlivých vodných útvarov povrchových vôd, požiadavky vodohospodárskej bilancie, poskytovanie podkladových údajov pre účelové vyhodnocovanie stavu a kvality povrchových vôd vo vodných útvaroch.

V rokoch 2009 - 2012 bola v tomto čiastkovom povodí zabezpečená prevádzka v 29 vodomerných staniciach. Rozdelenie staníc SR podľa jednotlivých meraní je uvedené v tab. 5.1.3 a porovnanie počtu vodomerných staníc čiastkového povodia s celkovým počtom za SÚP Dunaj obsahuje tab. 5.1.4.

Tab. 5.1.3 Počty druhov meraní v monitorovacích miestach kvantity povrchových vôd

Merania	2009-2011	2012
Vodné stavy	427	418
Prietoky	408	404
Teplota vody	373	366
Koncentrácia plavenín	17	17

Tab. 5.1.4 Počty monitorovacích miest kvantity povrchových vôd pre čiastkové povodie Ipľa

Čiastkové povodie	Počet vodomerných staníc 2009-2011	Počet vodomerných staníc 2012
Ipel'	29	29
SÚP Dunaj	407	398

Sledované ukazovatele sa pozorujú (v súlade s odvetvovými technickými normami MŽP SR, Program monitorovania) nasledovne:

- vodný stav - sleduje sa v hodinových intervaloch (automatické prístroje), kontrolné merania vykonáva spravidla raz denne dobrovoľný pozorovateľ odčítaním z vodočetnej laty,
- prietok - je odvodený z vodného stavu pomocou mernej krivky, ktorá sa zhotovuje a aktualizuje z priamych meraní pri rôznych vodných stavoch,
- teplota vody - meria sa v hodinových intervaloch (automatické prístroje),
- ľadové javy - sledujú sa vizuálne (dobrovoľný pozorovateľ), raz denne počas zimnej sezóny,
- mútnosť (koncentrácia plavenín) - denne sa robia brehové odbery (pozorovateľ), 2-krát ročne celoprofilové odbery, vyhodnotenie sa robí laboratórne, filtračnou metódou.

Zoznam vodomerných staníc a rozsahy sledovania jednotlivých ukazovateľov sú uvedené na web stránke VÚVH Bratislava:

http://www.vuvh.sk/rsv2/download/02_Dokumenty/23_Program_Monitorovania_2012/7_2012_Priloha7.pdf

Lokalizácia odberových miest je znázornená v mapovej prílohe 5.1.

5.1.2 Spôľahlivosť hodnotenia

Spôľahlivosť hodnotenia ekologického stavu / potenciálu a chemického stavu útvarov povrchových vôd

Pri hodnotení ekologického stavu, resp. potenciálu a chemického stavu útvarov povrchových vôd sa určovala aj spôľahlivosť hodnotenia. Použila sa jednoduchú trojstupňovú schému hodnotenia spôľahlivosti (nízka, stredná a vysoká spôľahlivosť).

- *Vysoká spôľahlivosť* hodnotenia znamená, že takmer všetky relevantné požiadavky na prvky kvality/ukazovatele, metódy a frekvencie boli dodržané;
- *stredná spôľahlivosť* hodnotenia stavu vodných útvarov bola určená, ak neboli požiadavky na metódy, frekvencie a prvky kvality, resp. ukazovatele dodržané;
- *nízka spôľahlivosť* hodnotenia vodných útvarov bola určená, ak bol stav vodných útvarov hodnotený na základe prenosu výsledkov v rámci skupín vodných útvarov s rovnakými charakteristikami.

Detailne sú kritériá postupu popísané v správe Makovinská a kol. (2014). Dôvodom pre použitie takéhoto postupu bolo, že rovnaká schéma sa použila pre prvý Vodný plán Slovenska a tiež bola dohodnutá aj pre hodnotenie stavu útvarov povrchových vôd v rámci prípravy druhého Medzinárodného vodného plánu v povodí Dunaja.

Spôľahlivosť hodnotenia množstva povrchových vôd

Množstvo povrchových vôd pre útvary povrchových vôd sa získava z priamych meraní siete vodomerných staníc. Okrem toho údaje z vodomerných staníc je možné na základe metód hydrologickej analógie, extrapolácie, interpolácie a regionalizácie stanoviť aj pre profily mimo vodomerných staníc. Hydrologické údaje sa v zmysle STN 751400 začleňujú do štyroch tried spôľahlivosti:

I. trieda - hydrologické údaje sú stanovené z hodnôt dostatočne dlhodobu a kvalitne priamo merané vo vodomernom profile, alebo blízkom profile na tom istom toku

II. trieda - hydrologické údaje sú spracované na základe dlhodobých pozorovaní, ktoré svojou dĺžkou alebo kvalitou nevyhovujú I. triede

III. trieda - hydrologické údaje sú odvodené na základe krátkodobých pozorovaní priamo vo vodomernom profile, alebo blízkom profile na tom istom toku meraní

IV. trieda - hydrologické údaje sú odvodené z vodomerných profilov do profilov mimo pozorovaného vodného toku pomocou metód regionalizácie a hydrologickej analógie.

5.1.3 Ekologický stav / potenciál

Hodnotenie ekologického stavu povrchových vôd je založené na národných hodnotiacich systémoch. Harmonizáciu výsledkov hodnotenia ekologického stavu v rámci krajín Európskej únie zabezpečuje proces interkalibrácie. Hlavný dôraz je kladený na biologické vodné spoločenstvá. Podpornými prvkami pre organizmy viazané na vodu sú fyzikálno-chemické prvky kvality a hydromorfologické prvky kvality. Do hodnotenia ekologického stavu sú zahrnuté aj špecifické syntetické a nesyntetické látky relevantné pre Slovensko.

Základom hodnotenia ekologického stavu sú *biologické prvky kvality* – vodné spoločenstvá, ktoré citlivo a najmä synergicky prijímajú všetky zmeny vo vodnom prostredí. Reakcia organizmov na zmeny prostredia sa odráža v zmene ich štruktúry a fungovania. Medzi biologické prvky kvality patria

bentické bezstavovce, fytoENTOS a makrofyty, fytoplanktón a ryby. Na Slovensku sa hodnotili fytoENTOS a makrofyty samostatne. FytoENTOS bol zložený z dvoch modulov, a to bentické rozsievky a vláknité baktérie. Spoločenstvo makrofytov reprezentujú rastliny rastúce v sladkých vodách viditeľné voľným okom vrátane všetkých vodných cievnatých rastlín, machorastov, parožíatiek a nárastov makroskopických rias. V hodnotení boli použité výsledky ichtiologického prieskumu.

Pre vybrané biologické prvky kvality boli pripravené klasifikačné schémy na národnej úrovni. Klasifikačné schémy pre biologické prvky kvality sú typovo špecifické a zahŕňajú aj možné tlaky (stresory). Zároveň spĺňajú aj normatívne definície podľa požiadaviek Rámcovej smernice pre vodu a nariadení Európskej komisie. V druhovej diverzite jednotlivých spoločenstiev sú zahrnuté citlivé druhy aj invázne druhy. Všetky klasifikačné schémy pre ryby, bentické bezstavovce, makrofyty a fytoplanktón boli v medzinárodnom procese úspešne interkalibrované, s výnimkou veľkých tokov (Dunaj).

Miera ovplyvnenia je vyjadrená metrikami pre jednotlivé biologické prvky kvality. Ich počet je rôzny a metriky (rôzny počet metrik pre rôzne typy, rôzne metriky pre rôzne tlaky) sú transformované do pomeru ekologickej kvality pre jednotlivé hranice piatich tried ekologickeho stavu.

Ekologický stav je hodnotený vo vzťahu k referenčnej hodnote (t.j. k stavu vodného útvaru povrchovej vody v určitom type bez alebo len s minimálnym antropogénnym ovplyvnením). Referenčné hodnoty boli vypočítané pre všetky biologické prvky kvality a fyzikálno-chemické prvky kvality pre všetky relevantné typy vodných útvarov.

Fyzikálno-chemickými prvkami kvality pre hodnotenie ekologickeho stavu sú teplota vody, merná vodivosť, pH, rozpustený kyslík, BSK₅, CHSK_{Cr}, kyselinová neutralizačná kapacita do pH 4,5 (alkalita), amoniakálny dusík, dusičnanový dusík, celkový dusík, fosforečnanový fosfor, celkový fosfor. Klasifikačné schémy pre tri triedy ekologickeho stavu sú uvedené v nariadení vlády SR č. 269/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov. Pri hodnotení fyzikálno-chemických a chemických prvkov kvality sa brali do úvahy aj požiadavky smernice 2009/90/ES, resp. nariadenia vlády SR č. 201/2011 Z. z. Všetky požiadavky (minimálne pracovné kritériá používaných analytických metód) sú v súlade s článkom 4 odsek 1 uvedenej smernice.

V rámci hodnotenia ekologickeho stavu sa posudzujú aj *syntetické a nesyntetické špecifické látky*, relevantné pre Slovensko. Medzi ne patria anilín, arzén, benzénsulfonamid, benzotiazol, bifenyl (fenylobenzén), bisfenol A, clopyralid, desmedipham, dibutylftalát, difenylamin, ethofumesate, fenantrén, formaldehyd, glyfosát, chróm, kyanidy, meď, MCPA (2-etyl-4-chlórfenoxyoctová kyselina), 4-metyl-2,6-di-terc butylfenol, PCB a jeho kongenéry (28, 52, 101, 118, 138, 153, 180), pendimethalin, 1,1,2-trichlóretán, toluén, vinylbenzén (styrén), xylény (izoméry o-xylén, m-xylén, p-xylén) a zinok. Pre tieto látky boli podľa nariadení Európskej komisie stanovené národné environmentálne normy kvality, uvedené v nariadení vlády č. 269/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov. Pri hodnotení stavu útvarov povrchových vôd sa pre nesyntetické špecifické látky relevantné pre Slovensko zohľadnili aj pozadové koncentrácie.

Hydromorfologickými prvkami kvality sú hydrologický režim (dynamika toku, typy prúdení, väzby s podzemnými vodami a s povrchovými vodami, rýchlosť toku pri Q355, prietok Q355, Q330), priechodnosť rieky (nenarušená migrácia organizmov) a morfológické podmienky (usporiadanie riečného koryta, priemerná šírka koryta, premenlivosť šírky, premenlivosť hĺbky, substrátové podmienky, štruktúra a podmienky pobrežnej zóny, stav brehov, zatienenie úseku). Klasifikačné schémy pre tri triedy ekologickeho stavu sú pre jednotlivé typy tokov uvedené v nariadení vlády 269/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Detailný popis metodiky hodnotenia ekologickeho stavu je uvedený v správe Makovinská a kol. (2014).

Ekologický potenciál výrazne zmenených a umelých vodných útvarov. Vo významne zmenených alebo umelých vodných útvaroch povrchových vôd je environmentálnym cieľom dosiahnutie dobrého ekologickeho potenciálu. Ekologický potenciál predstavuje menej prísne ciele pre tlaky, ktoré pochádzajú z fyzikálnych úprav a zmien (hydromorfologické zmeny).

Finálne klasifikačné schémy pre hodnotenie ekologického potenciálu ešte nie sú vypracované, preto sa postupovalo podľa predbežných návrhov postupov, pričom sa znížila spoľahlivosť hodnotenia. Rovnako aj na európskej úrovni sa v súčasnosti diskutuje o prístupoch k hodnoteniu ekologického potenciálu.

Na základe predbežných návrhov klasifikačných schém boli zhodnotené umelé izolované kanále (AWB), pričom sa použili fyzikálno-chemické prvky kvality, relevantné syntetické a nesyntetické látky a fytoplanktón podľa schémy v type D1(P1V).

Melioračné (drenážne, zavlažovacie) kanále boli posudzované z hľadiska predbežnej schémy vytvorenej na základe vodných makrofýt a fyzikálno-chemických prvkov kvality v príslušnom type, prípadne relevantných syntetických a nesyntetických látok v príslušnom type.

Pre ostatné významne zmenené vodné útvary v kategórii rieky sa použili predbežné klasifikačné schémy pre zhodnotenie hydromorfologických zmien pre bentické bezstavovce. Pre zhodnotenie znečistenia sa použili schémy totožné s relevantnými typmi prirodzených vodných útvarov.

Na vyhodnotenie nádrží sa využili predbežné klasifikačné schémy pre relevantné biologické prvky kvality. Fyzikálno-chemické ukazovatele sa hodnotili s využitím klasifikačnej schémy pre vodný útvar na prítoku a súčasťou bolo aj hodnotenie relevantných syntetických a nesyntetických látok.

Detailný popis prístupov k hodnoteniu ekologického potenciálu je uvedený v správe Makovinská a kol. (2014).

Vyhodnotenie ekologického stavu / potenciálu. Referenčné obdobie pre hodnotenie ekologického stavu / potenciálu bolo obdobie rokov 2009 - 2012.

Hodnotenie ekologického stavu sa vykonalo na základe výsledkov monitorovania v 37 (30,33 %) vodných útvaroch (vysoká a stredná spoľahlivosť hodnotenia), 85 (69,67%) vodných útvarov bolo hodnotených s nízkou spoľahlivosťou (prenosom výsledkov v rámci skupín vodných útvarov s rovnakými charakteristikami).

Sumárne výsledky vyhodnotenia ekologického stavu / potenciálu útvarov povrchových vôd pre jednotlivé čiastkové povodia a spolu za SÚP Dunaj sú uvedené v tab. 5.1.5. Vyhodnotenie ekologického stavu / potenciálu z hľadiska dĺžky vodných útvarov obsahuje tab. 5.1.6.

Celkove v čiastkovom povodí Ipľa bol vyhodnotený ekologický stav / potenciál v 122 vodných útvaroch. Z vyhodnotenia možno konštatovať, že:

1. Veľmi dobrý ekologický stav v tomto čiastkovom povodí nebol vyhodnotený (0 %),
2. Dobrý ekologický stav / dobrý a lepší potenciál bol vyhodnotený v 10 vodných útvaroch (8,2 %),
3. Priemerný ekologický stav / potenciál bol vyhodnotený v 37 vodných útvaroch (30,33 %),
4. Zlý ekologický stav / potenciál bol vyhodnotený v 74 vodných útvaroch (60,66 %),
5. Veľmi zlý ekologický stav / potenciál bol vyhodnotený v 1 vodnom útvare (0,82%).

Na základe výsledkov (tab. 5.1.5 a 5.1.6) možno konštatovať, že z celkového počtu 122 vodných útvarov čiastkového povodia Ipľa v žiadnom vodnom útvare nebol vyhodnotený veľmi dobrý ekologický stav V 10 vodných útvaroch s dĺžkou 136,13 km bol vyhodnotený dobrý ekologický stav / dobrý a vyšší ekologický potenciál. Spoločne za uvedené prvé dve triedy stavu / potenciálu to predstavuje 8,2 % vodných útvarov vymedzených v rámci tohto čiastkového povodia, čo vo vyjadrení dĺžky vodných útvarov predstavuje 8,8 %.

V 112 vodných útvaroch nebol dosiahnutý dobrý ekologický stav / potenciál. Z tejto skupiny bol v 37 útvaroch určený priemerný stav, čo predstavuje 561,95 km, v 74 útvaroch s dĺžkou 839,6 km zlý stav a v 1 vodnom útvare (12,2 km) veľmi zlý stav / potenciál.

Tab. 5.1.5 Výsledky hodnotenia ekologického stavu / potenciálu v čiastkovom povodí Ipl'a a SÚP Dunaja z pohľadu počtov vodných útvarov

Čiastkové povodie	Počet VÚ	Ekologický stav / potenciál (počet vodných útvarov)												
		Veľmi dobrý	dobrý / dobrý a lepší			priemerný			zlý			veľmi zlý		
		ES	EP	ES	ES/EP	EP	ES	ES/EP	EP	ES	ES/EP	EP	ES	ES/EP
Ipeľ	122	0	2	8	10	7	30	37	2	72	74	0	1	1
		0,00%			8,20%			30,33%			60,66%			0,82%
SUP Dunaj	1436	44	46	704	750	102	405	507	10	115	125	2	8	10
		3,06%			52,23%			35,31%			8,70%			0,70%

Tab. 5.1.6 Výsledky hodnotenia ekologického stavu v čiastkovom povodí Ipl'a a SÚP Dunaja z pohľadu dĺžky vodných útvarov

Čiastkové povodie	Dĺžka VÚ v km	Ekologický stav / potenciál dĺžka vodných útvarov v km)												
		Veľmi dobrý	dobrý / dobrý a lepší			priemerný			zlý			veľmi zlý		
		ES	EP	ES	ES/EP	EP	ES	ES/EP	EP	ES	ES/EP	EP	ES	ES/EP
Ipeľ	1549,88	0	15,6	120,53	136,13	47,4	514,55	561,95	17,75	821,85	839,6	0	12,2	12,2
		0,00%			8,78%			36,26%			54,17%			0,79%
SUP Dunaj	16957,5	490,05	680,35	6347,73	7028,08	1222,14	6057,77	7279,91	401,8	1595,91	1997,71	0	161,7	161,7
		2,89%			41,45%			42,93%			11,78%			0,95%

5.1.4 Chemický stav

Základom hodnotenia chemického stavu útvarov povrchových vôd sú prioritné látky a ďalšie znečisťujúce látky (ďalej len prioritné látky). Pri ich hodnotení sa uplatňovali environmentálne normy kvality v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/105/ES, resp. nariadenia vlády SR č. 270/2010 Z. z. Pri hodnotení sa brali do úvahy aj požiadavky smernice 2009/90/ES, resp. nariadenia vlády SR č. 201/2011 Z. z. Väčšina požiadaviek bola v súlade s článkom 4 odsek 1 tohto predpisu. Minimálne pracovné kritériá používaných analytických metód mali hodnotu neistoty merania nižšiu ako 50% ($k=2$) a limit kvantifikácie bol rovný alebo nižší ako 30% príslušnej environmentálnej normy kvality. Ak v prípade daného parametra nebola splnená príslušná norma kvality alebo ak neexistuje analytická metóda spĺňajúca minimálne pracovné kritériá stanovené v odseku 1, sledovanie prioritných látok sa uskutočnilo s použitím najlepších dostupných techník, ktoré nespôsobujú prílišné zvyšovanie nákladov.

V prípade, že limit kvantifikácie (LOQ) najlepšej dostupnej metódy bol vyšší ako stanovená environmentálna norma kvality (ENK) a ak všetky namerané hodnoty boli pod limitom kvantifikácie, tento výsledok bol pri posudzovaní súladu s hodnotami ENK v rámci hodnotenia chemického stavu považovaný za „v súlade s ENK“. Spôľahlivosť hodnotenia stavu bola v tomto prípade znížená.

Prioritnými látkami podľa smernice /45/, resp. predpisu /34/ sú:alachlór, antracén, atrazín, benzén, brómovaný difenyléter, kadmium a jeho zlúčeniny, tetrachlórmetán, C10-13 chloroalkány, chlórfevínfos, chlórpyrifos, cyklodiénové pesticídy (aldrín, dieldrín, endrín, izodrín), DDT spolu, para-para DDT, 1,2-dichlórétán, dichlórmetán, bis(2-etylhexyl)-ftalát (DEHP), diurón, endosulfán, fluorantén, hexachlórbenzén, hexachlórbutadién, hexachlórcyklohexán, izoproturón, olovo a jeho zlúčeniny, ortuť a jej zlúčeniny, naftalén, nikel a jeho zlúčeniny, nonylfenol (4-nonylfenol), oktylfenol ((4-(1,1',3,3'-tetrametylbutyl)fenol)), pentachlórbenzén, pentachlórphenol, polyaromatické uhl'ovodíky (benzo(a)pyrén, benzo(b)fluorantén, benzo(k)fluorantén, benzo(g,h,i)perylén, indeno(1,2,3-cd)pyrén), simazín, tetrachlóretylén, trichlóretylén, zlúčeniny tributylcínu (kation tributylcínu), trichlórbenzény, trichlórmetán, trifluralín.

Hodnotenie chemického stavu útvarov povrchových vôd pozostávalo z posúdenia výskytu vyššie uvedených 41 prioritných látok a ďalších znečisťujúcich látok vo vodných útvaroch povrchových vôd. Súlad výsledkov monitorovania s ročnými priemermi a najvyššími prípustnými koncentráciami environmentálnych noriem kvality predstavuje súlad s požiadavkami pre dobrý chemický stav.

Pre hodnotenie sa použili štatisticky spracované údaje z ročných meraní v období rokov 2009 - 2012, a to priemerná hodnota a 90-ty percentil (najvyššia prípustná koncentrácia). Ak bola nameraná hodnota nižšia ako limit kvantifikácie, do výpočtu sa použila hodnota polovice LOQ pre konkrétny ukazovateľ. V prípade sumarizovania výsledkov pre jednotlivé izoméry alebo kongenery (napr. polycyklických aromatických uhl'ovodíkov, DDT) sa v prípade nameraných hodnôt nižších ako LOQ do výpočtu použila hodnota rovná nule.

V prípade, ak boli vodné útvary monitorované v referenčnom období v reprezentatívnom monitorovacom mieste viackrát, hodnotenie bolo vykonané na základe výsledkov z posledného roku, v ktorom boli monitorované. Nakoľko chemické znečistenie sa šíri po toku, v prípade absencie výsledkov monitorovania sa hodnotenie vykonávalo vychádzajúc z nameraných výsledkov v priľahlých vodných útvaroch.

Hodnotenie chemického stavu útvarov povrchových vôd jednotlivých vodných útvarov je uvedené v Prílohe 5.1. Výsledky hodnotenia pre čiastkové povodie Ipeľ a pre celé správne územie povodia Dunaja obsahuje nasledujúca tab. 5.1.7. Z hodnotenia vyplýva, že v období rokov 2009 - 2012 nedosiahli v čiastkovom povodí Ipeľ dobrý chemický stav 2 vodné útvary o sumárnej dĺžke 34,2 km, čo je 2,2% z celkového počtu vodných útvarov tohto čiastkového povodia.

Tab. 5.1.7 Porovnanie chemického stavu dĺžky vodných útvarov (v km) v čiastkovom povodí Ipeľ a SÚP Dunaj v období 2007-2008 a 2009 - 2012

Čiastkové povodie	Obdobie hodnotenia: 2007-2008				Obdobie hodnotenia: 2009 - 2012			
	VÚ dosahujúce dobrý chemický stav		VÚ nedosahujúce dobrý chemický stav		VÚ dosahujúce dobrý chemický stav		VÚ nedosahujúce dobrý chemický stav	
	počet	dĺžka	počet	dĺžka	počet	dĺžka	počet	dĺžka
Ipeľ	124	1517,2	8	103,3	120	1515,7	2	34,2
	93,94%	93,63%	6,06%	6,37%	98,36%	97,79%	1,64%	2,21%
Spolu SÚP Dunaja	1593,00	16235,80	84,00	1908,70	1400	16397,95	36	555,55
	94,99%	89,48%	5,01%	10,52%	97,49%	96,72%	2,51%	3,28%

V čiastkovom povodí Ipeľ nebol v hodnotenom období 2009 - 2012 dosiahnutý dobrý chemický stav v dôsledku prekročenia environmentálnych noriem kvality pre nasledujúce látky:

1. Nesyntetické látky:

- Kadmium a jeho zlúčeniny – 1 vodný útvar,

3. Syntetické látky – pesticídy:

- Atrazín – 1 vodný útvar.

Na základe údajov uvedených v tab. 5.1.7 vyplýva, že oproti predchádzajúcemu obdobiu 2007 - 2008 sa počet vodných útvarov nedosahujúcich dobrý chemický stav znížil z 8 na 2, čo vo vyjadrení cez dĺžku znamená pokles zo 103,3 km na 34,2 km.

5.1.4.1 Hodnotenie obsahu vybraných látok v biote a sedimente

Okrem monitorovania povrchových vôd v matici voda bol vykonaný aj odber vzoriek rýb a sedimentov. Článok 3 ods. 2 Smernice 2008/105/ES o environmentálnych normách kvality v oblasti vodnej politiky transponovanej do našej právnej úpravy Nariadením vlády SR 270/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov ustanovuje, že je možné namiesto environmentálnych noriem kvality pre vodu aplikovať environmentálne normy kvality pre biotu v prípade ukazovateľov ortuť a jej zlúčeniny (20 µg/kg), hexachlórbenzén (10 µg/kg), a hexachlórbutadién (55 µg/kg).

Pre sediment nie sú stanovené environmentálne normy kvality, preto sme namerané výsledky porovnávali s maximálnou prípustnou koncentráciou a cieľovou hodnotou podľa metodického pokynu MŽP SR č. 549/1998-2. Pre jednotlivé ukazovatele metodický pokyn MŽP SR č. 549/1998-2 uvádza nasledovné hodnoty (Tab. 5.1.8).

Tab. 5.1.8 Hodnoty MPC a TV podľa metodického pokynu MŽP SR č. 549/1998-2

UKAZOVATEĽ	MPC	TV
Ortuť	10 mg/kg	0,3 mg/kg
Hexachlórbenzén	5 µg/kg	0,05 µg/kg
Hexachlórbutadién	-	0,05 µg/kg

Pri maximálnej prípustnej koncentrácii (MPC) látka predstavuje maximálne prípustné riziko a pri cieľovej hodnote (TV) zanedbateľné riziko pre vodný ekosystém. Štandardizácia výsledkov nameraných v sedimente bola robená len na veľkostnú frakciu.

Odber vzoriek rýb a sedimentov sa vykonával v období rokov 2011-2013. Príprava vzoriek bioty bola vykonaná metodikou uvedenou v [57]. Sediment bol upravovaný štandardnou metódou [56].

Ryby boli odlovené v 7 vodných útvaroch. Všetky namerané koncentrácie boli vo vzorkách bioty v ukazovateli hexachlórbenzén <5 µg/kg a hexachlórbutadién <2 µg/kg, t.j. nižšie ako limity kvantifikácie, teda aj nižšie ako ustanovené ENK. V ukazovateli ortuť boli analyzované vzorky z 10 odberových miest. Namerané hodnoty dosahovali od 40,1 µg/kg do 167 µg/kg, čo znamená, že v tomto ukazovateli bola vo všetkých sledovaných vodných útvaroch presiahnutá ENK ustanovená smernicou 2013/39/EÚ. Štatistické vyhodnotenie nameraných výsledkov uvedeného špecifického znečistenia v biote sú zhrnuté v tab. 5.1.9.

Tab. 5.1.9 Štatistické vyhodnotenie nameraných koncentrácií špecifických látok v biote

Limit podľa smernice 2013/39/EU	10µg/kg	55µg/kg	20µg/kg
Vodný útvar	Hexachlórbenzén	Hexachlórbutadién	Ortuť
SKI0004	< 5	< 2	68,3
SKI0004	< 5	< 2	283
SKI0004	< 5	< 2	96,1
SKI0004	< 5	< 2	117
SKI0021	< 5	< 2	98,5
SKI0029	< 5	< 2	40,1
SKI0035	< 5	< 2	87
SKI0059	< 5	< 2	42,1
SKI0076	< 5	< 2	167
SKI0106	< 5	< 2	85,7

Sediment bol v tomto čiastkovom povodí odobratý v 5 vodných útvaroch. Výsledky analýz vzoriek sedimentu v ČP Ipľa sú uvedené v tab. 5.1.10.

Tab. 5.1.10 Štatistické vyhodnotenie koncentrácií špecifického znečistenia v sedimentoch

MPC podľa MP MŽP SR 549/98-2		MPC=5 µg/kg cieľová hodnota= 0,05 µg/kg	cieľová hodnota = 2,5 µg/kg	MPC = 10mg/kg Cieľová hodnota =0,3mg/kg
Kód VÚ	Názov MM	hexachlórbenzén (µg/kg)	hexachlórbutadién (µg/kg)	Ortuť a jej zlúčeniny(mg/kg)
SKI0004	Ipeľ Holiša	<2,5	<2,5	0,132
SKI0004	Ipeľ Kalonda	<2,5	<2,5	0,303
SKI0004	Ipeľ Salka	69	<2,5	0,11
SKI0007	Suchá-2 Prša	<2,5	<2,5	0,236
SKI0007	Suchá-2 Prša	<2,5	<2,5	0,108
SKI0010	Krivánsky potok Lučenec pod	10,4	<2,5	0,277
SKI0010	Krivánsky potok Lučenec pod	3,67	<2,5	0,346
SKI0022	Krupinica Krupinica nad Šahami	<2,5	<2,5	0,063
SKI0030	Štiavnica 2 Štiavnica ústie	<2,5	<2,5	0,093

Vysvetlivky

sediment

prekračuje MPC	Súladi s TV aj MPC	Nesúladi s TV
----------------	--------------------	---------------

biota

Nesúladi s ENK	Súladi s ENK
----------------	--------------

Namerané koncentrácie hexachlórbutadiénu boli vo všetkých sledovaných vodných útvaroch nižšie ako limit kvantifikácie $<2,5 \mu\text{g/kg}$ a teda nižšie ako stanovená cieľová hodnota. Namerané hodnoty hexachlórbenzénu sa pohybovali v rozmedzí od $<2,5 \mu\text{g/kg}$ do $69,0 \mu\text{g/kg}$. To znamená, že v troch vodných útvaroch bola prekročená cieľová hodnota a v 2 vodných útvaroch (SKI0004 a SKI0010) bola prekročená aj maximálna prípustná koncentrácia ustanovená MP MŽP SR 549/98-2. V ukazovateli ortuť boli namerané koncentrácie od $0,063 \text{ mg/kg}$ do $0,346 \text{ mg/kg}$. Cieľová hodnota bola prekročená v 1 vodnom útvare (SKI0010). Maximálna prípustná koncentrácia pre ortuť nebola prekročená v žiadnom zo sledovaných vodných útvarov.

Výsledky analýz sedimentu a bioty nie sú zapracované do celkového hodnotenia chemického stavu pre 2. plánovací cyklus a sú prezentované oddelene, nakoľko v hodnotenom období bol vykonaný len jednorazový odber týchto matríc.

5.1.4.2 Vyhodnotenie súladu vybraných prioritných látok podľa ustanovenia článku 3 ods.1a bod i) smernice 39/2013/EÚ.

Smernica 39/2013/EÚ zmenila (sprísnila) environmentálne normy kvality pre nasledujúce prioritné látky:

P.č.	Látka	ENK_RP pôvodná	ENK_NPK pôvodná	ENK_RP nová	ENK_NPK nová
2	Antracén	0,1	0,4	0,1	0,1
5	Bromované difenylétery	0,0005	-	-	0,14
15	Fluorantén	0,1	1	$6,3 \times 10^{-3}$	0,12
20	Olovo a jeho zlúčeniny	7,2	-	1,2	14
22	Naftalén	2,4	-	2,0	130
23	Nikel a jeho zlúčeniny	20	-	4	34
28	PAU - Benzo(a)pyrén	0,05	0,1	$1,7 \times 10^{-4}$	0,27

V čiastkovom povodí Ipľa je 1 útvar povrchových vôd, v ktorých dochádza k nedosiahnutiu dobrého chemického stavu z dôvodu sprísnenia ENK pre kovy - ide o zhoršenie stavu z dôvodu sprísnenia ENK pre olovo a jeho zlúčeniny. V tomto čiastkovom povodí nebol zaznamenaný VÚ, v ktorom došlo k nedosiahnutiu dobrého chemického stavu z dôvodu sprísnenia ENK pre analyzované organické látky.

5.1.5 Hodnotenie množstva vôd a režimu povrchových vôd aktualizovaná

Hodnotenie množstva vôd v povrchových tokoch vo všeobecnosti je podkladom pre hodnotenie hydrologického režimu, vodnej bilancie a identifikácie miery ovplyvnenia, ktorá vyjadruje veľkosť vplyvu antropogénnej činnosti na prirodzený režim odtoku a vykonáva sa raz za 5 rokov. Okrem uvedených hodnotení výsledky monitorovania povrchových sa využívajú aj pri identifikácii významných vplyvov, hodnotení ekologického a chemického stavu povrchových vôd, hodnotení vplyvu odberov podzemných vôd na stav povrchových vôd.

Hodnotenie hydrologického režimu

Priemerný úhrn zrážok v povodí Ipľa²³ za roky 2009 – 2012 dosiahol hodnotu 753 mm, čo predstavuje 118 % dlhodobého priemeru a toto obdobie môžeme v sumáre charakterizovať ako vlhké. Toto hodnotenie je výrazne ovplyvnené rokom 2010, ktorý bol mimoriadne vlhký – s priemernými zrážkami 1 183 mm, čo je až 173 % dlhodobého normálu. Roky 2009 a 2012 sú charakterizované ako zrážkovo normálne, rok 2011 ako veľmi suchý. Odečenené množstvá v priemere predstavujú 123 % dlhodobého priemeru, s najväčším odečeneným množstvom vody v roku 2010. Iba 26 % dlhodobého odtoku bolo v roku 2012, odtokový koeficient dosiahol iba 6 %.

Tab. 5.1.11 Priemerná výška zrážok a odtoku v čiastkovom povodí v roku 2009 - 2012

²³ toky a im zodpovedajúce údaje len zo slovenskej časti povodia

Ukazovateľ	2009	2010	2011	2012	Priemer 2009 - 2012
Plocha povodia (km ²)	3649				
Priemerný úhrn zrážok (mm)	690	1183	508	630	753
% normálu	101	173	74	92	110
Charakter zrážkového obdobia	N	MV	VS	N	N
Ročný odtok (mm)	111	383	107	36	159
% dlhodobého priemeru	82	282	79	26	117
Odtokový koeficient (%)	16	32	21	6	

VS - veľmi suchý, N - normálny, MV - mimoriadne vlhký

Priemerné ročné prietoky sa vo vodomerných staniciach na hlavnom toku Ipľ pohybovali v rozmedzí 14 až 310 % ich dlhodobého ročného priemeru (Q_a), na prítokoch 8 až 639 %. Najvodnejší bol rok 2010, v niektorých vodomerných staniciach s dlhodobým pozorovaním bol vyhodnotený najvyšší priemerný ročný prietok od roku 1931. Najsuchší bol rok 2012, kedy boli v niektorých dlhodobých staniciach vyhodnotené najnižšie priemerné ročné prietoky za obdobie pozorovania.

Maximálne priemerné mesačné prietoky sa vyskytli v januári až júni, novembri a decembri. Ich relatívne hodnoty dosahovali 10 % až 1646 % príslušného dlhodobého priemerného mesačného prietoku (Q_{ma}). V niektorých vodomerných staniciach s dlhodobým pozorovaním sa v roku 2010 vyskytli najvyššie Q_{ma} od začiatku vyhodnocovania prietokov. Najvýznamnejšie maximálne kulminačné prietoky boli v roku 2010. Vyskytli sa vplyvom intenzívnej zrážkovej činnosti väčšinou v júni, vplyvom lokálnych búrok aj v júli a auguste. Najvýznamnejšie kulminácie sa vyskytli v Plášťovciach na Litave a v Sazdiciach na Búre, kde bol prekročený 50-ročný maximálny prietok. 20-ročný maximálny prietok bol prekročený v Lučenci na Tuhárskom potoku, Dolnej Strehovej na Tisovníku, Želovciach na Krtiši, Slovenských Ďarmotách na Ipli, Kosihách nad Ipľom na Veľkom potoku a Horných Semerovciach na Štiavnici. 10-ročný maximálny prietok bol prekročený v Divíne na Budínskom potoku a Lučenci na Krivánskom potoku. Zaujímavé je, že počas celého roka 2010 sa vyskytovali prietokové vlny s významnou N-ročnosťou, napríklad v Horných Semerovciach na Štiavnici sa trikrát vyskytol vyše 20-ročný maximálny prietok. V ostatných hodnotených rokoch sa nevyskytli významnejšie kulminácie s výnimkou stanice Horné Semerovce na Štiavnici, v ktorej bol v decembri 2009 prekročený 10-ročný maximálny prietok.

Minimálne priemerné denné prietoky sa vyskytli vo februári, júli až decembri. Prietoky dosahovali hodnoty dlhodobých Q_{330d} až menej ako Q_{364d} , okrem roku 2010, keď boli vyhodnotené Q_{180d} - Q_{270d} . Vo vodomernej stanici Holiša-Ipeľ bol v septembri 2012 vyhodnotený najnižší Q_{ma} od začiatku pozorovania.

Prirodzený odtokový režim v povodí ovplyvňujú 2 akumulčné vodné nádrže: VN Málinec a VN Mýtna-Ružiná.

Hodnotenie užívania vody

Počet aktívnych a pasívnych užívateľov povrchových vôd v povodí bol nasledujúci: v roku 2009 - 59 aktívnych a 2 pasívni, v roku 2010 - 57 aktívnych a 4 pasívni, v roku 2011 - 65 aktívnych a 4 pasívni a v roku 2012 - 66 aktívnych a 3 pasívni užívatelia. Najvýznamnejším odberateľom v povodí vo všetkých rokoch je StVaK pre vodovod Lučenec. Prehľad užívania povrchových vôd uvádzajú tab. 5.1.12 a tab. 5.1.13.

Tab. 5.1.12 Užívanie vôd v rokoch 2009 - 2012 [m³.s⁻¹]

Rok	Odbery			Vypúšťanie	Straty
	Povrchové vody	Podzemné vody	Spolu		
2009	0,117	0,103	0,220	0,327	-0,107
2010	0,113	0,105	0,218	0,449	-0,231
2011	0,116	0,107	0,223	0,338	-0,115
2012	0,103	0,104	0,207	0,327	-0,120

Tab. 5.1.13 Odbery vody v povodí Ipľa v rokoch 2009 - 2012 podľa užívateľských skupín

Rok	Odbery z povrchových vôd [m ³ .s ⁻¹]				Odbery z podzemných vôd [m ³ .s ⁻¹]			
	Vodov.	Priem.	Poľn.	Spolu	Vodov.	Priem.	Poľn.	Spolu
2009	0,096	0,005	0,016	0,117	0,074	0,014	0,015	0,103
2010	0,104	0,005	0,004	0,113	0,076	0,013	0,016	0,105
2011	0,104	0,004	0,008	0,116	0,076	0,012	0,019	0,107
2012	0,095	0,000	0,008	0,103	0,076	0,013	0,015	0,104

Za uvedené roky bol zaznamenaný pokles celkových odberov povrchových vôd a to z hodnoty 0,117 v roku 2009 na 0,103 m³.s⁻¹. Poklesy sa týkali poklesu odberov pre priemyselné a poľnohospodárske účely. Vo vypúšťaní odpadových vôd do povrchových vôd s výnimkou roku 2010 nie zmeny sú významné.

Hodnotenie vodohospodárskej bilancie

Do hodnotenia kvantitatívnej vodohospodárskej bilancie povrchových vôd vstupujú spracované výsledky monitorovania vo vodomerných staniciach a spracované údaje o nakladaní s vodami. Podľa disponibility vodných zdrojov v bilančnej jednotke rozlišujeme tri stavy: stav aktívny s dostatkom vodných zdrojov, stav napätý s vyrovnanými zdrojmi vody a požiadavkami na vodu a stav pasívny s nedostatkom vodných zdrojov. Hodnotenie vodohospodárskej bilancie v povodí Ipľa sa vykonáva v 14 bilančných profiloch. Bilančný stav počas rokov 2009, 2010, 2011 a 2012 bol v celom povodí aktívny (A).

Vodná bilancia za roky 2009 – 2012 je uvedená v tab. 5.1.14.

Tab. 5.1.14 Vodná bilancia za roky 2009 – 2012

Ukazovateľ	Čiastkové povodie Ipel'				SR			
	[mil.m ³]				[mil.m ³]			
Roky	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Hydrologická bilancia:								
Zrážky	2518	4317	1854	2299	41711	59111	31810	34849
Ročný odtok z územia	405	1397,6	390,4	131,4	10832	22939	9362	7597
Vodohospodárska bilancia:								
celkové odbery	6,94	6,87	7,03	6,53	627,8	603,0	592,9	663,5
Vypúšťanie do povrchových vôd	10,31	14,16	10,66	10,31	605,3	742,8	610,0	644,8
Vplyv VN	-0,315	2,712	-8,92	2,996	131,6	42,4	-370,5	52,3
Celkové zásoby v VN	33,0	35,9	28,5	33,1	931,1	1003,3	635,7	716,6
% zásobného objemu z VN	82,0	89,4	70,9	82,4	80,3	86	55	62
miery užívania vody (celkové odbery/odtok)	1,71	0,49	1,80	4,97	5,8	2,6	6,3	8,7

Pri porovnávaní bilančných hodnôt v povodí Ipľa a na celom území Slovenska sme dospeli k nasledujúcim výsledkom:

V roku 2009 spadlo 6,0 % zrážok v SR, odtok z povodia tvoril 3,7 %. Odbery tvorili 1,1 % a vypúšťania 1,7 %. Celkové zásoby vo vodných nádržiach k 1.1. nasledujúceho roku v povodí Ipľa tvorili 3,5 % celoslovenských zásob. Miera užívania v povodí Ipľa mala hodnotu 1,71, čo predstavuje 29,5 % z celoslovenského priemeru.

V roku 2010 v povodí Ipľa spadlo 7,3 % zrážok v SR, odtok z povodia tvoril 6,1 %. Odbery tvorili 1,1 % a vypúšťania 1,9 %. Celkové zásoby vo vodných nádržiach k 1.1. nasledujúceho roku v povodí Ipľa tvorili 3,6 % celoslovenských zásob. Miera užívania v povodí Ipľa mala hodnotu 0,49, čo predstavuje 18,9 % z celoslovenského priemeru.

V roku 2011 v povodí Ipľa spadlo 5,8 % zrážok v SR, odtok z povodia tvoril 4,2 %. Odbery tvorili 1,2 % a vypúšťania 1,7 %. Celkové zásoby vo vodných nádržiach k 1.1. nasledujúceho roku v povodí Ipľa tvorili 4,5 % celoslovenských zásob. Miera užívania v povodí Ipľa mala hodnotu 1,8 čo predstavuje 28,6 % z celoslovenského priemeru.

V roku 2012 v povodí Ipľa a spadlo 6,6 % zrážok v SR, odtok z povodia tvoril 1,7 %. Odbery tvorili 1,0 % a vypúšťania 1,6 %. Celkové zásoby vo vodných nádržiach k 1.1. nasledujúceho roku v povodí Ipľa tvorili 4,6 % celoslovenských zásob. Miera užívania v povodí Ipľa mala hodnotu 4,97 čo predstavuje 57,1 % z celoslovenského priemeru.

Miera ovplyvnenia hydrologického režimu v rokoch 2009 - 2012

Identifikácia miery ovplyvnenia povrchových vôd vo vodomerných staniciach je, podobne ako kvantitatívna vodohospodárska bilancia povrchových vôd, založená na výsledkoch monitorovania vo vodomerných staniciach a spracovaných údajoch o nakladaní s vodami, avšak vzťahuje sa len na odtok v príslušnom vodomernom profile. Na základe miery ovplyvnenia je možné kvantifikovať antropogénne vplyvy (užívanie vôd, manipulácia na VN, prevody vody) na množstvo povrchových vôd nad týmto profilom. Hodnoty miery ovplyvnenia v hodnotených profiloch považujeme za 1. triedu spoľahlivosti. V tab. 5.1.15 až 5.1.18 sú uvedené miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v profile Ipeľ – ústie za roky 2009 až 2012.

Tab. 5.1.15 Identifikácia miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v roku 2009

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Rok
C	23,02	36,80	43,06	18,59	3,95	4,27	2,14	0,85	1,17	2,78	7,55	32,17	14,59
%	142	138	104	54,3	20,3	26,3	27,3	13,9	21	27,8	54	160	80,6
E	23,03	36,5	42,75	18,84	4,26	4,71	2,85	1,73	2,03	2,91	7,45	31,41	14,77
%	142	137	103	55	22	29	36	28	37	29	53	156	82
%	-0,04	0,082	0,72	-1,34	-7,85	-10,3	-33,2	-104	-73,5	-4,68	1,32	2,36	-1,23

Vysvetlivky: C- očistený prietok, E- ovplyvnený prietok

Miera ovplyvnenia prietokov na Ipľi v profile ústie sa v roku 2009 pohybovala v rozpätí od - 104 % (august) po 2,36 % (december). V celoročnom časovom úseku bola miera ovplyvnenia - 1,23 %.

Tab. 5.1.16 Identifikácia miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v roku 2010

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Rok
C	47,0	41,4	50,0	43,9	87,7	146,2	19,3	27,2	32,2	33,2	46,2	90,2	55,9
%	291	155	120	128	452	900	247	446	705	333	331	449	309
E	45,9	41,7	49,9	44,1	88,1	146,5	19,5	27,3	39,3	33,6	46,4	91,1	56,1
%	284	156	120	129	454	902	249	448	707	336	332	453	310
%	2,34	-0,72	0,20	-0,46	-0,46	-0,21	-1,04	-0,37	-22,1	-1,20	-0,43	-1,0	-0,4

Vysvetlivky: C- očistený prietok, E- ovplyvnený prietok

Miera ovplyvnenia prietokov na Ipľi v profile ústie sa v roku 2010 pohybovala v rozpätí od - 22,1 % (september) po 2,34 % (január). V celoročnom časovom úseku bola miera ovplyvnenia - 0,4 %.

Tab. 5.1.17 Identifikácia miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v roku 2011

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Rok
C	51,84	23,46	46,9	19,32	8,54	7,70	10,81	6,80	2,38	3,19	3,71	5,02	15,82
%	321	88	113	56,4	44,0	47,4	138	112	42,7	31,9	26,5	25,0	87,4
E	52,5	23,9	46,1	19,6	9,28	8,47	10,9	7,29	3,25	3,71	4,17	5,34	16,22
%	325	89	111	57	48	52	139	120	58	37	30	27	90

%	-1,27	-1,88	1,71	-1,45	-8,67	-10,0	-0,83	-7,21	-36,6	-16,3	-12,4	-6,37	-2,53
---	-------	-------	------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Vysvetlivky: C- očistený prietok, E- ovplyvnený prietok

Miera ovplyvnenia prietokov na Ipli v profile ústie sa v roku 2011 pohybovala v rozpätí od – 36,6 % (september) po 1,71 % (marec). V celoročnom časovom úseku bola miera ovplyvnenia – 2,53 %.

Tab. 5.1.18 Identifikácia miery ovplyvnenia prirodzeného hydrologického režimu v roku 2012

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Rok
C	5,53	6,09	9,70	6,27	3,01	2,15	2,73	1,97	1,01	4,04	7,71	7,13	4,78
%	34	23	23	18	16	13	35	32	18	40	55	35	26
E	5,98	6,59	9,61	6,19	3,11	2,29	2,55	1,99	1,24	3,94	7,06	7,09	4,80
%	37	25	23	18	16	14	33	33	22	39	50	35	27
%	-8,25	-8,31	0,93	1,31	-3,29	-6,62	6,61	-1,07	-22,01	2,57	8,46	0,48	-0,50

Vysvetlivky: C- očistený prietok, E- ovplyvnený prietok

Miera ovplyvnenia prietokov na Ipli v profile ústie sa v roku 2012 pohybovala v rozpätí od – 22,01 % (september) po 8,46 % (november). V celoročnom časovom úseku bola miera ovplyvnenia – 0,50 %.

V celoročnom časovom úseku za hodnotené roky bola najvyššia miera ovplyvnenia v roku 2011.

5.1.6 Vymedzenie výrazne zmenených a umelých vodných útvarov

V rámci prvého plánovacieho cyklu, na základe skríningového zhodnotenia identifikovaných hydromorfologických zmien na vodných útvaroch, boli predbežne vymedzení kandidáti na výrazne zmenené vodné útvary (ďalej HMWB), ktoré nadväzne vstupovali do procesu konečného vymedzovania HMWB. Vzhľadom na odbornú a časovú náročnosť procesu konečného vymedzovania HMWB, z dôvodu veľkého počtu útvarov povrchových vôd (cca 50 % útvarov povrchových vôd), ako aj kvôli dopĺňaniu chýbajúcich údajov pre malé toky, v rámci prvého plánovacieho cyklu bolo otestovaných 203 vodných útvarov predbežne vymedzených ako HMWB na veľkých a stredných tokoch s plochou povodia nad 100 km² a čiastočne aj na malých tokoch s plochou povodia pod 100 km² (priorita 1 a čiastočne priorita 2). Ostatné útvary povrchových vôd predbežne vymedzené ako HMWB na malých tokoch boli pre prvý plánovací cyklus považované za prirodzené útvary povrchových vôd s významným hydromorfologickým ovplyvnením.

Preto proces testovania pokračoval aj v druhom plánovacom cykle.

5.1.6.1 Prístup k vymedzeniu výrazne zmenených a umelých vodných útvarov

Pri vymedzovaní výrazne zmenených vodných útvarov alebo umelých vodných útvarov sa rovnako ako v prvom plánovacom cykle uplatnil krokový prístup, ktorý rešpektuje Guidance dokument No.4 - európsky metodický pokyn č.4 CIS *Určenie a vymedzenie výrazne zmenených a umelých vodných útvarov*.

V zmysle uvedeného metodického pokynu útvary povrchových vôd, ktoré boli klasifikované v zlom ekologickom stave v dôsledku hydromorfologických zmien spôsobených ľudskou činnosťou, môžu byť za určitých podmienok vymedzené ako výrazne zmenené vodné útvary alebo umelé vodné útvary, pokiaľ prešli procesom určovania, ktorý pozostáva z dvoch určovacích testov.

Účelom týchto určovacích testov je zistenie, či je možné nápravnými opatreniami obnoviť prírodné podmienky v týchto vodných útvaroch a dosiahnuť dobrý ekologický stav (GES) a tým útvary povrchovej vody vymedziť ako prirodzené. V prípade, ak to nie je možné, je potrebné zistiť, či stav vodného útvaru možno zlepšiť realizáciou zmierňujúcich opatrení tak, aby vodný útvary dosiahol aspoň dobrý ekologický potenciál (GEP) - v takomto prípade možno vodný útvary vymedziť ako HMWB. Pre druhý plánovací cyklus možno tieto určovacie testy použiť za troch podmienok :

- (i) útvary predbežne vymedzené ako HMWB alebo AWB neboli náhodou či omylom vymedzené ako HMWB alebo AWB v prvom plánovacom cykle,
- (ii) ak ide o novo ovplyvnené vodné útvary v dôsledku nových hydromorfologických zmien,
- (iii) ako súčasť revízie HMWB a AWB vymedzených v prvom plánovacom cykle.

5.1.6.2 Postup pri vymedzovaní výrazne zmenených a umelých vodných útvarov

Na základe revízie/aktualizácie skríningu hydromorfologických vplyvov, ktorý bol vykonaný vo všetkých útvaroch povrchových vôd (prirodzených, HMWB a AWB) boli zistené v niektorých vodných útvaroch nové zmeny ich fyzikálnych charakteristík, najmä ako dôsledok realizácie malých vodných elektrární a/alebo opatrení na ochranu pred povodňami. Všetky nové zmeny a ich možný vplyv na ekologický stav/potenciál príslušných útvarov povrchových vôd boli predmetom expertného posúdenia a na základe výsledkov tohto posúdenia boli podrobené určovacím testom rovnakým postupom ako v prvom plánovacom cykle, avšak bez predbežného vymedzenia vodných útvarov ako HMWB.

Prvým krokom pri konečnom vymedzovaní HMWB/AWB bolo spracovanie alternatívneho návrhu kombinácií (nápravných/zmierňujúcich) opatrení zameraných na zníženie environmentálnych dopadov jednotlivých fyzických úprav (pričných stavieb, objektov na tokoch, brehových a dnových úprav a pod.), vrátane opatrení na úplné odstránenie fyzickej úpravy, pre každý vodný útvar podliehajúci procesu testovania s cieľom dosiahnuť dobrý ekologický stav. Výber najvhodnejšej kombinácie opatrení sa uskutočnil ich expertným posúdením (príslušnými pracovníkmi OZ SVP, š. p. Banská Štiavnica) na základe reálneho stavu fyzických úprav zisteného terénnym prieskumom a podľa významnosti hydromorfologických zmien. V rámci týchto prác mnohé prekážky identifikované v predchádzajúcej etape (v rámci skríningu) boli preradené do nevýznamných resp. neexistujúcich. Alternatívny návrh kombinácií (nápravných/zmierňujúcich) opatrení na dosiahnutie dobrého ekologického stavu, aktualizovaný o reálne zistený stav fyzických úprav vrátane odporúčanej kombinácie opatrení, bol následne predmetom testovania s použitím (jedného a/alebo dvoch) určovacích testov. Pri testovaní jednotlivých vodných útvarov do ich hodnotenia vstúpili aj ďalšie informácie a údaje získané na základe fotodokumentácie z monitorovania bariér vykonanej Štátnou ochranou prírody SR (literatúra 3), posudkov biológov vrátane rybárov/ichtyológov a zástupcov správy dotknutých chránených území (napr. národný park, chránená krajinná oblasť). Ako HMWB/AWB mohli byť vymedzené len tie vodné útvary, ktoré dosahovali zlý a veľmi zlý ekologický stav a od svojho prirodzeného stavu sa podstatne líšili (ich morfologické a hydrologické vlastnosti sa podstatne a trvalo zmenili).

V rámci prvého určovacieho testu sa hodnotil vplyv každej z navrhnutých alternatív/kombinácií nápravných opatrení na:

- špecifické užívanie vôd (ktorému slúžia realizované hydromorfologické zmeny na danom vodnom útware – napr. protipovodňová ochrana, odbery vody pre pitné účely z vodárenských nádrží a priame odbery z tokov, odbery vody na výrobu elektrickej energie (hydroelektrárne vrátane malých vodných elektrární), odbery vody na závlahy, zmiernenie pozdĺžneho sklonu a iné,
- na širšie životné prostredie.

Pri každom takomto individuálnom hodnotení sa zohľadnili všetky vyššie uvedené informácie. Ak sa týmto určovacím testom preukázalo, že navrhované nápravné opatrenia na dosiahnutie GES nebudú mať významný negatívny dopad na špecifické užívanie vôd alebo na širšie životné prostredie, vodný útvar bol vymedzený ako prirodzený. V prípade tých druhov užívania vôd, ktoré sú v zmysle platnej legislatívy vykonávané vo verejnom záujme (protipovodňová ochrana, odbery vôd pre zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou) bola uplatnená požiadavka, že nápravné opatrenie nemôže mať na dané užívanie vôd žiadny prípadne len minimálny negatívny dopad (protipovodňová ochrana v extraviláne). Pri posudzovaní významnosti negatívneho dopadu navrhovaných opatrení na ostatné užívanie vôd (odbery vody pre priemysel, poľnohospodárstvo (závlahy), energetiku (MVE) sa brali do úvahy sociálno-ekonomické aspekty daného regiónu. Ďalej sa brali do úvahy:

Protipovodňová ochrana

- miera priameho ohrozenia ochraňovaného územia (najmä ohrozenie životov a zdravia ľudí, možné škody na majetku)
- územné/priestorové možnosti – intravilán/extravilán,
- majetkové usporiadanie pozemkov napr. pre vytvorenie meandrov,

Výroba elektrickej energie (hydroelektrárne)

- porovnanie strát na výrobe elektrickej energie s prínosmi pre zlepšenie stavu vôd – pre veľké vodné elektrárne (Vážska kaskáda)

Urbanizácia – územné plánovanie (výstavba v blízkosti toku):

- územné/priestorové možnosti – intravilán/extravilán

Odbery vody:

- účel odberu - pitná voda/úžitková voda – priemysel, poľnohospodárstvo/závlahy

Pri posudzovaní významnosti nepriaznivých vplyvov navrhovaných opatrení na širšie prostredie sa bral do úvahy najmä ich možný dopad na chránené územia NATURA 2000. Nakoľko navrhnuté nápravné opatrenia by mali byť realizované najmä/prevažne priamo vo vodných útvaroch a ich realizácia nevytvára predpoklad pre vznik iného environmentálneho problému (napr. produkciu a likvidáciu veľkého množstva asanačného materiálu), možno predpokladať, že ich dopad na širšie životné prostredie bude minimálny (budovanie biokoridorov) resp. žiadny.

V prípade, ak sa preukázalo, že dopad navrhovaných nápravných opatrení bude významný, či už na špecifické užívanie vôd alebo na širšie životné prostredie, vodný útvar bol hodnotený aj v rámci druhého určovacieho testu, v ktorom sa hodnotilo:

- či existuje možnosť dosiahnuť prospešné ciele (užívanie vôd) zaistené hydromorfologickými zmenami inými prostriedkami, ktoré sú:
 - technicky uskutočniteľné, napr. či je možné presunutie užívania na iný VÚ, kde spôsobí menej environmentálnych škôd alebo náhrada súčasného užívania inou environmentálne vhodnejšou alternatívou,
 - významne lepšou environmentálnou voľbou, aby odstránením jedného environmentálneho problému nevznikol nový environmentálny problém,
 - primerane nákladné, či iné prostriedky nie sú neúmerne nákladné. Tu sa musí preukázať, že náklady prevyšujú výhody, pričom náklady musia byť neúmerne vyššie, než výhody.
- či umožnia iné prostriedky dosiahnutie GES.

Ak iné prostriedky pre zaistenie prospešných cieľov existujú a tieto umožnia dosiahnutie GES, vodný útvar bol považovaný za prirodzený.

Ak iné prostriedky neexistujú alebo sa inými prostriedkami GES nedosiahne, a je to spôsobené hydromorfologickými zmenami, vodný útvar bol vymedzený ako HMWB.

Pri hodnotení jednotlivých alternatív nápravných opatrení pre dosiahnutie GES sa tieto hodnotili najmä vo vzťahu k zabezpečeniu migrácie rýb. Vo vzťahu k ostatným prvkom biologickej kvality sa nehodnotili, nakoľko v súčasnosti nie sú k dispozícii potrebné výsledky, ktoré by preukázali aká je odozva ostatných biologických prvkov kvality na nové hydromorfologické zmeny (v dôsledku realizácie nápravných/zmierňujúcich opatrení). Priechodnosť vodného útvaru pre ryby bola preto hlavným kritériom pre zaradenie vodného útvaru medzi HMWB/AWB. Druhým kritériom pre zaradenie vodného útvaru do kategórie HMWB/AWB bola tzv. iná významná hydromorfologická zmena (napr. významné skrátenie toku, významné napriamanie toku, tvrdé opevnenie brehov na viac ako 50,0 %, atď.).

Pokiaľ nebolo možné alebo reálne zabezpečiť priechodnosť vodného útvaru pre ryby, tento vodný útvar bol zaradený medzi HMWB/AWB. Ak bol vodný útvar síce priechodný pre ryby, ale boli

splnené jedno alebo viac kritérií tzv. iných významných hydromorfologických zmien, potom bol na základe tohto druhého kritéria zaradený medzi HMWB/AWB.

Vodné útvary so zmenenou kategóriou – z tečúcej vody na stojatú boli vzhľadom na výraznú hydromorfologickú zmenu automaticky pokladané za výrazne zmenené vodné útvary.

5.1.6.3 Výsledky vymedzenia výrazne zmenených vodných útvarov

Prehľad konečného vymedzenia útvarov povrchových vôd ako HMWB a AWB (stav - október 2014) pre 2. plánovací cyklus pre čiastkové povodie Ipľa uvádza tab. 5.1.19. Útvary označené ako kandidáti na HMWB a AWB, ktoré neboli doposiaľ testované, sú pre 2. plánovací cyklus pokladané za vodné útvary prirodzené - čo znamená, že sa budú hodnotiť ako prirodzené vodné útvary.

Vodné útvary identifikované za kandidátov na HMWB, AWB sú považované za vodné útvary, u ktorých hrozí riziko nedosiahnutia cieľov smernice k roku 2021 z dôvodu hydromorfologických zmien. Rizikovými zostanú i testované vodné útvary pokiaľ sa v nich nezrealizujú navrhované opatrenia.

Tab. 5.1.19 Prehľad predbežného a konečného vymedzenia HMWB a AWB

Povodie	1. cyklus								2. cyklus				
	VÚ celkom	Predbežné vymedzenie		Testované vodné útvary HMWB		Konečné vymedzenie s			VÚ celkom	Testované vodné útvary HMWB	Konečné vymedzenie		
		HMWB	AWB			HMWB	HMWB so zmenenou kategóriou	AWB			HMWB	HMWB so zmenenou kategóriou	AWB
	Počet	Počet	Počet	Počet	%	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet
Ipeľ	132	72	1	4		4	3	0	122		7	3	1
Spolu SR	1 760	876	50	30		30	23	7	1 512		63	23	75

Poznámka: stav k októbru 2014

Ako vyplýva z tabuľky 5.1.19 bolo pre druhý plánovací cyklus v čiastkovom povodí Ipľa celkovo vymedzených 10 výrazne zmenených vodných útvarov (z toho 3 so zmenenou kategóriou) s celkovou dĺžkou 80,2 km a 1 umelý vodný útvar v dĺžke 7,2 km. Ich zoznam a druh vodohospodárskej služby, ktoré poskytujú je obsahom tabuliek 5.1.20 a 5.1.21.

Tab. 5.1.20 Zoznam vodných útvarov konečne vymedzených ako HMWB

Názov VÚ	Kód VÚ	PPO	VE	Plavba	Odbery	KZ
		Využitie VÚ				
STARA RIEKA	SKI0014					
STIAVNICA_2	SKI0026					
BEBRAVA_2	SKI0034	x				
KOSIHOVSKÝ POTOK	SKI0048					
TUHARSKÝ P.	SKI0051	x				
ŠŤAVICA	SKI0056					
RAMENO STAREJ RIEKY	SKI0077					
VN Málinec	SKI1001	x			x	x
VN Ľuboreč	SKI1002	x			x	x
VN Ružiná	SKI1003	x			x	x

Vysvetlivky: PPO – protipovodňová ochrana, VE – výroba elektrickej energie, KZ – klimatická zmena

Tab. 5.1.21 Zoznam vodných útvarov konečne vymedzených ako AWB

Názov VÚ	Kód VÚ	PPO	VE	Plavba	Odbery	POLN	
		Využitie VÚ					
KOLÁRSKY KANÁL	SKI0106					X	

Vysvetlivky: PPO – protipovodňová ochrana, VE – výroba elektrickej energie, POLN – poľnohospodárstvo

Pre každý vodný útvar vymedzený ako HMWB / AWB bol stanovený ekologický potenciál (EPo) – Príloha 5.1. Obvykle sa pri jeho stanovovaní vychádza z referenčných podmienok a klasifikačných schém charakteristických pre daný typ vodného útvaru (pozri kapitolu 5.1.3). Pokiaľ nie je možné použiť tento spôsob, MEP / GEP sa odvodzuje od zisteného stavu vodných útvarov a predpokladanej odozvy realizácie zmierňujúcich opatrení na stav vôd.

5.1.7 Dopady a analýza rizika

RSV v prílohe II 1.5 vyžaduje vyhodnotenie "pravdepodobnosti nesplnia environmentálnych cieľov stanovených pre útvary povrchových vôd podľa článku 4 v celej oblasti povodia". Vyhodnotenia rizika je požadované pre účely "optimalizácie návrhu programov monitorovania požadovaných podľa článku 8 RSV a programov opatrení požadovaných podľa článku 11 RSV". Taktiež pre útvary podzemných vôd sa v prílohe II 2.1 a 2.2 RSV vyžaduje ich charakterizácia za účelom "posúdenia miery rizika nedosiahnutia cieľov pre útvary podzemných vody stanovených v článku 4".

Hodnotenie rizika v súlade s prílohou II 1.5 by malo vychádzať z výsledkov analýzy vplyvov a dopadov, ako aj ďalších dostupných relevantných informácií. Pre posúdenie, či stanovené environmentálne ciele budú dosiahnuté do roku 2021, je popri vyhodnotení dopadov (na ktoré môžu byť využité výsledky monitorovania ako aj vyhodnotenie stavu z predchádzajúceho plánu povodia) potrebné zohľadniť i dlhodobé trendy (napr. zmena klímy) a predpokladaný nový rozvoj (napr. nová infraštruktúra, výhľadový ekonomický vývoj). Napriek tomu, že vodný útvar je v súčasnej dobe v dobrom stave, ale ekonomické trendy poukazujú na zvyšovanie populácie, rozširovanie urbanizácie, poľnohospodárstvo sa bude zvyšovať a intenzifikovať, môže v budúcnosti existovať riziko zhoršenia dobrého stavu, a je potrebné prijať opatrenia.

Podobná situácia je u podzemných vôd. Okrem dosiahnutia dobrého stavu môžu byť v útvaroch podzemných vôd identifikované významné a trvalo vzostupné trendy znečisťujúcich látok. Ďalším problémom vo vzťahu k podzemným vodám je rozdielnosť v pružnosti, časovej odozve a taktiež ich

správania sa vo vzťahu k tlakom / vplyvom. Napriek tomu vzťah medzi stavom a rizikom je koncepčne rovnaký pre povrchové i podzemné vody a musí sa opakovane hodnotiť v každom cykle plánovania.

Táto kapitola obsahuje vyhodnotenie dopadov a rizika nedosiahnutia environmentálnych cieľov RSV k roku 2021. Riziko bolo vyhodnotené na základe vyhodnoteného dopadu a s prihliadnutím na existujúce vplyvy a výhľadové vplyvy, ktoré sa môžu v budúcnosti objaviť v dôsledku dlhodobých trendov a nového rozvoja.

Rieky

Riziko nedosiahnutia environmentálnych cieľov RSV pre útvary povrchových vôd pozostávalo z dvoch krokov. V prvom kroku bol definovaný dopad vplyvov pôsobiacich na vodné útvary a v ďalšom kroku bolo odhadnuté riziko dosiahnutia /nedosiahnutia cieľov RSV na základe kombinácie dopadu a existujúcich vplyvov, realizácie opatrení navrhovaných pre 1.plánovací cyklus a výhľadových vplyvov.

5.1.7.1 Vyhodnotenie dopadov

Dopad pôsobenia významných vplyvov antropogénnej činnosti na stav vodných útvarov bol identifikovaný na základe výsledkov monitorovania stavu a kvality vodných útvarov. Dopad pôsobenia významných vplyvov na stav vodných útvarov bol hodnotený v 4 kategóriách :

- organické znečistenie
- znečistenie živinami
- zmena biotopov v dôsledku hydromorfologických zmien na vodných tokoch
- kontaminácia nebezpečnými látkami – látkami prioritnými a relevantnými pre SR

Na identifikáciu dopadu boli použité jednotlivé biologické prvky a ich metriky, ktoré odrážajú jednotlivé druhy vplyvov pôsobiacich na vodné útvary. V prípade nedostatku biologických údajov boli použité i podporné fyzikálno-chemické prvky. O tom či jednotlivá metrika alebo prvok indikuje dopad – rozhodovalo jej zatriedenie do horšej ako II. triedy klasifikačného systému v zmysle NV č. 269/2010 Z. z v znení neskorších predpisov, ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd v platnom znení. O dopade znečisťovania relevantnými látkami pre SR rozhodovalo prekročenie environmentálnej normy kvality pre syntetické a nesyntetické látky uvedeného NV. Pre indikáciu dopadov v jednotlivých kategóriách dopadu boli použité nasledovné metriky, prvky a ukazovatele:

- organické znečistenie - sapróbny index bentických bezstavovcov (SI) a z podporných fyzikálno-chemických prvkov – ukazovatele BSK5 a CHSKCr
- znečistenie živinami – z biologických prvkov boli použité: fytoplanktón, fytoENTOS, makrofyty a z podporných fyzikálno-chemických prvkov – formy dusíka a formy fosforu.
- zmena biotopov v dôsledku hydromorfologických zmien - metriky bentických bezstavovcov: EPT, IBR, RTI (Rhitrón type index), ALP (Alkal-Lital-Psamal pomer), RHEO (Rheoindex), METAR a ryby.
- kontaminácia nebezpečnými - prekročenie ENK pre syntetické a nesyntetické látky uvedeného NV SR č. 269/2010 Z. z v znení neskorších predpisov.

Prehľad vyhodnotených dopadov v čiastkovom povodí Ipl'a spôsobených významnými vplyvmi z antropogénnej činnosti z hľadiska počtu vodných útvarov poskytuje obr. 5.1.8. Z obrázku vyplýva, že najrozšírenejším dopadom v tomto povodí je zmena biotopov v dôsledku realizovaných hydromorfologických zmien na tokoch (86,1 % vodných útvarov), druhým v poradí je organické znečistenie (31,1 % VÚ), ďalej je to znečistenie živinami (17,2 % VÚ) a kontaminácia nebezpečnými látkami (4,9 %).

Obr. 5.1.8 Identifikované dopady významných vplyvov na útvary povrchových vôd

Jazera

Vodné útvary typu jazier nie sú v SR vymedzené, Vodné útvary typu rieky so zmenenou kategóriou (z tečúcej na stojatú – vodné nádrže) – sú analyzované v časti Rieky.

5.1.7.2 Riziko nedosiahnutia environmentálnych cieľov

Nadväzne na vyhodnotenie dopadov bolo odhadnuté riziko nedosiahnutia cieľov k roku 2021. Riziko bolo odhadované kombináciou dopadov a vplyvov (existujúcich, výhladových) a prebiehajúcej realizácie opatrení naplánovaných pre 1. plánovací cyklus.

Výsledky analýzy rizika dosiahnutia / nedosiahnutia environmentálnych cieľov pre útvary povrchových vôd za čiastkové povodie Ipľa a SÚP Dunaja uvádza tab. 5.1.22. Tab. 5.1.23 dokumentuje dĺžku vodných útvarov v riziku.

Tab. 5.1.22 Prehľad počtu VÚ v riziku nedosiahnutia environmentálnych cieľov k roku 2021

SÚP / čiastkové povodie	Počet VÚ celkom	Počet VÚ v riziku nedosiahnutia cieľov RSV k roku 2021					
		OZ	ZŽ	RL	HYMO	ES/EP celkom	CHS
Ipel'	122	34	21	5	79	93	2
		27,9%	17,2%	4,1%	64,8%	76,2%	2,2%
SUP Dunaj	1436	206	160	87	252	356	33
		14,3%	11,1%	6,1%	17,5%	24,8%	9,3%

Vysvetlivky: OZ - Organické znečisťovanie, ZŽ - Znečisťovanie živinami, RL - Kontaminácia relevantnými látkami, HYMO - Hydromorfologické zmeny, ES/EP celkom, CHS – chemický stav

Tab. 5.1.23 Prehľad dĺžky VÚ v riziku nedosiahnutia environmentálnych cieľov k roku 2021

SÚP / čiastkové povodie	Dĺžka VÚ celkom	Dĺžka VÚ v riziku nedosiahnutia cieľov RSV k roku 2021 v km					
		OZ	ZŽ	RL	HYMO	ES/EP celkom	CHS
Ipel'	1549,88	458,15	405,1	84,5	1109,25	1257,6	34,2
		29,6%	26,1%	5,5%	71,6%	81,1%	2,7%
SUP Dunaj	16957,5	3880,31	3623,62	1408,96	5153,28	6683,17	696,25
		22,9%	21,4%	8,3%	30,4%	39,4%	10,4%

5.2 Podzemné vody

5.2.1 Monitorovacia sieť

Monitorovanie kvality podzemných vôd

V zmysle vyššie uvedenej legislatívy sa monitorovanie podzemných vôd člení na základné a prevádzkové.

Do siete **základného monitorovania** sú zaradené reprezentatívne monitorovacie miesta pre daný útvar, tak aby boli všetky útvary podzemných vôd pokryté aspoň jedným monitorovacím objektom za účelom popisu prírodného charakteru kvality podzemných vôd. Monitorované sú objekty štátnej monitorovacej siete SHMÚ, alebo pramene, ktoré nie sú ovplyvnené bodovými zdrojmi znečistenia a sú situované v oblastiach s nízkou zraniteľnosťou podzemných vôd s prevládajúcim využitím krajiny v danom útvare podzemných vôd. V prípade, že v danom útvare podzemných vôd nebol k dispozícii vhodný monitorovací objekt štátnej monitorovacej siete, do monitorovacej siete boli navrhnuté významné pramene, alebo zdroje pitných vôd, ktoré spĺňajú kritériá uvedené vyššie.

Prevádzkové monitorovanie sa vykonáva vo všetkých útvaroch podzemných vôd, ktoré boli vyhodnotené ako rizikové z hľadiska nedosiahnutia dobrého chemického stavu. Do monitorovacej siete sú zaradené pozorovacie objekty, u ktorých je predpoklad, že vzhľadom na svoje umiestnenie v smere prúdenia podzemných vôd od potenciálneho bodového zdroja znečistenia, alebo ich skupiny, budú môcť zachytiť prípadný prienik znečistenia do podzemných vôd a objekty v poľnohospodársky využívaných oblastiach za účelom zachytenia plošného znečistenia podzemných vôd.

Počty objektov sledovania kvality podzemných vôd v správnom území povodia Dunaj a čiastkovom povodí Ipľa v roku 2012 pre základné a prevádzkové monitorovanie je uvedené pre kvartér a predkvartér v nasledujúcej tab. 5.2.1.

Tab. 5.2.1 Počty monitorovacích objektov základného a prevádzkového monitorovania útvarov podzemných vôd v čiastkovom povodí Ipľa – rok 2012

Typ monitorovania	Správne územie povodia Dunaj		Čiastkové povodie Ipľa	
	Počet objektov		Počet objektov	
Základné monitorovanie	<i>kvartér</i>	48	<i>kvartér</i>	1
	<i>predkvartér</i>	116	<i>predkvartér</i>	4
Prevádzkové monitorovanie	<i>kvartér</i>	364	<i>kvartér</i>	7
	<i>predkvartér</i>	41	<i>predkvartér</i>	2
Spolu		569		14

Rozsah a frekvencia sledovania ukazovateľov v podzemných vodách

Výber a frekvencia sledovania parametrov na hodnotenie kvality podzemných vôd bol prispôbený požiadavkám RSV, Smernice 2006/118/ES o ochrane podzemných vôd pred znečistením a zhoršením kvality a NV SR č. 496/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa NV SR č. 354/2006 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu, v ktorom je zapracovaná Smernica Rady 98/83/ES.

V rokoch 2009 až 2012 bolo sledovaných 183 ukazovateľov (terénne ukazovatele, základné fyzikálno-chemické ukazovatele, stopové prvky, relevantné látky, pesticídy a ďalšie špecifické organické látky), ktoré boli rozdelené do základného a doplnkového súboru.

Základný súbor ukazovateľov, stopové prvky, TOC a terénne merania in situ sú stanovované vo všetkých odberových miestach. Rozsah doplnkového súboru sa stanovuje iba vo vybraných objektoch, a to v závislosti od druhu znečistenia ovplyvňujúceho danú lokalitu. Sledovanie prioritných a relevantných látok je nastavené podľa Programu znižovania znečistenia s predpokladom ich prieniku do

podzemných vôd. Pesticídy sú sledované v poľnohospodársky využívaných oblastiach a prchavé uhl'ovodíky v priemyselných oblastiach. Podrobný zoznam ukazovateľov (základný súbor a doplnkový súbor) je uvedený v tab. 5.2.2.

Tab. 5.2.2 Sledované ukazovatele kvality útvarov podzemných vôd

Základný súbor ukazovateľov	
Skupina ukazovateľov	Ukazovatele
Terénne merania	hladina podzemnej vody, koncentrácia rozpusteného kyslíka, percentuálne nasýtenie kyslíkom, pH, vodivosť pri 25 °C, oxidačno-redukčný potenciál, teplota vody, počasie/teplota vzduchu, alkalita, acidita, farba, pach, zákal, obsah sedimentu
Základné fyzikálno-chemické ukazovatele (ZFCHR)	Sodík, Draslík, Vápnik, Horčík, Mangán, Železo dvojmocné, Železo celkové, Amónne ióny, Dusičnany, Dusitany, Chloridy, Sirany, Fosforečnany, Kremičitany, Uhl'čitany, Hydrogenuhl'čitany, CHSK-Mn, Agresívny CO ₂ , RL105, H ₂ S, KNK 4,5, ZNK 8,3, Zákal, Rozpustený kyslík, Percento nasýtenia kyslíkom, Vodivosť pri 25°C, pH
Stopové prvky (SP)	Arzén, Hliník, Chróm, Kadmium, Meď, Nikel, Olovo, Ortuť, Zinok, Antimón, Selén
Všeobecné organické látky (VOL)	TOC (celkový organický uhlík)
Doplnkový súbor ukazovateľov	
Skupina ukazovateľov	Ukazovatele
Prchavé alifatické uhl'ovodíky (PrAIU)	1,1,1-trichlóretán, 1,1,2-trichlóretán, 1,1-dichlóretén, 1,2 cis-dichlóretén, 1,2-trans-dichlóretén, 1,2-dichlóretán, brómdichlóretán (CHBrCl ₂), bromoform (CHBr ₃), dibrómdichlóretán (CHBr ₂ Cl), dichlóretán, hexachlórbutadién, tetrachlóretén, tetrachlóretán, trichlóretén, trichlóretán (chloroform)
Polyaromatické uhl'ovodíky (PAU)	acenaftén, antracén, b(a,h)antracén, benzo(a)pyrén, benzo(b)fluorantén, benzo(g,h,i)perylén, benzo(k)fluorantén, dibenzoantracén, fenantrén, fluorantén, fluorén, chryzén, indeno(1,2,3-c,d)pyrén, naftalén, pyrén
Prchavé aromatické uhl'ovodíky (PrAU)	1,2,4 - trichlórbenzén, 1,2 - dichlórbenzén, 1,3 - dichlórbenzén, 1,3,5 - trichlórbenzén, 1,4 - dichlórbenzén, benzen, etylbenzen, clórbenzén, toluén, styren, xylény (izoméry o-xylén, m-xylén, p-xylén)
Alkylfenoly	Dichlórfenoly, Pentachlórfenol, TCP (2,4,5-trichlórfenol), TCP (2,4,6-trichlórfenol), 2,4,6-trichlórfenol, 2,4-dichlórfenol, 2-monochlórfenol, 4-(para)-nonylfenol, 4-(terc)-oktylfenol, bisfenol A, nonylfenoly, oktylfenoly
Pesticídy I, II	acetochlór, alachlór, alfa - Endosulfán, atrazín, desetylatrazín, desizopropylatrazín, prometryn, simazín, terbutryn, terbutylazín, dimetachlor, dimethenamid-p, fenpropimorph, propiconazole, propisochlor, S-metolachlor, tebuconazole, carboxin, desmedipham, ethofumesate, chloridazon, chlorpropham, chlortoluron, izoproturon, metamitron, pendimethalin, phenmedipham, diuron, linuron, prochloraz
Polychlórované bifenyly (PCB)	PCB kongenéry (28,52,101,118,138,153,180, 8,203)
Kyanidy	Kyanidy - celkové
Kyslé pesticídy	2,4D kyselina, 2-metyl-4-chlórfenoxyoctová kyselina (MCPA), bentazon, clopyralid, dicamba, MCPB, MCPP
Organochlórované pesticídy (OCP)	Aldrin, DDT (izoméry DDD, DDT, DDE), dieldrin, endrin, heptachlór, hexachlórbenzén, chlórfevínfos, chlórpyrifos, chlórpyrifos-metyl, isodrin, lindan (g-hexachlórcyklohexán), metoxychlór, trifluralín, pentachlórbenzén, metazachlor
Špecifické organické látky (ŠOL I)	3,3-dichlórbenzidín, anilín, benzydín, difenylamín, N,N-dimetylanilín, N-nitrozodifenylamín,
Špecifické organické látky (ŠOL II)	2-merkaptobenzotiazol, benzotiazol
Ftaláty	4-metyl-2,6-di-terc butylfenol, Bis(2-etylhexyl)-ftalát (DEHP), dibutylftalát
Aldehydy	2-furaldehyd, acetaldehyd, acetón, benzaldehyd, formaldehyd
Všeobecné organické látky (VOL)	NEL (nepolárne extrahovateľné látky)

Počty stanovení jednotlivých skupín ukazovateľov sledovaných v rámci základného a prevádzkového monitorovania kvality podzemných vôd (v monitorovacích objektoch SHMÚ) v rokoch 2009 - 2012 je uvedený v tab. 5.2.3.

Tab. 5.2.3 Frekvencie monitorovaných ukazovateľov kvality útvarov podzemných vôd

Skupina ukazovateľov/rok	2009	2010	2011	2012
Terénne merania	1138	1229	844	1179
ZFCHR	1138	1229	844	1179
SP	1138	1229	844	1179
TOC	1138	1229	844	1179
PrAIU	160	170	160	166
PAU	290	295	240	352
PrAU	190	102	100	106
pesticídy 1	140	248	180	248
pesticídy 2	140	248	180	248
PCB	40	65	40	85
kyanidy	40	70	40	72
kyslé pesticídy	100	101	140	156
alkylfenoly	40	82	40	131
OCP	100	45	140	96
ŠOLI	49	62	40	62
ŠOLII	11	11	40	60
ftaláty	70	70	40	80
aldehydy	59	59	40	68
tenzidy	58	80	40	98
NEL UI	54	86	40	110
PBDE	0	8	0	8
hydroxyterbutylazine*	0	4	0	4
metolachlor*	0	4	0	4
hydroxyatrazin*	0	4	0	4
fenol index	0	0	40	40

* pesticídy v hraničných objektoch s CZ

Frekvencie monitorovania a čas odberov vzoriek v rámci základného a prevádzkového monitorovania v období rokov 2009 - 2012 sú uvedené v tab. 5.2.4.

Tab. 5.2.4 Frekvencie monitorovania kvality útvarov podzemných vôd a čas odberov vzoriek

Typ horninového prostredia		Frekvencia	Čas odberu (mesiac)
Kvartér		2x / rok	III - V, IX - XI
Predkvartér	krasové, krasovo-puklinové	4x / rok	III, V, IX, XI
	ostatné	1x / rok	VI

Lokalizácia odberových miest je znázornená v mapovej prílohe 5.2.

Monitorovanie kvantity podzemných vôd

Program monitorovania kvantity podzemných vôd pre obdobie rokov 2009 - 2012 vychádzal zo základnej dlhodobej koncepcie udržania stabilnej a homogénnej pozorovacej siete monitorovania hladín podzemných vôd a výdatností prameňov, ktorá umožňuje získanie údajov pre:

- hodnotenie krátkodobých a dlhodobých zmien hydrologického režimu a trendov,
- hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd,
- zabezpečenie doplňujúcich údajov k hodnoteniu chemického stavu útvarov podzemných vôd,
- spracovanie hydrologických a vodohospodárskych bilancií,

- e. posúdenie miery prípustného antropogénneho ovplyvnenia množstiev podzemných vôd ich exploataciou v rámci útvaru podzemných vôd ako celku,
- f. posúdenie účinkov prijatých opatrení v útvaroch podzemných vôd v zlom kvantitatívnom stave na základe hodnotenie uvádzaných v Plánoch manažmentu povodí, 2009,
- g. hodnotenie dopadov sucha na hladinový režim podzemných vôd a výdatnosti prameňov .

Program monitorovania podzemných vôd 2009 - 2012 pokrýval monitorovacími objektmi všetky útvary podzemných vôd v zlom kvantitatívnom stave v súlade s Plánom manažmentu povodí, 2009. Zároveň boli monitorované všetky ostatné útvary podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch a v prekvarterných horninách v dobrom stave, s podielom využívania podzemných vôd presahujúcim 10 % z dokumentovaných množstiev, minimálne jedným pozorovacím objektom.

V tab. 5.2.5 sú uvedené počty monitorovacích miest zvlášť pre čiastkové povodie Ipľ a správne územie povodia Dunaja pre sondy a pramene v roku 2012.

Tab. 5.2.5 Počty monitorovacích miest za obdobie v SÚP Dunaj a čiastkovom povodí Ipľ v roku 2012

Povodie	2012	
	Sondy	Pramene
Čiastkové povodie Ipľ	28	2
SÚ povodia Dunaj	1108	349
SR celkom	1134	361

Program monitorovania kvantity podzemných vôd je zameraný výlučne na útvary podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch a na útvary podzemných vôd v predkvarterných horninách. Monitorovanie útvarov geotermálnych vôd monitorovanie kvantity podzemných vôd nepokrýva.

Pozorovacia sieť hladín podzemných vôd v útvaroch podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch je dominantnou pozorovacou sieťou. Tvoria ju prevažne plytké pozorovacie objekty (sondy) situované do najvýznamnejších aluviálnych náplavov riek, do eolických a fluvioglaciálnych sedimentov. Pozorovacia sieť sond v útvaroch podzemných vôd v predkvarterných horninách dopĺňa poznatky o režime podzemných vôd v hlbších horizontoch, ktoré predstavujú významný zdroj podzemných vôd pre vodohospodárske využitie. Pozorovacia sieť prameňov zabezpečuje meranie prirodzených výstupov podzemných vôd prevažne v pohoriach a poskytuje informácie o prirodzenom vyprázdňovaní hydrogeologických štruktúr vodohospodársky významných, alebo perspektívnych zvodnených horninových prostredí v útvaroch podzemných vôd v predkvarterných horninách.

V tab. 5.2.6 sú uvedené počty monitorovacích objektov členené do útvarov podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch (Q) a do útvarov podzemných vôd v predkvarterných horninách (PQ) situovaných v čiastkovom povodí Ipľ.

Tab. 5.2.6 Počty monitorovacích miest v čiastkovom povodí Ipľ a SR v kvartérnych sedimentoch a predkvarterných horninách v roku 2012

Útvary podzemných vôd	Čiastkové povodie Ipľ		SÚ P Dunaj	
	Sondy	Pramene	Sondy	Pramene
Q	19	0	1071	0
PQ	9	2	63	361
Spolu	28	2	1134	361

Rozsah a frekvencia sledovania ukazovateľov v podzemných vodách

V monitorovacích sondách je primárne monitorovaný stav hladiny podzemnej vody, u vybraných objektov aj teplota podzemnej vody. U všetkých monitorovaných prameňov je spolu s výdatnosťou prameňa monitorovaná aj teplota vody prameňa.

Na každom monitorovanom objekte s umiestneným automatickým prístrojom je popri stave hladiny podzemnej vody monitorovaná aj teplota podzemnej vody. V tab. 5.2.7 sú uvedené merané ukazovatele, spôsob ich merania a frekvencie monitorovania.

Tab. 5.2.7 Monitorované ukazovatele a frekvencie ich monitorovania

meraný ukazovateľ	meracia metóda	frekvencia merania	identifikátor /jednotka/
stav hladiny podzemnej vody [H]	<ul style="list-style-type: none"> • hladinomer • automatický prístroj 	1x za týždeň kontinuálne - 1 hodina	cm
teplota vody v sonde [T]	<ul style="list-style-type: none"> • liehový teplomer • automatický prístroj 	1 x za týždeň kontinuálne - 1 hodina	°C
výdatnosť prameňa [Q]	<ul style="list-style-type: none"> • Ponceletov priepad • Thomsonov priepad • zložené priepady • merný žľab • nádoba 	1 x za týždeň alebo kontinuálne - 1 hodina(v závislosti od merania automatickým prístrojom alebo ručne/ pri nádobe len 1x týždenne)	l.s ⁻¹
teplota vodyprameňa [T]	<ul style="list-style-type: none"> • liehový teplomer • automatický prístroj 	1 x za týždeň kontinuálne -1 hodina	°C

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené počty objektov s meraniami jednotlivých veličín.

Tab. 5.2.8 Počty objektov v jednotlivých merných ukazovateľoch za roky 2012

Povodie	Sondy		Pramene	
[meraný ukazovateľ]	[H]	[T]	[Q]	[T]
SÚP Dunaj	1134	615	361	361
Čiastkové povodie Ipľ	28	11	2	2

Frekvencia merania ukazovateľov je prevažne raz týždenne. Monitorovacie miesta s automatickým prístrojom majú kontinuálny spôsob merania. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené počty objektov s ručným meraním resp. s automatickým prístrojom.

Tab. 5.2.9 Frekvencie merania ukazovateľov pre hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd v roku 2012

spôsob merania	Čiastkové povodie Ipľ		SUP Dunaj	
	Sondy	Pramene	Sondy	Pramene
automatický prístroj	9	1	548	157
ručné meranie	19	1	586	204
spolu	28	2	1134	361

Lokalizácia odberových miest pre hodnotenie chemického a kvantitatívneho stavu v roku 2012 je znázornená v mapovej prílohe 5.2.

5.2.2 Spôľahlivosť hodnotenia stavu

Pre hodnotenie chemického stavu útvarov podzemných vôd boli použité 4 miery spoľahlivosti vyhodnotenia:

0 – bez informácií

1 – nízka miera spoľahlivosti – bez údajov z monitorovania alebo bez koncepčného modelu

2 – stredná miera spoľahlivosti – obmedzené alebo nedostatočné údaje z monitorovania a významnú úlohu v hodnotení stavu zohráva expertné posúdenie

3 – vysoká miera spoľahlivosti – spoľahlivé údaje z monitorovania a dobrý koncepčný model systému založený na informáciách o prírodných charakteristikách a pôsobiacich vplyvoch na VÚ.

Pre hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd boli použité 4 miery spoľahlivosti vyhodnotenia:

- 0 – bez informácií
- 1 – nízka miera spoľahlivosti – bez údajov z monitorovania alebo bez koncepčného modelu
- 2 – stredná miera spoľahlivosti – obmedzené alebo nedostatočné údaje z monitorovania a významnú úlohu v hodnotení stavu zohráva expertné posúdenie
- 3 – vysoká miera spoľahlivosti – spoľahlivé údaje z monitorovania a dobrý koncepčný model systému založený na informáciách o prírodných charakteristikách a pôsobiacich vplyvoch na VÚ.

5.2.3 Chemický stav podzemných vôd

Hodnotenie chemického stavu pre 2. plánovací cyklus vychádzalo z hodnotenia chemického stavu pre 1. plánovací cyklus spracovaného vo Vodnom pláne SR (MŽP SR, 2009) a metodiky pre hodnotenie a klasifikáciu chemického stavu (Bodiš a kol., 2008), ktorá bola aktualizovaná (Bodiš a kol., 2014). Toto hodnotenie chemického stavu bolo v súlade s Prílohou III. Smernice 2006/118/ES (o ochrane PzV pred znečistením a zhoršením kvality) založené na celkovom hodnotení chemického stavu kvartérnych a predkvartérnych útvarov podzemných vôd, ktoré boli v 1. vodnom pláne SR v roku 2009 klasifikované v zlom stave. Vtedy boli hodnotené údaje monitorovacej siete kvality podzemných vôd SHMÚ z roku 2007 (Bodiš a kol., 2014). Jedná sa o regionálne hodnotenie vyčlenených útvarov podzemnej vody.

Postup hodnotenia (testovania) chemického stavu ÚPzV na Slovensku bol prispôsobený podmienkam existujúcich vstupných informácií z monitoringu kvality PzV a o potenciálnych difúznym a bodových zdrojoch znečistenia, koncepčnému modelu ÚPzV (zahŕňajúcemu charakter priepustnosti, transmisivitu, generálny smer prúdenia vody v ÚPzV, hydrogeochemické vlastnosti horninového prostredia obehu).

Hodnotenie chemického stavu je založené na údajoch získaných v rámci prevádzkového monitorovania kvality podzemných vôd v roku 2011, príp. v roku 2010 v základnej monitorovacej sieti SHMÚ. Vstupné údaje obsahovali súbor 209 analýz zo 120 objektov monitorovacej siete SHMÚ. Hodnotenie chemického stavu bolo urobené pre všetky kvartérne aj predkvartérne útvary podzemných vôd (ÚPzV) stanovené v zlom stave v I. Vodnom pláne SR v roku 2009. Vtedy boli hodnotené údaje monitorovacej siete kvality podzemných vôd SHMÚ z roku 2007 (Bodiš a kol., 2014).

Aktualizovaná metodika hodnotenia chemického stavu vychádza zo 4 základných testov požadovaných v Usmernení CIS č. 18 (European Commission, 2009). Postupne boli vykonané jednotlivé hodnotiace testy zostavené z výpočtov a tematických GIS vrstiev pre hodnotený ÚPzV (Bodiš a kol., 2014). Postup hodnotenia chemického stavu, vrátane uvedenia prahových hodnôt pre jednotlivé chemické parametre spolu so stanovenými požadovými a referenčnými hodnotami pre kvartérne a predkvartérne útvary podzemných vôd SR sú uvedené v pláne manažmentu správneho územia povodia Dunaja.

Ako vyplýva z kapitoly 2 - v čiastkovom povodí Ipľa sa nachádzajú 4 vodné útvary - 3 z nich boli hodnotené. Klasifikácia chemického stavu na regionálnej úrovni (pozri tabuľku č. 5.2.11) je nasledovná:

- 2 útvary podzemných vôd v dobrom chemickom stave – sú to predkvartérne útvary so sumárnou rozlohou 2004,134 km²
- 1 útvar podzemných vôd v zlom chemickom stave – je to kvartérny útvar s rozlohou 198,072 km².

Vyhodnotenie chemického stavu obsahuje Mapa 5.5 Chemický stav útvarov podzemných vôd – rok 2011.

Hodnotenie znečistenia podzemných vôd na lokálnej úrovni

Pri tomto hodnotení je pozornosť zameraná na hodnotenie samotného zdroja znečistenia a na hodnotenie potenciálnych a/alebo existujúcich únikov znečisťujúcich látok do pôd a podzemných vôd.

Ak bol pri zdroji znečistenia preukázaný únik kontaminantov do pôd a podzemných vôd, v prípadoch existujúcich kontaminačných mrakov sa vyžaduje hodnotenie trendov v monitorovacích bodoch v rámci kontaminovaného územia s cieľom zistiť, či sa znečistenie nešíri, nezhoršuje chemický stav útvaru podzemných vôd a nepredstavuje riziko pre ľudské zdravie a životné prostredie.

Pri tomto lokálnom hodnotení sa stanovujú lokálne hodnoty, ktoré pozostávajú z limitných hodnôt (limit values) a tzv. porovnávacích hodnôt (compliance values).

Limitné hodnoty pri nových zdrojoch znečistenia predstavujú koncentráciu znečisťujúcich látok pri zdroji, t.j. koncentráciu akceptovateľného úniku nebezpečných látok do podzemných vôd.

Porovnávacie hodnoty sú stanovené v monitorovacích bodoch v rámci kontaminačného mraku, ktoré nesmú byť prekročené, aby sa zabránilo znečisťovaniu podzemných vôd a ohrozovaniu možných receptorov.

Limitné a porovnávacie hodnoty sú stanovené za účelom ochrany kvality podzemných vôd na lokálnej úrovni, a preto si ich nemožno zamieňať so štandardmi pre hodnotenie chemického stavu útvarov podzemných vôd, ktorými sú normy kvality podzemných vôd a prahové hodnoty. Avšak v mnohých prípadoch porovnávacie hodnoty budú totožné s prahovými hodnotami. Preto obidva procesy – hodnotenie znečistenia podzemných vôd na lokálnej úrovni a hodnotenie chemického stavu útvarov podzemných vôd na regionálnej úrovni musia prebiehať vo vzájomnej interakcii.

Pokiaľ zistené znečistenie spôsobené bodovým zdrojom znečistenia má len lokálny charakter a nemá zásadný negatívny dopad na chemický stav útvaru podzemných vôd a receptory, je potrebné prijať adekvátne opatrenia na lokálnej úrovni na zabránenie šírenia znečistenia, avšak útvar podzemnej vody môže byť hodnotený ako útvar v dobrom chemickom stave. Z toho vyplýva, že existencia bodových zdrojov znečistenia vo forme kontaminovaných území neznamena automaticky zaradenie útvaru podzemných vôd do zlého chemického stavu, alebo opačne v rámci útvaru podzemných vôd s dobrým chemickým stavom môžu existovať bodové zdroje kontaminácie a kontaminované územia, pre ktoré je nevyhnutné prijať preventívne a nápravné opatrenia (sanačné práce) napriek tomu, že útvar ako celok je v dobrom chemickom stave.

Pre 2. plánovací cyklus bola vypracovaná a aplikovaná metodika pre hodnotenie trendov obsahu znečisťujúcich látok v útvaroch podzemnej vody (Bodiš a kol., 2013).

Stanovenie významných trvalo vzostupných trendov koncentrácií znečisťujúcich látok v podzemných vodách bolo urobené pre všetky objekty monitorovacej siete kvality podzemnej vody na Slovensku. Obdobie hodnotenia bolo časovo zamerané na roky 2000 – 2011.

V čiastkovom povodí Ipľa bol významný trvalo vzostupný trend znečisťujúcich látok v podzemnej vode kvartérnych útvarov preukázaný v 1 objekte monitorovacej siete pre obsahy chloridov a síranov. Tieto výsledky hodnotia iba časový vývoj znečistenia podzemnej vody po jednotlivých objektoch a nie z pohľadu útvarov podzemnej vody. Výsledky hodnotenia trendov boli jedným z kritérií hodnotenia stavu útvarov podzemnej vody.

Tab. 5.2.10 Významný trvalo vzostupný trend – objekty v kvartérnych útvaroch podzemnej vody

Objekt	Názov	Typ	ÚPV	Trend
81490	SELEŠTANY-SLOVENSKÉ ĎARMOTY	NS	SK1000800P	Cl, SO ₄

Poznámka: TTE 1,2,3,4-tetrachlóretylén, ÚPV v zlom chemickom stave (červená farba písma)

Tab. 5.2.11 Vyhodnotenie chemického stavu útvarov podzemných vôd

ID útvaru	Plocha (km ²)	Kontaminanty	Významný trvalo vzostupný trend	Metóda hodnotenia	Spoľahlivosť vyhodnotenia	Zdroj kontaminácie	SÚ povodia
Vodné útvary v kvartérnych sedimentoch							
SK1000800P	198,072	SO ₄ ,	SO ₄ , Cl	A	3	difúzne	Dunaj
Vodné útvary v predkvartérnych horninách							
SK200260FP	1439,633	*			1		Dunaj
SK2003100P	564,501	SO ₄ (a)		priemer+20 %	1		Dunaj

Vysvetlivky: a – menej ako 5 monitorovacích bodov, * - iba priame porovnanie výsledkov, A - Kriging a odborná recenzia

	dobrý chemický stav ÚPV
	zlý chemický stav ÚPV

5.2.4 Kvantitatívny stav podzemných vôd

Vychádza zo základnej požiadavky smernica 2000/60/ES, ktorá stanovuje ako základný ukazovateľ kvantitatívneho stavu ustálený režim hladiny podzemnej vody, resp. výdatnosť prameňa a rozširuje hodnotiaci proces o ďalšie testovacie kritériá. Pre toto hodnotenie sú navrhnuté kritériá :

- bilančné hodnotenie množstiev podzemných vôd,
- hodnotenie zmien režimu podzemných vôd (využitie výsledkov programu monitorovania),
- prepojenie výsledkov bodov a) – b) na útvary podzemných vôd
- hodnotenie miery vplyvu odberov podzemných vôd na suchozemské ekosystémy závislé na podzemných vodách – toto kritérium nebolo aplikované. Dosiahnutý pokrok v tejto oblasti oproti 1. plánovaciemu cyklu popisujú plány manažmentu správneho územia povodia Dunaja a Visla..

Hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd sa týkalo všetkých útvarov podzemných vôd vymedzených v kvartérnych sedimentoch a v predkvartérnych horninách v čiastkovom povodí Ipľa.

Útvary podzemných vôd (geotermálne štruktúry) neboli, s ohľadom na absenciu údajov o ich využitelnom potenciály a údajov z ich monitorovania a využívania (pre geotermálne zvodnenie sú v súčasnosti k dispozícii iba limitované údaje z niekoľkých desiatok geotermálnych vrtov) hodnotené.

Bilančné hodnotenie množstiev podzemných vôd je založené na porovnaní využitelných množstiev podzemných vôd (vodohospodársky disponibilných množstiev podzemných vôd) a dokumentovaných odberov podzemných vôd v útvare podzemnej vody. Využitelné množstvá podzemných vôd tvoria maximálne množstvo podzemnej vody, ktoré možno odoberať z daného zvodneného systému na vodárenské využívanie po celý uvažovaný čas exploatácie za prijateľných ekologických, technických a ekonomických podmienok bez takého ovplyvnenia prírodného odtoku, ktoré by sa pokladalo za neprípustné, a bez neprípustného zhoršenia kvality odoberanej vody (využitelné množstvá vyčísľované na národnej úrovni v súlade so zákonom č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach /geologický zákon/ a jeho vykonávacia vyhláška č. 51/2008 Z. z.).

Využitelné množstvá podzemných vôd sú ustanovované v 141 hydrogeologických rajónoch Slovenska. Proces ich stanovovania a schvaľovania sa datuje od roku 1975 a až do súčasnosti sa aktualizujú v ročnom cykle. Využitelné množstvá podzemných vôd sú na základe miery ich zabezpečenia, členené do 9 kategórií (A, B, C, C₁, C₂, I, II, III, odhad), 100 % zabezpečenosť je garantovaná v kategóriách A a B. Kritériami pre ich klasifikáciu je stupeň preskúmanosti, dĺžka ich monitorovania alebo presnosť evidencie, znalosti o geologickom prostredí, v ktorom sa nachádzajú, kvalita podzemných vôd a technologické podmienky ich novej exploatácie.

Na základe pričlenenia hydrogeologických rajónov (alebo ich častí) k útvarom podzemných vôd bola stanovená transformovaná hodnota využitelných množstiev podzemných vôd pre každý útvar podzemných vôd pričom sa zohľadňovala miera spoľahlivosti údajov jednotlivých kategórií nasledovne:

transformovaná hodnota využitelných množstiev = (hodnota využitelných množstiev kategórie A.1,0) + (hodnota využitelných množstiev kategórie B.1,0) + (hodnota využitelných množstiev kategórie C.0,80) + (hodnota využitelných množstiev kategórie C₁.0,75) + (hodnota využitelných množstiev kategórie C₂.0,70) + (hodnota využitelných množstiev kategórie I.0,70) + (hodnota využitelných množstiev kategórie II.0,50) + (hodnota využitelných množstiev kategórie III.0,30) + (odhad.0).

Transformovaná hodnota využitelných množstiev podzemných vôd tak predstavuje vzájomne porovnateľný údaj o sumárnych využitelných množstvách podzemných vôd v jednotlivých útvaroch podzemných vôd Slovenska.

Výsledné bilančné hodnotenie množstiev podzemných vôd na potreby hodnotenia kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd predstavuje porovnanie transformovaných využitelných množstiev podzemných vôd a odberov podzemných vôd pre príslušný útvar podzemných vôd za hodnotený rok.

Medzná hodnota dobrého kvantitatívneho stavu bola stanovená na úrovni 0,80 (podiel využívania podzemných vôd < 80 % stanovených transformovaných využitelných množstiev podzemných vôd).

Pri hodnotení kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd bolo zámerom určiť nielen celkové bilančné hodnotenie útvaru podzemnej vody, ale zabezpečiť i podklady pre definovanie vodohospodársky problémových lokalít vo vnútri útvarov podzemných vôd. Na tento účel boli v hodnotiacej tabuľke útvaru podzemnej vody pre jednotlivé roky (2010 až 2012) indikované všetky lokality v prislúchajúcich hydrogeologických rajónoch, subrajónoch, alebo čiastkových rajónoch (príslušných k danému útvaru podzemnej vody) u ktorých na základe hodnotení publikovaných v ŠVHB (2010 až 2012) dochádzalo pri využívaní podzemných vôd ku kritickému alebo havarijnému bilančnému stavu.

Oba bilančné stavy - vzájomný pomer stanovených využiteľných množstiev a odberov podzemných vôd sú definované nasledovne :

Bs - kritický - $1,00 < B_s \leq 1,18$

Bs - havarijný - $B_s \leq 1,00$

Na základe nastavených bilančných kritérií bolo vykonané zhodnotenie útvarov podzemných vôd s dokumentovaným prekročením limitných kritérií v niektorom roku obdobia 2004 – 2012, a do zlého kvantitatívneho stavu nebol zaradený žiaden vodný útvar tohto čiastkového povodia.

Hodnotenie zmien režimu podzemných vôd (využitie výsledkov monitorovania) pozostáva z hodnotenia významnosti trendov režimu podzemných vôd a hodnotenia zmien režimu podzemných vôd.

Významnosť trendov režimu podzemných vôd - hodnotenie a posúdenie miery významného negatívneho ovplyvnenia režimu podzemných vôd na 1 479 pozorovacích objektoch štátnej hydrologickej siete kvantity podzemných vôd SHMÚ do roku 2011 pozostávalo z troch samostatných krokov.

- V prvej etape bol použitý neparametrický Mann-Kendallov test, u ktorého bola zvolená 95 %-ná úroveň pravdepodobnosti existencie poklesového trendu.
- Druhú etapu riešenia reprezentoval parametrický štatistický test výberu objektov s významným poklesovým trendom založený na vyčíslení percentuálneho pomeru medziročnej zmeny regresnej priamky (štatistická funkcia SLOPE) k rozkvyvu. Vypočítané percentuálne pomery boli použité na výber objektov s existenciou významného poklesového trendu s ohľadom na ich parametrický charakter. Výber objektov vychádzal zo súboru objektov, ktoré vyselektoval neparametrický test Mann-Kendall (nakoľko neparametrický porovnáva len relatívnu významnosť údajov).
- Tretiu etapu riešenia predstavovalo expertné posúdenie vybraných objektov pozorovania z predchádzajúcej druhej etapy riešenia. Zamerané bolo na hľadanie súvislostí medzi objektmi s indikovaným významným poklesovým trendom a antropogénnymi vplyvmi v širšom okolí objektu (orientácia na dokumentované využívanie podzemných vôd).

Na základe popísaného hodnotenia nebol žiaden útvar podzemnej vody tohto čiastkového povodia zaradený do zlého kvantitatívneho stavu.

Hodnotenie zmien režimu podzemných vôd. Na hodnotenie a posúdenie miery významného negatívneho ovplyvnenia režimu podzemných vôd v pozorovacích objektoch kvantitatívneho monitorovania podzemných vôd, ako priameho odrazu antropogénneho vplyvu na útvary podzemnej vody Slovenska bol zvolený nasledovný postup:

1. Analýza časových radov priemerných ročných hladín podzemných vôd a výdatností prameňov, identifikácia významného negatívneho poklesového trendu s 85 %, 90 %, 95 % a 99 % pravdepodobnosťou výskytu, s využitím neparametrického Mann-Kendallovho trendového testu (M. V. Birsan et al, 2005). Analýza bola spracovaná pre všetky monitorovacie objekty SHMÚ Bratislava s časovým radom merania dlhším ako 20 rokov.
2. Vyčlenenie pozorovacích objektov s 99 % pravdepodobnosťou existencie významného poklesového trendu.
3. Následná doplňujúca selekcia pozorovacích objektov vyčlenených podľa bodu 2) na základe vyčíslennej hodnoty poklesového trendového štatistického parametra Z podľa Mann – Kendallovho

trendového testu. Bol zvolený interval hodnoty parametra Z od jeho absolútneho minima po hodnotu -3,00 (t. j. medziročný pokles min 3 cm).

4. Pričlenenie vybraných objektov podľa bodu 3) k útvarom podzemných vôd Slovenska.
5. Doplnujúca analýza uvedených objektov v útvare podzemnej vody na základe posúdenia ich celkového počtu v útvare podzemných vôd a zhodnotenie existujúcich odberov podzemných vôd v blízkosti pozorovacieho objektu a ich možného vplyvu na dokumentovaný pokles hladín podzemných vôd. Detailné výsledky sú opäť uvedené v správe /49/.

Zlý kvantitatívny stav nebol dokumentovaný v žiadnom útvare podzemných vôd tohto čiastkového povodia.

Výsledné hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd

Na základe prepojenia parciálnych hodnotení s ohľadom na zistenú mieru ovplyvnenia, realizované opatrenia v roku 2014, retardácia odozvy prípadne zrealizovaných opatrení v období 2014-2015 do zlého kvantitatívneho stavu nebol zaradený žiaden vodný útvar čiastkového povodia Ipľa. Výsledok klasifikácie vodných útvarov podľa dohodnutého postupu je nasledovný:

- **všetky hodnotené vodné útvary v čiastkovom povodí Ipľa sú v dobrom kvantitatívnom stave.**

5.2.5 Vyhodnotenie rizika nedosiahnutia dobrého stavu k roku 2021

Vyhodnotenie rizika nedosiahnutia cieľov RSV pre kvartérne útvary podzemných vôd a útvary v predkvartérnych horninách v SR bolo vykonané na základe výsledkov analýzy vplyvov a dopadov s použitím ďalších relevantných dostupných informácií a zohľadnením dlhodobých trendov a nového rozvoja, ktorý by mohol vyvolať významný tlak na podzemné vody v budúcnosti.

5.2.5.1 Kvalita podzemných vôd

Do hodnotenia rizika dosiahnutia dobrého chemického stavu v ÚPzV v roku 2021 boli v súlade s navrhnutou metodikou rešpektujúcou požiadavky RSV, smernice 2006/118/ES o ochrane podzemných vôd pred znečistením a zhoršením kvality (smernica GWB) a usmernení prijatých v rámci Spoločnej implementačnej stratégie pre RSV (CIS) pre II. cyklus plánovania zahrnuté boli nasledovné faktory:

- predchádzajúce hodnotenie rizika a chemického stavu v 1. cykle,
- trendy koncentrácie znečisťujúcich látok v monitorovacích objektoch,
- zraniteľnosť PzV,
- významné bodové zdroje znečistenia - environmentálne záťaž,
- difúzne zdroje znečistenia – aplikácia pesticídov a hnojív na poľnohospodárskej pôde,
- výskyt ochranných pásiem vodných zdrojov a chránených území,
- zmeny klímy, počtu obyvateľov a využívania územia,
- a interakcia PzV s povrchovými vodami.

Každý z týchto faktorov bol v rámci analýzy rizika zhodnotený a klasifikovaný na základe pridelenia skóre miery rizika - s hodnotou od 0 (žiadne riziko) do 10 (najvyššie riziko) s presnosťou na 1 desatinné číslo. Vo všeobecnosti bola použitá nasledovná klasifikácia rizika pre jednotlivé faktory:

nízke riziko - definoval interval 0 - 3,3

stredné riziko interval 3,4 – 6,6

a vysoké riziko interval 6,7 – 10

Prepojením výsledkov hodnotenia všetkých faktorov vznikla veľmi podrobná 101-bodová stupnica (0,0; 0,1; ..., 10,0). Jednotlivé faktory majú rôznu dôležitosť, tá bola zohľadnená váženými faktormi (Tab. 5.2.12).

Tab. 5.2.12 Klasifikácia faktorov hodnotenia rizika

Faktory rizika ohrozenia kvality PzV	Nízke riziko	Stredné riziko	Vysoké riziko	Vážený faktor
Predchádzajúce hodnotenia rizika a chemického stavu	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	2
Trend znečisťujúcich látok v monitorovacích objektoch	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	3
Významné bodové zdroje znečistenia	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	1,5
Zraniteľnosť podzemných vôd	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	3
Používanie účinných látok na poľnohospodárskej pôde	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	2
Používanie hnojív na poľnohospodárskej pôde	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	2
Ochranné pásma vodných zdrojov a chránené územia	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	0,5
Zmeny klímy, počtu obyvateľov a využívania krajiny	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	0,25
Interakcia podzemných vôd so súvisiacimi terestriálnymi	0,0 - 3,3	3,4 - 6,6	6,7 - 10,0	1,75

Uvedeným postupom bola spracovaná riziková analýza pre dosiahnutie dobrého chemického stavu k roku 2021 pre všetky kvartérne a predkvartérne útvary podzemných vôd, s výnimkou geotermálnych útvarov.

Hodnotenie rizika bolo spracované v dvoch krokoch. V prvom kroku bolo spracované základné hodnotenie rizika, ktoré identifikovalo 3 stupne rizika pre ÚPzV - riziko, možné riziko, bez rizika, pričom hodnoty rizika jednotlivých faktorov boli rozdelené do 3 kategórií na základe nasledovnej kvantifikácie: nízke riziko (0 – 3,3), stredné riziko (3,4 – 6,6) a vysoké riziko (6,7 – 10). V druhom kroku sa podrobnejšie hodnotilo riziko v útvaroch, ktoré boli pri predbežnom hodnotení zaradené ako potenciálne rizikové, resp. v riziku, na základe hodnotenia detailnejších informácií pre každý ÚPzV.

Na základe tejto podrobnej rizikovej analýzy vo vzťahu k váhe faktorov a neistôt dosiahnutia environmentálnych cieľov, sa ÚPzV klasifikovali, v súlade s požiadavkami RSV, na rizikové útvary a útvary bez rizika. Vo výslednom hodnotení rizika ÚPzV bola kvantifikácia rozdelená na 2 kategórie: bez rizika (0 – 5 bodov) a v riziku (5,1 – 10 bodov).

Predbežné hodnotenie rizika (možné riziko) je však považované za národnú klasifikáciu pre hodnotenia rizika, ktorá bude zohľadnená najmä pri návrhu opatrení na udržanie dobrého stavu v ÚPzV za účelom zvýšenia spoľahlivosti a eliminácie neistôt celkového hodnotenia rizika.

Významným rizikovým faktorom je zraniteľnosť podzemných vôd, čiže faktor málo meniaci sa v čase a málo ovplyvniteľný ľudskou činnosťou. Z hľadiska antropogénnych vplyvov sú významné najmä environmentálne záťaže a používanie pesticídov. Menej významné sú hnojenie a vypúšťanie. Najmenej rizikovým faktorom sú zmeny klímy, počtu obyvateľov a využívania územia, ktoré z hľadiska svojej krátkodobosti sa výrazne nepodielajú na zvýšení rizika dosiahnutia dobrého chemického stavu do roku 2021. Hodnotenie trendov obsahu znečisťujúcich látok i napriek váhe faktora sa významnejšie neprejavil vo vzťahu ku klasifikácii rizika.

Vyhodnotenie rizika nedosiahnutia dobrého chemického stavu alebo možného zhoršenia chemického stavu v ÚPzV čiastkového povodia Ipľa k roku 2021 je uvedené v tab. 5.2.13. Z celkového počtu klasifikovaných vodných útvarov tomto čiastkovom povodí (3) nebol k roku 2021 vyhodnotený žiaden vodný útvar v riziku nedosiahnutia dobrého chemického stavu, resp. možného zhoršenia dobrého chemického stavu.

Tab. 5.2.13 Výsledné hodnotenie rizika nedosiahnutia dobrého chemického stavu resp. možného zhoršenia dobrého chemického stavu v ÚPzV SR k r. 2021

Zdroje znečistenia ►	Kombi	Bodové	Bodové	Plošné	Plošné	Plošné	Plošné	Kombi	Líniové	Bodovanie spolu (3 kategórie): 0 – 3,3; 3,4 – 6,6; 6,7 – 10	Vyhodnotený riziko k roku 2021	Predošlé hodnotenie
Vážený faktor ►	2	3	1.5	3	2	2	0.5	0.25				
Kód útvaru	Predošlé hodnotenie rizika a stavu	Trendy obsahu znečisťujúcich látok	Environmentálne záťaž	Zraniteľnosť	Účinné látky v pesticídoch	Hnojivá	Ochranné pásma, chránené územia	Zmeny klímy, počtu obyvateľov a využívania územia	Interakcia s povrchovou vodou			
SK1000800P	8.0	3.4	4.7	5.0	4.4	3.5	0.7	0.0		4.5	bez rizika	v riziku
SK200260FP	1.0	0.0	1.0	0.0	2.8	2.6	0.2	0.0		1.0	bez rizika	MR
SK2003100P	4.0	0.0	2.0	2.4	2.3	2.8	0.2	0.0		2.0	bez rizika	v riziku

Vysvetlivky: MR – možné riziko

Súčasný hodnotenie rizika nedosiahnutia dobrého chemického stavu k roku 2021 je odlišné od predchádzajúceho hodnotenia z roku 2004, v ktorom 2 vodné útvary boli hodnotené ako rizikové. To môže poukazovať na efektívnosť doterajších realizovaných opatrení, ale aj na pomerne stabilný vývoj antropogénnych vplyvov a menej významný vplyv zmien klímy, demografického vývoja a využitia krajiny (z krátkodobého hľadiska).

5.2.5.2 Kvantita podzemných vôd

Hodnotenie rizika nedosiahnutia dobrého kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd (vrstvy kvartér a predkvartér) k roku 2021 bolo realizované v 2 základných krokoch:

- V prvom kroku bol hodnotený kvantitatívny stav útvarov podzemných (vrstvy kvartér a predkvartér – spolu 75 vodných útvarov) v súlade s Metodikou na hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd Slovenska vypracovanou v roku 2008. Na toto hodnotenie boli využité publikované údaje ŠVHB podzemné vody za obdobie 2004 až 2012. Súčasťou vyhodnotenia stavu bol aj odhad rizika nedosiahnutia cieľov RSV k roku 2015.
- V druhom kroku bol vykonaný odhad rizika nedosiahnutia dobrého stavu k roku 2021.

Hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov geotermálnych vôd (26 útvarov) je samostatne riešené Štátnym geologickým ústavom D. Štúra v Bratislave v rokoch 2013 a 2014.

Krok 1 – pozostával z vyhodnotenia stavu a jeho predpokladu k roku 2015

Krok 2 – v tomto kroku sa dosiahnuté výsledky k roku 2015 – posudzovali z pohľadu vývoja zdrojov vody a potrieb vody k roku 2021. K roku 2021 :

- nepredpokladáme výraznú zmenu využiteľných množstiev podzemných vôd
- vo vývoji potrieb vody predpokladáme mierny nárast (výhľadové potreby uvádza kapitola 7.2) - nárast odberov podzemných vôd pre celú SR predstavuje hodnotu 3,5% - je to predovšetkým v potrebe vody pre pitné účely a pre závlahy.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že riziko nedosiahnutia dobrého kvantitatívneho stavu pre útvary podzemných vôd k roku 2015 – môžeme pokladať za výsledné riziko i k roku 2021.

Vodné útvary v čiastkovom povodí Ipľa neboli vyhodnotený ako rizikové z pohľadu nedosiahnutia dobrého kvantitatívneho stavu k roku 2021.

5.3 Chránené územia

Monitorovaním chránených území sa monitorujú

- a) územia podľa § 5 ods. 1 písm. c) prvého až ôsmeho bodu vodného zákona,
- b) útvary povrchovej vody tvoriace chránené oblasti biotopov a výskytu rastlinných druhov a živočíšnych druhov priamo závislých od vody podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

5.3.1 Územia s povrchovou vodou určenou na odber pre pitnú vodu

Podľa § 5 ods. 1 písm. c) vodného zákona je chráneným územím územie s povrchovou vodou určenou na odber pre pitnú vodu. Vodárenskými zdrojmi sú podľa § 7 ods. 1 vodného zákona vody v útvaroch povrchových vôd a v útvaroch podzemných vôd využívané na odbery pre pitnú vodu alebo využiteľné na zásobovanie obyvateľstva pre viac ako 50 osôb, alebo umožňujúce odber vôd na takýto účel v priemere väčšom ako 10 m³ za deň v pôvodnom stave alebo po ich úprave.

Sledovanie kvality vody odoberanej z povrchových zdrojov vody na účely úpravy na pitnú vodu je povinný zabezpečovať v zmysle § 12 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov vlastník verejného vodovodu, ktorý je zároveň povinný zabezpečiť vykonávanie odberu vzoriek v mieste odberu a vykonávanie ich rozboru.

Kontrola kvality pitnej vody sa vykonáva podľa nariadenia vlády SR č. 354/2006 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu v znení nariadenia vlády SR č. 496/2010. Nariadenia vlády ustanovujú ukazovatele kvality vody a ich limity (transpozícia Smernice Rady 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu; upozornenie - v októbri 2015 nadobudla platnosť nová smernica komisie (EÚ) 2015/1787 zo 6. októbra 2015, ktorou sa menia prílohy II a III smernice Rady 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu). Úrady verejného zdravotníctva kontrolujú kvalitu pitnej vody u spotrebiteľa a prevádzkovatelia v celom verejnom vodovode. Informácie o kvalite pitnej vody vo verejnom vodovode v danom regióne môže poskytnúť jeho prevádzkovateľ, príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva alebo MŽP SR.

Výsledky kontroly kvality vody. SR po prvýkrát podala na EK Správu o kvalite pitnej vody za roky 2005 až 2007 vo februári roku 2009. Druhú správu podala SR vo februári 2012 za roky 2008 až 2010. Správy vypracovali Úrad verejného zdravotníctva SR a Výskumný ústav vodného hospodárstva z prevádzkových údajov vodárenských spoločností a z údajov Ministerstva zdravotníctva. Údaje o kvalite vody sa reportovali podľa veľkých zásobovaných oblastí (zásobujú viac ako 5000 obyvateľov) za všetky uvedené roky a podľa malých zásobovaných oblastí (zásobujú od 50 do 5000 obyvateľov) za roky 2007 a 2010.

V roku 2008 bolo v SR vytýčených 94 veľkých zásobovaných oblastí, v roku 2009 ich bolo 96 a v roku 2010 ich bolo 95. Za obdobie rokov 2008 až 2010 vyhovovalo:

- v mikrobiologických ukazovateľoch viac ako 98,66% vzoriek.
- v ukazovateli arzén viac ako 99,90% vzoriek,
- v ukazovateli železo viac ako 95,65% vzoriek,
- v ukazovateli mangán viac ako 96,76% vzoriek,
- v ukazovateli dusičnany viac ako 99,89% vzoriek,
- v ukazovateli amónne ióny viac ako 99,99% vzoriek,
- v ukazovateli farba viac ako 98,03% vzoriek,
- v ukazovateli zákal viac ako 99,70% vzoriek,
- v ukazovateli chemická spotreba kyslíka manganistanom viac ako 99,99% vzoriek a
- v ukazovateli benzo(a)pyrén 99,86%.

Ukazovatele antimón, benzén, bór, bromičnany, kadmium, chróm, meď, kyanidy, dichlóretán, fluór, olovo, ortuť, nikel, pesticídy, polycyklické aromatické uhľovodíky, selén, trichlóretén+tetrachlóretén,

trihalometány, chloridy, hliník, vodivosť, hodnota pH, sírany, sodík, celkový organický uhlík a celková indikačná dávka neboli počas obdobia 2008-2010 prekročené v žiadnej zásobovanej oblasti.

Správy sú dostupné na stránke:

<http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1167&idl=1167&idf=694&lang=sk>

<http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1167&idl=1167&idf=696&lang=sk>

<http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1167&idl=1167&idf=906&lang=sk>

<http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1167&idl=1167&idf=904&lang=sk>

<http://cdr.eionet.europa.eu/sk/eu/dwd/>.

V roku 2015 bola zverejnená tretia správa pre veľké zásobované oblasti za roky 2011 až 2013 a druhá správa za rok 2012 pre malé zásobované oblasti. Tieto správy sú dostupné na:

http://www.uvzs.sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=156&Itemid=65.

5.3.2 Územia s vodou určenou na kúpanie

V zmysle § 8 vodného zákona sú ustanovené vody určené na kúpanie, ktorými sú tečúce alebo stojaté vody, v ktorých je kúpanie povolené alebo nie je zakázané a v ktorých sa tradične kúpe väčší počet ľudí.

Monitorovanie vôd určených na kúpanie je v kompetencii Ministerstva zdravotníctva SR a zabezpečuje ho Úrad verejného zdravotníctva SR. Zoznam vôd určených na kúpanie je každoročne aktualizovaný pred začiatkom kúpaciej sezóny, ktorá začína spravidla 15. júna. Ukazovatele a frekvencia monitorovania sú uvedené vo Vyhláske Ministerstva zdravotníctva SR č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie. Požiadavky na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom kúpalisku a na umelom kúpalisku sú uvedené vo Vyhláske Ministerstva zdravotníctva SR č. 308/2012 Z. z.

Kvalita vody v roku 2013

V roku 2013 Slovenská republika po tretíkrát vyhodnotila a klasifikovala kvalitu vôd určených na kúpanie podľa požiadaviek smernice 2006/7/ES, a to v 33 prírodných lokalitách. 24 lokalít bolo klasifikovaných ako lokality s výbornou kvalitou vody na kúpanie, 6 lokalít malo dobrú kvalitu vody na kúpanie a 2 lokality boli vyhodnotené ako lokality s dostatočnou kvalitou vody na kúpanie. Prírodná vodná plocha Ružín nebola klasifikovaná, nakoľko na tejto lokalite ešte neboli k dispozícii údaje za 4-ročné obdobie.

Informácie o stave vôd určených na kúpanie sú sprístupňované verejnosti prostredníctvom webových sídiel RÚVZ a ÚVZ SR a *Informačného systému o kúpaliskách a kvalite vody na kúpanie* (dostupné na www.uvzs.sk).

5.3.3 Územia s povrchovou vodou vhodnou pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb

Povrchové vody určené ako vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb musia spĺňať požiadavky určené v prílohe č. 2 časť C nariadenia vlády č. 269/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov. Pre monitorovanie v období rokov 2009 - 2012 sa využili odberové miesta zvolené pre iné účely, ktorým sa doplnili ukazovatele požadované na hodnotenie kvality vody vhodnej pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb.

Kvalita vody pre tento účel nebola vyhodnotená.

5.3.4 Monitorovanie referenčných lokalít

Referenčné lokality sú ustanovené § 5 ods. 1 písm. c) vodného zákona ako chránené územia a zahŕňajú ľudskou činnosťou minimálne ovplyvnené oblasti (úseky). V období rokov 2009 - 2012 sa sledovala 1 referenčná lokalita v tomto čiastkovom povodí.

V referenčných lokalitách sa sledovali vybrané relevantné biologické prvky kvality (bentické bezstavovce, fytobentos, makrofyty, ryby), fyzikálno-chemické prvky kvality a ťažké kovy. Frekvencia sledovania bola v súlade s požiadavkami uvedenými vo vyhláske (makrofyty a ryby – 1x ročne; bentické bezstavovce a fytobentos 2x ročne; fyzikálno-chemické prvky kvality a ťažké kovy 12 x ročne).

5.3.5 Oblasti citlivé na živiny, vrátane oblastí ustanovených ako zraniteľné podľa smernice 91/676/EHS a oblastí ustanovené ako citlivé oblasti podľa smernice 91/271/EHS

Citlivé oblasti

Nariadením vlády č. 617/2004 Z. z. sa za citlivé oblasti ustanovujú vodné útvary povrchových vôd, ktoré sa nachádzajú na území Slovenskej republiky alebo týmto územím pretekajú. Na monitorovanie povrchových vôd v citlivých oblastiach neboli špecifikované zvýšené nároky nad rámec monitorovania kvality povrchových vôd pre účely vyhodnotenia stavu vôd.

Zraniteľné oblasti

Monitorovanie podzemných vôd v zraniteľných oblastiach, vo vzťahu k znečisteniu dusičnanmi je v kompetencii VÚVH a uskutočňuje sa v zmysle požiadaviek vyplývajúcich zo smernice 91/676/EHS (dusičnanová smernica). Účelom monitorovania je sledovanie dopadov poľnohospodárskej činnosti na kvalitu podzemných vôd a vyhodnocovanie účinku realizovaných opatrení. Monitorovanie sa realizuje v súlade s Programom monitorovania vôd v Slovenskej republike na príslušný rok (ďalej Program monitorovania vôd).

Účelové monitorovanie dusíkatých látok v zraniteľných oblastiach sa vykonáva v objektoch účelovej monitorovacej siete VÚVH a na vybraných objektoch monitorovacej siete režimu podzemných vôd SHMÚ - celkovo účelová monitorovacia sieť má 976 objektov. V čiastkovom povodí Ipľa bolo v roku 2012 sledovaných 108 monitorovacích objektov účelovej siete VÚVH.

Monitorovacie miesta na monitorovanie dusíkatých látok v podzemnej vode v zraniteľných oblastiach sú situované v katastri každej obce spadajúcej do zraniteľnej oblasti (minimálne jeden monitorovací objekt v katastri).

V rámci účelového monitorovania dusíkatých látok v zraniteľných oblastiach sa sleduje nasledovný súbor ukazovateľov:

- základné fyzikálno-chemické ukazovatele stanovené in - situ: hladina podzemnej vody, hĺbka vrtu, teplota vody, teplota vzduchu, pH, vodivosť.
- základné fyzikálno-chemické ukazovatele stanovované laboratórne podľa platných STN noriem: NH_4^+ , NO_2^- , NO_3^- .

Frekvencia monitorovania je zvyčajne 2x ročne (na jar a na jeseň) a vo vybraných objektoch SHMÚ sa uskutočňuje 1x ročne (v lete). Frekvencia a rozsah sledovaných ukazovateľov v rámci účelového monitorovania dusíkatých látok v zraniteľných oblastiach podľa Programu monitorovania vôd na roky 2009 - 2012 je uvedená v tab. 5.3.1.

Tab. 5.3.1 Merané ukazovatele a frekvencia monitorovania dusíkatých látok v zraniteľných oblastiach

Monitorovacie objekty	Merané ukazovatele	Frekvencia	Obdobie vzorkovania
Monitorovacie objekty účelovej siete VÚVH	NH_4 , NO_2 , NO_3 a terénne ukazovatele	2-krát ročne	jar, jeseň
Monitorovacie objekty SHMÚ (na sledovanie režimu - kvantita)	NH_4 , NO_2 , NO_3 a terénne ukazovatele	1-krát ročne	leto

Vo vybraných objektoch účelovej siete v zraniteľných oblastiach SR bolo v rokoch 2009 - 2012 vykonávané aj monitorovanie znečistenia pesticídov z poľnohospodárskej činnosti, ktoré vychádza z

požiadavky smernice 2009/128/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva na dosiahnutie trvalo udržateľného používania pesticídov („rámcová smernica o používaní pesticídov“) na monitorovanie citlivých oblastí.

Vybrané objekty na monitorovanie pesticídov v zraniteľných (citlivých) oblastiach sú situované v oblastiach s významnou akumuláciou podzemných vôd a zdrojmi podzemných vôd využívanými na pitné účely, kde je intenzívne poľnohospodárske využitie prípravkov na ochranu rastlín. Monitorovanie pesticídov sa v tomto čiastkovom povodí realizovalo na 2 objektoch.

Odber vzoriek podzemných vôd bol realizovaný klasickým bodovým odberom s frekvenciou 2 x ročne (v jarnom a jesennom období).

V rámci monitorovania pesticídov bol sledovaný nasledovný súbor ukazovateľov:

- základné fyzikálno-chemické ukazovatele stanovené in-situ: hladina podzemnej vody, hĺbka vrtu, teplota vody, teplota vzduchu, pH, vodivosť;
- pesticídy – acetochlor, alachlor, atrazin, chloridazon, chlortoluron, desetylatrazin, desmedipham, diuron, etofumesat, isoproturon, MCPA, metamitron, metazachlor, nicosulfuron, phenmedipham, prometryn, simazin, terbutylazin, desizopropylatrazin.

Prehľad monitorovaných miest podzemných vôd a uskutočnených analýz z monitorovania dusíkatých látok a pesticídov v zraniteľných oblastiach v roku 2012 v rámci celej SR a čiastkovom povodí Ipľa je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 5.3.2 Počet monitorovaných objektov v čiastkovom povodí Ipľa v roku 2012

Monitorovanie	Čiastkové povodie Ipľa	SR
Dusíkaté látky		
Počet objektov s analyzovanými vzorkami	108	669
Počet analýz – terénne ukazovatele	648	4014
Počet analýzy – laboratórne ukazovatele	324	2007
Počet analýz spolu	972	6021
Pesticídy		
Počet objektov s analyzovanými vzorkami	2	32
Počet analýz – terénne ukazovatele	12	192
Počet analýzy – laboratórne ukazovatele	28	448
Počet analýz spolu	40	640

5.3.6 Chránené územia vrátane európskej sústavy chránených území (Natura 2000)

Monitorovanie. Chránené územia v zmysle bodu 9 písm. c) ods. 1 § 5 vodného zákona sú uvedené v § 17 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, odbornú starostlivosť, ako aj monitorovanie (biotopov a druhov) zabezpečuje ŠOP SR.

Požiadavky na špecifické monitorovanie kvality vôd zo strany ŠOP SR v období 2009-2012 nebolo nárokované.

Stav chránených území vrátane európskej sústavy chránených území Natura 2000

Ako je uvedené v kapitole 5.2.4 – ŠOP SR od roku 2013 buduje pre monitorovanie biotopov a druhov európskeho významu Komplexný informačný a monitorovací systém (KIMS). Po jeho ukončení v roku 2015 bude možné stav (priaznivý/nepriaznivý) biotopov vyhodnotiť a následne realizovať pravidelný monitoring útvarov podzemných vôd interdisciplinárnym spôsobom.

5.3.7 Vodné toky vodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb

Monitoring týchto vôd je súčasťou základného a prevádzkového monitorovania útvarov povrchových vôd.

Kvalita vody pre tento účel nebola vyhodnotená.

6 Environmentálne ciele a výnimky

Táto kapitola obsahuje popis environmentálnych cieľov a výnimiek, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou environmentálnych cieľov stanovených podľa článku 4 RSV. Oba tieto inštitúty sú odvodené od rámcových požiadaviek RSV a návodov pre ich aplikáciu, ktoré boli vypracované v rámci spoločnej implementačnej stratégie EÚ. Jednoznačný postup na stanovenie cieľov a výnimiek RSV a ani žiaden návod nedefinuje. Environmentálne ciele a výnimky zohľadňujú regionálne špecifiká, dostupnosť údajov a poznatkov o účinnosti navrhovaných opatrení.

6.1 Environmentálne ciele

Environmentálne ciele RSV sú jadrom legislatívy EÚ, ktoré umožňujú dlhodobu udržateľnú vodnú hospodárstvo na báze vysokej úrovne ochrany vodného prostredia. Rámcová smernica o vode transponovaná do zákona o vodách vyžaduje dosiahnutie environmentálnych cieľov do roku 2015 pre:

- útvary povrchových vôd,
- útvary podzemných vôd,
- chránené územia závislé na vode.

6.1.1 Environmentálne ciele pre útvary povrchovej vody

Environmentálnym cieľom pre útvary povrchovej vody je vykonanie opatrení za účelom:

- a) zabránenia zhoršenia stavu útvarov povrchovej vody,
- b) ochrany, zlepšovania a obnovovania útvarov povrchovej vody s cieľom dosiahnuť dobrý stav povrchových vôd do 22. decembra 2015 resp. 2021,
- c) ochrany a zlepšovania umelých a výrazne zmenených útvarov povrchových vôd s cieľom dosiahnuť dobrý ekologický potenciál a dobrý chemický stav do 22. Decembra 2015 resp. 2021,
- d) postupného znižovania znečisťovania prioritnými látkami a zastavenie alebo postupné ukončenie emisií, vypúšťania a únikov prioritných nebezpečných látok.

Dosiahnutie dobrého stavu pre povrchové vody znamená dosiahnutie dobrého ekologického a dobrého chemického stavu vôd. K stanoveniu cieľov k roku 2021 je potrebné zohľadniť socio-ekonomické dopady pri dosiahnutí cieľov, ktoré zohľadňuje inštitút výnimiek v procese návrhu nákladovo – najefektívnejšej kombinácie opatrení – táto časť súvisí s kapitolou 7 a 8.7, v ktorých sú uvedené príslušné analýzy.

AWB a HMWB sú špecifickou kategóriou vodných útvarov s vlastným klasifikačným systémom a cieľmi, na ktoré sa vzťahuje iný druh výnimiek, v súvislosti s požiadavkou zabezpečovania určitých socio-ekonomických služieb, v procese určovania útvarov za výrazne zmenené alebo umelé. Klasifikačný systém pre AWB a HMWB (správa /3/) sa síce opiera o hodnotenie ekologického stavu, avšak je prispôbený redukovaným cieľom týchto vodných útvarov. Cieľom pre tieto vodné útvary je dosiahnutie aspoň dobrého ekologického potenciálu a dobrého chemického stavu. Pre AWB a HMWB sa taktiež môžu nárokovať klasické výnimky - predĺženie termínov a iné.

6.1.2 Environmentálne ciele pre útvary podzemnej vody

Environmentálnym cieľom pre útvary podzemnej vody je vykonanie opatrení na:

- a) zabránenie alebo obmedzenie vstupu znečisťujúcich látok do podzemnej vody a na zabránenie zhoršenia stavu útvarov podzemných vôd,
- b) ochranu, zlepšovanie a obnovovanie útvarov podzemnej vody a na zabezpečenie rovnováhy medzi odbermi podzemných vôd a dopĺňaním ich množstva s cieľom dosiahnuť dobrý stav podzemných vôd do 22. decembra 2015 resp. 2021,
- c) zvrátenie významného vzostupného trendu koncentrácie znečisťujúcej látky, ktorý je spôsobený ľudskou činnosťou s cieľom postupného znižovania znečisťovania podzemnej vody.

Pre každý z uvedených environmentálnych cieľov boli rozpracované na úrovni Európskej komisie metodické postupy, podľa ktorých je potrebné postupovať pri vypracovávaní programov opatrení. Aj keď jednotlivé hodnotiace postupy môžu prebiehať a aj prebiehajú oddelene na rôznej úrovni, musia byť vzájomne koordinované a musia sa dopĺňať tak, aby viedli k vypracovaniu komplexného programu opatrení na ochranu a zlepšenie kvality podzemných vôd, ktorý musí byť konkrétny, adresný a podložený relevantnými údajmi.

Zabránenie alebo obmedzenie vstupu znečisťujúcich látok do podzemnej vody

Tento cieľ je zameraný na ochranu podzemných vôd na lokálnej úrovni. Pri tomto environmentálnom ciele je pozornosť zameraná na hodnotenie samotného zdroja znečistenia a na hodnotenie potenciálnych a/alebo existujúcich únikov znečisťujúcich látok do pôd a podzemných vôd. V prípadoch existujúcich kontaminačných mrakov sa vyžaduje hodnotenie trendov v monitorovacích bodoch v rámci kontaminovaného územia, s cieľom zistiť, či sa znečistenie nešíri, nezhoršuje chemický stav ÚPzV a nepredstavuje riziko pre ľudské zdravie a životné prostredie. Pri tomto lokálnom hodnotení sa stanovujú lokálne hodnoty, ktoré pozostávajú z limitných hodnôt (limit values) a tzv. porovnávacích hodnôt (compliance values). Limitné hodnoty pri nových zdrojoch znečistenia predstavujú koncentráciu znečisťujúcich látok pri zdroji, t. j. koncentráciu akceptovateľného úniku nebezpečných látok do podzemných vôd. Na rozdiel od limitných hodnôt, porovnávacie hodnoty sú stanovené v monitorovacích bodoch v rámci kontaminačného mraku, ktoré nesmú byť prekročené, aby sa zabránilo znečisťovaniu PzV a ohrozovaniu možných receptorov. Limitné a porovnávacie hodnoty sú stanovené za účelom ochrany kvality podzemných vôd na lokálnej úrovni, a preto si ich nemožno zamieňať so štandardmi pre hodnotenie chemického stavu ÚPzV, ktorými sú normy kvality podzemných vôd a prahové hodnoty. Je však potrebné poznamenať, že v mnohých prípadoch porovnávacie hodnoty budú totožné s prahovými hodnotami. Preto obidva procesy – hodnotenie znečistenia PzV na lokálnej úrovni a hodnotenie chemického stavu ÚPzV na regionálnej úrovni musia prebiehať vo vzájomnej interakcii.

Pokiaľ zistené znečistenie spôsobené bodovým zdrojom znečistenia má len lokálny charakter a nemá zásadný negatívny dopad na chemický stav ÚPzV a receptory, je potrebné prijať adekvátne opatrenia na lokálnej úrovni na zabránenie šírenia znečistenia, avšak ÚPzV môže byť hodnotený ako útvary v dobrom chemickom stave. Z toho vyplýva, že existencia bodových zdrojov znečistenia vo forme kontaminovaných území neznamená automaticky zaradenie ÚPzV do zlého chemického stavu, alebo opačne v rámci ÚPzV s dobrým chemickým stavom môžu existovať bodové zdroje kontaminácie a kontaminované územia, pre ktoré je nevyhnutné prijať preventívne a nápravné opatrenia (sanačné práce) napriek tomu, že útvary ako celok je v dobrom chemickom stave.

6.1.3 Ciele pre chránené územia

Chránené územia definované podľa § 5 (c) vodného zákona, vrátane území určených na ochranu biotopov, druhov rastlín a živočíchov, pre ktoré je udržanie alebo zlepšenie stavu vôd dôležitým faktorom ich ochrany, sú uvedené v kapitole 3. Ciele pre chránené územia špecifikuje čl. 4(1) RSV ako dosiahnutie súladu so všetkými normami a cieľmi najneskôr do roku 2015, pokiaľ právne predpisy spoločenstva, podľa ktorých boli jednotlivé chránené oblasti ustanovené neobsahujú iné požiadavky. Pri manažmente útvarov povrchových a podzemných vôd, ktoré ležia v chránených územiach resp. sú s nimi funkčne

prepojené je potrebné zohľadniť ciele vyplývajúce z právnych predpisov jednotlivých chránených území. Vo všeobecnosti, pokiaľ sa pre chránené územia nešpecifikujú konkrétne požiadavky na kvalitu vody – ciele sa odvodzujú od kritérií dobrého stavu vôd v zmysle RSV. V zásade platí, že zlepšením stavu vôd v zmysle RSV budú podporené aj ochranné ciele špecifické pre dané chránené územie. V nasledujúcich kapitolách sú uvedené ciele pre jednotlivé chránené územia.

Oblasti určené na odber vody pre ľudskú spotrebu

V zmysle čl. 7(1) a čl. 6(2) RSV je potrebné aby každý útvar, z ktorého sa odoberá voda pre pitné účely o množstve viac ako 10 m³ za deň alebo slúži viac ako 50 osobám, bol vymedzený za chránené územie. Ďalej čl. 7(3) RSV vyžaduje zabezpečiť nevyhnutnú ochranu týchto vodných útvarov, s cieľom nezhoršenia ich kvality a zníženia miery úpravy potrebnej pre výrobu pitnej vody. Členské štáty môžu zriadiť ochranné pásma pre tieto vodné útvary. V SR sú ochranné pásma vodárenských zdrojov určených na ľudskú spotrebu vymedzené v zmysle § 32 zákona č. 364/2004 Z. z.. Ochranné pásma vodárenských zdrojov v zmysle § 32 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v platnom znení určuje orgán štátnej vodnej správy na základe záväzného posudku orgánu verejného zdravotníctva. Ochranné pásma sa členia na:

- ochranné pásmo I. stupňa - slúži na ochranu v bezprostrednej blízkosti miesta odberu vôd, alebo záchytného zariadenia,
- ochranné pásmo II. stupňa – slúži na ochranu vodárenského zdroja pred ohrozením zo vzdialenejších miest.

Na zvýšenie ochrany daného vodárenského zdroja môže orgán štátnej vodnej správy určiť i ochranné pásmo III. stupňa.

Každé ochranné pásmo má určený režim hospodárenia za účelom ochrany pitných vôd. Ciele podľa čl. 7(3) RSV sú v súčasnosti dosiahnuté, nevyžadujú sa žiadne opatrenia.

Vody určené na kúpanie

Účelom smernice EP a Rady 2006/7/ES o riadení kvality vody určenej na kúpanie, ktorou sa zrušuje smernica 76/160/EHS je chrániť ľudské zdravie a zachovať resp. zlepšiť kvalitu vôd na kúpanie ako aj životné prostredie.

Požiadavky na kvalitu vody určenej na kúpanie sú ustanovené vyhláškou MZ SR č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie v znení vyhlášky MZ SR č. 397/2014 Z. z.

V posledných rokoch neboli zaznamenané závažné komplikácie z hľadiska požiadaviek verejného zdravotníctva, ktoré by viedli k poškodeniu zdravia rekreantov. Vo veľkej väčšine prípadov boli medzné hodnoty ukazovateľov kvality vôd určených na kúpanie dodržané - len vo výnimočných situáciách prichádzalo k príležitostným a krátkodobým prekročeniam.

Smernica č. 2006/7/ES sprísňuje povinné mikrobiologické normy pre vody určené na kúpanie a aktualizuje systém jej riadenia a monitorovania. Umožní lepšie predvídanie mikrobiologického rizika a dosiahnutie vysokého stupňa ochrany. Ku komplexnejšiemu poznaniu súvislostí medzi kvalitou vody určenou na kúpanie a jej potenciálnym znečistením prispievajú Profily na kúpanie, vypracované na základe požiadavky čl. 6 smernice EP a Rady 2006/7/ES a v súlade s prílohou III tejto smernice. Tieto sú dostupné na stránke Úradu verejného zdravotníctva SR:

http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=1136:profily-vod-na-kupanie&catid=59:kupaliska&Itemid=66

Oblasti citlivé na živiny

V SR sú určené dva druhy oblastí citlivých na živiny – sú to zraniteľné oblasti a citlivé oblasti (§ 33 zákona 364/2004 Z. z.), ktoré sú ustanovené Nariadením vlády SR č. 617/2004 Z. z. Cieľom vymedzenia oblastí citlivých na živiny je zníženie znečistenia podzemných i povrchových vôd živinami a predchádzať ďalšiemu zvyšovaniu znečistenia. Tieto ciele prispievajú i k dosiahnutiu cieľov pre útvary povrchových a podzemných vôd v zmysle RSV.

Citlivé oblasti

Vymedzenie citlivej oblasti vyplýva z implementácie smernice 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd. Citlivou oblasťou sú vodné útvary povrchových vôd na celom území SR. Základným cieľom pre tento druh chránenej oblasti je zníženie znečistenia povrchových vôd živinami prostredníctvom zvýšených nárokov na čistenie odpadových vôd z aglomerácií a agropotravinárskeho priemyslu. Čistiarne odpadových vôd (ČOV) aglomerácií nad 10 000 ekvivalentných obyvateľov v citlivých oblastiach musia mať zabezpečené zvýšené odstraňovanie dusíka a fosforu alebo je potrebné dosiahnuť celkové 75%-né odstránenie fosforu a dusíka v citlivej oblasti zo všetkých ČOV.

Zraniteľné oblasti

Vymedzenie zraniteľných oblastí vyplýva z implementácie smernice 91/676/EHS o ochrane vôd pre znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov. Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg/l alebo sa v blízkej budúcnosti môže prekročiť. Vo vymedzených zraniteľných územiach je potrebné hospodáriť podľa špeciálneho režimu – definovaného Vyhláškou MP SR č. 199/2008 Z. z. o programe poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach v znení neskorších predpisov.

Chránené územia vrátane európskej sústavy chránených území (Natura 2000)

Do tejto skupiny chránených území patria chránené vtáčie územia a územia európskeho významu. Podrobnosti sú uvedené v kapitole 3.4. Sú vymedzované pre naplnenie cieľa:

- smernice o biotopoch - prispievať k zachovaniu alebo obnove priaznivého stavu biotopov a druhov európskeho významu so zohľadnením ekonomických, sociálnych a kultúrnych požiadaviek a miestnych charakteristík) a
- smernice o ochrane vtáctva (zachovať populácie všetkých druhov voľne žijúceho vtáctva v EÚ na úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, berúc do úvahy aj hospodárske a rekreačné požiadavky, alebo na prispôsobenie populácie týchto druhov tejto úrovni).

Členské štáty EÚ majú povinnosť vymedziť tieto lokality a zabezpečiť ich ochranu. V prípade území európskeho významu je stanovená lehota 6 rokov od schválenia lokalít na to, aby členské štáty prijali potrebné ochranné opatrenia vrátane, ak je potrebné, príslušné manažmentové plány (navrhnuté osobitne pre dané lokality alebo začlenené do ďalších plánov rozvoja), a primerané štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov európskeho významu a druhov európskeho významu, vyskytujúcich sa na týchto lokalitách. Pre územia európskeho významu a pre chránené vtáčie územia platí povinnosť predchádzať poškodeniu prirodzených biotopov a biotopov druhov, ako aj významnému rušeniu druhov, pre ktoré boli územia vymedzené, rovnako ako povinnosť primeraného posúdenia plánov a projektov a podmienky, za akých môžu byť tieto plány a projekty schválené a realizované.

Všeobecným cieľom území sústavy Natura 2000 je prispieť k priaznivému stavu biotopov a druhov. Pri vyhlasovaní území európskeho významu majú navyše členské štáty povinnosť stanoviť pre jednotlivé lokality ciele ochrany.

Mokrade medzinárodného významu

Hlavným cieľom – víziou 4. Ramsarského strategického plánu na roky 2016-2021 je dosiahnutie prevencie, zastavenia a zvrátenia degradácie a úbytku mokradí a ich múdreho využívania. Na naplnenie tejto vízie bolo pre nadchádzajúce šesťročné obdobie zmluvnými stranami Ramsarského dohovoru definovaných 13 priorit.

V SR na naplnenie tejto vízie sú v Programe starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2015-2021 naformulované tri hlavné strategické zámery (ciele) a jeden operatívny zámer na podporu implementácie troch hlavných strategických zámerov.

Strategické zábery:

Záber 1: Riešenie príčin úbytku a degradácie mokradí

Záber 2 : Efektívna ochrana a manažment sústavy ramsarských lokalít

Záber 3: Trvalo udržateľné využívanie všetkých mokradí

Operatívny záber (cieľ)

Záber 4: Podpora uplatňovania a realizácie

Programe starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2015-2021 je rozpracovaný na konkrétne úlohy a opatrenia v akčných plánoch, ktoré sa navrhujú na dve obdobia 2015-2018 a 2019-2021 a bude sa dopĺňať podľa aktuálnych záverov a záväzkov zo zasadnutí konferencie zmluvných strán dohovoru a ostatných relevantných dokumentov.

Povrchové vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb

Povrchové vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb sú vyhlásené záväznými vyhláškami Krajských úradov. Požiadavky na kvalitu týchto vôd *určuje smernica 2006/44/ES o kvalite sladkých vôd vyžadujúcich ochranu alebo zlepšenie kvality na účely podpory života rýb*, transponovaná do novely nariadenia vlády SR č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd.

V prípade ak voda neodpovedá požadovaným kritériám je potrebné určiť, či je to výsledok náhody, prírodného javu (povodní alebo iných prírodných katastrof), alebo znečistenia a prijať príslušné opatrenia.

6.2 Výnimky

Táto kapitola poskytuje prehľad vodných útvarov, ktoré sú predmetom výnimiek – pre útvary povrchových i podzemných vôd. Výnimky sa môžu týkať čl. 4(4) RSV – posun termínu, čl. 4(5) RSV – menej prísne ciele, čl. 4(7) RSV – nové infraštruktúrne projekty. Výnimky je nutné aplikovať i vtedy, ak sa účinnosť realizovaného opatrenia / í neprejaví na zlepšení stavu okamžite po realizácii. Vodné útvary sú obvykle ovplyvňované viacerými vplyvmi a preto vyriešenie niektorých z nich nemusí zabezpečiť dosiahnutie požadovaných cieľov.

Ako je uvedené v kapitole 4.1.4.4, pri plánovaní nových projektov, u ktorých je predpoklad vyvolania nových hydromorfologických zmien útvaru povrchovej vody alebo zmeny hladín útvarov podzemnej vody, sa vyžaduje uplatňovať „princíp zamedzenia ďalšieho zhoršovania“, to znamená ochranu pred zhoršovaním stavu vôd. RSV umožňuje existenciu výnimky z tohto princípu za splnenia stanovených požiadaviek premietnutých do ustanovení článku 4.7 RSV.

V súčasnej etape spracovávaní plánu SÚP Dunaja nemáme nie sú k dispozícii informácie o potrebe aplikovania výnimky podľa čl.4(7), a to vzhľadom na skutočnosť, že plánované infraštruktúrne projekty sú v zmysle „Postupov pre posudzovanie infraštruktúrnych projektov podľa čl. 4.7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky“ (vypracovaných MŽP SR) v etape primárneho posudzovania, výsledkom ktorého je vyjadrenie, či konkrétny projekt si vyžaduje posúdenie podľa čl.4(7) alebo nie. Pre tie projekty/stavby, pre ktoré sa posúdenie vyžaduje – investor zabezpečí posúdenie splnenia požiadaviek čl.4(7), ktoré bude podkladom pre vydanie územného rozhodnutia. Tento proces bude prebiehať v priebehu celého plánovacieho obdobia. Z doteraz primárne posúdených infraštruktúrnych projektov tie projekty / stavby, ktoré si vyžadujú posúdenie podľa čl.4(7) sú zakomponované do prílohy 4.4. Zoznam všetkých posudzovaných projektov obsahuje príloha 6.1 Plánu manažmentu správneho územia povodia Dunaja a Plánu manažmentu správneho územia povodia Visly.

6.2.1 Povrchové vody

V kapitolách 8.1 až 8.5 je popísaný prístup k návrhu opatrení a samostatný návrh opatrení na riešenie jednotlivých významných vodohospodárskych problémov. V rámci opatrení sú navrhované základné

opatrenia potrebné na splnenie iných smerníc z oblasti vôd, základné opatrenia priamo vyplývajúce z RSV a doplnkové opatrenia potrebné na dosiahnutie dobrého stavu vôd.

Vzhľadom na veľké množstvo vyžadovaných opatrení pre riešenie jednotlivých vodohospodárskych problémov a tým dosiahnutie cieľov RSV nie je možné ich všetky zrealizovať k požadovanému termínu, a to **z technických i ekonomických príčin**. Realizáciu doplnkových opatrení a opatrení pre zlepšenie laterálnej a pozdĺžnej kontinuity tokov je potrebné rozdeliť do širšieho časového obdobia. Financovanie hydromorfologických opatrení je veľmi ohrozené, vzhľadom na celkové socio-ekonomické podmienky štátneho podniku, ktorý je realizátorom väčšiny z nich a nie je oprávnený vytvárať zisk. Slovenská republika patrí, ku krajinám, v ktorých je realizácia opatrení na dosiahnutie environmentálnych cieľov RSV výrazne limitovaná nedostatkom finančných prostriedkov zo štátneho a verejných rozpočtov. Podrobnejšie zdôvodnenie výnimiek pre realizáciu hydromorfologických opatrení obsahuje príloha 6 plánov SÚP Dunaja a SÚP Visly.

Vzhľadom k týmto skutočnostiam v SR budú pre útvary povrchových vôd v druhom plánovacom cykle (2015 - 2021) uplatnené **výnimky podľa článku 4(4) RSV**, t.j. posun termínu dosiahnutia dobrého stavu a) a v 1 prípade výnimku – menej prísne ciele **podľa čl. 4(5) RSV**.

Časovú výnimku je možné uplatniť v prípade, ak technická realizácia opatrení nie je možná v danom časovom období, náklady pri takomto krátkom časovom rozpätí by boli neprimerane vysoké alebo prírodné podmienky neumožňujú dosiahnutie zlepšenia v požadovanom termíne.

Aplikácie výnimiek podľa čl. 4(4) sú potrebné i z toho dôvodu, že vyriešenie jedného z problémov na danom vodnom útvare nemusí zabezpečiť dosiahnutie cieľa – nakoľko vodné útvary sú obvykle vystavené viacerým vplyvom.

Prehľad počtu vodných útvarov, pre ktoré požadujeme **výnimky z dosiahnutia dobrého ekologického stavu / potenciálu** spolu s uvedením druhu výnimky uvádza tab. 6.2.1. Celkove za čiastkové povodie Ipľa požadujeme časovú výnimku pre 92 (75,4 %) vodných útvarov v dĺžke 1232,7 km (79,5 %). Prehľad konkrétnych vodných útvarov pre ktoré sa požadujú výnimky obsahuje Príloha 5.1.

Tab. 6.2.1 Výnimky pre útvary povrchových vôd z dosiahnutia dobrého ekologického stavu k roku 2021

Čiastkové povodie	Počet VÚ	Počet VÚ pre aplikáciu		Dĺžka VÚ	Dĺžka VÚ pre aplikáciu	
	celkom	Čl.4(4)	Čl.4(5)		Čl.4(4)	Čl.4(5)
Ipel'	122	92	0	1549,9	1232,7	0
		75,4 %			79,5 %	
SÚPD	1436	360	1	16953,5	6704,62	15,5
	100%	25,07%	0,07%	100%	39,55%	0,09%
Spolu SR	1 510	369	1	17794,4	6920,17	15,5
	100%	24,44%	0,07%	100%	38,89%	0,09%

Na rozdiel od 1.Vodného Plánu Slovenska pre 2. plánovacie obdobie požadujeme **výnimky z dosiahnutia dobrého chemického stavu** - pre znečistenie vodných útvarov špecifickými syntetickými látkami a nesyntetickými látkami. Celkový prehľad počtu výnimiek obsahuje tab. 6.2.2.

Vo všeobecnosti požadujeme časovú výnimku (podľa čl.4(4) RSV). Celkove za čiastkové povodie Ipľa požadujeme časovú výnimku pre 2 (1,6 %) vodné útvary v dĺžke 34,2 km (2,2 %). Prehľad konkrétnych vodných útvarov pre ktoré sa požadujú výnimky obsahuje Príloha 5.1.

Tab.6.2.2 Prehľad počtu VÚ a ich dĺžok s uplatňovaním výnimiek z dosiahnutia dobrého chemického stavu k roku 2021

Čiastkové povodie	Počet VÚ	Počet VÚ pre aplikáciu		Dĺžka VÚ	Dĺžka VÚ pre aplikáciu	
	celkom	Čl.4(4)	Čl.4(5)	celkom	Čl.4(4)	Čl.4(5)
Ipeľ	122	2	0	1549,9	34,2	0
		1,6 %			2,2 %	
SÚPD	1436	32	0	16953,5	481,55	0
	100%	2,2 %		100%	2,8 %	0
Spolu SR	1 510	33	0	17794,4	492,85	0
	100%	2,2%		100%	2,8 %	

Zdôvodnenie výnimiek je nasledovné:

Výnimka TN1 – Aplikácie výnimky čl.4(4) – V tejto výnimke aplikujeme kombináciu technickej nerealizovateľnosti opatrení v danom časovom období s ekonomickým dôvodom – neprimerane vysokým zaťažením pre spoločnosť a taktiež z dôvodu, že vodné útvary sú vystavené viacerým vplyvom a vyriešenie jedného z problémov na danom vodnom útvare nemusí zabezpečiť dosiahnutie cieľa.

Výnimka TN2 – Aplikácie výnimky čl.4(4) – z dôvodu technickej uskutočniteľnosti z dôvodu, že príčina nie je dostatočne známa.

Výnimka TN6 – Aplikácie výnimky čl.4(4) – z dôvodu technickej uskutočniteľnosti, nakoľko dosiahnutie dobrého stavu je potrebné zosúladiť so susednými krajinami.

Prehľad aplikovaných zdôvodnení k požadovaným výnimkám pre čiastkové povodie Ipľa je uvedený v tab. 6.2.3.

Tab. 6.2.3 Prehľad výnimiek podľa druhu zdôvodnenia

Čiastkové povodie	Počet výnimiek podľa druhu zdôvodnenia			
	TN1	TN2	TN6	Spolu
Ipeľ	89	3	0	92

Poznámka: počty výnimiek zahrňujú výnimky z ekologického i chemického stavu

Priestorové zobrazenie vodných útvarov, u ktorých sú požadované výnimky z dosiahnutia dobrého ekologického stavu k roku 2021 poskytuje mapová príloha 6.1, výnimky z dosiahnutia dobrého chemického stavu k roku 2021 mapová príloha 6.2.

6.2.2 Podzemné vody

Pri podzemných VÚ sa javí situácia v čiastkovom povodí Ipľa nasledovne:

- ciele dobrého chemického stavu nedosahuje 1 vodný útvar (SK1000800P)
- ciele dobrého kvantitatívneho stavu dosahujú všetky 3 vodné útvary v povodí.

Aplikácia výnimky podľa článku 4(4) RSV pre 1 ÚPzV v zlom chemickom stave

Napriek tomu, že v 2. plánovacom období budú v ÚPzV v zlom chemickom stave okrem základných opatrení (realizovaných v aglomeráciách, poľnohospodárstve – rastlinnej i živočíšnej výrobe, priemysle) uplatnené i doplnkové opatrenia, je predpoklad, že tieto ciele budú dosiahnuté až po roku 2021. Tento predpoklad je spojený s fyzikálno-chemickými vlastnosťami kontaminujúcich látok, a to najmä s rýchlosťou degradácie a sorpčnými vlastnosťami, správaním v prírodnom prostredí, spôsobom šírenia znečistenia do podzemných vôd a oneskorením prejavu dopadu ich používania na podzemné vody. Z časového hľadiska ide o veľmi pomalý proces. Z toho vyplýva potreba uplatnenia výnimky z dosiahnutia environmentálnych cieľov do roku 2021.

Časovú výnimku podľa článku 4(4) RSV požadujeme pre 1 ÚPzV v zlom chemickom stave (kvartérny útvar) pre sírany (tab. 6.2.4). Priestorové zobrazenie vodného útvaru, u ktorého sú požadované výnimky z dosiahnutia dobrého chemického stavu k roku 2021 poskytuje mapová príloha 6.3.

Tab. 6.2.4 Výnimky z dosiahnutia dobrého chemického stavu k roku 2021 pre ÚPzV

ÚPzV	Znečisťujúca látka							
	NO ₃ ⁻	NH ₄ ⁺	Chlórtoluron	Phenmedipham	As	Cl ⁻	SO ₄ ²⁻	TCE
SK1000800P							+	

Aplikácia výnimky podľa článku 4(4) RSV pre 3 ÚPzV v zlom kvantitatívnom stave

Aplikovanie výnimky z dosiahnutia dobrého kvantitatívneho stavu k roku 2021 je v tomto čiastkovom povodí bezpredmetná.

7 Ekonomická analýza využívania vody a návratnosť nákladov za vodohospodárske služby

Ekonomická analýza, ktorá tvorí základ pre ďalšie kroky v plánovacom procese neskúma len ekonomické, ale aj sociálne podmienky využívania vôd v povodí. To znamená, že pri plánovaní opatrení je potrebné zohľadniť i sociálne - ekonomické podmienky v povodí, aby navrhnuté opatrenia nevyvolali neúmerne vysokú záťaž na skupinu užívateľov, alebo obzvlášť zraniteľné sociálne skupiny.

Ekonomické požiadavky sú špecifikované v čl. 5 RSV (a prílohe III) a čl. 9 RSV. Smernica vyžaduje, aby sa prvé preskúmanie / aktualizácia ekonomickej analýzy uskutočnila najneskôr 13 rokov od nadobudnutia účinnosti smernice a následne každých 6 rokov.

Ďalšou požiadavkou RSV v čl. 9 je, aby členské štáty EÚ zohľadnili do roku 2010 princíp úhrady pokrývania nákladov, vrátane environmentálnych nákladov a nákladov na zdroje. Okrem týchto priamych požiadaviek, sa ekonomických princípov implicitne dotýkajú viaceré články RSV.

Spracovanie ekonomickej analýzy využívania vody pre správne územie povodia (v zmysle článku 5 RSV a Prílohy III) musí obsahovať:

- Ekonomickú analýzu využívania vody (hospodársky význam využívania vody),
- Trendy v kľúčových ekonomických ukazovateľoch a tendenciách (hybných silách) do roku 2021,
- Návratnosť nákladov na vodohospodárske služby.

Výsledky revidovania ekonomickej analýzy pre potreby 2. plánovacieho cyklu sú zosumarizované v ďalších podkapitolách.

7.1 Hospodársky význam využívania vody

Hospodársky význam využívania vôd je potrebné vidieť ako sociálno-ekonomický význam využívania vôd, ktorý je treba skúmať prostredníctvom sociálno-ekonomických ukazovateľov a s nimi súvisiacich technických údajov vo vzťahu k hlavným druhom využívania vôd. Štruktúra údajov, ktoré boli pre hodnotenie -hospodárskeho významu využívania vody použité, je daná EK.

Údaje, ktoré sa v SR podľa povodí nesledujú, boli z národnej úrovne prostredníctvom geografického informačného systému (GIS) a tiež priamymi prepočtami pretransformované do správneho územia povodia Moravy. Na prepočet sa použil percentuálny podiel obyvateľstva žijúceho v povodí. V ukazovateľoch za jednotlivé využívania vody, ktoré sa sledujú podľa čiastkových povodí, sa v analýze vychádzalo z reálnych zozbieraných údajov.

Význam využívania vôd bol analyzovaný pre tieto druhy využívania vôd:

- zásobovanie pitnou vodou,
- odvádzanie a čistenie odpadových vôd,
- využívanie vody v priemysle (rôzne odvetvia, vrátane energetiky a hydroenergetiky),
- využívanie vody v poľnohospodárstve (pre závlahy a živočíšnu výrobu),
- vodná doprava,
- rybné hospodárstvo,
- turizmus vo vzťahu k vode,
- ochrana pred povodňami.

Hodnoteniu jednotlivých druhov využívania vôd napomáhajú údaje o odberoch vody, vypúšťaní vody spolu s ďalšími technickými údajmi.

Súčasný stav užívania vody (2011, 2012) – odbery z povrchových a podzemných zdrojov v sektoroch: verejné vodovody, priemysel, závlahy a poľnohospodárstvo, vrátane údajov o vypúšťaní odpadových vôd do povrchových vôd v tis. m³ dokumentuje nasledovná tab. 7.1.1. V rámci čiastkového povodia Ipl'a najvyšší hospodársky význam využívania povrchovej vody i podzemnej vody má pre sektor verejné vodovody.

Prehľad hodnotenia významu hlavných druhov využívania vôd v čiastkovom povodí Ipl'a – ukazovatele za jednotlivé využívania vôd je obsahom nasledujúcich tabuliek:

Tab.7.1.2 Domácnosti za rok 2012

Tab.7.1.3 Poľnohospodárstvo za rok 2012

Tab.7.1.4 Priemysel za rok 2012

Tab.7.1.5 Ostatné sektory za rok 2012

Využívanie vody úzko súvisí so základnými socio-ekonomickými ukazovateľmi. Vývoj základných socio-ekonomických ukazovateľov - vývoj HDP, vývoj HDP na obyvateľa, a príjmy a výdavky na obyvateľa za SR je popísaný v pláne manažmentu správneho územia povodia Dunaj a v pláne manažmentu správneho územia povodia Visla.

Tab. 7.1.1 Užívanie vody [tis. m³] v roku 2011 a 2012

Povodie		Odbery z povrchových vôd [tis. m ³]					Spolu	Vypúšťanie	Odbery z podzem. vôd [tis. m ³]			Spolu
		Vodovody	Priemysel	Zavlahy	Poľnoh.	Poln. spolu			Vodovody	Priemysel	Poľnoh.	
Ipel	2011	3279,4	116,3	266,4	1,4	267,8	3663,5	10670,7	2 395,4	389,3	590,1	3 374,80
	2012	3019,8	11,3	258,3	1,3	259,6	3290,7	10351,1	2412,0	412,9	466,0	3290,9
SR 2011		48545,2	199073,3	10124,7	921,4	11046,1	258664,6	610092,8	259607,0	63215,3	11527,3	334349,6
%		18,77	76,96	3,91	0,36	4,27	100,00		77,6	18,9	3,4	100
% za povrch.a podzemnú vodu spolu		8,2	33,6	1,7			43,6		43,8	10,7	1,9	56,4
SR 2012		49089,6	259200,0	18135,7	1,3	18137,0	326426,6	646597,7	262440,9	64037,5	12484,6	338963,0
%		15,0	79,4	5,6			100		77,4	18,9	3,7	100
% za povrchovú a podzemnú vodu spolu %		7,4	39,0	2,7			49,1		39,4	9,6	1,9	50,9

Tab. 7.1.2 Domácnosti za rok 2012

Užívanie vody	Technické údaje		Ekonomické údaje		Vplyvy
Zásobovanie pitnou vodou	Množstvo odobratej povrchovej vody v tis. m ³	3 019,8	Cena bez DPH €/m ³	1,08	
	Množstvo odobratej podzemnej vody v tis. m ³	2 944,8	Tržby za pitnú vodu €/m ³	2 901	
	Množstvo odobratej pitnej vody	2 693,6	Koeficient cenovej elasticity dopytu v %	0,56	
	Straty vody v tis. m ³	1 637,9	Úroveň využitia BAT (vysoká - stredná – nízka)		
	Počet pripojených obyvateľov na verejné vodovody v tis. os.	175,6	Odhad investícií na vodovody		
	Počet obyvateľov zásobovaných z individuálnych zdrojov v tis. os.	26,1			
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd	Počet obyvateľov pripojených na kanalizáciu v tis. os.	126,0	Cena bez DPH €/m ³	0,94	
	Počet obyvateľov pripojených na kanalizáciu s ČOV v tis. os.	123,2	Tržby za odvádzanie a čistenie odpadových vôd tis. €	2 130	
	Počet obyvateľov s individuálnym čistením odpadových vôd		Koeficient cenovej elasticity dopytu v %	%	
	Množstvo vypúšťaných odpadových vôd v tis. m ³	7 864,4	Úroveň využitia BAT (vysoká - stredná – nízka)		
	Množstvo odvedených odpadových vôd v tis. m ³	2 272,4	Odhad investícií na kanalizáciu		
	Počet ČOV				
Spoločné dáta pre zásobovanie pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd	Počet spoločností zabezpečujúcich dodávku pitnej vody/ ¹ a odvádzanie odpadových vôd	2	Počet obyvateľov celkom	201 645	
			Pridaná hodnota vodárenských spoločností a ostatných spoločností zabezpečujúcich dodávku pitnej vody a odvádzanie odpadovej vody v tis. €	9 186	
			Počet pracovníkov vo vodárenských spoločnostiach a ostatných spoločnostiach zabezpečujúcich odvádzanie odpadových vôd	297	

Tab. 7.1.3 Poľnohospodárstvo za rok 2012

Užívanie vody	Technické údaje		Ekonomické údaje		Vplyvy
Rastlinná výroba	Celková populácia zaoberajúca sa poľnohospodárstvom v tis. os.	5,61	Hrubá rastlinná produkcia mil. €	68,18	
	Celková výmera poľn.pôdy v tis. ha	162,08	Zamestnanosť (trvale činní robotníci) tis.os.	0,30	
	Celková plocha ornej pôdy v tis. ha	114,36	Hrubá produkcia na 1 zamestnanca tis.. €	1,15	
	Množstvo odobratej povrchovej vody - závlahy v tis. m ³	259,56	Zisk		
	Množstvo odobratej podzemnej vody - závlahy v tis. m ³	0,00	Ročný obrat		
	Množstvo vypúšťaných odpadových vôd v tis.m ³	0,00	Ceny - závlahy	0	
	Množstvo odvedených odpadových vôd v tis. m ³		Tržby	31,7	
	Množstvo odobratej vody z individuálnych zdrojov v tis. m ³				
Živočíšna výroba	Množstvo odobratej povrchovej vody v tis. m ³	0,00	Hrubá živočíšna produkcia mil. €	72,00	
	Množstvo odobratej vody podzemnej v tis. m ³	235,49	Zamestnanosť (trvale činní robotníci) tis.os.	0,46	
	Množstvo odobratej vody z individuálnych zdrojov v tis. m ³		Hrubá produkcia na 1 zamestnanca tis.. €	1,32	
	Množstvo vypúšťaných odpadových vôd	0,00	Zisk		
	Množstvo odvedených odpadových vôd v tis.m ³ /rok		Pridaná hodnota		
			Ceny		
			Tržby	42,9	
Spoločné údaje pre rastlinnú a živočíšnu výrobu	Vypúšťanie do povrchových vôd: čistená	0,00	Hrubá pridaná hodnota	94,91	
	Nečistená v tis.m ³	0,00	Zamestnanosť v poľn.spolu ^{1/}	1,67	

Uvedené údaje v tabuľke boli čerpané z podkladov Slovenského hydrometeorologického ústavu Bratislava, Štatistickej ročenky SR 2012, z databázy RegDat ŠÚ SR a Správy o vodnom hospodárstve v SR za rok 2011.

1/ Priemerný evidenčný počet zamestnancov vo fyzických osobách

Tab. 7.1.4 Priemysel za rok 2012

Užívanie vody	Technické údaje		Ekonomické údaje		Vplyvy
Priemysel celkom	Množstvo využívanej povrchovej vody v tis.m ³	11,36	Tržby tis. €	448 534	
	Množstvo využívanej podzemnej vody v tis.m ³	252,56	Pridaná hodnota tis. €	102 195	
	Množstvo vypúšťanej odpadovej vody v tis.m ³	542,23	Počet zamestnancov tis.os.	3,2	
	Množstvo odvedených odpadových vôd v tis.m ³	139,46	Elasticita dopytu		
	Objem produkcie tony				
Výroba kovov a kovových výrobkov	Množstvo využívanej povrchovej vody v tis.m ³	0,00	Tržby tis. €	149 561	
	Množstvo využívanej podzemnej vody v tis.m ³	0,00	Pridaná hodnota tis. €	41 143	
	Množstvo vypúšťanej odpadovej vody v tis.m ³	0,00	Počet zamestnancov tis.os.	1,1	
	Objem produkcie tony		Elasticita dopytu		
			Úroveň BAT		
Potravínársky	Množstvo využívanej povrchovej vody v tis.m ³	0,00	Tržby tis. €	236 961	
	Množstvo využívanej podzemnej vody v tis.m ³	56,01	Pridaná hodnota tis. €	46 854	
	Množstvo vypúšťanej odpadovej vody v tis.m ³	203,93	Počet zamestnancov tis.os.	1,1	
	Množstvo vody na chladenie v tis.m ³	0,00	Elasticita dopytu		
	Objem produkcie tony		Úroveň BAT		
Výroba elektrických a optických zariadení	Množstvo využívanej povrchovej vody v tis.m ³	0,00	Tržby tis. €	151 073	
	Množstvo využívanej podzemnej vody v tis.m ³	1,12	Pridaná hodnota tis. €	53 725	
	Množstvo vypúšťanej odpadovej vody v tis.m ³	0,00	Počet zamestnancov tis.os.	1,0	
	Objem produkcie tony		Elasticita dopytu		
			Úroveň BAT		

Užívanie vody	Technické údaje		Ekonomické údaje		Vplyvy
Chemický	Množstvo využívanej povrchovej vody v tis.m ³	0,00	Tržby tis. €	131 667	
	Množstvo využívanej podzemnej vody v tis.m ³	0,00	Pridaná hodnota tis. €		
	Množstvo vypúšťanej odpadovej vody v tis.m ³	0,00	Počet zamestnancov tis.os.	1,3	
	Objem produkcie tony		Elasticita dopytu		
			Úroveň BAT		
Energetika	Objem produkcie/rok v GWh	1 059	Tržby za predaj elektrickej energie tis. €	FTE	
	Inštalovaný výkon v MW	314	Hrubá pridaná hodnota za produkciu energie tis. €	€ alebo %	
	Množstvo využívanej povrchovej vody v tis.m ³	0,00	Počet zamestnancov tis.os.		
	Množstvo využívanej podzemnej vody v tis.m ³	0,00		9	
	Množstvo vypúšťaných odpadových vôd v tis.m ³	0,00		0	
Hydroenergetika	Inštalovaný výkon MVE v MW	1,62	Počet zamestnancov tis.os.	15,3770	
	Inštalovaný výkon VVE v MW	0,00	Pridaná hodnota tis. €	0,00016	
	Výroba elektrickej energie MVE v GWh	6,07	Investičné náklady na hydroelektrárne v tis. €		
	Výroba elektrickej energie VVE v GWh	0,00	Počet MVO		
			Počet VVO		
			Priemerná cena za využívanie hydroenergetického potenciálu €/m ³		
			Cena za odber energetickej vody €/m ³	448 534	
Ostatný priemysel	Množstvo využívanej povrchovej vody v tis.m ³	11,36		102 195	
	Množstvo využívanej podzemnej vody v tis.m ³	195,42		3,2	
	Množstvo vypúšťanej odpadovej vody v tis.m ³	338,30			
Voda na chladenie	Množstvo vody na chladenie v tis.m ³	0,00			

Uvedené údaje v tabuľke boli čerpané z podkladov Slovenského hydrometeorologického ústavu Bratislava, Štatistickej ročenky SR 2012, z databázy RegDat ŠÚSR a Správy o vodnom hospodárstve v SR za rok 2011.

/1 údaje sa týkajú odberov vody z povrchových tokov na chladenie pre výrobu kovov a kovových výrobkov, výrobu elektrických a optických zariadení, chemický priemysel, ostatný priemysel a potravinársky priemysel, pričom samostatný údaj za chladenie v potravinárskom priemysle je v tabuľke vyššie.

Tab. 7.1.5 Ostatné sektory za rok 2012

Užívanie vody	Technické údaje		Ekonomické údaje		Vplyvy
Rybolov: profesionálny	Počet rybárov		Ročný obrat	€ p.a.	
	Ročná produkcia v tonách	120,55	Hrubá pridaná hodnota v tis. €	203,50	
-voľný čas	Počet rybárov		Náklady na zarybnenie vodárenských nádrží v tis. €	5,24	
	Ročná produkcia v tonách	11,93	Náklady na zarybnenie vodárenských nádrží		
	Počet rybárskych revírov	1	Denné náklady/osoba		
Rybníky	Množstvo odobranej povrchovej vody v tis.m ³	0,00			
	Množstvo odobranej podzemnej vody v tis.m ³	0,00			
	Množstvo vypúšťanej vody v tis.m ³	0,00			
Vodná doprava	Množstvo prepravovaného tovaru v tis. t	0,00	Zamestnanosť vo vzťahu k využitiu prístavov	FTE	
	Počet lodí prechádzajúcich cez kľúčové body	0	Zamestnanosť vo vzťahu k vodnej doprave	0	
	Počet prepravovaných osôb v tis.os.	0	Hodnota prepravovaných tovarov	€	
	Počet spoločností	0	Tržby za vlastné výkony a tovar tis. €	0	
	Počet plavebných komôr	0	Ročný obrat	€ p.a.	
Turizmus vo vzťahu k vode	Ročný počet turistických dní	93	Denné náklady na turistický deň		
	Počet umelých kúpalísk	7	Ročný obrat	€ p.a.	
	Počet prírodných oblastí na kúpanie	3			
Voda na liečebné účely	Množstvo odobranej podzemnej vody v tis.m ³	101,68			
	Množstvo vypúšťanej vody v tis.m ³	97,86			
Termálne vody	Množstvo odobranej podzemnej vody v tis.m ³	180,01			
	Množstvo vypúšťanej vody v tis.m ³	78,87			

Užívanie vody	Technické údaje		Ekonomické údaje		Vplyvy
Protipovod. ochrana	Plocha územia chráneného pred povodňami ^{/1} v km ²	-	Celkové náklady ochraňovaných oblastí ^{/2} v tis. €		
	Počet obyvateľov postihnutých povodňami ^{/2}		Povodňové škody na majetku v správe SVP, š. p. tis. €	0,00	
	Počet suchých nádrží - poldrov	0	Celkový objem škôd spôsobených povodňami ^{/2} v tis. €		
	Počet miest a obcí postihnutých povodňami	1	Ročné náklady a škody spôsobené povodňami ^{/2} v tis. €		
	Celková výmera zaplavenej poľnohospodárskej pôdy v ha	84,55	Ročné náklady na ochranu rizikových zón ^{/3}	€ p.a.	
			Ročné náklady na ochranu železničných tratí	€ p.a.	
			Ročné náklady na ochranu obcí	€ p.a.	

Uvedené údaje v tabuľke boli čerpané z podkladov Slovenského hydrometeorologického ústavu Bratislava, Štatistickej ročenky SR 2012, zo Správy o vodnom hospodárstve v SR za rok 2011 a z SVP, š. p. Banská Štiavnica (poldre)

*/ PPO - k dispozícii sú len regionálne údaje (za kraje). Evidencia na regionálnej úrovni vyplýva z organizácie PPO

1/ Plocha územia chráneného pred povodňami za povodia nie je v súčasnosti vyčíslená, pretože inundačné územia v povodiach nie sú vymedzené. Prepočet do povodia je len indikatívny. V r.2013 majú byť hotové mapy povodňového ohrozenia a povodňového rizika. V r. 2015 majú byť hotové plány manažmentu povodňového ohrozenia a povodňových rizík

2/ Údaj za jednotlivé povodia nie je známy (k dispozícii sú len údaje regionálne/za kraje).

3/ Údaj nie je k dispozícii; rizikové zóny budú známe v r. 2013 = termín vypracovania máp povodňového ohrozenia a povodňového rizika.

7.2 Trendy v kľúčových ekonomických ukazovateľoch a tendenciách do roku 2021

Za účelom posúdenia kľúčových hybných síl, ktoré by mohli ovplyvniť vplyvy na vodné útvary a tým ich stav bol v roku 2009 pre potreby 1. Vodného plánu Slovenska vyvinutý **základný scenár** (BLS). Pre potreby 2. plánovacieho cyklu je tento základný scenár aktualizovaný.

Popis trendov vývoja v kľúčových hospodárskych faktoroch do roku 2021 – je uvedený v pláne manažmentu správneho územia povodia Dunaj a pláne manažmentu správneho územia povodia Visla. Dopad trendov na vodné hospodárstvo v rámci celej SR uvádza nasledovný text.

Prognóza potreby vody k roku 2021

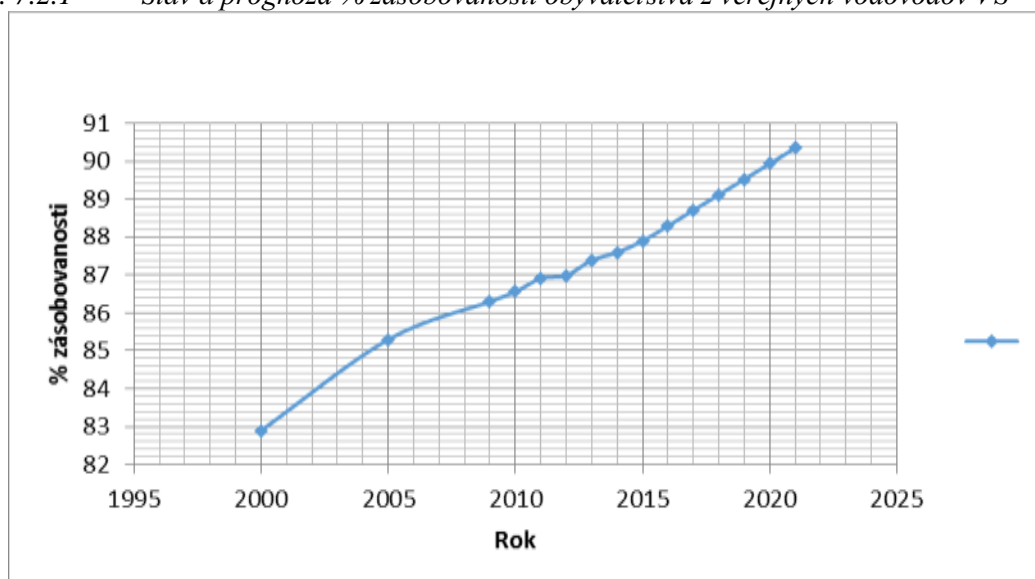
Prognóza pitnej vody

Podľa prognózy potrieb pitnej vody pre územie SR pre časový horizont rok 2021 spracovanej na základe trendov vývoja v ostatných rokoch možno očakávať oproti roku 2009 mierny nárast % zásobovanosti obyvateľstva z verejných vodovodov o 1,11% (variant č. 1) pričom špecifická spotreba zostane na úrovni roku 2009 (variant č. 2 - variantné riešenie bolo stanovené na základe polynomičných kriviek 2 a 3 rádu) pri počte obyvateľov na úrovni 5,5 milióna.

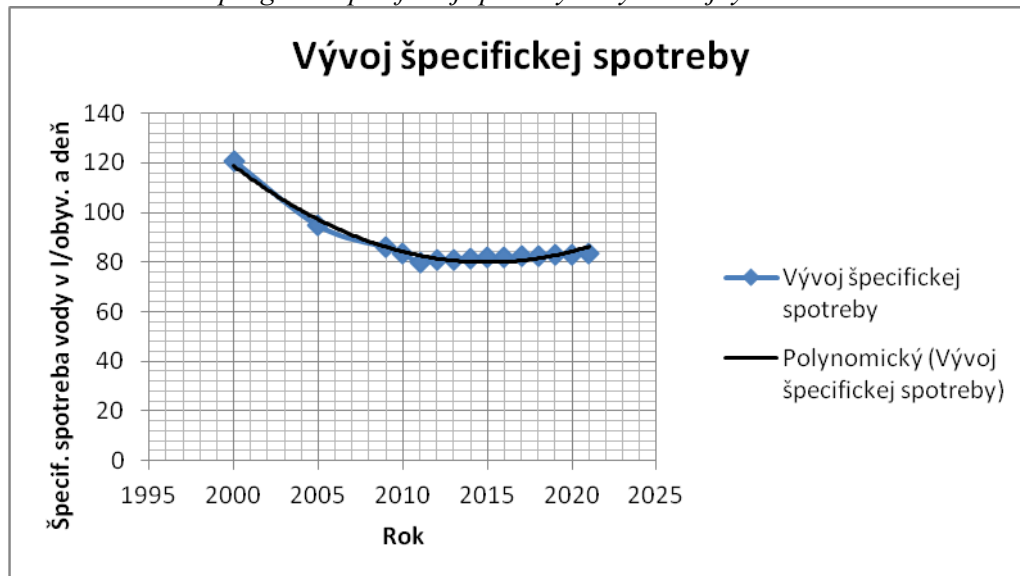
Tab. 7.2.1 Skutočné údaje o zásobovanosti z verejných vodovodov Vodárenských spoločností a prognóza vývoja do roku 2021

Rok	% zásobovanosti		Špecifická spotreba	
	Var. 1	Var. 2	Var. 1	Var. 2
2000	82,9	82,9	120,7	120,7
2005	85,3	85,3	94,6	94,6
2009	86,3	86,3	86	86
2010	86,56	86,56	83,4	83,4
2011	86,91	86,91	79,8	79,8
2012	86,99	86,99	80,8	80,8
2013	87,39	87,39	81,1	81,1
2014	87,60	87,8	81,4	81,4
2015	87,90	88,21	81,7	81,7
2016	88,30	88,62	82	82,4

Obr. 7.2.1 Stav a prognóza % zásobovanosti obyvateľstva z verejných vodovodov VS

Obr. 7.2.2 Stav a prognóza špecifickej spotreby vody z verejných vodovodov VS

Schematické zobrazenie základnej prognózy (pozri nižšie):

- Počet obyvateľov : 5,5 mil.
- % zásobovanosti z verejných vodovodov (vodárenské spoločnosti): 87,4 %
- Špecifická spotreba pre domácnosti: 86 l/obyv. a deň
- Špecifická spotreba celkom: 185 l/obyv. a deň
- Množstvo odobranej vody: 300,0 mil. m³
- Straty a spotreba vody: 25,0 % a 4,33 %, spolu 88,0 mil. m³
- Množstvo dodanej vody pre:
 - obyvateľstvo : 140,0 mil. m³
 - priemysel: 70,0 mil. m³
 - poľnohospodárstvo: 2,0 mil. m³

Množstvo odobranej vody pre jednotlivé užívateľské skupiny bolo vykonané na základe doterajšieho prerozdelenia za predpokladu, že celková nefakturovaná voda z roku 2012 o veľkosti 33,02 % (28,29 % straty a 4,73 % vlastná spotreba a ostatné) poklesne na úroveň 29,33 % (25,0 a 4,33 %). Čiže pri znížení celkových odberov by malo stúpnúť množstvo fakturovanej vody. Členenie na vodu povrchovú a podzemnú odpovedá ostatným rokom. V rokoch vodnejších sú preferované odbery zo zdrojov podzemných vôd. V rokoch suchších spravidla odbery z podzemných vôd klesajú a stúpajú odbery z povrchových vôd.

Predpoklad zásobovania obecnými úradmi o veľkosti 10,0 mil. m³ odpovedá miernemu nárastu oproti súčasnosti (9,5 mil. m³). Prerozdelenie na užívateľské skupiny odpovedá doterajšiemu členeniu.

Množstvo individuálneho zásobovania bolo stanovené na základe odborného odhadu na úrovni 10,0 mil. m³. Pri stanovení tohto množstva sa vychádzalo z množstva nezasobených obyvateľov z verejných vodovodov a pri špecifickej spotrebe 40 l/obyv. deň.

Výsledné hodnoty prognózy sú na nasledujúcom obrázku (schéme):

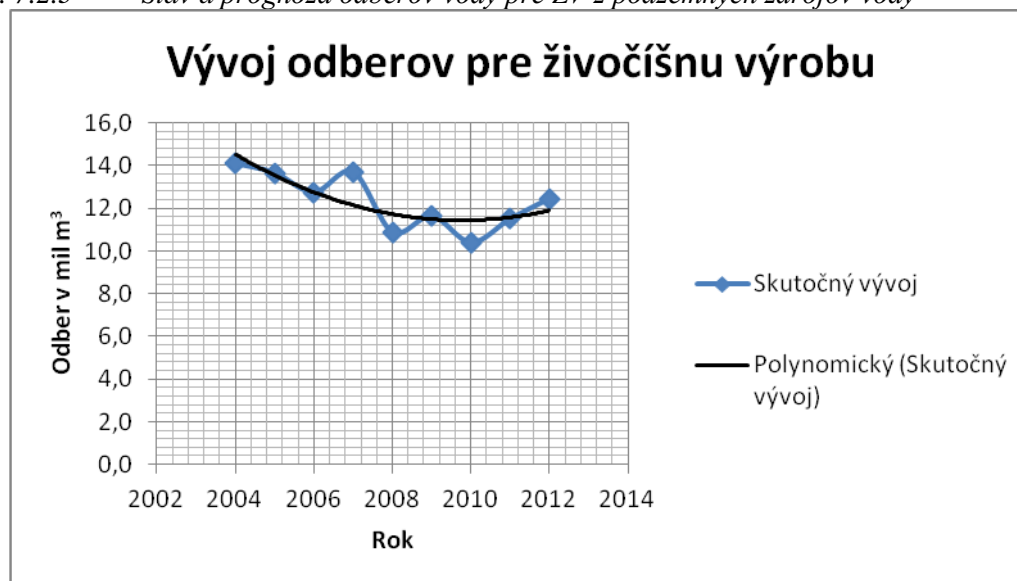
Prognóza potreby úžitkovej vody v členení na:

- poľnohospodárstvo – v členení na živočíšnu výrobu a rastlinnú výrobu (závlahy) a
 - priemysel, energetika a ostatní,
- uvádza nasledujúci text.

Poľnohospodárstvo

Živočíšna výroba (ŽV) – pokles odberov z podzemných zdrojov vody v rokoch 2004 až 2010 bol vystriedaný viditeľným nárastom odberov v rokoch 2011 a 2012. Možno očakávať, že na základe potrieb spoločenského rozvoja a cieľa Koncepcie rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013-2020 – v nosných komoditách živočíšnej výroby dosiahnuť produkčnú výkonnosť na úrovni 80 % súčasnej spotreby obyvateľstva bude tento nárast odberov pokračovať aj naďalej a v roku 2021 sa dostane minimálne na úroveň 13,0 mil. m³ (priemerný ročný odber na úrovni nad 410 l.s⁻¹). To odpovedá približne aj priemeru odberov z rokov 2004 až 2012, pri odpočítaní nízkych odberov v rokoch 2008 a 2010.

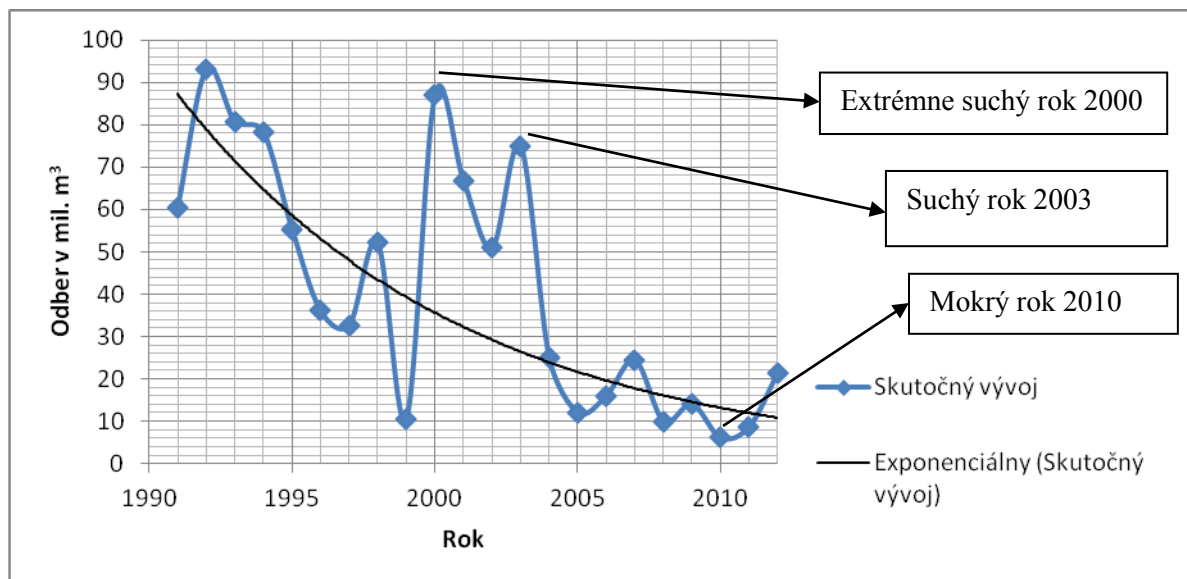
Obr. 7.2.3 Stav a prognóza odberov vody pre ŽV z podzemných zdrojov vody

Rastlinná výroba – potreba vody reprezentuje potrebu vody na závlahy. Odbery vykazujú významnú rozkolísanosť v závislosti hlavne na zrážkovom charaktere roka, resp. vegetačného obdobia. Vývoj odberov vody na závlahy v rokoch 1980 až 1990 vykazoval stúpajúci nárast odberov. V rokoch 1991 až 2003 ešte odbery čiastočne kopírovali vlhové potreby, avšak po roku 2004 poklesol významne počet zavlažovaných plôch a odoberané závlahové množstvá kryli potreby iba na niekoľkých poľnohospodárskych podnikoch (obr. 7.2.4).

Vývoj v ostatných rokoch poukazuje na „stabilizovanie“ odberov. Vzhľadom na nevyhnutnosť zvýšiť potravinovú bezpečnosť v SR z vlastnej produkcie aspoň na 80 % (Koncepcie rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013-2020), by mali začať odbery súvisiace so zvýšením a hlavne stabilizovaním úrod stúpať. Výraznejšie zvýšenie však možno predpokladať až po roku 2021, nakoľko bude potrebné obnoviť zdevastovaný závlahový detail spolu s čerpacími stanicami. V časovej úrovni roku 2021 možno predpokladať minimálne odbery na závlahy na úrovni 10,0 mil. m³, priemerné odbery by mali stúpnuť na úroveň 25,0 mil. m³.

Obr. 7.2.4 Vývoj odberov vody na závlahy v rokoch 1991 až 2012

Pre spracovanie prognózy boli použité údaje Výskumného ústavu závlahového hospodárstva (VÚZH, neskôr VÚMKI, resp. Hydromeliorácie š. p.), ktoré pochádzajú priamo od riadiaceho orgánu a všeobecne sa pokladajú za presnejšie, ako údaje ŠVHB (ŠVHB štátna vodohospodárska bilancia), ktoré prechádzajú pri spracovaní viacerými organizáciami a v niektorých rokoch sa líšia od prvotných údajov.

Priemysel, energetika a ostatní

V dôsledku poklesu výroby, ale aj zavádzania nových technológií v tejto užívateľskej skupine (ďalej používame iba skrátený názov „priemysel“) boli v rokoch 2005 až 2009 zaznamenané významné poklesy odberov vody (v tejto užívateľskej skupine dominujú odbery povrchovej vody), hlavne v energetike, chemickom a drevospracujúcom priemysle. Pokles pri prietokovom chladení spôsobil hlavne nárast ceny vody. Vývoj odberov z podzemnej a povrchovej vody je v tab. 7.2.2.

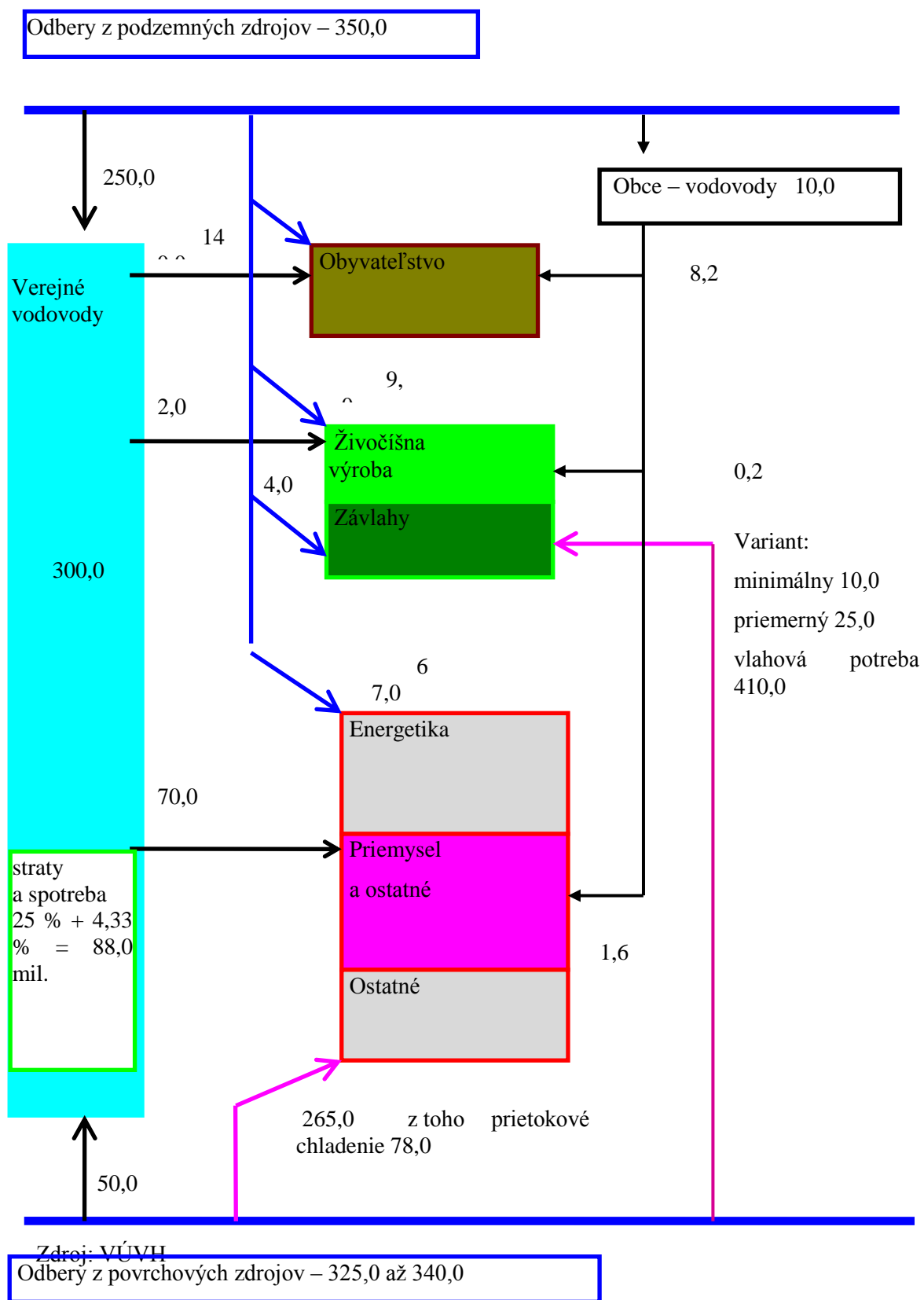
Tab. 7.2.2 Vývoj odberov z podzemnej a povrchovej vody pre priemysel

Rok	Odbery pre priemysel [mil. m³]		
	Povrchová	Podzemná	Spolu
2000	575,9	76,7	652,5
2005	468,0	68,6	536,6
2006	323,7	69,3	393,0
2007	266,8	69,2	335,9
2008	251,8	67,0	318,8
2009	217,0	64,0	281,0
2010	205,5	63,4	268,9
2011	199,1	63,2	262,3
2012	258,5	63,9	322,4

Na základe odborného odhadu z údajov vývoja tejto užívateľskej skupiny v ostatných 6 rokoch do roku 2021 možno očakávať celkové mierne oživenie výroby a tým aj nárast odberov najmä povrchovej vody. Malo by ísť o oblasti automobilového a strojárského priemyslu, potravinárskeho priemyslu, priemyselné parky, rekreáciu a turizmus. Mierne nárast by mal byť aj v energetike (elektrárne a teplárne).

Prehľad odberov vody k roku 2021 pre jednotlivé účely dokumentuje Obr. 7.2.5 a tab. 7.2.3.

Obr. 7.2.5 Výhľad odberov vody k roku 2021 v mil.m3

Tab. 7.2.3 Predpoklad odberov vody k roku 2021 v členení (podľa metodiky EHK OSN)

P.č.	Účel odberu	Odbery vody v mil. m3		
		spolu	z toho	
			povrchová	podzemná
OBYVATELSTVO				
1	Voda z verejných vodovodov	310	50	260
2	Individuálne zásobovanie zo studní	10	0	10
3	Zásobovanie priemyslu a služieb z ver. vodovodov	71,6	11,7	59,9
4	Zásobovanie poľnohospodárstva z verejných vodovodov	2,2	0,3	1,9
5	Straty a vlastná spotreba	88	14,7	73,3
SPOLU (1+2-3-4-5)		158,2	23,3	134,9
PRIEMYSEL				
6	Z vlastných zdrojov	332	265	67
(3)	Zásobovanie priemyslu a služieb z ver. vodovodov	71,6	11,7	59,9
SPOLU (6+3)		403,6	276,7	126,9
POĽNOHOSPODÁRSTVO				
7	Voda pre závlahy	14 až 29	10 až 25	4
8	Voda pre živočíšnu výrobu	9	0	9
(4)	Zásobovanie poľnohospodárstva z verejných vodovodov	2,2	0,3	1,9
SPOLU (7+8+4)		25,2 až 40,2	10,3 až 25,3	14,9
OSTATNÉ ÚČELY				
9	Z vlastných zdrojov			
(5)	Voda pre ostatné účely z verejných vodovodov			
SPOLU (9+5)		25,2 až 40,2	10,3 až 25,3	14,9
CELKOVÝ ODBER V SR		675 až 690	325 až 340	350
Z toho bez individuálnych zásobovaní zo studní		665 až 680	325 až 340	340

Poznámka: Údaje sa nesledujú, vlahová potreba (C7) je 410

7.3 Návratnosť nákladov na vodohospodárske služby

Posúdenie – odhad návratnosti nákladov na vodohospodárske služby za roky 2009 – 2011 bolo uskutočnené na zásobovanie, dodávku a distribúciu pitnej vody a na čistenie a odvádzanie odpadovej vody. Návratnosť nákladov na tieto vodohospodárske služby bola posudzovaná za vodárenské spoločnosti, ktoré sú majoritným poskytovateľom týchto služieb. Okrem nich sú tieto služby poskytované aj samostatne obcami alebo inými subjektmi (prevádzkovateľmi verejných vodovodov a verejných kanalizácií), ich podiel je menšinový a v súčasnosti nie sú k dispozícii údaje za ne. Podľa RSV je žiaduce posúdenie aj ďalších vodohospodárskych služieb, pokiaľ ich má členský štát zadefinované. Preto bola posudzovaná návratnosť nákladov aj na ďalšie definované vodohospodárske služby – poskytované sektorom povodí, t.j. vodohospodárske služby súvisiace s využívaním vodného toku, ktorými sú: využívanie hydroenergetického potenciálu (HEP), využívanie energetickej vody a odbery povrchovej vody (za roky 2009 - 2011). Všetky uvedené vodohospodárske služby sú platené služby, ktoré podliehajú regulácii prostredníctvom ÚRSO (Úrad pre reguláciu sieťových odvetví).

Vysvetlenie pojmov súvisiacich s implementáciou článku 9 RSV z pohľadu realizovaných vodohospodárskych služieb je uvedené v prílohe 7.3 Plánu správneho územia povodia Dunaja a správneho územia povodia Visly.

Vstupné údaje potrebné k výpočtu návratnosti nákladov sú: náklady, tržby a dotácie. Dotácie sú jedným z faktorov, ktoré ovplyvňujú mieru návratnosti nákladov (v prípade poskytnutých dotácií užívateľa vody nehradia v cene všetky náklady). Preto pri výpočte návratnosti nákladov na vodohospodárske služby sú tržby znížené o dotácie. Použitá metodika pre odhad návratnosti nákladov

pre jednotlivé vyššie zmienené vodohospodárske služby je jednotná. Pre výpočet návratnosti bol použitý vzorec: $\text{tržby} - \text{dotácie/náklady} \cdot 100$.

Do výpočtu miery návratnosti nákladov na uvedené vodohospodárske služby sa brali do úvahy prevádzkové náklady a čiastočne investičné náklady. Prevádzkové náklady sú zahrnuté do objemu ekonomicky oprávnených nákladov, ktoré poskytovatelia vodohospodárskych služieb každoročne predkladajú na ÚRSO za účelom schválenia (regulovaných) cien týchto vodohospodárskych služieb. Investičné náklady sú vyjadrené v ročných prevádzkových nákladoch v položke „odpisy“ (čo sú ukončené investície, zaradené do DHM); investície ešte neukončené sa v bežnom roku nepremietajú do prevádzkových nákladov (národná legislatíva to neumožňuje: účtovanie odpisov/zákon o dani z príjmov).

Vstupné údaje za vodohospodárske služby sektory zásobovanie pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadovej vody boli prevzaté z výkazov vybraných ukazovateľov ekonomického vývoja, ktoré pre potreby spracovania Správy o vodnom hospodárstve v SR každoročne vyplňajú a zasielajú samotné vodárenské spoločnosti. Vzhľadom na to, že cena za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejnými vodovodmi a cena za odvádzanie a čistenie odpadovej vody verejnými kanalizáciami v SR je určená v slade s regulačnou politikou ako jednotná pre domácnosti, poľnohospodárstvo a priemysel, poskytovatelia týchto vodohospodárskych služieb nevedú oddelenú evidenciu nákladov a tržieb v členení na tieto sektory. Vzhľadom k tomu, že územná (regionálna) pôsobnosť vodárenských spoločností neodpovedá hraniciam jednotlivých povodí, získané údaje o tržbách a nákladoch vodárenských spoločností boli do povodí transformované cez GIS a to *pomerom počtu zásobovaných obyvateľov* jednotlivých vodárenských spoločností v povodiach.

Vstupné údaje potrebné pre výpočet návratnosti nákladov vodohospodárskych služieb súvisiacich s využívaním vodného toku poskytol SVP, š. p., Banská Štiavnica – ako poskytovateľ týchto služieb - a to podľa jednotlivých čiastkových povodí.

Miera návratnosti nákladov za sektor zásobovania pitnou vodou, odvádzania a čistenia odpadových vôd a taktiež služieb súvisiacich s využívaním vodného toku pre celé územie SR je uvedená v tab. 7.3.1 a pre Správne územie povodia Dunaj v tab. 7.3.2.

Tab. 7.3.1 Miera návratnosti nákladov za jednotlivé vodohospodárske služby za roky 2007 - 2011 za SR

Miera návratnosti nákladov [%]			
Sektor/rok	2009	2010	2011
Sektor VHS			
Zásobovanie pitnou vodou (vodovody)	99,18	100,61	102,1
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd (kanalizácie)	97,16	98,39	101,23
Vodovody a kanalizácie spolu	98,23	99,55	101,68
Správa povodí:			
- HEP	110,31	124,46	73,03
- Energetická voda	5,99	7,73	4,5
- Odbery povrchových vôd spolu	80,76	69,03	70,85
- odbery pre domácnosti	77,91	61,48	67,36
- odbery pre ostatných odb.	81,41	71,02	65,52
Správa povodí celkom	86,51	87,11	73,03

Tab. 7.3.2 Miera návratnosti nákladov za jednotlivé vodohospodárske služby za roky 2007 - 2011 na úrovni správneho územia povodia Dunaj

Miera návratnosti nákladov [%]			
Sektor/rok	2009	2010	2011
Sektor VHS			
Zásobovanie pitnou vodou (vodovody)	98,9%	100,4%	101,9%
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd (kanalizácie)	97,0%	98,0%	100,9%
Vodovody a kanalizácie spolu	98,0%	99,3%	101,4%
Správa povodí:			
- HEP	111,4%	126,2%	75,5%
- Energetická voda	6,0%	7,8%	4,7%
- Odbery povrchových vôd spolu	81,0%	69,5%	72,9%
- odbery pre domácnosti	78,7%	62,9%	75,5%
- odbery pre ostatných odb.	81,5%	71,2%	72,3%
Správa povodí celkom	87,1%	88,1%	75,5%

Z tabuľky vyplýva, že miera návratnosti služieb poskytovaných vodárenskými spoločnosťami (zásobovanie pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd) na národnej úrovni sa pohybujú na úrovni 100%.

U vodohospodárskych služieb súvisiacich s využívaním vodných tokov je situácia odlišná – miera návratnosti v období rokov 2009 - 11 na národnej úrovni sa pohybuje cca v rozmedzí 70 – 90%, čo má negatívny dopad na výkon správy povodia a obnovy majetku. Čo sa týka miery návratnosti za tieto služby priamo pre SÚP Dunaj – návratnosť dosahuje 75,5%, čo je viac ako celoslovenský priemer. Táto hodnota zároveň poukazuje na nízku mieru využívania funkcií vodných tokov pre poskytovanie vodohospodárskych služieb (najmä využívanie HEP-u a energetickej vody), čo možno z hľadiska environmentálneho pokladať za pozitívne.

Podľa RSV by do odhadu návratnosti nákladov na vodohospodárske služby mali byť zahrnuté nielen náklady finančné, ale i environmentálne náklady a náklady na využívanie vodných zdrojov. Z dôvodu neexistencie metodiky na identifikáciu a kalkuláciu externých environmentálnych nákladov a nákladov na zdroje pre účel 2. plánu sú tieto náklady kalkulované tým istým spôsobom ako pre 1. plán, t.j. v uskutočnenom odhade sú v značnej miere tieto náklady zohľadnené ako náklady „internalizované“ v klasických finančných nákladoch, ktoré vchádzajú do cien odpadovej a pitnej vody (poplatky za vypúšťanie odpadovej vody, odbery povrchových vôd a odbery podzemných vôd). Slovensko sa snaží pre kalkuláciu týchto nákladov vytvoriť národnú metodiku. Za tým účelom na základe dostupných publikovaných prístupov /9/, /18/ rozpracováva postupy na ich odvodenie.

Do analýzy návratnosti nákladov nebola zahrnutá protipovodňová ochrana, plavba, závlahová voda pre poľnohospodárstvo, ani samoodbery (samoobslužné odbery).

Protipovodňová ochrana

Akumulácia a zachytávanie pre protipovodňovú ochranu sú na Slovensku definované ako verejno-prospešné služby (služby všeobecného záujmu). (Doplňujúca informácia: Len nádrže používané na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou sú jednoúčelové. Žiadne iné akumulčné nádrže sa nebudujú len na jeden účel (napr. len na protipovodňovú ochranu), ale slúžia viacnásobnému účelu, napr. pre závlahy, priemysel vrátane hydroenergetiky, protipovodňovú ochranu, atď.).

Plavba - **Plavba** reprezentuje verejnoprospešnú službu platenú štátom.

Závlahová voda pre poľnohospodárstvo

Závlahová voda nie je v zmysle platnej legislatívy spoplatnená od r. 2004. Novela vodného zákona (v súčasnosti v legislatívnom procese) povinnosť platiť za odber závlahovej vody pre poľnohospodárstvo opätovne zavádza.

Samoodbery (samoobslužné odbery)

V súlade s národnou legislatívou **samoodbery** (samoobslužné odbery) bez povolenia nepodliehajú platbe a preto nie sú evidované (vo vodnom zákone povinnosť platiť sa vzťahuje k prekročeniu stanoveného množstva odobratej vody 1 250 m³/mesiac. Táto hranica znamená, že samoodbery v sektore domácností nie sú platené. Ale prekročenie tejto hranice znamená povinnosť platiť pre podnikateľov a pre obce s menším počtom obyvateľov.

7.4 Cenová politika za vodohospodárske služby

Od vydania Vodného plánu Slovenska v oblasti cenovej politiky za vodohospodárske služby boli realizované nasledovné aktivity:

- v roku 2010 bol vypracovaný „Návrh cenovej politiky v oblasti vodného hospodárstva“ (ďalej len „návrh cenovej politiky“), ktorý potvrdil postupy dovtedy uplatňovanej cenovej politiky v oblasti vôd v súlade s čl. 9 RSV. Návrh cenovej politiky rešpektuje platné legislatívne predpisy v oblasti vodného hospodárstva a v oblasti ekonomiky, hospodárske vzťahy, životný cyklus a zohľadňuje nákladovú koncepciu pri zachovaní princípu RSV- „znečisťovateľ platí“ a rešpektuje platnú regulačnú politiku. Za účelom väčšieho zosúladenia cenovej politiky s požiadavkami čl. 9 RSV návrh cenovej politiky obsahuje aj „Návrh možných mechanizmov zintenzívnenia cenovej politiky“ (návrh aktualizácie finančného mechanizmu).
- Vláda svojím uznesením č. 17 zo dňa 12. januára 2011 návrh cenovej politiky schválila a v bode B.1. uznesenia odporučila ostatným ústredným orgánom štátnej správy SR pri zavádzaní nových ekonomických nástrojov a zintenzívňovaní súčasných ekonomických nástrojov v oblasti vodného hospodárstva uplatňovať princípy cenovej politiky (uvedené v kapitole 6 uznesenia).
- V máji 2011 bola schválená/odsúhlasená Regulačná politika na regulačné obdobie 2012 - 2016, ktorá nadväzuje na predchádzajúcu Regulačnú politiku na regulačné obdobie 2009 - 2011. Základné metódy a princípy novej regulačnej politiky zostali zachované (kalkulácia ceny na základe ekonomicky oprávnených nákladov), avšak pokrok oproti predchádzajúcej regulačnej politike predstavuje zahrnutie do východísk regulačnej politiky na roky 2012-2016 nasledovné:
 - požiadavky optimalizácie cien pre prevádzkovateľov verejných vodovodov a verejných kanalizácií v súlade s článkom 9 RSV,
 - podpory investičného rozvoja najmä v oblasti verejných kanalizácií vytváraním primeraných možností na tvorbu vlastných finančných zdrojov určených na plnenie záväzkov, ktoré sa SR pri vstupe do EÚ zaviazala splniť do roku 2015 s cieľom zabezpečiť finančnú udržateľnosť jednotlivých realizovaných projektov (v zmysle regulačnej politiky na obdobie 2009 - 2011 bolo možné uplatniť odpisy z majetku nadobudnutého len z vlastných zdrojov; v zmysle novej regulačnej politiky sa v cene uplatňujú odpisy na princípe ročných odpisov z majetku obstaraného z vlastných zdrojov, vrátane časti odpisov z majetku obstaraného z prostriedkov EÚ, zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu vyššieho územného celku alebo z rozpočtu obce alebo z majetku nadobudnutého bezodplatným prevodom rozloženým na dlhšie časové obdobie),
 - vytvorenia legislatívneho prostredia pre zavedenie dvojzložkovej ceny, ak dôsledná a objektívna analýza pri zohľadnení sociálno-ekonomických dopadov preukáže opodstatnenosť jej uplatnenia.
- Na vykonávanie cenovej regulácie v praxi (rozsah regulácie, spôsoby a postupy vykonávania regulácie) boli vydané všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré tvoria súčasť regulačnej politiky na regulačné obdobie 2012 - 2016 (Dodatok č. 1 k Regulačnej politike na regulačné obdobie):
 - vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 217/2011 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia výroby, distribúcie a dodávky pitnej vody verejným vodovodom a odvedenia a čistenia odpadovej vody verejnou kanalizáciou,

- vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 218/2011 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia poskytovania vodohospodárskych služieb súvisiacich s využitím vodných tokov,
- vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 189/2011 Z. z. o rozsahu cenovej regulácie a spôsobe jej vykonania v znení vyhlášky č. 168/2012 Z. z.
- vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 222/2012 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 217/2011 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia výroby, distribúcie a dodávky pitnej vody verejným vodovodom a odvedenia a čistenia odpadovej vody verejnou kanalizáciou
- vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 194/2013 Z. z. , ktorou sa ustanovuje cenová regulácia odberu povrchovej vody a energetickej vody z vodných tokov a využívania hydroenergetického potenciálu vodných tokov

Zhodnotenie požiadavky RSV týkajúcej sa adekvátnosti príspevku rôznych využívaní vody (domácnosti, priemysel a poľnohospodárstvo):

- Zhodnotenie zamerané priamo na tieto využívania vody pre oblasť *pitnej a odpadovej vody* nie je možné, pretože ÚRSO na základe svojej regulačnej politiky na obdobie 2012 – 2016 stanovuje jednotnú cenu pre všetkých odberateľov resp. producentov, t.j. pre domácnosti, priemysel i poľnohospodárstvo; cena za m³ je však stanovená na základe optimálne vymedzených „ekonomicky oprávnených nákladov“ potrebných na poskytnutie uvedených vodohospodárskych služieb.
- Princíp ekonomicky oprávnených nákladov ÚRSO uplatňuje aj pri ďalších troch vodohospodárskych službách – súvisiacich s využívaním vôd - *odbere povrchovej vody, využívaní hydroenergetického potenciálu vodného toku, odbere energetickej vody z vodného toku*. Regulovaná cena za odoberaný m³ povrchovej vody je rovnaká pre verejné vodovody (vodárenské spoločnosti a ostatných prevádzkovateľov) aj pre priemysel. Odber povrchovej vody na závlahy v poľnohospodárstve od r. 2004 spoplatnený nie je (avšak návrh novely vodného zákona, ktorý je v súčasnosti v legislatívnom konaní, spoplatnenie závlah zavádza). Cena za využívanie hydroenergetického potenciálu je stanovená za 1 MWh a pre jednotlivé skupiny užívateľov hydroenergetického potenciálu je *diferencovaná* podľa inštalovaného výkonu vodných elektrární (od 100 kW do 1 000 kW, od 1 001 kW do 10 000 kW, nad 10 000 kW).
- Výška *poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd* je určená na základe NV SR č. 755/2004 Z. z. za m³ a poplatky platí ten, kto splní podmienku prekročenia stanoveného objemu vypúšťaných vôd a koncentračných a bilančných limitov jednotlivých znečisťujúcich látok.
- *Difúzne znečistenie z poľnohospodárstva* zatiaľ spoplatnené nie je. Spoplatnenie nepriameho vypúšťania odpadových vôd, do ktorého spadá aj vyplavovanie živín z využívanej poľnohospodárskej pôdy do podzemných a povrchových vôd predstavuje perspektívny nástroj cenovej stimulačnej politiky na zvýšenie efektívnosti využívania živín a znižovanie ich neproduktívnych strát (v tomto prípade do vôd), ktorý sa v súčasnej cenovej politike v oblasti vôd zatiaľ neuplatňuje. Odhad množstva vyplavených živín (najmä dusíka) by mal vychádzať z hodnôt bilančného prebytku dusíka na úrovni poľnohospodárskeho podniku (uplatnenie princípu „znečisťovateľ platí“). Uvedený prebytok, podobne ako pri emisiách znečisťujúcich látok do ovzdušia, je potrebné každoročne zisťovať na úrovni každého poľnohospodárskeho podniku hospodáriaceho na poľnohospodárskej pôde – čo zatiaľ nie je reálne možné.
- (i) Znižovanie difúzneho znečistenia korešponduje s realizáciou základných a doplnkových opatrení, ktoré sú súčasťou Programu opatrení, pričom základné opatrenia (vyplývajúce z národnej legislatívy a legislatívy EÚ - najmä zákon o hnojivách, program poľnohospodárskych činností v zraniteľných oblastiach) ako aj doplnkové opatrenia (najmä v rámci PRV SR 2014-2020) zatiaľ nie sú uzavreté. V rámci PRV SR 2014-2020 so znižovaním difúzneho znečisťovania vodných zdrojov z poľnohospodárstva súvisia nasledovné opatrenia: prenos znalostí a informačné

aktivity, poradenské služby, investície do hmotného majetku, agroenvironmentálno-klimatické opatrenie, ekologické poľnohospodárstvo, platby v rámci sústavy NATURA 2000. S výnimkou ekologického poľnohospodárstva, platby na podopatrenia alebo operácie nie sú vopred alokované.

- (ii) Doplnkové opatrenia typu daní a poplatkov za používanie hnojív a pesticídov sa v podmienkach SR neuplatňujú.
 - (iii) Difúzne znečisťovanie z poľnohospodárstva môže vytvárať dodatočné náklady na poskytovanie vodohospodárskych služieb - najmä v prípade podzemných vôd na úpravu pre pitné účely - ako dôsledok transportu vôd so zvýšeným obsahom dusičnanov do vodárenských zdrojov. Tieto náklady zatiaľ neboli odhadované.
- Výška poplatkov za odber podzemnej vody je určená na základe NV SR č. 755/2004 Z. z. za m³ a je diferencovaná pre jednotlivé skupiny odberateľov (t.j. odbery pre verejné vodovody, odbery na účely podľa osobitného predpisu/zákona o ochrane zdravia ľudí a na napájanie a ošetrovanie hospodárskych zvierat, odbery geotermálnych a iných podzemných vôd, odbery na ostatné použitie).

Na zhodnotenie cenovej politiky z hľadiska adekvátnych stimulov v smere efektívneho využívania vody jej užívateľmi boli uskutočnené analýzy týkajúce sa elasticity dopytu po vode vo vzťahu k cene vody (cenová pružnosť dopytu/elasticita dopytu). Príslušné analýzy k tejto problematike sa nachádzajú v úlohách „Prehodnotenie a aktualizácia ekonomickej analýzy využívania vody podľa článku 5 RSV“, riešených vo VÚVH v rokoch 2012 (kapitola 3, časť 3.2 Využívanie vody v povodiach), 2013 (kapitola 3, časť 3.1 Dynamika povodí), 2014 (kapitola 3, časť Využívanie vody v povodiach), ktoré sú k dispozícii na webovej stránke: <http://www.vuvh.sk/rsv2/>. Stimulačnou dimenziou cien za pitnú a odpadovú vodu, za odber povrchovej vody, využívanie hydroenergetického potenciálu a odber energetickej vody, ako aj poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd a za odber podzemných vôd sa zaoberajú podkapitoly 12.1, 12.2 a 12.3 hore uvedenej úlohy, riešenej vo VÚVH v r. 2012.

S otázkou efektívneho využívania vody a ceny súvisí aj analýza uskutočnená za účelom stanovenia *indexu affordability*, z ktorej vyplynulo, že kritickou hranicou výdavkov slovenských domácností za vodu je **1,83 %** z ich disponibilných príjmov. Príslušné analýzy sa nachádzajú v úlohe „Prehodnotenie a aktualizácia ekonomickej analýzy využívania vody podľa článku 5 RSV“, riešenej vo VÚVH v roku 2012 (kapitola 13), pričom východiskové analýzy k otázke affordability vodohospodárskych služieb sú obsahom úlohy „Podkladová ekonomická analýza – príspevok rôznych spôsobov využívania vody a princíp „znečisťovateľ platí“ (kapitola 3), riešenej vo VÚVH v r. 2011. Úlohy sú k dispozícii na webovej stránke: <http://www.vuvh.sk/rsv2/>.

7.4.1 Cenová regulácia v oblasti výroby, distribúcie a dodávky pitnej vody verejným vodovodom a odvádzania a čistenia odpadovej vody verejnou kanalizáciou

Vodohospodárske (VH) služby spojené so zásobovaním pitnou vodou verejnými vodovodmi a s odvádzaním a čistením odpadovej vody verejnou kanalizáciou poskytujú vodárenské spoločnosti (vrátane iných subjektov) a obce.

Cena za povrchovú vodu je jednotná pre sektor priemyslu i na pitné účely (platba za odber povrchovej vody je súčasťou ceny pitnej vody).

Hlavnou prioritou v cenovej regulácii v tejto oblasti je uplatňovanie takých postupov a spôsobov, ktoré vedú k *stabilizácii cien* a tým k zabezpečeniu ochrany odberateľov pitnej vody a producentov odpadovej vody pred neoprávneným a neprimeraným zvyšovaním cien. Stabilizácia cien je podstatná aj pre využitie vybudovaného vodárenského majetku, pretože zvýšenie ceny vyvoláva úsporné opatrenia u odberateľov i producentov a tým nižšie využitie vybudovaných kapacít. Významná časť (70-80%) prevádzkových nákladov v oblasti verejných vodovodov a verejných kanalizácií je fixného charakteru. Nie je závislá teda na tom, či vybudovaná kapacita je využívaná plne alebo len čiastočne. Preto znižovanie spotreby vyvoláva ďalšie zvýšenie jednotkových cien.

V prvom roku regulačného obdobia 2012 - 2016 boli *maximálne ceny* ako východiskové určované použitím *nákladovej metódy* na úrovni skutočných oprávnených nákladov na regulovanú činnosť a s najvyššou mierou povoleného zisku pre vodárenské spoločnosti 0,10 a 0,13 € a pre menšie spoločnosti alebo obce len 0,05 a 0,07 € na meter kubický ešte zníženou podľa miery využitia vodárenského majetku. Oprávneným nákladom sú aj odpisy z majetku zaradeného v roku 2011, ktorý bol obstaraný z prostriedkov fondov Európskej únie a štátneho rozpočtu, ale maximálne vo výške 2 % z jeho obstarávacej ceny.

V roku 2012 práve nastavením nových parametrov ceny za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom na rok 2012 vzrástli oproti roku 2011 výraznejšie v priemere o 4,9 %. Tento rast bol spôsobený aj tým, že niektoré vodárenské spoločnosti počas predchádzajúceho regulačného obdobia ceny nemenili - aj napriek rastúcim oprávneným nákladom a klesajúcim dodávkam vody. Tieto ceny bez DPH sa v jednotlivých vodárenských spoločnostiach pohybovali v rozpätí od 0,6879 €/m³ po 1,2787 €/m³. V súčasnosti takmer dvojnásobný rozdiel vznikol najmä v dôsledku regionálnych odlišností spôsobených dostupnosťou kvalitatívne vyhovujúcich vodárenských zdrojov s dostatočnou kapacitou, resp. výdatnosťou, veľkosťou, ale hlavne rozvojom infraštruktúry.

V roku 2012 oproti roku 2011 ceny vzrástli o 4,7 %, čo predstavuje primerané možnosti tvorby vlastných finančných zdrojov s ohľadom na zvýšené investície v tejto regulovanej činnosti. Jednotlivé ceny sú vyrovnannejšie, keďže táto oblasť nie je ovplyvňovaná regionálnymi odlišnosťami a pohybujú sa v rozpätí od 0,8302 €/m³ v Záposlovenskej vodárenskej spoločnosti po 1,0443 €/m³ v Stredoslovenskej vodárenskej prevádzkovej spoločnosti.

Pre ostatné regulované subjekty – obce úrad stanovil maximálne ceny na rok 2012 nižšie ako ceny vodárenských spoločností, ale ich medziročný rast je rýchlejší, čo spôsobuje najmä budovanie nových obecných verejných vodovodov, resp. dobudovanie ich častí, ale tiež výstavba verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd. Priemer cien za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom bez dane z pridanej hodnoty stanovených pre cca 200 obcí predstavoval 0,6712 €/m³, nárast o 10,2 %. Vyšší rast bol spôsobený najmä tým, že v predchádzajúcom regulačnom období 2009 - 2011 sa ceny vody v obciach nemenili. Priemer cien za odvedenie a čistenie odpadovej vody verejnou kanalizáciou bez dane z pridanej hodnoty pre cca 120 obcí bol 0,8546 €/m³, nárast o 4,2 %, pričom tieto ceny sú už vyššie ako ceny za dodávku pitnej vody.

Tab. 7.4.1 Priemerná cena pitnej a odpadovej vody bez DPH

Priemerná cena vody	2009	2010		2011		2012	
	€/m ³	€/m ³	zmena	€/m ³	zmena	€/m ³	zmena
pitná voda	0,90	0,95	5,6 %	0,96	1,1 %	1,01	5,2 %
odpadová voda	0,79	0,84	6,3 %	0,86	2,4 %	0,90	4,7 %

Vývoj cien za vodné a stočné a množstiev odobratej pitnej vody pre domácnosti je prehľadne uvedený v nasledovných tab. 7.4.2 a 7.4.3.

Tab. 7.4.2 Vývoj cien za vodné a stočné pre domácnosti

Povodie	Cena za pitnú a odpadovú vodu v EUR/m ³								
	2007	2008	nárast oproti r.2007 v %	2009	nárast oproti r.2008 v %	2010	nárast oproti r.2009 v %	2011	nárast oproti r.2010 v %
SÚP Dunaj	1,56	1,65	6,1%	1,75	5,7%	1,86	6,3%	1,89	1,7%
SR - priemerná cena	1,53	1,62	5,4%	1,69	4,8%	1,79	5,9%	1,84	2,6%

Zdroj: ÚRSO, transformácia údajov za vodárenské spoločnosti do povodí pomocou GIS

Tab. 7.4.3 Vývoj v množstve odobretej vody pre domácnosti

Povodie	Množstvo odobretej pitnej vody pre domácnosti v tis. m ³							
	2008	pokles oproti r.2007 v %	2009	pokles oproti r.2008 v %	2010	pokles oproti r.2009 v %	2011	nárast oproti r.2010 v %
SÚP Dunaj	143 373,4	4,45%	144 529,9	-0,81%	140 902,8	2,51%	13 5365,7	3,93%
SR celkom	146 000	4,57%	147 000	-0,68%	143 300	2,52%	137 700	3,91%

Zdroj: databáza ZberVaK, transformácia do povodí pomocou GIS

7.4.2 Cenová regulácia vodohospodárskych služieb spojených s využívaním vodného toku

VH-služby súvisiace s využitím vodných tokov, ktoré sú taktiež regulované prostredníctvom ÚRSO:

- odbery povrchovej vody z vodných tokov,
- platby za využívanie hydroenergetického potenciálu z vodných tokov,
- odbery energetickej vody z vodných tokov,

sú poskytované Slovenským vodohospodárskym podnikom, š. p., ktorý je dominantným regulovaným subjektom s monopolným postavením vykonávajúcim regulované činnosti v tejto oblasti.

Cena za povrchovú vodu je jednotná pre sektor priemyslu i na pitné účely (platba za odber povrchovej vody je súčasťou ceny pitnej vody). Voda odoberaná na závlahy v poľnohospodárstve v zmysle platnej legislatívy spoplatnená nie je. Spoplatnenie vody na závlahy bude predmetom novely vodného zákona v roku 2014.

Ceny na rok 2012 boli stanovené v súlade so schválenou Regulačnou politikou na nastávajúce regulačné obdobie 2012 – 2016, ktorej prvoradým cieľom v danej oblasti je optimalizovať ceny vodohospodárskych služieb na základe vývoja nevyhnutných oprávnených nákladov na zabezpečenie regulovaných činností a vývoja množstva dodávanej mechanickej energie a vody odoberanej z vodných tokov. Aj v novom regulačnom období sa bude používať *nákladová metóda*, ktorá zohľadňuje skutočné oprávnené náklady a maximálna miera zisku bola zvýšená zo 4,8 % na 5 % oprávnených nákladov.

Oproti roku 2011 na základe uvedených nových parametrov sa maximálna cena za odber povrchovej vody z vodného toku pre regulovaný subjekt Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Banská Štiavnica na rok 2012 zvýšila o 5,95 %. Priemerná cena za využívanie hydroenergetického potenciálu vodného toku vzrástla len na úrovni inflácie o 1,82 %, pričom sa uplatňovali rozdielne maximálne ceny pre jednotlivé skupiny užívateľov hydroenergetického potenciálu podľa inštalovaného výkonu vodných elektrární. Maximálna cena za odber energetickej vody z vodného toku sa zvýšila o 5,9 %.

Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. poskytuje aj ďalšie VH-služby:

- udržiavanie splavnosti vodných ciest a vytyčovanie plavebnej dráhy na plavbu na vodných cestách na účely používania vôd na plavbu,
- iné služby vo verejnom záujme (protipovodňová ochrana).

Podľa § 1 Nariadenia vlády SR č. 755/2004 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška neregulovaných platieb, výška poplatkov a podrobnosti súvisiace so spoplatňovaním užívania vôd platby za tieto služby nie sú regulované a ich výška predstavuje ekonomicky oprávnené náklady správcu vodných tokov. Správca vodných tokov (Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. a správcovia drobných vodných tokov) si uplatňuje nárok na úhradu ekonomicky oprávnených nákladov za tieto služby

prostredníctvom MŽP SR z prostriedkov štátneho rozpočtu. Úhradu nákladov za tieto služby poskytuje MŽP SR.

8 Program opatrení

Štruktúra programu opatrení odpovedá identifikovaným významným vodohospodárskym problémom (organické znečistenie povrchových vôd, znečistenie povrchových vôd živinami, znečistenie vôd prioritnými látkami a látkami relevantnými pre SR, hydromorfologické zmeny a problémy kvantity a kvality podzemných vôd). Program opatrení je navrhovaný vo vzťahu k cieľom k roku 2021 stanoveným na národnej úrovni a úrovni medzinárodného povodia Dunaj pre jednotlivé významné vodohospodárske problémy.

Nasledujúce podkapitoly stručne popisujú národné ciele, prístup k dosiahnutiu cieľov, samotný návrh opatrení a zhodnotenie efektívnosti opatrení pre jednotlivé kategórie významných vodohospodárskych problémov v členení na jednotlivé čiastkové povodia a správne územia povodií.

Povrchové vody

Rieky a útvary so zmenenou kategóriou

8.1 Organické znečistenie

Environmentálnym cieľom je dosiahnutie zníženia znečistenia povrchových vôd organickým znečistením minimálne na úroveň kompatibilnú s kritériami dobrého ekologického stavu/potenciálu.

8.1.1 Prístup k návrhu programu opatrení

Z textu uvedeného v kapitole 4 vyplýva, že v roku 2011 dosahovalo celkové vypúšťanie organického znečistenia v ukazovateli CHSK_{Cr} hodnotu 21 358,8 ton, čo predstavuje pokles v porovnaní s rokom 2005 o ďalších 15 953,4 ton (pokles o cca 43 %). U verejných kanalizácií pokles predstavuje cca o 48%, čo poukazuje na pozitívny trend v čistení odpadových vôd. V priemyselných aktivitách tento pokles predstavuje len cca 36,5%. Na celkovom vypúšťanom množstve organického znečistenia z výrobných aktivít majú najväčší podiel odpadové vody z výroby celulózy a papiera (SK-NACE kód 29-30) - 49% a z výroby koksu, ropných produktov a chemikálií (SK-NACE kód 17) - 35%.

Prístup k návrhu opatrení bol založený na analýze plnenia požiadaviek smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd a smernice EP a Rady 2010/75/EU o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania ŽP (transponovaná do zákona č. 39/2013 Z. z. a Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z.²⁴)

8.1.2 Návrh opatrení pre redukovanie organického znečistenia

Základné opatrenia

Menovitý zoznam opatrení aglomerácií nad 2000 EO vyplývajúci z povinnosti plnenia podmienok *Zmluvy o pristúpení SR k EÚ* o plnení implementácie smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd je rozdelený do opatrení pre zberné systémy a individuálne primerané systémy (IPS) (Príloha 8.1.1) a opatrení pre čistenie komunálnych – uvedený v Prílohe 8.1.2. Opatrenia uvedené v týchto prílohách vyplývajú z posudzovania súladu s požiadavkami čl.3, čl. 4 a čl. 5 smernice 91/271/EHS.

²⁴ Vyhláška MŽP SR č.183/2013 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Súlady s článkom 3

Súlady s požiadavkami je zabezpečený v prípade, že sa odpadová voda pochádzajúca z aglomerácie zbiera do zberného systému a odvádza do zariadenia na jej čistenie a spracovanie (ak tento postup nie je riešený prostredníctvom individuálnych alebo iných primeraných systémov (IPS) v súlade s článkom 3 ods. 1 treťou vetou smernice).

Tieto IPS musia poskytovať rovnakú úroveň ochrany životného prostredia, akú predstavujú zberné systémy. V elektronickom dotazníku UWWTD (pre aglomerácie nad 2 000 EO) je aglomerácia v súlade vtedy, ak z celkového znečistenia aglomerácie nie je časť jej znečistenia (menej ako 2% alebo menej ako 2 000 EO) zbieraná zbernými systémami a následne čistená na ČOV alebo riešená IPS.

Súlady s článkom 4

Kapacita zariadenia, resp. zariadení na čistenie a spracovanie odpadových vôd v jednotlivých aglomeráciách má byť dostatočná na zabezpečenie súladu s článkom 4 ods. 1 v spojení s požiadavkami článku 10, úroveň čistenia má zodpovedať sekundárnemu čisteniu a dané čistenie má dosahovať ukazovatele biochemickej spotreby kyslíka (BSK₅) a chemickej spotreby kyslíka (CHSK), ktoré sa vyžadujú v zmysle tabuľky 1 v prílohe I k smernici.

Súlady s článkom 5 ods. 2

Úroveň čistenia má zodpovedať náročnejšiemu čisteniu aké je popísané v článku 4 smernice a čistenie má dosahovať ukazovatele celkového fosforu (P_{tot}) a celkového dusíka (N_{tot}), ktoré sa vyžadujú v zmysle tabuľky 2 v prílohe I k smernici.

Tab. 8.1.1 Opatrenia pre zberné systémy alebo individuálne systémy / primerané systémy (IPS) aglomerácií nad 2000

Základné údaje o aglomerácii		Nápravné opatrenie (opatrenia) vzhľadom na článok 3 – zberné systémy a IPS			
Označenie aglomerácie (2)	Názov aglomerácie	Plánované opatrenia na dosiahnutie súladu s článkom 3 (zberné systémy (ZS) a IPS)	Očakávaný dátum začiatku prác na zberných systémoch alebo IPS	Očakávaný dátum ukončenia prác na zbernom systéme a IPS	Kód čiastkového povodia
			(mm/rrrr)	(mm/rrrr)	
A - aglomerácií s PE 2000 alebo väčším ako 2000, ktoré k referenčnému dátumu nespĺňali predpisy					
SKA6060161	Filakovo	dobudovanie ZS	10/2015	12/2015	I
SKA6060534	Halic	dobudovanie ZS	12/2014	11/2015	I
SKA6050533	Krupina	dobudovanie ZS	12/2014	12/2015	I
B - Aglomerácie s PE 2000 alebo väčším ako 2000, v prípade ktorých k referenčnému dátumu ešte neuplynuli lehoty (5)					
SKA6070538	Cinobana	dobudovanie ZS	12/2018	12/2021	I
SKA6070539	Kalinovo	vybudovanie ZS	09/2015	09/2019	I
SKA6060535	Radzovce	vybudovanie ZS	12/2018	12/2021	I
(1) Individuálne systémy alebo primerané systémy (článok 3 ods. 1 smernice).					
(2) Rovnaké označenie aglomerácie, aké sa používa na podávanie správ podľa článku 15 ods. 4.					
(3) Potrebné, len ak sa k referenčnému dátumu stavba zberového systému alebo IPS ešte nezačala.					
(5) Vráťane lehôt stanovených v zmluvách o pristúpení.					
NP - zberné systémy / IPS aglomerácií k referenčnému dátumu nespĺňajú predpisy					
NL - lehoty pre zberné systémy / IPS aglomerácií k referenčnému dátumu					

Tab. 8.1.2 Opatrenia pre čističky komunálnych odpadových vôd (ČKOV) z aglomerácií nad 2000 EO

Základné údaje o ČKOV			Nápravné opatrenie (opatrenia) vzhľadom na články 4, 5 a 7 (8) ČKOV										
Názov ČKOV	Označenie obsluhovaných aglomerácií	Názvy obsluhovaných aglomerácií	Opatrenia na dosiahnutie toho, aby ČKOV spĺňali predpisy	Zaťaž vstupujúca do ČKOV v očakávaný dátum splňania predpisov (podľa plánu)	Čistiaca kapacita ČKOV (plánovaná)	Typ čistiaceho procesu v ČKOV (plánovaný)	Očakávaný dátum dokončenia prípravných opatrení (plánovanie, koncepcia atď.) (9)	Dátum alebo očakávaný dátum začiatku prác	Dátum alebo očakávaný dátum ukončenia prác	Očakávaný dátum dosiahnutia súladu s predpismi (vzorky za 12 mesiacov)	NEC	Kód VÚ	Kód čiastkového povodia
A - ČKOV aglomerácií s populačným ekvivalentom 2000 alebo väčším ako 2000, ktoré k referenčnému dátumu (6) nesplňali predpisy													
COV Krupina	SKA6050533	Krupina	rekonštrukcia ČOV	8 007	7100	3-N		10/2014	12/2015	12/2016	SKI2000DVC	SKI0021	I
B - ČKOV aglomerácií s populačným ekvivalentom 2000 alebo väčším ako 2000, v prípade ktorých k referenčnému dátumu ešte neuplynuli lehoty (10) (6)													
(6) Informácie o nedostatkoch v odstraňovaní dusíka alebo fosforu na úrovni jednotlivých čističiek aglomerácií s populačným ekvivalentom väčším ako 10 000 sa podľa smernice nevyžadujú pre citlivé oblasti, kde sa dá preukázať, že minimálne percento zníženia celkovej záťaže vstupujúcej do všetkých čističiek komunálnych odpadových vôd v tejto oblasti je aspoň 75 % pre celkový obsah fosforu a aspoň 75 % pre celkový obsah dusíka v referenčný dátum.													
(7) Rovnaké označenie ČKOV, aké sa používa na podávanie správ podľa článku 15 ods. 4.													
(9) Potrebné len, ak sa v referenčný dátum stavba ČKOV ešte nezačala.													
(10) Vrátane lehôt stanovených v zmluvách o pristúpení alebo vo vymedzení nových citlivých oblastí (článok 5).													

Prehľad počtu a druhu opatrení v čiastkovom povodí Ipľa a SÚP Dunaja je uvedený v tab. 8.1.3.

Z prehľadu vyplýva, že na zosúladienie odvádzania komunálnych vôd v čiastkovom povodí Ipľa sú potrebné opatrenia v 6 aglomeráciách (3 aglomerácie, ktoré k referenčnému roku nespĺňali súlad s čl. 3 smernice a 3 aglomerácie, u ktorých lehoty na zosúladienie ešte neuplynuli). V oblasti čistenia komunálnych odpadových vôd sú požadované opatrenia v 1 aglomerácii, ktorá k referenčnému roku nespĺňala súlad s požiadavkami smernice na čistenie.

Tab. 8.1.3 Počet a druh opatrení podľa smernice Rady 91/271/EHS

Čiastkové povodie	Opatrenia pre zberné systémy (ZS) a IPS na dosiahnutie súladu s čl.3 91/271/EHS		Opatrenia pre ČKOV na dosiahnutie súladu s čl. 4 čl.5	
	k referenčnému dátumu nespĺňajú súlad	k referenčnému dátumu neuplynuli lehoty na zosúladienie	k referenčnému dátumu nespĺňajú súlad	k referenčnému dátumu neuplynuli lehoty na zosúladienie
Ipeľ	3	3	1	0
SÚP Dunaj	87	36	50	13

Poznámka: referenčný rok - 2012

Základné opatrenie v zmysle čl.11.3(g) RSV

Zosúladienie nakladanie so znečisťujúcimi látkami s podmienkami zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov do roku 2021 – vrátane prehodnotenia vydaných povolení v súlade s § 8 ods. 3 zákona.

Doplňkové opatrenia

- Realizácia opatrení z Programu rozvoja verejných kanalizácií

8.2 Znečistenie povrchových vôd živinami

Environmentálnym cieľom je dosiahnutie zníženia znečistenia povrchových vôd živinami minimálne na úroveň kompatibilnú s kritériami dobrého ekologického stavu/potenciálu.

8.2.1 Prístup k návrhu programu opatrení

Živiny vypúšťané do povrchových vôd sú príčinou rizika nedosiahnutia cieľov RSV k roku 2021 v 18,9 % vodných útvarov čiastkového povodia Ipľa. Živiny v povrchových vodách pochádzajú z bodových a difúzných zdrojov znečistenia

Prístup k návrhu opatrení je podobný ako v prípade znečisťovania vôd organickým znečistením s rozdielom, že do návrhu opatrení sa zaraďujú opatrenia na redukovanie vstupu živín z poľnohospodárstva.

8.2.2 Návrh opatrení pre redukovanie znečistenia živinami

Základné opatrenia

Vzhľadom k tomu, že znečisťovanie povrchových vôd organickým znečistením a znečistením živinami prebieha v prevažnej miere paralelne, sa opatrenia pre aglomerácie uvedené v kapitole 8.1.2 týkajú i opatrení na redukovanie znečistenia živinami.

Ďalšie základné opatrenia:

V oblasti poľnohospodárstva pre vymedzené zraniteľné územia - vyplývajú z implementácie smernice 91/676/EHS o ochrane podzemných vôd pred znečistením dusičnanmi (transponovaná do § 35 ods. 3 a 4 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení zákona č. 384/2009 Z. z.) prostredníctvom Programu poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach vypracovaného k tejto smernici.

Základné opatrenie – 11(3h); 11(3d) RSV

1. Novelizácia zákona o hnojivách – pôsobnosť celoslovenská. Novela zákona č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení neskorších predpisov je schválená s účinnosťou od 1. januára 2016

Novela zákona o hnojivách zahrňuje aj vybrané princípy hospodárenia v súčasnosti platné pre ZO a požiadavky na skladovanie a aplikáciu tekutých hospodárskych hnojív mimo zraniteľných oblastí (čo presadzuje EK v oblasti ochrany vôd).

Taktiež podmienky hospodárenia vo vymedzených ZO sú zakomponované do vyššie uvedenej novely zákona o hnojivách.

2. Podmienky krížového plnenia - pôsobnosť celoslovenská

Pravidlá krížového plnenia, ktoré sa budú aplikovať pri priamych platbách a platbách pre PRV 2014 - 2020 sú uvedené v Prílohe 2 k NV č. 342/2014 Z. z. Vo vzťahu k ochrane životného prostredia – ich uvádza tabuľka 8.2.1.

Nová Spoločná poľnohospodárska politika na roky 2014-2021 v prvom pilieri navrhuje ďalšie "ozelenenie" na úrovni 30 % národnej obálky priamych platieb. Ozelenenie (greening) je ekologickou platbou, cieľom ktorej je podpora udržateľnej produkcie s vyčlenením 30% rozpočtovej obálky na záväzné opatrenia, ktoré budú v prospech riešenia klimatických a environmentálnych problémov. Ozelenenie nejde výrazne nad rámec súčasného stavu štruktúry poľnohospodárskej výroby na Slovensku.

Väčšina poľnohospodárskych subjektov v SR podmienky zabezpečenia zeleného pokryvu pôdy plní už v súčasnosti. Ozelenenie teda v podmienkach SR je chápané, ako legitímna požiadavka verejnosti k plneniu úlohy poľnohospodárstva v otázkach riešenia environmentálnych problémov:

- *diverzifikácia plodín - smeruje k eliminácii pestovania monokultúr a degradácii pôdy a biodiverzity,*
- *trvalé trávne porasty - smeruje k ochrane trvalých trávnych porastov, ich udržaniu a zvyšovaniu účinnosti protieróznej ochrany, zadržiavaniu vody v prírode, jej kolobehu atď.,*
- *dobrovoľné úhorovanie vo výške 7% ornej pôdy - smeruje k eliminácii erózie a zadržiavaniu vody (trávne ochranné pásy, terasy) a pod.*

Tieto opatrenia musia byť aplikované na celej výmere pôdy (nie iba v systémoch ekologického poľnohospodárstva) a bez výnimky a vo veľkej miere takto využitá pôda existuje aj v slovenskom poľnohospodárstve, pričom rozsah opatrení treba identifikovať, deklarovať a kultivovať.

Tab. 8.2.1 Pravidlá krížového plnenia pre oblasť „Životné prostredie, zmeny klímy, dobré poľnohospodárske podmienky pôdy“

Hlavná otázka		Požiadavky a normy	Podmienky
Vodné zdroje	PH 1	Ochrana vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov	<p>a) Dodržiavať požiadavky objemu skladovacích kapacít pre jednotlivé druhy hospodárskych hnojív²⁵⁾. Koeficienty pre výpočet množstva dusíka sú uvedené v prílohe č. 3.</p> <p>b) Dodržiavať podmienku umiestnenia dočasnej voľnej skládky na poľnohospodárskej pôde so svahovitou do 3° s vylúčením produkčných blokov s vysokým stupňom obmedzenia.</p> <p>c) Dodržiavať maximálne deväťmesačnú skladovaciu lehotu maštalného hnoja na voľnej skládke od prvej navážky.</p> <p>d) Dodržiavať odstup v nárazníkových zónach desať metrov od brehovej čiary vodného toku alebo od zátopovej čiary vodnej nádrže a hranice ochranného pásma I. stupňa zdroja podzemnej vody²⁶⁾.</p> <p>e) Dodržiavať povinnosť viesť presnú prvotnú evidenciu o striedaní plodín, agrotechnike a hnojení pozemkov²⁷⁾.</p> <p>f) Dodržiavať povinnosť vypracovania a dodržiavania programu používania hnojív s obsahom dusíka. Koeficienty pre výpočet množstva dusíka sú uvedené v prílohe č. 3.</p> <p>g) Dodržiavať zákaz hnojenia v termíne od 15. novembra do 15. februára a pri skorom jarnom prihnojovaní ozimín v termíne od 1. februára v dávke do 60 kg dusíka/ha s dodržiavaním pôdnych a klimatických obmedzení. Koeficienty pre výpočet množstva dusíka sú uvedené v prílohe 3.</p> <p>h) Dodržiavať požiadavku neaplikovania hnojív s obsahom dusíka na pôdu: zamrznutú (viac ako 8 cm do hĺbky), zasneženú (vyššia vrstva snehu ako 5 cm) alebo zamokrenú súvislou vrstvou vody.</p> <p>i) Dodržiavať požiadavku aplikácie maximálnej povolenej dávky 170 kg/ha/rok celkového dusíka z hospodárskych hnojív. Koeficienty pre výpočet množstva dusíka sú uvedené v príl. 3.</p>

²⁵⁾ Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 199/2008 Z. z. ktorou sa ustanovuje Program poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach v znení vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 462/2011 Z. z..

²⁶⁾ § 6 ods. 7 vyhlášky č. 199/2008 Z. z.

²⁷⁾ Príloha č. 8 k vyhláške Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 338/2005 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o postupe pre zber pôdnych vzoriek, spôsobe a rozsahu vykonávania agrotechnického skúšania pôd, zisťovania pôdnych vlastností lesných pozemkov a o vedení evidencie hnojenia pôdy a stavu výživy rastlín na poľnohospodárskej pôde a na lesných pozemkoch.

Hlavná otázka		Požiadavky a normy	Podmienky
	DPEP 1	Nárazníkové zóny pozdĺž vodných tokov	a) Dodržiavať zákaz používania priemyselných a organických hnojív s obsahom dusíka v nárazníkových zónach pozdĺž útvarov povrchových vôd a odkrytých podzemných vôd v šírke do desať metrov od brehovej čiary na diele pôdneho bloku vedeného v systéme LPIS ^{a)} .
	DPEP 2	Regulovanie používania vôd	a) Zabezpečiť a mať k dispozícii povolenie na čerpanie povrchových a podzemných vôd na zavlažovanie ²⁸⁾ alebo zmluvu so správcom štátnych závlahových sústav, ak dochádza k zavlažovaniu.
	DPEP 3	Ochrana podzemných vôd proti znečisteniu	a) Dodržiavať povinnosť viesť v podniku dokumentáciu o nadobudnutí a o zaobchádzaní s nebezpečnými látkami). b) Zabrániť priamemu vypúšťaniu nebezpečných látok do podzemných vôd. c) Zabrániť nepriamemu vypúšťaniu nebezpečných látok do podzemných vôd.
Pôda a zásoby uhlíka	DPEP 4	Minimálne krytie pôdy	a) Zabezpečiť v termíne od 1. novembra do 1. marca na ornej pôde s priemernou svahovitou nad 12° najmenej 40 % vegetačné pokrytie výmery ornej pôdy oziminou, viacročnou krmovinou alebo medziplodinou alebo strniskom.
	DPEP 5	Minimálne obhospodarovanie pôdy odrážajúce špecifické miestne podmienky s cieľom obmedziť eróziu	a) Dodržiavaním vhodných opatrení obhospodarovania ornej pôdy zamedziť tvorbe ryhovej erózie a predchádzať vzniku erózných rýh nad 20 cm hĺbky.
Biodiverzita	PH 2	Ochrana voľne žijúcich vtákov	a) Dodržiavať zákaz poškodzovania a odstraňovania hniezdnych stanovišť. b) Dodržiavať zákaz rušenia hniezdenia vtákov vplyvom agrotechnických opatrení v období hniezdenia a vyvážania mláďat; obdobím hniezdenia je termín od 1. marca do 30. septembra. c) Dodržiavať zákaz chytania, zraňovania, usmrcovania dospelého jedinca vtáka a jeho vývinového štádia a ničenia vajec.
	PH 3	Ochrana biotopov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín	a) Dodržiavať zákaz odstraňovania prírodných elementov (krajinných prvkov na ornej pôde, ako sú solitér, stromoradie, skupina stromov mokrad' a medza na ornej pôde. b) Dodržiavať zákaz zasahovania do biotopu európskeho významu, ktorým je možné biotop poškodiť alebo zničiť.
Krajina, minimálna	DPEP 7	Zachovanie krajinných prvkov, vo vhodných prípadoch vrátane živých plotov, rybníkov, priekop,	a) Dodržiavať zákaz narušovania a likvidovania krajinných prvkov na ornej pôde, ako je solitér, stromoradie, skupina stromov, terasa a medza). b) Dodržiavať zákaz strihania živých plotov a stromov počas obdobia reprodukcie vtákov

²⁸⁾ § 21 ods. 1 písm. h) zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon).

Hlavná otázka		Požiadavky a normy	Podmienky
miera údržby		stromov v rade, v skupine alebo izolovane, medzi a terás vrátane zákazu strihania živých plotov a stromov počas obdobia reprodukcie vtáctva a v období hniezdenia	a v období hniezdenia; obdobím hniezdenia je termín od 1. marca do 30. septembra.
		Zachovávanie trvalých pasienkov	a) Dodržiavať zákaz premeny pôdy využívanej ako trvalé trávne porasty k dátumu stanovenému osobitným predpisom ²⁹⁾ na ornú pôdu na súvislej časti pozemku v diele pôdneho bloku na výmere 0,3 ha a vyššej.
Prípravky na ochranu rastlín	PH 10	Používanie prípravkov na ochranu rastlín	a) Dodržiavať povinnosť používania takých prípravkov na ochranu rastlín, ktoré sú registrované ³⁰⁾ v Slovenskej republike a aplikovať ich podľa údajov uvedených na etikete výrobku.

Vysvetlivky : DPEP = Dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky

²⁹⁾ Čl. 6 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 73/2009 (Ú. v. EÚ L 30/16, 31. 1. 2009) v platnom znení.

³⁰⁾ § 8 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov.

Doplnkové opatrenia

Realizácia opatrení - PRV SR 2014 – 2020 – na dobrovoľnej báze

V návrhu PRV na obdobie 2014-2020 s ochranou vôd súvisí viacero opatrení a to:

Opatrenie 1. Prenos znalostí a informačné aktivity – **vzdelávanie a informačné aktivity so zameraním na znižovanie znečistenia jednotlivých zložiek životného prostredia** - ovzdušie, voda, pôda, klíma ako aj biodiverzity; vzdelávanie v oblasti hospodárenia s vodou na poľnohospodárskej pôde - protierózne a protipovodňové opatrenia.

Opatrenie 2. Poradenské služby- **poskytovanie poradenstva, vzdelávanie poradcov.**

Opatrenie 4. Investície do hmotného majetku – zníženie záťaže na životné prostredie vrátane technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov, zlepšenie využívania závlah.

Opatrenie 5. Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby zničeného prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení – **rekonštrukcia, modernizácia, oprava a dostavba odvodňovacích systémov, kanálov s regulovaným odtokom a čerpacích staníc a ich zariadení**, ktoré sú v súlade s relevantnými plánmi manažmentu povodia.

Opatrenie 7. Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach - **výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd.**

Opatrenie 8. Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov - **podpora preventívnych protipovodňových a protipožiarnych opatrení za účelom zlepšenia vodného hospodárstva v lese.**

Opatrenie 10. Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie - integrovaná produkcia v ovocinárstve, zeleninárstve a vinohradníctve, ochrana proti erózii pôdy, ochrana biotopov poloprárodných a prírodných trávnych porastov, multifunkčné okraje polí – **biopásy na ornej pôde, ochrana vodných zdrojov.**

Opatrenie 11. Ekologické poľnohospodárstvo.

Opatrenie 12. Platby v rámci sústavy NATURA 2000.

8.3 Znečistenie prioritnými a relevantnými látkami

Environmentálnym cieľom je dosiahnutie zníženia znečistenia povrchových vôd prioritnými látkami vrátane určitých ďalších znečisťujúcich látok a látkami relevantnými pre SR minimálne na úroveň kompatibilnú s kritériami dobrého ekologického stavu/potenciálu a dobrého chemického stavu.

8.3.1 Prístup k návrhu programu opatrení

Z kapitoly 4 vyplýva, že podľa nahlásení znečisťovateľov bolo v roku 2011 do povrchových vôd čiastkového povodia Ipl'a vypúšťaných 5 prioritných látok (z nich 3 prioritné nebezpečné látky) a 3 látky relevantných pre SR. Proti znečisťovaniu vôd prioritnými látkami je potrebné prijať opatrenia zamerané na významnú redukcii týchto znečisťujúcich látok, a v prípade prioritných nebezpečných látok opatrenia na zastavenie alebo postupné ukončenie vypúšťania, emisií a únikov v časovom harmonograme, ktorý nepresiahne obdobie 20 rokov. Okrem toho je v tomto povodí zaznamenaná 1 prevádzka s nepriamym vypúšťaním t.j. prostredníctvom ČOV iných prevádzkovateľov (cez komunálnu ČOV).

Pre látky určené za relevantné pre SR sa požaduje zosúladiť vypúšťanie s požiadavkami NV SR č. 269/2010 Z. z v znení neskorších predpisov. ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd v platnom znení.

8.3.2 Návrh opatrení pre redukovanie znečistenia prioritnými a relevantnými látkami*Základné opatrenia*

Realizácia opatrení vyplývajúcich z plnenia požiadaviek smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd.

Zosúladienie nakladanie so znečisťujúcimi látkami s podmienkami zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov do roku 2021 – vrátane prehodnotenia vydaných povolení v súlade s § 8 ods. 3 zákona.

Realizácia opatrení, ktorú vyžaduje smernica EP a Rady 2010/75/EU o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania ŽP (transponovaná do zákona č. 39/2013 Z. z. a Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z.³¹). Zdroj znečistenia považovaný za významné (kapitola 4.1.1.2) pre toto čiastkové povodie - vyžadujúci si zosúladienie s touto smernicou z pohľadu prioritných látok je :

- SLOVGLASS a. s. výrobná divízia 03 Katarínska Huta, Cinobaňa, NEC: I0170PVA, vypúšťanie odpadových vôd do vodného útvaru: SKI0064
- Žiaromat a. s. Kalinovo, NEC: I0220PVA, vypúšťanie odpadových vôd do vodného útvaru: SKI0046
- MECOM GROUP s.r.o. Lučenec, NEC: I0660XVA, vypúšťanie odpadových vôd do vodného útvaru: SKI0010

Doplňkové opatrenia

- zníženie medzí stanovenia v prípade metód, ktoré nespĺňajú LOQ požadované Smernicou 2010/108/ES, resp. prechod na inú maticu stanovenia príslušných ukazovateľov;
- overiť lokalizáciu problematických zdrojov znečisťovania;
- zaviesť monitorovanie príslušných organických látok do monitorovania emisií do ovzdušia;
- DEHP v ďalšom období venovať zvýšenú pozornosť metódam odberu vzoriek a identifikácii prípadného difúzneho znečistenia;
- kyanidy - znečistenie útvarov povrchových vôd touto látkou je v SR na základe výsledkov monitorovania významné. Monitorujú sa však celkové kyanidy a nielen ich toxický podiel. **V ďalšom období bude venovaná zvýšená pozornosť existujúcim zdrojom vypúšťajúcim toto znečistenie;**
- 4-metyl-2,6-di-terc butylfenol – v ďalšom období bude venovaná zvýšená pozornosť identifikácii prípadného difúzneho znečistenia;
- (Hg, Cd, Zn, - prítomnosť kovov je spojená s prirodzeným podložím, banskou činnosťou v minulosti a prítomnosťou environmentálnych záťaží z banskej činnosti realizovanej v minulosti) – postupná sanácia environmentálnych záťaží a monitorovanie potenciálnych EZ za účelom zistenia skutočného rozsahu znečistenia a následným návrhom sanácie (taktiež kapitola 8.6.2)

8.4 Opatrenia na elimináciu hydromorfologických vplyvov

Hydromorfologické zmeny sú v zmysle významných vodohospodárskych problémov členené na 4 základné druhy vplyvov:

- narušenie pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov,
- narušenie laterálnej spojitosti mokradí/inundácií s tokom a ostatné morfológické zmeny,
- hydrologické zmeny,
- výhľadové infraštruktúrne projekty.

Podrobný popis návrhu opatrení obsahuje záverečná správa /12/. Návrh programu opatrení pre jednotlivé druhy ovplyvnenia uvádzajú nasledujúce podkapitoly.

8.4.1 Opatrenia na zabezpečenie pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov

Environmentálnym cieľom je eliminácia narušenia pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov na úroveň konzistentnú s kritériami dobrého ekologického stavu/potenciálu.

³¹ Vyhláška MŽP SR č.183/2013 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

8.4.1.1 Prístup k návrhu programu opatrení

V rámci skríningu významných hydromorfologických vplyvov pre potreby Plánu manažmentu čiastkového povodia Ipl'a z roku 2010 bolo v čiastkovom povodí identifikovaných 58 vodných útvarov s bodovým ohodnotením viac ako 5 pre parameter 9 „hate a stupne“, čo je v zmysle použitej metodiky považované za významnú zmenu. V 3 prípadoch sú tieto stavby príčinou zmeny kategórie vodného útvaru – z riečneho na jazerný.

Hlavnými hybnými silami, ktoré boli príčinou antropogénnych zásahov do riečneho systému sú: protipovodňová ochrana, výroba energie - vodné elektrárne, lodná doprava, a zabezpečenie krytia potrieb vody - na pitné účely, priemysel a poľnohospodárstvo.

Návrh opatrení sa realizoval v priebehu testovania kandidátov na HMWB a to na základe fotodokumentácie z monitorovania bariér vykonanej ŠOP SR, posudkov biológov vrátane rybárov a technických pracovníkov SVP, š. p., – jednotlivých odštepných závodov.

Prehľad počtu hydrotechnických stavieb narušujúcich pozdĺžnu kontinuitu na doteraz testovaných tokoch povodia uvádza tabuľka č. 4.12, z ktorej vyplýva, že na testovaných tokoch povodia Ipl'a existuje 76 stavieb narušajúcich pozdĺžnu kontinuitu tokov, z toho prevažná časť (61) nemá vybudovaný funkčný rybovod. Menovitý zoznam spolu s návrhom opatrení je obsahom Prílohy 8.4.

8.4.1.2 Návrh programu opatrení

Na spriechnenie tokov a biotopov boli navrhované štyri druhy opatrení, a to:

- spriechnenie funkčným rybovodom alebo biokoridorom,
- prebudovanie existujúcich prekážok na sklzy alebo rampy,
- zmena manipulačného poriadku,
- odstránenie existujúcej stavby,
- ostatné.

Počet navrhnutých opatrení v čiastkovom povodí Ipl'a podľa druhu opatrení obsahuje tab. 8.4.1. V čiastkovom povodí Ipl'a je zatiaľ navrhnutých 22 rybovodov alebo biokoridorov, prebudovanie súčasných 25 stavieb na sklzy a rampy umožňujúce priechodnosť pre ryby a v 4 prípadoch upraviť manipulačný poriadok. Počet opatrení nie je konečný – konečný stav bude známy po ukončení testovania kandidátov na HMWB a AWB (v ďalšom plánovacom cykle).

Vzhľadom na financie bude realizácia opatrení rozložená na dlhšie časové obdobie – až do roku 2027. Ekonomické zdôvodnenie posunu realizácie opatrení do ďalšieho plánovacieho cyklu bolo formulované v úzkom kontakte s realizátorom opatrení, pri zvážení všetkých možných dostupných zdrojov financovania. Menovitý zoznam stavieb narušajúcich pozdĺžnu kontinuitu s návrhom opatrení je uvedený v Prílohe 8.4. Táto príloha obsahuje i informáciu o tom, či bude jednotlivé opatrenie realizované do r. 2021 alebo až v ďalšom plánovacom cykle.

Hlavným realizátorom opatrení je SVP, š. p., v minimálnom rozsahu iné subjekty: súkromní podnikatelia, vodárenské spoločnosti. V prípadoch opatrení, ktorých obstarávateľom alebo zodpovedným za realizáciu je SVP, š. p., sú spriechnenie migračných bariér a ostatné navrhované opatrenia investíciami, na realizáciu ktorých finančnými zdrojmi môže byť štátny rozpočet, fondy EÚ resp. iné fondy.

Tab. 8.4.1 Prehľad opatrení na zlepšenie pozdĺžnej kontinuity riek

Čiastkové povodie	Počet prekážok	Druh opatrenia - počet							
		Biokoridor / rybovod	Rampa / sklz	Zmena manipulácie	Odstánenie	Ostatné	Žiadne	Neznáme	Nie
Ipeľ	76	22	25	4	0	0	15	0	10
SÚPD	777	220	371	25	7	9	98	6	41
Spolu SR	846	227	410	27	8	9	107	9	49

8.4.2 Opatrenia pre zabezpečenie laterálnej spojitosti mokradí / inundácií s tokom a ostatné morfológické zmeny

Environmentálnym cieľom je eliminácia narušenia laterálnej spojitosti inundácií a ostatných morfológických zmien na úroveň konzistentnú s kritériami dobrého ekologického stavu/potenciálu.

8.4.2.1 Prístup k návrhu programu opatrení

Ako vyplýva z kapitoly 4, v súčasnosti je identifikovaných 59 vodných útvarov, s významnými zmenami pre hydromorfológické kritérium 7 – kombinované hodnotenie, ktoré súvisí s odrezaním pôvodných inundácií a mokradí s tokmi.

V rámci skríningu významných hydromorfológických vplyvov pre potreby Plánu manažmentu čiastkového povodia Ipl'a z roku 2010 bolo v čiastkovom povodí identifikovaných 59 vodných útvarov s významnými zmenami pre hydromorfológické kritérium 7 – kombinované hodnotenie, ktoré súvisí s odrezaním pôvodných inundácií a mokradí s tokmi.

Hlavnými hybnými silami, ktoré si vynútili antropogénne zásahy tohto druhu do riečneho systému sú: výroba energie - vodné elektrárne, lodná doprava, protipovodňová ochrana, urbanizácia a poľnohospodárske využívanie krajiny. Prístup k návrhu opatrení je totožný s prístupom uvedeným v kapitole 8.4.1.1. Realizoval sa v priebehu testovania kandidátov na HMWB, pri zohľadňovaní existujúceho potenciálu odrezaných území na opätovné pripojenie s vodnými útvarmi.

8.4.2.2 Návrh programu opatrení

Na zabezpečenie laterálnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom boli navrhované opatrenia:

- prepojenie mŕtvych ramien s tokom,
- ostatné morfológické opatrenia.

Cieľom týchto opatrení je prepojenie biotopov a zvýšenie druhovej rôznorodosti vodných organizmov, čo v konečnom dôsledku zlepši ekologický stav vodných útvarov. Tieto opatrenia majú priaznivý účinok i na redukciu živín a protipovodňovú ochranu.

Tento druh opatrení v čiastkovom povodí Ipl'a nebol navrhnutý.

8.4.3 Opatrenia pre zlepšenie hydrologických podmienok

Environmentálnym cieľom je eliminácia hydrologických zmien na úroveň zodpovedajúcu kritériám dobrého ekologického stavu/potenciálu.

Pre potreby spresnenia bilancovania množstva povrchových vôd sú navrhnuté opatrenia:

Základné opatrenia čl. 11.3(e) RSV

- Vydanie nových povolení na odber povrchových vôd v súlade §21 ods.4 a §8 ods.3 zákona č.364/2001/Z. Z. o vodách v znení neskorších predpisov

Základné opatrenia čl. 11.3(c) RSV

- stanovenie E-flow.

8.4.4 Výhľadové infraštruktúrne projekty

Výhľadové infraštruktúrne projekty sú uvedené v kapitole 4.1.4.4.

- Zmierňujúce opatrenia, budú navrhované v rámci posudzovania projektu výhľadovej infraštruktúrnej stavby v zmysle požiadaviek čl. 4(7) RSV, ktoré zabezpečí investor projektu. Proces bude prebiehať počas celého plánovacieho obdobia.

Umiestňovanie nových infraštruktúrnych projektov/vodných stavieb v území, na ktorom v zmysle § 15 a § 16 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny platí štvrtý a piaty stupeň ochrany je zakázané. Ďalej je v týchto územiach zakázané (§15 a § 16 zákona č. 354/2002 Z. z.) meniť stav mokrade alebo koryto vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna a riečného materiálu okrem vykonávania týchto činností v koryte vodného toku jeho správcom v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov.

8.5 Invázne terestrické druhy

Zoznam vodných útvarov, ktorých sa týka toto opatrenie je uvedený v tab. 4.1.28 a Prílohe 5.1.

V zmysle § 7 ods. 3 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov „vlastník (správca, nájomca) pozemku je povinný odstraňovať invázne druhy zo svojho pozemku“.

Na základe hodnotenia invázných druhov (Hlúbiková a kol., 2014) sa pre 2. plánovací cyklus navrhujú opatrenia pre dva druhy invázných rastlín. Ide konkrétne o druhy *Fallopia japonica* a *Impatiens glandulifera*, ktoré sú síce terestrické, ale rastú na brehoch tokov a spôsobujú negatívne zmeny vo vodných útvaroch. Keďže ide o brehové časti v blízkosti vodnej hladiny tokov odporúča sa využiť predovšetkým mechanické spôsoby. Navrhované opatrenia pre tieto druhy je možné využiť aj pre ďalšie invázne nepôvodné druhy rastlín, prípadne je možné zvoliť iný postup podľa metodiky v prílohe 2a vyhlášky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov v prípade, že rastú na brehoch vodných tokov. Podobne z dôvodu zvýšenia účinnosti navrhovaných opatrení je potrebné vykonať ich v súčinnosti s ďalšími dotknutými osobami, na pozemky ktorých porasty invázných druhov rastlín zasahujú.

Pre uvedené druhy sa odporúčajú nasledovné postupy.

Keďže z mohutného podzemkového systému sa rastliny nielen rýchlo šíria, ale i rýchlo regenerujú, možnosť ich úspešného odstraňovania závisí na eradikácii každej jednotlivkej rastliny, vrátane podzemných orgánov. V prípade pohánkovcov nie je možné rátať s tým, že postačí vyčerpanie semennej zásoby v pôde. Semená u týchto druhov väčšinou nestačia dozrieť, pretože ich zničia už prvé zimné mrazy.

Fallopia japonica (Houtt.) Ronse Decr.

Z mechanických spôsobov, v prípade vodných tokov je možné využiť najmä:

- ✓ vykopávanie a ručné vyberanie alebo vytrhávajúce podzemných častí rastliny,
- ✓ sekanie stoniek,
- ✓ kosenie celých porastov,

Vykopávanie, ručné vyberanie alebo vytrhávajúce podzemných.

Dané opatrenie pripadá do úvah len na tých stanovištiach, kde sa vyskytuje len niekoľko málo jedincov alebo sa tam uskutočňujú zemné práce, počas ktorých je možné sa k podzemným orgánom rastlín ľahšie dostať. Vykopávanie alebo vyberanie podzemných častí vzhľadom k plošnému rozsahu rozšírenia tohto druhu na Slovensku nie je jednoducho možné, pretože vynaložené úsilie by nebolo priamo úmerné očakávanému, ako aj cielenému výsledku. Pri uvedenom opatrení je potrebné navyše

prihliadať na skutočnosť, že s prenosom zeminy môže dôjsť k rozšíreniu tohto druhu na nové lokality. Likvidácia celej odstránenej biomasy napr. spálením je základným predpokladom úspešnej realizácie tohto opatrenia

Sekanie stoniek, kosenie porastov.

Aby bolo samotné mechanické odstraňovanie úspešné, je nutné opakovať sekanie alebo kosenie jedincov alebo porastov pohánkovca každé 2 týždne, čím sa rastliny postupne oslabia. Napriek tomu, vo viacerých prípadoch sekanie viedlo ku zmladzovaniu a zvýšeniu počtu jedincov na ploche, čo súvisí vysokou regeneračnou schopnosťou a vegetatívnym spôsobom rozmnožovania tohto druhu. Dokonca už 2 cm dlhé časti stonky dokážu ľahko zakoreniť. Likvidácia odstránenej biomasy napr. spálením je základným predpokladom úspešnej realizácie tohto opatrenia.

Impatiens glandulifera Royle

Z mechanických spôsobov, v prípade vodných tokov sa využívajú najmä:

- ✓ kosenie a sekanie,
- ✓ trhanie,
- ✓ orezávanie kvetonosných častí rastliny,

Kosenie a sekanie sa v praxi najviac využíva, v spojitosti s údržbou tokov. Tam, kde sa kosia bylinné porasty sprievodnej vegetácie tokov, tam sa ničia súbežne aj porasty netýkavky žliazkatej. Keďže tento druh rastie často v kombinácii s ďalšími inváznymi rastlinami, najčastejšie so zlatobyľami, netýkavkou malokvetou, slnečnicou hľuznatou alebo rudbekiou strapatou, spravidla sú odstraňované uvedené druhy spoločne.

Trhanie možno využiť na stanovištiach s málo početným zastúpením tohto druhu. Najvhodnejšie je k vytrhávaniu pristúpiť v dobe pred kvitnutím rastlín, prípadne tvorbou plodov. Najpríhodnejšie obdobie je po zrážkach, kedy je substrát mäkký, neudupaný mierne vlhký až mokrý. Výhodou je pri odstraňovaní postupovať od prameňa k ústiu, nakoľko semená tohto druhu sa šíria hydrochórne.

Orezávanie kvetonosných častí rastliny. V praxi sa pre svoju prácnosť využíva celkom málo, ale v prípade, že rastliny rastú v pobrežnej vegetácii roztrúsene alebo jednotlivo a odstraňovanie celých rastlín nie je možné z nejakých príčin zrealizovať, postačí orezať len kvetonosné časti rastliny. Tie je však nevyhnutné nielen z ošetrovaného územia odnieť, ale i následne zničiť, aby sa na oddelených častiach nemohli vytvoriť adventívne korene, prípadne dozrieť semená, ak sa orezávanie uskutočnilo až po odkvitnutí.

Chemické postupy sa neodporúčajú vzhľadom na to, že ide o blízkosť hladiny vodných tokov, a teda následne by mohlo dôjsť k zhoršeniu kvality vody.

Vzhľadom na možnú pokračujúcu introdukcii nových druhov a vzhľadom na šírenie sa súčasných cudzích druhov a expanziu ich výskytu je potrebné zabezpečiť

- monitoring invázných nepôvodných druhov vodných rastlín vodných živočíchov – predovšetkým z hľadiska zaznamenávania prvého výskytu takéhoto druhu na území SR.

Podzemné vody

8.6 Kvalita podzemných vôd

Kvalita podzemných vôd na základe aktualizácie hodnotenia chemického stavu vykazuje mierne zlepšujúci sa stav oproti 1.Vodnému plánu Slovenska. Počet ÚPzV, ktoré boli klasifikované v zlom chemickom stave, sa znížil o 2 predkvartérne ÚPzV, SK200170FP a SK2003100P. Aj hodnotenie rizika nedosiahnutia dobrého stavu do roku 2021 poukazuje na menšie riziko, avšak tieto 2 hodnotenia rizika sú ťažko porovnateľné, keďže súčasné hodnotenie je omnoho rozsiahlejšie. V roku 2014 bola aktualizovaná metodika rizika ohrozenia kvality podzemných vôd v súlade s Usmernením CIS č. 26 Hodnotenie rizika a použitie koncepcných modelov (European Commission, 2010), ktoré nadväzuje na Usmernenie CIS č. 3 Analýza vplyvov (tlakov) a dopadov (European Commission, 2003).

Hodnotenie trendov obsahu znečisťujúcich látok (Bodiš a kol., 2013) bolo prvýkrát vypracované až v rámci tohto 2. cyklu. Umožnilo identifikovať útvary s významným vzostupným trendom pre hodnotené parametre znečisťujúcich látok.

Možno konštatovať mierne zlepšenie chemického stavu, z hľadiska znečistenia podzemných vôd dusíkatými látkami. Na zlepšovanie chemického stavu poukazujú aj hodnotenia v súlade s implementáciou Smernice 91/676/EHS (Onderka & Ondrejková, 2014).

8.6.1 Prístup k návrhu opatrení

Účelom aktualizácie opatrení v rámci 2. plánovacieho cyklu je dosiahnutie dobrého kvantitatívneho a chemického stavu podzemných vôd v ÚPzV. V dôsledku hydraulickej spojitosti a interakcie medzi podzemnými a povrchovými vodami je možné premietnuť prístup k návrhu opatrení ako aj konkrétny návrh opatrení pre povrchové vody aj pre podzemné vody. Aplikovaný prístup pre povrchové vody je rozšírený o analýzu plnenia podmienok zabránenia alebo obmedzenia priamych a nepriamych vstupov znečisťujúcich látok do podzemných vôd z bodových zdrojov kontaminácie a kontaminovaných území s cieľom postupne znižovať ich znečisťovanie, a to aj v prípade, ak útvary podzemných vôd ako celok je v dobrom chemickom stave. Navrhované opatrenia majú charakter:

- preventívny – realizácia týchto opatrení vyplýva zo zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov,
- nápravný - sanácie environmentálnych záťaží, ktoré vznikli pred účinnosťou zákona č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o doplnení a o zmene niektorých zákonov).

8.6.2 Návrh opatrení

Jednotlivé opatrenia sú navrhnuté podľa výsledkov vyhodnotenia chemického stavu útvarov podzemných vôd a využitia analýzy vplyvov.

Opatrenia na redukovanie znečistenia podzemných vôd dusíkatými látkami

Základné opatrenia

Sú uvedené v kapitole 8.2.2

Doplňkové opatrenia

Sú uvedené v kapitole 8.2.2

Opatrenia na redukovanie znečistenia podzemných vôd pesticídnymi látkami

Základné opatrenia

- Základné opatrenia vyplývajú z uplatňovania národnej legislatívy (zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady SR č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov a s ním súvisiacich vykonávajúcich predpisov). Dodržiavanie pravidiel tohto zákona v tejto oblasti je súčasťou návrhu Podmienok krízového plnenia – ktorý má celoslovenskú pôsobnosť. Používanie prípravkov na ochranu rastlín je zakotvené aj v krízovom plnení (Nariadenie vlády SR č. 342/2014 Z. z. ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami oddelených priamych platieb).

Doplňkové opatrenia

- V súvislosti s aplikáciou pesticídov v rámci PRV SR 2014-2020 - opatrenia 4 „Investície do hmotného majetku“ budú podporované investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov (na uskladnenie priemyselných hnojív a prípravkov na ochranu rastlín a plodín, na uskladnenie a ošetrovanie manipulačnej techniky, na zavádzanie nových aplikačných zariadení na ochranu rastlín chemickými prostriedkami s cieľom znižovať zaťaženie prostredia chemickými

- látkami) a investície do obstarania technického a technologického vybavenia vrátane špeciálnych strojov a náradia (na aplikáciu hnojív a prípravkov na ochranu rastlín).
- Zaviesť systém a podporu bezpečného zberu obalov z prípravkov na ochranu rastlín pre veľkospotrebitel'ov a malospotrebitel'ov (v súlade s projektom CMS Systém nakladania s odpadmi) a ich druhotné zhodnocovanie.
 - Zaviesť povinnosť zberu starých nespotrebovaných zvyškov prípravkov pre predajcov.
 - Pre odbornú a laickú verejnosť zabezpečiť informovanie o riziku pesticídov v životnom prostredí.
 - Prioritná podpora na technické opatrenia a zavádzanie dobrej poľnohospodárskej praxe a environmentálnych postupov pre subjekty hospodáriace v ÚPzV v zlom chemickom stave a v riziku nedosiahnutia dobrého chemického stavu do roku 2021.

Opatrenia na redukovanie znečistenia podzemných vôd ostatnými chemickými látkami

- V súlade so Štátnym programom sanácie environmentálnych záťaží realizovať sanáciu EZ uvedených v ISEZ v časti B, ktoré sa nachádzajú v ÚPzV so zlým chemickým stavom (v tomto čiastkovom povodí sa prioritná EZ nenachádza).
- Realizovať prieskum pravdepodobných EZ registrovaných v ISEZ v časti A, vrátane rizikových analýz (prednostne tie, ktoré sa nachádzajú v ÚPzV so zlým chemickým stavom) v súlade so Štátnym programom sanácie environmentálnych záťaží (tab. 8.6.1).

Tab. 8.6.1 Zoznam lokalít na realizáciu prieskumu pravdepodobných environmentálnych záťaží, vrátane rizikových analýz

Identifikátor	Názov lokality	REZ	Pred-kvartérny ÚPzV	Kvartérny ÚPzV
SK/EZ/LC/366	Filakovo - NAFTEX - časť bývalého Kovosmaltu	A	SK2003100P	SK1000800P
SK/EZ/KA/288	Hontianske Nemce - obalovačka	A	SK200260FP	
SK/EZ/PT/722	Málinec - Stupník	A	SK200280FK	
SK/EZ/VK/1000	Olováry - pesticídny sklad	A	SK2002300P	
SK/EZ/VK/1001	Pôtor - bývalá obalovačka bitúmenových zmesí	A	SK200260FP	

ÚPzV – v *zlom stave*

8.7 Kvantita podzemných vôd

Kľúčovým antropogénnym vplyvom spôsobujúcim, ojedinele sa vyskytujúci, zlý kvantitatívny stav útvarov podzemných vôd na Slovensku vo všeobecnosti je lokálne nadmerné využívanie podzemných vôd v útvare podzemnej vody. Základným opatrením v tejto oblasti je preto zníženie/regulácia už existujúcich odberov podzemných vôd, resp. zmena stratégie využívania podzemných vôd v identifikovaných, vodohospodársky problémových lokalitách.

Návrh opatrení je členený na 2 skupiny:

- opatrenia pre vodné útvary so zlým kvantitatívnym stavom alebo v riziku nedosiahnutia dobrého stavu k roku 2021
- pre všetky vodné útvary za účelom potreby spresnenia bilancovania množstva podzemných vôd

Ako vyplýva z kapitoly 5.2.4 sú vodné útvary podzemných vôd v dobrom kvantitatívnom stave a nie sú v riziku nedosiahnutia dobrého kvantitatívneho stavu. Z toho dôvodu neboli v tomto povodí navrhované nápravné opatrenia.

Opatrenia pre všetky vodné útvary za účelom potreby spresnenia bilancovania množstva podzemných vôd

Pre potreby spresnenia bilancovania množstva podzemných vôd, okrem hydrogeologických prieskumov je definované opatrenie:

Základné opatrenie podľa čl.11.3(e)

- Vydanie nových povolení na odber podzemných vôd v súlade §21 ods.4 a §8 ods. 3 zákona č. 364/2001/Z. Z. o vodách v znení neskorších predpisov (OP11 – PzV)

K nezhoršovaniu dobrého kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd prispeje realizácia opatrení Plánu manažmentu povodňového rizika čiastkového povodia Ipľa navrhnutých v zmysle § 4 ods. 2 písm. a) až e) zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami. Sú to opatrenia, ktoré zvyšujú retenčnú schopnosť povodia alebo vo vhodných lokalitách podporujú prirodzenú akumuláciu vody, spomaľujú odtok vody z povodia do vodných tokov a ktoré chránia územia pred zaplavením povrchovým odtokom.

8.8 Náklady na opatrenia

Pre program opatrení boli uskutočnené odhady nákladov na opatrenia navrhnuté v kapitolách 8.1 až 8.7. Ide o tieto opatrenia:

- *základné opatrenia, ktoré vyplývajú z požiadaviek predpisov smerníc Európskeho spoločenstva a z požiadaviek RSV čl. 11 (3) (a) a jej Prílohy VI, časť A, ďalej z požiadaviek RSV čl. 11 (3) (b) – (l),*
- *doplňkové opatrenia špecifikované v Prílohe VI RSV, časť B.*

8.8.1 Náklady na základné opatrenia na splnenie požiadaviek RSV čl. 11(3) (a) a jej Prílohy VI, časť A

Typy opatrení a odhad nákladov na opatrenia podľa jednotlivých smerníc EÚ uvádza nasledujúci text.

Smernica 76/160/EHS o kvalite vody určenej na kúpanie v znení smernice 2006/7/ES o riadení kvality vody určenej na kúpanie

Na zabezpečenie požiadaviek smernice 76/160/EHS o kvalite vody určenej na kúpanie v znení smernice 2006/7/ES o riadení kvality vody určenej na kúpanie sa budú realizovať tieto typy opatrení:

- monitorovanie vôd určených na kúpanie,

Poznámka: efekt technických opatrení navrhnutých v rámci smerníc 91/271/EHS o čistení mestských odpadových vôd a 91/676/EHS o dusičnanoch sa pozitívne prejaví i na kvalite vôd na kúpanie.

Náklady na vzorkovanie vôd zabezpečuje MZV SR.

Smernica 80/778/EHS o pitnej vode v znení smernice 98/83/ES

- žiadne technické opatrenia z uvedenej smernice neboli vyžadované, preto sa náklady neodhadovali.

Poznámka: opatrenia navrhnuté v rámci smerníc 91/271/EHS o čistení mestských odpadových vôd, smernice 91/676/EHS o dusičnanoch, smernice 96/61/ES o regulácii integrovanej prevencie znečisťovania budú mať pozitívny účinok na zlepšenia kvality vody určenej na odber pitnej vody.

Smernica 96/82/EC o vážnych haváriách (Seveso)

- žiadne technické opatrenia neboli vyžadované, preto sa náklady neodhadovali.

Smernica 85/337/EHS o hodnotení vplyvov na životné prostredie

- opatrenia navrhnuté v programe opatrení budú podliehať hodnoteniu vplyvov na životné prostredie až po vypracovaní projektov na ich realizáciu, nakoľko tieto hodnotenia budú súčasťou prípravy na realizáciu stavby. Z uvedených dôvodov odhad nákladov v súčasnej dobe nie je relevantný.

Smernica 86/278/EHS o čistiarenských kaloch

- monitorovanie produkcie a kontaminácie kalov

Náklady na monitorovanie sú súčasťou nákladov na prevádzku ČOV.

Smernica 91/271/EHS o čistení mestských odpadových vôd

Opatrenia sú navrhnuté v kapitole 8.1.2.

Odhad nákladov na stokové siete a ČOV do r. 2021 v aglomeráciách nad 2000 EO za celú SR je 746 mil. EUR, z toho na zberné systémy 635 mil. EUR a na ČOV 111 mil. EUR. Z toho náklady na opatrenia spadajúce pod Národný program (aglomerácie nad 2000 EO) za správne územie medzinárodného povodia Dunaj ležiaceho na území SR predstavujú:

- stokové siete: 633,05 mil. EUR
- ČOV: 109,91 mil. EUR.

Smernica 2009/128/ES o trvalo udržateľnom používaní pesticídov

Doplňkové opatrenia

V súvislosti s aplikáciou pesticídov v rámci PRV SR 2014-2020 - opatrenia 4 „*Investície do hmotného majetku*“ budú podporované investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov (na uskladnenie priemyselných hnojív a prípravkov na ochranu rastlín a plodín, na uskladnenie a ošetrovanie manipulačnej techniky, na zavádzanie nových aplikačných zariadení na ochranu rastlín chemickými prostriedkami s cieľom znížiť zaťaženie prostredia chemickými látkami) a investície do obstarania technického a technologického vybavenia vrátane špeciálnych strojov a náradia (na aplikáciu hnojív a prípravkov na ochranu rastlín).

Na uvedené opatrenia bude možné čerpať finančnú podporu z Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020. Upresnené budú v závislosti od predložených konkrétnych projektov

Smernica 91/676/EHS o dusičnanoch

Na zabezpečenie požiadaviek smernice 91/676/EHS o dusičnanoch sa bude realizovať:

- monitorovanie,
- aplikácia Programu poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach (ZO) (Vyhláškou MP SR č. 199/2008 Z. z.), v zmysle Dusičnanovej smernice – pôsobnosť v zraniteľných oblastiach
- doplnkové opatrenia (na dobrovoľnej báze)

Na doplnkové opatrenia, ktoré budú pozitívne prispievať i k ochrane vôd pred znečistením bude možné čerpať finančnú podporu z Programu rozvoja vidieka SR 2014 - 2020 v odhadovanej výške :

Opatrenie 2. Poradenské služby (čl. 15):	385 000,00 € (kap. 11.1.1. P1)
Opatrenie 4. Investície do hmotného majetku (čl. 17):	43 950 548,00 € (kap. 11.1.2. P2)
Opatrenie 10. Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28):	143 750 000,00 € (kap. 11.1.4. P4)
Opatrenie 11. Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29):	90 000 000,00 € (kap. 11.1.4. P4)
Opatrenie 12. Platby v rámci sústavy NATURA 2000 (čl. 30):	940 000,00 € (kap. 11.1.4. P4)

Odhad nákladov spolu: 279 025 548,00 €

Indikatívny podiel niektorých operácií v rámci Agroenvironmentálneho-klimatického opatrenia v zmysle tab 11.4.1.1 PRV

- CHVO Žitný ostrov 6,20 %
- Multifunkčné okraje polí 15,20 %
- Integrovaná produkcia 32,20 %
- Ochrana biotopov TTP 42,40 %

Konečná výška nákladov bude upresnená v závislosti od predložených konkrétnych projektov

Sústava Natura 2000

- dobudovanie sústavy Natura 2000 a zabezpečenie starostlivosti o sústavu Natura 2000 a ďalšie chránené územia (vrátane území medzinárodného významu)

- zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov a ich služieb prostredníctvom ich revitalizácie, obnovy a budovania zelenej infraštruktúry a eliminácie nepôvodných inváznych druhov
- dobudovanie a skvalitnenie systému monitorovania druhov a biotopov európskeho významu

Na uvedené opatrenia bude možné čerpať finančnú podporu z Operačného programu Kvalita životného prostredia (OPKŽP). Preto náklady budú upresnené v závislosti od predložených konkrétnych projektov.

Smernica 2009/147/ES o ochrane voľne žijúceho vtáctva

- dobudovanie a skvalitnenie systému monitorovania druhov (vtácej populácie) európskeho významu a manažment vtácej populácie,
- technické opatrenia v súčasnosti nie sú požadované.

Poznámka: opatrenia navrhnuté v rámci smerníc 91/271/EHS o čistení mestských odpadových vôd, smernice 91/676/EHS o dusičnanoch, smernice 96/61/ES o regulácii integrovanej prevencie znečisťovania a opatrenia na zlepšenie hydromorfológie vodných útvarov budú mať pozitívny účinok na stav vtácej populácie.

Na uvedené opatrenia bude možné čerpať finančnú podporu z OPKŽP. Preto náklady budú upresnené v závislosti od predložených konkrétnych projektov.

Smernica 92/43/ES o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín

- dobudovanie a skvalitnenie systému monitorovania druhov a biotopov európskeho významu

Poznámka: technické opatrenia na monitorovanie v súčasnosti nie sú požadované. Opatrenia navrhnuté v rámci smerníc 91/271/EHS o čistení mestských odpadových vôd, smernice 91/676/EHS o dusičnanoch, smernice 96/61/ES o regulácii integrovanej prevencie znečisťovania a opatrenia na zlepšenie hydromorfológie vodných útvarov budú mať pozitívny účinok na stav na vode závislých biotopov.

Na uvedené opatrenia bude možné čerpať finančnú podporu z OPKŽP. Náklady budú upresnené v závislosti od predložených konkrétnych projektov.

Smernica 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách

Technické opatrenia týkajúce sa zavádzania BAT-technológií s cieľom dosiahnutia súladu s platnou legislatívou si navrhujú samotní znečisťovatelia (súkromný sektor), ktorí sú zároveň zodpovední za zabezpečenie finančných prostriedkov.

Smernica 2007/60/ES o hodnotení a manažmente povodňových rizík

V SR je smernica 2007/60/ES transponovaná do zákona NR SR č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami a jeho vykonávacích predpisov.

Opatrenia sú v členení podľa § 4 ods. 2 písm. a) až e) zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov. Predpokladané náklady pre jednotlivé skupiny a) až e) predstavujú:

a) opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia do vodných tokov, zvyšujú retenčnú schopnosť povodia alebo podporujú prirodzenú akumuláciu vody v lokalitách na to vhodných a ktoré chránia územie pred zaplavením povrchovým odtokom, ako sú: úpravy v lesoch, úpravy na poľnohospodárskej pôde a úpravy na urbanizovaných územiach – odhadované náklady predstavujú **90,443 mil. EUR**,

b) opatrenia, ktoré zmenšujú maximálny prietok povodne, ako je výstavba, údržba, oprava a rekonštrukcia vodných stavieb a poldrov - odhadované náklady predstavujú **68,157 mil. EUR**,

c) opatrenia, ktoré chránia územie pred zaplavením vodou z vodného toku, ako je úprava vodných tokov, výstavba, údržba, oprava a rekonštrukcia ochranných hrádzi alebo protipovodňových línií pozdĺž vodných tokov - odhadované náklady predstavujú **237,893 mil. EUR**,

d) opatrenia, ktoré chránia územie pred zaplavením vnútornými vodami, ako je výstavba, údržba, oprava a rekonštrukcia zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd - odhadované náklady predstavujú **20,312 mil. EUR**,

e) opatrenia, ktoré zabezpečujú prietokovú kapacitu koryta vodného toku, ako je odstraňovanie nánosov z koryta vodného toku a porastov na brehu vodného toku - odhadované náklady predstavujú **3,788 mil. EUR**.

Celková suma nákladov na realizáciu vyššie uvedených opatrení do roku 2021 činí **420,593 mil. EUR** (na realizáciu opatrení budú pravdepodobne len prostriedky z Kohézneho fondu EÚ v rámci OPKŽP 2014-2020).

8.8.2 Náklady na základné opatrenia na splnenie požiadaviek RSV čl. 11(3) (b) – (l)

Opatrenia pre účely článku 9 RSV, t. j. opatrenia pre návratnosť nákladov vodohospodárskych služieb – sa bude pokračovať:

– v analýze finančných a ekonomických nástrojov ako súčasti cenovej politiky podľa čl. 9 RSV.

Náklady sa neodhadovali, ide o analýzy realizované v rámci výskumnej úlohy, ktorá skúma zavedené ekonomické nástroje v sektore vody a predkladá návrh na ich prípadné zintenzívnenie, resp. na zavedenie nových ekonomických nástrojov.

Všetky ostatné opatrenia podľa článku 11 odsek 3 písm. b) až l) nie sú technického charakteru a preto nie sú ani vyčíslené náklady

Opatrenia na podporu efektívneho a trvalo udržateľného využívania vody

Nevyžadujú sa

Na zabezpečenie ochrany vôd využívaných na odber pitnej vody (splnenie požiadaviek čl. 7 RSV), vrátane zníženia miery úpravy potrebnej pri výrobe pitnej vody

Legislatívne opatrenia na redukovanie znečistenia v poľnohospodárstve sú uvedené v kapitole 8.2.2

Na zabezpečenie regulácie odberu sladkej povrchovej a podzemnej vody a vzdúvania sladkej povrchovej vody, vrátane registra alebo registrov odberov vody a požiadavky predchádzajúceho povolenia odberu a vzdúvania sa v súčasnosti

Nevyžadujú sa

Na zabezpečenie regulácií, vrátane požiadavky na predchádzajúce povolenie na umelé dopĺňanie alebo nadlepšovanie útvarov podzemnej vody

Opatrenie je navrhnuté v kapitole 8.6.2

Na zabezpečenie regulácie akýchkoľvek iných významných negatívnych dopadov na stav vody a zvlášť hydromorfologických dopadov

Nevyžadujú sa

Na znižovanie znečistenia podzemných vôd škodlivými a obzvlášť škodlivými látkami, za účelom dosiahnutia environmentálnych cieľov stanovených v čl. 4 RSV

Nevyžadujú sa

8.8.3 Celkové predpokladané náklady

Kumulatívny odhad nákladov v mil. EUR a zdroje financovania Programu opatrení v SR na roky 2016 – 2021 sú uvedené v tab. 8.8.1 Plánu manažmentu správneho územia povodia Dunaja a Plánu manažmentu správneho územia povodia Visly.

9 Ochrana pred škodlivými účinkami vôd a klimatická zmena

9.1 Klimatická zmena

Medzinárodným právnym nástrojom na riešenie klimatickej zmeny je Rámcový dohovor OSN o zmene klímy, prijatý v roku 1992 v Rio de Janeiro. Slovenská republika sa k Rámcovému dohovoru pripojila v roku 1994. K dohovoru bol v roku 1997 prijatý Kjótsky protokol, ktorý nadobudol platnosť vo februári 2005 po ratifikovaní Ruskou federáciou. Slovensko ratifikovalo Kjótsky protokol 31. mája 2002.

V európskom kontexte sa otázkami zmeny klímy zaoberajú hlavne EK, Parlament EÚ, Výbor pre regióny, Výbor pre ekonomiku a sociálne veci a Rada EÚ. EK má vytvorené štruktúry zaoberajúce sa zmenou klímy na Generálnom riaditeľstve pre životné prostredie. Parlament EÚ a uvedené Výbory si vytvárajú vlastné výbory a pracovné skupiny, zaoberajúce sa spravidla otázkami životného prostredia.

Pre účely vedeckej podpory prijatia politických záväzkov, týkajúcich sa klimatickej zmeny bol v roku 1998 prijatý Medzivládny panel, založený spoločne OSN a Svetovou meteorologickou organizáciou (WMO).

Od roku 1993 sa na Slovensku rieši Národný klimatický program (NKP) Hlavným riešiteľským pracoviskom je SHMÚ. V záujme širšieho sprístupnenia a popularizácie výsledkov riešenia SHMÚ vydáva edíciu Národný klimatický program SR.

Možné dôsledky zmeny klímy v oblasti vôd

Klimatická zmena a jej sprievodný jav - globálne otepľovanie, sa prejavuje tak na pevninách, ako aj na oceánoch, čo prináša celý rad významných negatívnych dôsledkov. Zvyšovanie priemernej teploty vzduchu nepriaznivo ovplyvňuje predovšetkým prírodné ekosystémy, ktoré sa len ťažko tejto zmene prispôbujú. Klimatické modely naznačujú aj ďalšie možné dopady. Ide najmä o zmenu v rozložení atmosférických zrážok na Zemi, zmeny v početnosti a intenzite extrémnych prejavov počasia a pod. Pre oblasť strednej Európy (teda aj pre Slovensko) je jedným z hlavných rizík predpoklad častejšieho výskytu suchých období, a to najmä v lete a na začiatku jesene. Tento jav môže nastať v dôsledku výrazného úbytku snehu v zime a jeho skoršieho topenia sa na jar, skoršieho nástupu vegetačného obdobia a tým aj výraznejšieho výparu v jarných mesiacoch, ale aj v dôsledku nižších zrážok a vyšších teplôt v letnom období. Výsledkom je potom výrazný nedostatok pôdnej vlhkosti v druhej polovici leta a na začiatku jesene. Negatívne dopady sa prejavujú predovšetkým v poľnohospodárstve a vodnom hospodárstve. Sprievodným prejavom klimatickej zmeny je čoraz častejší výskyt nebezpečných poveternostných javov, ktoré spôsobujú veľké škody na majetku, ale často priamo ohrozujú aj ľudské životy. Ide najmä o víchrice, intenzívne búrky, extrémne vysoké zrážky a povodne.

Slovenská republika pravidelne v štvorročných cykloch vypracováva Národné správy SR o zmene klímy v súlade so záväzkami podľa článku 4 a 12 Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy, Kjótskeho protokolu a tiež aktuálneho rozhodnutia konferencie zmluvných strán dohovoru. Podľa Národných správ SR bude k horizontu rokov 2075 až 2100 na Slovensku priemer teploty vzduchu vyšší o 2 až 4°C, celkové úhrny zrážok budú asi o 10 % nižšie ako doteraz, využiteľné vodné zdroje poklesnú o 30 – 50 %. Klimatická zmena prinesie častejší výskyt vln horúčav s dennými priemermi teploty vzduchu nad 24°C a tiež častejší výskyt a väčšiu dobu trvania suchých období. Ako súčasť zmeny klímy sa predpokladá výskyt niekoľkodenných epizód s vysokými úhrnmi zrážok, pričom by sa počet dní s búrkou oproti súčasnosti nemal zmeniť (15 až 30 za leto), ale veľmi silných búrok bude pravdepodobne až o 50 % viac. Ďalej sa predpokladá, že na Slovensku sa budú pri mimoriadne silných búrkach objavovať tornáda. Naša krajina nie je na takéto počasia disponovaná, a preto možno očakávať častejší výskyt bleskových lokálnych povodní v rôznych častiach Slovenska.

Na území Slovenska sa neočakávajú v súvislosti s klimatickou zmenou významnejšie zmeny celkových ročných úhrnov zrážok, predpokladá sa však, že nastane oveľa **nerovnomernejšie**

rozloženie zrážkových úhrnov v priebehu roka a v jednotlivých regiónoch Slovenska. Tomu bude zodpovedať aj vývoj odtokových pomerov na Slovensku. Podľa rôznych klimatických scenárov možno na väčšine územia predpokladať **zmenu dlhodobého priemerného ročného odtoku**, pričom výraznejší pokles sa predpokladá najmä v oblasti nížin. Očakávajú sa najmä **zmeny dlhodobých mesačných prietokov**, predpokladá sa nárast zimného a jarného odtoku a pokles letného a jesenného odtoku, najmä vo vegetačnom období.

Jednotlivé scenáre predpokladajú, že vplyv klimatickej zmeny bude mať rôzne dôsledky na odtok v južných a v severných oblastiach Slovenska. Najviac postihnuté oblasti by mali byť oblasti južného a západného Slovenska s očakávaným poklesom dlhodobých priemerných mesačných prietokov od februára (prípadne marca) do novembra (prípadne decembra), s najvýraznejšími poklesmi v mesiacoch máj až júl, a to v niektorých povodiach do -70 % v horizonte 2075. Menej postihnuté oblasti by mali byť oblasti severného Slovenska, s obdobím zvýšených priemerných mesačných prietokov od novembra do marca, a obdobím znížených prietokov od apríla do októbra. Najvýraznejšie poklesy dlhodobých priemerných mesačných prietokov možno očakávať v mesiacoch apríl až máj, a to približne do 50 % v horizonte 2075.

Z týchto scenárov vyplýva, že významným prejavom zmeny klímy na našom území môžu byť **dlhotrvajúce obdobia sucha** v letných a jesenných mesiacoch spojené s nedostatkom vody. Tieto suché periódy môžu byť prerušované niekoľkodennými dažďami s vysokým úhrnom zrážok, prípadne silnou búrkovou činnosťou s intenzívnymi zrážkami vyvolávajúce vznik **povodní**.

Najčastejšími príčinami povodní sú:

- dlhotrvajúce zrážky spôsobené regionálnymi dažďami zasahujúcimi veľké územia, ktoré nasýtia povodia, následkom čoho je veľký povrchový odtok;
- prívalové dažde s krátkymi časmi trvania a veľkou, značne premenlivou intenzitou, ktoré zasahujú pomerne malé územia, vysoká intenzita dažďa neposkytuje čas potrebný na vsakovanie vody do pôdy a preto takmer okamžite po jeho začiatku začína aj povrchový odtok;
- rýchle topenie snehu po náhlom oteplení, keď voda nemôže vsakovať do ešte zamrzutej pôdy a oteká po povrchu terénu, pričom nebezpečný priebeh takých povodní mnohokrát znásobujú súčasne prebiehajúce dažde.

Vznik ničivej povodne, okrem vysokých zrážok, spoločne podmieňujú mnohé ďalšie činitele. Okrem daných orografických, hydrogeologických, pedologických a vegetačných pomerov, sú to nasýtenosť povodia predchádzajúcimi zrážkami, akumulovaný sneh, činnosť človeka (napríklad hospodárenie v lesoch a na poľnohospodárskej pôde, rozvoj miest, vidieckeho osídlenia a krajiny, výstavba retenčných priestorov, úpravy vodných tokov a pod.), ale napríklad aj výskyt kladných teplôt vzduchu v zime. Každá povodeň je, z hľadiska vzniku, rozsahu a priebehu, jedinečným prírodným úkazom.

Zmena zrážkových úhrnov a ich nerovnomerné rozloženie počas roka a v priestore môže výrazne ovplyvniť **zdroje podzemnej a povrchovej vody** z hľadiska ich množstva a kvality. Hydrologická bilancia a vodné zdroje reagujú citlivo na vývoj klímy. Podľa všeobecného predpokladu je územie Slovenska z hľadiska citlivosti a zraniteľnosti vodných zdrojov rozdelené na tri oblasti: približne tretina územia je vysoko citlivá a zraniteľná (južná časť Slovenska), ďalšia tretina územia je stredne citlivá a zraniteľná (stredné Slovensko) a zvyšok územia bude nízko citlivá a zraniteľná oblasť (severné a západné Slovensko).

Dlhotrvajúce obdobia sucha môžu spôsobovať **významný nedostatok vody**. Sucho sa vyznačuje pomalým vznikom a dlhodobým vývojom, má rôzne definície. Môže byť meteorologické, ktoré je charakteristické výpadkom zrážok v určitom časovom období, hydrologické sucho sa prejavuje deficitom povrchových a podpovrchových zásob vody. Poľnohospodárske (pôdne) sucho vyjadruje nedostatok pôdnej vlhky vo vzťahu k potrebám konkrétnych plodín v danom čase. Podľa doterajšieho vývoja je pravdepodobné, že klimatická zmena môže mať výraznejší negatívny vplyv na lokálne, málo

výdatné zdroje vody, predovšetkým v južných oblastiach Slovenska, v závislosti od širokého spektra ďalších podmieňujúcich faktorov (prírodné, antropogénne).

Pokles výdatnosti vodných zdrojov môže mať negatívne dôsledky na:

- zásobovanie obyvateľov pitnou vodou a možné zdravotné následky,
- poľnohospodárstvo,
- lesné hospodárstvo,
- zásobovanie priemyselných podnikov pitnou a úžitkovou vodou,
- vodný režim krajiny a jeho ekosystémy, na biodiverzitu územia,
- energetiku,
- dopravu,
- turizmus.

Tendencie zmien hydrologického režimu poukazujú na zvýšenú potrebu prerozdelenia odtoku v priestore medzi severom a juhom (resp. vyššie a nižšie položenými časťami územia), prerozdeľovať odtok medzi jednotlivými rokmi a prerozdeľovať odtok v priebehu roka. Je dôležité počítať aj s možnosťou potreby kompenzovať pokles výdatnosti zdrojov vody, najmä v nížinných častiach na strednom a východnom Slovensku a v letnom období.

Hodnotenie vplyvu klimatickej zmeny na **zdroje a zásoby podzemných vôd SR** je predmetom viacerých projektov a štúdií, ktoré hovoria o trvalom poklese výdatnosti zdrojov podzemných vôd. Podzemné vody predstavujú primárny zdroj pitnej vody na Slovensku, ich využiteľné množstvá boli v Štátnej vodohospodárskej bilancii podzemných vôd ohodnotené na približne 77 tis. l.s⁻¹.

Najvýraznejší pokles hladín podzemných vôd bol zaznamenaný v ostatnom hodnotenom období 2006 – 2009, kedy sa prejavil takmer celoplošný negatívny dôsledok klimatickej zmeny s najvýznamnejším prejavom v južnej a juhozápadnej časti Slovenska.

Zmeny zrážkových a odtokových pomerov, zvyšovanie počtu a intenzity extrémnych hydrometeorologických a hydrologických udalostí v dôsledku klimatickej zmeny môžu mať **výrazný vplyv na zdravie a životy obyvateľov**, a to v dôsledku povodní, ako aj v dôsledku sucha. Okrem priameho ohrozenia životov a zdravia povodňovou vlnou, hrozí obyvateľom nebezpečenstvo v dôsledku zhoršenia kvality vo vodných zdrojoch, epidemiologické riziko z kontaminácie potravín a pod.

Klimatická zmena môže negatívne vplývať aj na **kvalitu vodných zdrojov**. Vplyvom privalových dažďov a povodňových stavov sa môže krátkodobo výrazne zhoršiť stav útvarov povrchovej vody, ako aj chemický stav zdrojov podzemnej vody využívaných na zásobovanie pitnou vodou. V období nízkych vodných stavov hrozí riziko zvyšovania eutrofizácie, zvyšovanie teploty vody, čo môže mať vplyv na jej kvalitu.

9.1.1 Adaptácia na klimatickú zmenu

Európska komisia zverejnila dňa 16. apríla 2013 „*Stratégiu EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy*“ spolu s niekoľkými sprievodnými dokumentmi. Dokument schválila Rada EÚ pre životné prostredie dňa 18. júna 2013. Základom pre jeho prípravu bola tzv. Biela kniha s názvom „*Adaptácia na zmenu klímy: Európsky rámec opatrení*“ z apríla 2009.

Stratégia stanovuje rámec a mechanizmy na zvýšenie pripravenosti EÚ a zlepšenie koordinácie adaptačných aktivít. Súčasne predstavuje dlhodobú stratégiu na zvýšenie odolnosti EÚ na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy na všetkých úrovniach a v súlade s cieľmi stratégie Európa 2020.

Podľa článku 15 Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 525/2013 o mechanizme monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov a nahlasovania ďalších informácií na úrovni členských štátov a Únie relevantných z hľadiska zmeny klímy a o zrušení rozhodnutia č. 280/2004/ES: „*Členské štáty nahlásia Komisii do 15. marca 2015 a potom každé štyri roky, v súlade s termínmi nahlasovania k dohovoru, informácie o svojich vnútroštátnych adaptačných plánoch a stratégiách, v ktorých uvedú svoje vykonané alebo plánované opatrenia na uľahčenie adaptácie na zmenu klímy. Súčasťou týchto*

informácií sú hlavné ciele a kategória vplyvu zmeny klímy, na ktorú sa zameriavajú, napríklad záplavy, zdvihnutie hladiny morí, extrémne teploty, sucha a iné extrémne poveternostné javy“...

Adaptácia na národnej úrovni

Na Slovensku pozorujeme čím ďalej častejšie dôsledky zmeny klímy v podobe extrémnych prejavov počasia s nepriaznivými dôsledkami ako sú povodne, zosuvy, dlhotrvajúce obdobia sucha, vzrastajúce riziko požiarov a. i. Analýzou a hodnotením možných dôsledkov zmeny klímy na jednotlivé sektory na Slovensku sa zaoberal projekt SHMÚ „Dôsledky klimateckej zmeny a možné adaptačné opatrenia v jednotlivých sektoroch“, ktorý bol realizovaný v rokoch 2009 – 2011. Výstupom projektu je záverečná správa, ktorá detailne analyzuje problematiku zmeny klímy a jej dôsledkov na prírodné prostredie, zdravie ľudí a vybrané sektory národného hospodárstva SR. Súčasťou dokumentu je aj návrh vhodných adaptačných opatrení vrátane ekonomických analýz možných dopadov na tvorbu HDP a zamestnanosť.

SR má k dispozícii tiež široký výber sektorových stratégií a akčných plánov, ktoré riešia problematiku adaptácie, avšak nezohľadňujú dostatočne vzájomné synergie a medzisektorálne aspekty.

Prvým komplexnejším dokumentom v tejto oblasti, ktorý sa snaží v čo najširšom rozsahu oblastí a sektorov prepojiť scenáre a možné dôsledky zmeny klímy s návrhmi vhodných proaktívnych adaptačných opatrení je „Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 148/2014. Stratégia považuje za prioritné:

- šírenie informácií a vedomostí o problematike adaptácie na všetkých stupňoch riadenia, ako aj pre širokú verejnosť;
- posilnenie inštitucionálneho rámca pre adaptačné procesy v SR;
- vypracovanie a rozvoj metodík komplexného hodnotenia rizík v súvislosti so zmenou klímy od národnej až po lokálnu úroveň;
- rozvoj a aplikáciu metodík pre ekonomické hodnotenie adaptačných opatrení (makroekonomických dopadov) a vypracovanie a zavedenie nástroja na výber investičných priorít na základe posúdenia medzisektorálnych aspektov adaptačných opatrení.

9.2 Ochrana pred povodňami

Smernica EP a Rady 2007/60/ES z 23. októbra 2007 o hodnotení a manažmente povodňových rizík (ďalej len „Smernica 2007/60/ES“) okrem požiadaviek na zníženie nepriaznivých dôsledkov povodní na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo a hospodársku činnosť ponúka možnosť zaviesť nový prístup. Jeho cieľom je optimalizácia synergií a minimalizácia konfliktov medzi RSV a Smernicou 2007/60/ES. To je vyjadrené v článku 9 smernice 2007/60/ES, ktorý vyžaduje, aby členské štáty prijali vhodné opatrenia na koordináciu uplatňovania tejto smernice a smernice 2000/60/ES (RSV) so zameraním na možnosti zlepšenia efektívnosti, výmeny informácií a pre dosiahnutie vzájomnej súčinnosti a úžitkov so zreteľom na environmentálne ciele stanovené v článku 4 smernice 2000/60/ES.

Príležitosť na dosiahnutie synergie a hlavné oblasti, ktoré si vyžadujú koordináciu je predovšetkým pri zostavovaní programu opatrení 2. plánovacieho cyklu v rámci RSV a programu opatrení 1. plánovacieho cyklu v rámci Smernice 2007/60/ES (napr. reaktivácia pôvodných alebo budovanie nových retenčných a záchytných kapacít, riešenie potenciálnych negatívnych dopadov technických protipovodňových opatrení na stav vôd, regulácia priestorového a územného plánovania, prevencia havarijného znečistenia pri povodniach, atď.), zatiaľ čo revitalizácie riek a inundácií pravdepodobne poskytnú najvýznamnejší priame prínosy pre ciele oboch smerníc.

Smernica 2007/60/ES ukladá členským štátom Európskej únie vykonávanie činností, ktoré sa budú permanentne prehodnocovať a podľa objektívnych potrieb následne aktualizovať:

1. Na území každého štátu vykonať najneskôr do 22. decembra 2011 predbežné hodnotenie povodňového rizika s cieľom určiť oblasti, v ktorých existujú potenciálne významné povodňové riziká alebo možno predpokladať ich pravdepodobný výskyt.
2. Pre oblasti, v ktorých bola identifikovaná existencia významných povodňových rizík a oblasti, v ktorých možno predpokladať ich pravdepodobný výskyt, najneskôr do 22. decembra 2013 vyhotoviť:
 - a) mapy povodňového ohrozenia, ktoré zobrazia rozsah záplav územia povodňami s rôznymi dobami opakovania,
 - b) mapy povodňového rizika, ktoré znázornia pravdepodobné následky povodní zobrazených na mapách povodňového ohrozenia na obyvateľstvo, hospodárske aktivity, kultúrne dedičstvo a životné prostredie.
3. Pre oblasti, v ktorých boli identifikované existujúce alebo potenciálne povodňové riziká, na základe vyhodnotenia informácií získaných z predbežného hodnotenia povodňového rizika, máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika stanoviť vhodné ciele manažmentu povodňových rizík a najneskôr do 22. decembra 2015 vypracovať plány manažmentu povodňových rizík (PMPR), ktoré budú obsahovať konkrétne opatrenia na zníženie nepriaznivých dôsledkov povodní zoradené podľa poradia naliehavosti ich realizácie.

Ochrana pred povodňami je nekonečný proces, čo sa predpokladá priamo v smernici 2007/60/ES, ktorá ustanovuje, že predbežné hodnotenie povodňového rizika, povodňové mapy a plány manažmentu povodňových rizík sa musia pravidelne každých šesť rokov prehodnocovať a podľa potrieb aktualizovať. Len takto možno dosiahnuť, aby sa systémy ochrany pred povodňami priebežne zdokonaľovali podľa aktuálnych poznatkov o vývoji reálnych povodňových rizík.

V SR je smernica 2007/60/ES transponovaná do zákona NR SR č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami a nasledujúcich vykonávacích predpisov na jeho uplatnenie v praxi:

- Vyhláška MŽP SR č. 204/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vykonávaní predpovednej povodňovej služby
- Vyhláška MŽP SR č. 251/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vyhodnocovaní výdavkov na povodňové zabezpečovacie práce, povodňové záchranné práce a povodňových škôd
- Vyhláška MŽP SR č. 252/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o predkladaní priebežných správ o povodňovej situácii a súhrnných správ o priebehu povodní, ich následkoch a vykonaných opatreniach
- Vyhláška MŽP SR č. 261/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obsahu povodňových plánov a postup ich schvaľovania
- Vyhláška MŽP SR č. 313/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o predbežnom hodnotení povodňového rizika a o jeho prehodnocovaní a aktualizovaní
- Vyhláška MPŽPRR SR č. 419/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vyhotovovaní máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika, o uhrádzaní výdavkov na ich vypracovanie, prehodnocovanie a aktualizáciu a o navrhovaní a zobrazovaní rozsahu inundačného územia na mapách
- Vyhláška MŽP SR č. 112/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obsahu, prehodnocovaní a aktualizácii plánov manažmentu povodňového rizika.

Smernica 2007/60/ES ukladá ďalej vzájomne koordinovať určovanie geografických oblastí s existujúcimi potenciálne významnými povodňovými rizikami a s ich predpokladaným pravdepodobným výskytom v medzinárodných povodiach. V medzinárodnom povodí Dunaja koordinuje implementáciu tejto smernice MKOD. Štáty združené v MKOD sa dohodli na rozdelení povodia Dunaja na 17 medzinárodných čiastkových povodí – čiastkové povodie Ipľa je zahrnuté do jedného spoločného materiálu:

- Váh, Hron a Ipľa, ktorý vyhotovuje, prehodnocuje a aktualizuje Slovensko v spolupráci s Maďarskom.

Opatrenia na zníženie nepriaznivých dôsledkov povodní na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo a hospodársku činnosť v nadväznosti na Smernicu 2007/60/ES obsahujú samostatné plánovacie dokumenty - **Plány manažmentu povodňových rizík** (ďalej PMPR). V ďalšom texte v stručnosti uvádzame proces ich spracovávaní a ich obsah.

Prvé predbežné hodnotenie povodňového rizika jednotlivých čiastkových povodí na území SR spracoval SVP, š. p. v termíne do 22. decembra 2011 a je dostupné na internetovej stránke MŽP SR <http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/voda/ochrana-pred-povodnami/manazment-povodnovych-rizik/>. V čiastkovom povodí Ipľa bolo identifikovaných spolu 9 oblastí s výskytom významného povodňového rizika, z toho:

- 5 geografických oblastí s existujúcim potenciálnym významným povodňovým rizikom,
- 4 geografických oblastí s pravdepodobným výskytom významného povodňového rizika.

Tieto identifikované geografické oblasti s existujúcim potenciálnym a pravdepodobným významným povodňovým rizikom sa dotýkajú celkovo 7 vodných útvarov čiastkového povodia Slanej - pozri 9.2.1. V tomto počte je zahrnutých:

- 3 VÚ s identifikovanými oblasťami s existujúcim potenciálnym významným povodňovým rizikom a
- 4 VÚ s identifikovanými oblasťami s pravdepodobným výskytom významného povodňového rizika.

Tab. 9.2.1 Počet vodných útvarov, na ktorých boli identifikované geografické oblasti s významným povodňovým rizikom

SÚ povodia / Čiastkové povodie	Počet vodných útvarov s významným povodňovým rizikom			Počet oblastí s významným povodňovým rizikom	
	existujúcim	pravdepodobným	celkom	existujúcim	pravdepodobným
Ipľ	3	4	7	5	4
SÚP Dunaj	141	84	191	349+29	179
SR	150	86	200	378+29	181

Jednotlivé úseky vodných tokov s existujúcim potenciálne významným povodňovým rizikom a pravdepodobným výskytom potenciálne významného povodňového rizika sú uvedené v Prílohe II. Plánov manažmentu povodňového rizika.

V zmysle § 6 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami sa mapy povodňového ohrozenia vypracovali pre každú geografickú oblasť, v ktorej existuje potenciálne významné povodňové riziko alebo v ktorej možno predpokladať, že je pravdepodobný výskyt povodňového rizika. Boli zhotovené SVP, š. p. v mierke M 1 : 50 000 v termíne do 22. decembra. Mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika mapy sú zaradené do prílohovej časti PMPR čiastkových povodí. Zároveň sú dostupné na internetovej stránke MŽP SR <http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/voda/ochrana-pred-povodnami/manazment-povodnovych-rizik/povodnove-mapy.html>.

Plány manažmentu povodňového rizika pre čiastkové povodia, ktoré vymedzujú správne územie povodia Dunaja a správne územie povodia Visly sa vypracovali na základe máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika. Sú spracované v súlade s vyhláškou MŽP SR č. 112/2011 Z. z. a v súlade s Časovým a vecným harmonogramom návrhu prvých plánov manažmentu povodňového rizika, ktorý je dostupný na internetovej stránke MŽP SR <http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/voda/ochrana-pred-povodnami/manazment-povodnovych-rizik/plany-manazmentu-povodnoveho-rizika-2015.html>.

Pre dosiahnutie cieľov PMPR, ktoré sú zamerané na zníženie pravdepodobnosti záplav územia povodňami a na zníženie potenciálnych nepriaznivých následkov záplav na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo a hospodársku činnosť, boli v plánoch manažmentu povodňového rizika navrhnuté preventívne opatrenia. Podľa Partnerskej dohody medzi SR a EÚ na roky 2014 – 2020

„Prírodné opatrenia manažmentu povodňového rizika by mali byť považované za prioritné pred projektmi sivej infraštruktúry na prevenciu a ochranu pred povodňami ako lepšia environmentálna voľba (alebo ako doplnujúce s cieľom minimalizovania dopadov sivej infraštruktúry) za predpokladu, že sú rovnako účinné alebo účinnejšie z pohľadu napĺňania cieľov podľa čl. 1 Smernice 2007/60/ES.

Na eliminovanie nepriaznivého dopadu navrhovaných preventívnych opatrení na stav vodných útvarov, boli v plánoch manažmentu povodňového rizika popri navrhovaných zelených opatreniach, vodných nádrží a poldrov, úprav vodných tokov, ochranných hrádzí, čerpacích staníc vnútorných vôd a popri realizácii údržby vodných tokov navrhnuté aj zmierňujúce opatrenia. Tabelárny súhrn konkrétnych zmierňujúcich opatrení v rámci navrhovaných technických opatrení k jednotlivým geografickým oblastiam, je uvedený v tab. 6.3 PMPR jednotlivých čiastkových povodí Prílohy VI.

Prehľad hodnotenia preventívnych opatrení v zmysle zákona č. 7/2010 Z. z. vo väzbe na čl. 4. 7 písm. d) Smernice 2000/60/ES je uvedený v tab. 6.10 PMPR jednotlivých čiastkových povodí Prílohy VIII.

Tab. 6.11 PMPR jednotlivých čiastkových povodí Prílohy IX. obsahuje prioritizáciu realizácie navrhovaných opatrení do roku 2021 a po roku 2021

Pre potreby vyhodnotenia vplyvu existujúcich a navrhovaných preventívnych opatrení v povodí na dosiahnutie cieľov PMPR bola spracovaná štúdia „Zhodnotenie možného vplyvu existujúcich a navrhovaných preventívnych opatrení v povodí na dosiahnutie cieľov PMPR (spracovateľ ESPRIT, spol. s r.o. Banská Štiavnica). Výsledky štúdie sa nachádzajú v Prílohe VII. jednotlivých čiastkových povodí.

Preventívne opatrenia v tomto čiastkovom povodí nebudú realizované do r.2021 čo znamená, že na vodných útvaroch v tomto plánovacom cykle nebudú realizované nové hydromorfologické zmeny.

9.3 Sucho a nedostatok vody

Obavy v súvislosti so suchom a nedostatkom vody v EÚ za posledné desaťročie narástli, a to najmä pokiaľ ide o dlhodobú nerovnováhu medzi dopytom po vode a jej dostupnosťou v Európe. V rokoch 2011 a 2012 bola postihnutá suchom veľká časť južnej, západnej a dokonca severnej Európy . Sucho vo významnej miere v oboch rokoch zasiahlo aj SR .

V súlade s Oznámením EK 2007 o nedostatku vody a sucha (Communication 2007) boli definované pojmy nedostatku vody a sucha a následne odsúhlasené členskými štátmi EÚ, nasledovne:

- Nedostatok vody je umelý jav. Opakujúca sa nerovnováha, ktorá vzniká z nadmerného využívania vodných zdrojov spôsobeného výrazne vyššiu spotrebou vody ako je dostupná prirodzená obnoviteľnosť zdroja vody. Nedostatok vody môže byť zhoršený znečistením vody (znižuje sa vhodnosť využitia vody pre rôzne účely), a počas suchých období.
- Sucho je prirodzený jav. Dočasná, negatívna a významná odchýlka od priemerných hodnôt zrážok (deficit zrážok) v priebehu významného časového obdobia a významnej geografickej oblasti, čo môže viesť k meteorologickému, poľnohospodárskemu, hydrologickému a sociálno-ekonomickému suchu, podľa jeho závažnosti a dĺžky trvania.

Napriek jasným podobnostiam a rozdielnostiam medzi týmito pojmi dokument „2012 Gap Analysis EÚ nedostatku vody a sucha politiky v EÚ“ upozorňuje na nasledujúce rozdiely:

- Sucho spôsobuje hospodárske škody predovšetkým na jar alebo v lete, keď je potreba zavlažovanie najvyššia, účinky zimného sucha sú často menej výrazná;
- Nedostatok vody predstavuje trvalé obmedzenie hospodárskeho rozvoja regiónu, alebo ekologického stavu ekosystémov, zatiaľ čo sucho predstavuje len časovo obmedzený (potenciálne významný) nedostatok vody;
- Sucho sa môže vyskytovať za rôznych podmienok nedostatku vody, sucho za vysokého nedostatku vody si vyžaduje osobitné zaobchádzanie z hľadiska riadenia rizík.

Z toho dôvodu formulovanie jasných rozdielov medzi týmito udalosťami môže pomôcť pri vývoji účinnejších plánov povodí a pri posilňovaní budúceho hospodárenia s vodou.

Sucho a nedostatok vody môžu spôsobiť hospodárske straty v kľúčových odvetviach, ktoré využívajú vodu a môžu mať environmentálne dôsledky pre biodiverzitu, kvalitu vody, znehodnotenie a zánik mokradí, eróziu pôdy, znehodnotenie a dezertifikáciu pôdy. Niektoré z účinkov sú krátkodobé a podmienky sa rýchlo vrátia na normálnu úroveň, zatiaľ čo iné účinky môžu byť trvalé (Communication, 2012a).

Európska environmentálna agentúra (EEA) v roku 2012 spracovala sumárnu správu „Water resources in Europe in the context of vulnerability“ (EEA, 2012), v ktorej bol spracovaný aj stav sucha a povodní v kontexte využívania krajiny a klimatickej zmeny v rámci EÚ. Porovnávali sa napr. podmienky sucha v EÚ počas rokov 2003, 2011, 2012. Spracovalo sa historické porovnanie výskytu sucha v rokoch 1971 – 2011. Časť analýzy sa venovala dobrému stavu podzemných vôd a situácii v rámci EÚ vychádzajúcej z prvých plánov manažmentu povodí.

V novembri 2012 vydala EK Oznámenie (Communication, 2012a) „Správa o preskúmaní európskej politiky v oblasti nedostatku vody a sucha“. Základ spracovania uvedenej správy tvorili popísané extremality najmä v období rokov 2000 – 2012, ktoré zasiahli EÚ. V uvedenom Oznámení sa EK následne sústreďuje na rozpracovanie a popis politiky v oblasti nedostatku vody a sucha v Európe v období rokov 2014 – 2020. Podrobné informácie sú uvedené na webovej adrese <http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/pdf/COM-2012-672final-EN-cov.pdf>.

Pracovná skupina Water Scarcity and drought (WS&D) EK v priebehu rokov 2010 – 2012 (CIS, 2009) rozpracovávala indikátory sucha a nedostatku vody, mapy rizika a plány manažmentu sucha. SR sa s ohľadom na dlhoročné skúsenosti v rámci tejto riešenej problematiky a silného zázemia hydrologických expertov v rámci Slovenska, aktívne zúčastňuje v činnosti tejto pracovnej skupiny na úrovni EÚ. V roku 2012 SR testovala viaceré indikátory sucha. Na pilotnom území Bodvy slovenskí experti testovali navrhnutú metodiku EK na výpočet indexu pre hodnotenie sucha a nedostatku vody (WEI+ index).

Na základe zmien užívania vôd v rokoch 2011 a 2012 prebehla aktualizácia identifikácie území ohrozených nedostatkom vody a spresnenie zaradenia do jednotlivých stupňov sucha v rámci Slovenska.

Problematiku nedostatku vody a sucha na úrovni SÚPD podporuje i EUSDR: "Riešiť problémy nedostatku vody a sucha na podklade aktualizácie Analytickej správy povodia Dunaja 2013 a prebiehajúcich prác v oblasti prispôsobenia sa zmene klímy v pláne Dunaja, ktorý má byť prijatý v roku 2015“.

Na základe spätnej väzby poskytnutej podunajskými krajinami prostredníctvom dotazníka, možno konštatovať, že nedostatok vody a sucho je považované za významný vodohospodársky problém na národnej úrovni v mnohých krajinách, ale nie je to prípad pre väčšinu krajín. Medzi hlavné hospodárske oblasti postihnuté nedostatkom vody a suchom krajiny zaradili poľnohospodárstvo, zásobovanie vodou, biodiverzitu, výrobu energie, hydroelektrárne, lodnú dopravu a verejné zdravie. Nedostatok vody a sucho bude predmetom národných plánov povodí viacerých krajín. Špecifické opatrenia sú plánované alebo sú už vo fáze realizácie (napr. zvýšenie efektivity zavlažovania, zníženie strát vo vodovodných systémoch, mapovanie a predvídanie sucha, vzdelávanie verejnosti o úsporných opatreniach, trhovo orientované nástroje, recyklácia odpadovej vody a dažďovej vody). V rámci MKOD ako preferovaný prístup k riešeniu problému v tejto etape uvádzala výmena príkladov dobrej praxe.

Dospelo sa k záveru, že nedostatok vody a sucho sa nepovažuje za významný vodohospodársky problém v celom povodí, ale mala by sa uskutočniť výmena informácií na túto tému, a to aj vo vzťahu k prebiehajúcej diskusii o prispôsobení sa na zmenu klímy. Osobitné kapitoly k tejto problematike sa uvádzajú v Aktualizácii analytickej správy Dunaja a druhom DRBM Pláne, ktorý by mal tiež reflektovať rôznorodosť situácií v rámci povodia.

Malá vodnosť je jedným z prejavov hydrologického sucha. Hydrologické sucho sa okrem dlhodobého poklesu prietokov v povrchových tokoch prejavuje aj poklesom hladín podzemných vôd, poklesom hladín v jazerách, mokradiach a vo vodných nádržiach.

Hydrologické sucho je jedným z prejavov sucha. Sucho, vo všeobecnosti je veľmi neurčitý avšak často používaný pojem, v zásade znamenajúci nedostatok vody v pôde, rastlinách a atmosfére. Jednotné kritérium pre kvantitatívne vymedzenie sucha neexistuje vzhľadom na rozmanité hľadiská meteorologické, hydrologické, poľnohospodárske, a celý rad ďalších s ohľadom na škody v rôznych oblastiach národného hospodárstva. (Meteorologický slovník výkladový terminologický, 1993) Smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a rady v čl. 1, ods. e) deklaruje ako jeden z hlavných účelov smernice zmiernenie účinkov sucha.

Pre splnenie tohto cieľa je nevyhnutné poznanie prejavov sucha v prírode, a teda aj malej vodnosti na našich povrchových tokoch. Historické suchá sú zriedka sa vyskytujúce prírodné javy, ktoré sa zapisujú do histórie ľudstva a poznamenávajú život ľudí v každej oblasti. V minulosti znamenali hlad, požiare a hospodársky úpadok. Historické udalosti malej vodnosti, ako jeden z prejavov významného sucha, sú tiež spojené so závažnými dopadmi na spoločnosť a životné prostredie. Ich poznanie je dôležité pre hodnotenie zraniteľnosti vodných zdrojov v povodí, ako aj pri aplikácii opatrení pre znižovanie následkov sucha. V čase historického sucha v prírodnom 'laboratóriu' môžeme študovať jeho prejavy a dopady na prírodu a spoločnosť. Požiadavka poznania parametrov historického sucha sa vyskytuje aj v dokumentoch, ktoré nadväzujú na RSV a zaoberajú sa zmierňovaním následkov sucha (WS&D – Council Conclusion, Lisabon 2007).

Hydrológia má k dispozícii bohatý register hydrologických charakteristík, ktoré vyjadrujú hydrologické sucho, resp. pomáhajú sucho definovať. Patria medzi ne pozičné hydrologické charakteristiky (M – denné prietoky), štatistické charakteristiky (minimálne prietoky za jednotlivé roky, za obdobia, mesiace, sezóny atď.), pravdepodobnostné hydrologické charakteristiky (N – ročné minimálne prietoky, 7-dňové storočné prietoky) ako aj neprietokové charakteristiky (nedostatkové objemy, trvanie obdobia malej vodnosti).

Vodohospodárska bilancia, ktorá spája hydrológiu s vodným hospodárstvom má nástroje, ktoré v mesačnom kroku hodnotia a vyjadrujú stav a možnosti využívania vodných zdrojov v období sucha.

Popri samotných hydrologických a vodohospodárskych charakteristikách dôležitý význam pre hodnotenie sucha má aj posúdenie vývoja vodnosti (tak v oblasti priemernej vodnosti, ako aj pri charakteristikách minimálnych prietokov). Pre tento účel sú spracované trendy pre:

- priemerné mesačné prietoky vo vodomerných staniách, v ktorých sa prietoky vyhodnocujú od roku 1971 a skôr,
- minimálne mesačné prietoky vo vodomerných staniách, v ktorých sa prietoky vyhodnocujú od roku 1971 a skôr (sú obsahom záverečnej správy úlohy SHMÚ 3311 - Implementácia RSV - Kvantita povrchových vôd - nedostatok vody a hydrologické sucho),
- vybrané M – denné prietoky (10,30,90,180,270,330,355 a 364 denný prietok) vo vodomerných staniách, v ktorých sa prietoky vyhodnocujú od roku 1971 a skôr.

Na základe hodnotenia trendov minimálnych ročných a mesačných prietokov je pre územie čiastkového povodia Ipl'a spracované nasledovné hodnotenie:

V povodí Ipl'a je nepriaznivý vývoj malej vodnosti, kde je analogická situácia, ako na prítokoch Hrona, t.j. - kde až na malé výnimky prevláda klesajúci trend minimálnych ročných prietokov a minimálnych mesačných prietokov v druhom polroku.

9.3.1 Ekologické prietoky (E-flow)

Slovensko na zabezpečenie cieľov RSV v súvislosti so zachovaním dostatočného množstva vody pre vodný ekosystém v súčasnosti používa limitné hydrologické charakteristiky (pozri tab. 9.3.1), zakotvené najmä v nasledujúcich právnych dokumentoch:

- Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov,

- Vyhláška MŽPSR č. 457/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti manipulačného poriadku vodnej stavby,
- Nariadenie vlády č. 279/2011 Z. z. - nariadenie vlády SR, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť Vodného plánu SR, obsahujúca program opatrení na dosiahnutie environmentálnych cieľov.

Limitné hydrologické charakteristiky sa týkajú najmä minimálnych prietokov (minimálny zostatkový prietok, minimálny bilančný prietok (MQ), minimálny (zaručený, sanitárny) prietok pod vodnou stavbou, M-denný prietok (Q355d, Q364d), minimálny potrebný prietok). Pod pojmom ekologický prietok sa má uvažovať nielen minimálny prietok, ale viacero zložiek hydrologického režimu (Guidance, v. 4.1, kap. 3). Na Slovensku sa potreba zachovania vyšších prietokov zohľadňuje pri tvorbe manipulačných poriadkov pre vodné diela.

Hydrologický prístup pri stanovovaní ekologických charakteristík je podľa Guidance dokument o ekologických prietokoch (vypracovaný v rámci WG Eflows (CIS), ďalej len Guidance) podmienený tromi kritériami pre vstupné údaje: sady prietokových údajov z vodomerných staníc s dĺžkou pozorovania najmenej 15 rokov, možnosť očistiť prietoky od vplyvu užívania a manipulácie a rozmiestnenie staníc, reprezentujúce rozdielne typy tokov a ich hydrologický režim. (Guidance, kapitola 7.1.1.)

Tieto podmienky Slovensko vzhľadom na dlhodobú koncepciu monitoringu kvantít povrchových vôd v plnej miere spĺňa: Dlhodobé hydrologické charakteristiky, vrátane prietokov charakterizujúcich malú vodnosť (Q355, Q364) sú spracované za referenčné obdobie 1961-2000 (40 rokov). Pri ich spracovaní, ako aj pri každoročnom spracovávaní vodohospodárskej bilancie, sa robí aj tzv. očisťovanie prietokov od vplyvu odberov, vypúšťaní, manipulácií na vodných dielach a prevodov vody. Vodomerné stanice sú rozmiestnené tak, aby pokrývali pokiaľ možno všetky typy hydrologických režimov.

V rámci hodnotenia Vodohospodárskej bilancie (VHB) bol na strane požiadaviek na vodu zavedený aj parameter „minimálny bilančný prietok (MQ)“, ako hodnota, ktorá má charakter prednostne zabezpečovaného nároku na vodný zdroj z hľadiska ochrany prírodného prostredia. Má tak reprezentovať zachovanie podmienok pre biologickú rovnováhu toku a jeho najbližšieho okolia a umožňovať všeobecné užívanie vody, t.j. ktoré nevyžaduje povolenie z vodohospodárskych orgánov (Vodohospodárska bilancia množstva povrchových vôd za uplynulý rok, kap. 2). Pre jednotlivé bilančné profily sú hodnoty minimálneho bilančného prietoku stanovené od roku 1986 podľa postupu schváleného MŽP SR. Metodika stanovenia MQ vychádzala z nasledovných zásad:

- Pre úseky tokov s regulovaným odtokom, v priehradných profiloch $MQ = Q_{355d}$, pokiaľ nie je manipulačným poriadkom alebo z iných dôvodov výnimočne určené inak, v ďalšom úseku je MQ premenlivý, nadlepšenie nádržou sa plynule vytráca až k miestu, kde je vplyv nádrže nezistiteľný
- Pre ostatné úseky tokov sa MQ určí ako polovica súčtu $Q_{min,mes}$ a $Q_{100min,d}$, najmenej je to však polovica Q_{364d} a najviac Q_{364d} , kde $Q_{min,mes}$ je hodnota prevzatá z pravdepodobnostného poľa priemerných mesačných prietokov pre vysoký stupeň zabezpečenia, obvykle 98% a $Q_{100,min,d}$ je vyrovnaná hodnota najmenšieho priemerného denného prietoku s priemerným výskytom jedenkrát za 100 rokov, určená štatistickou metódou.

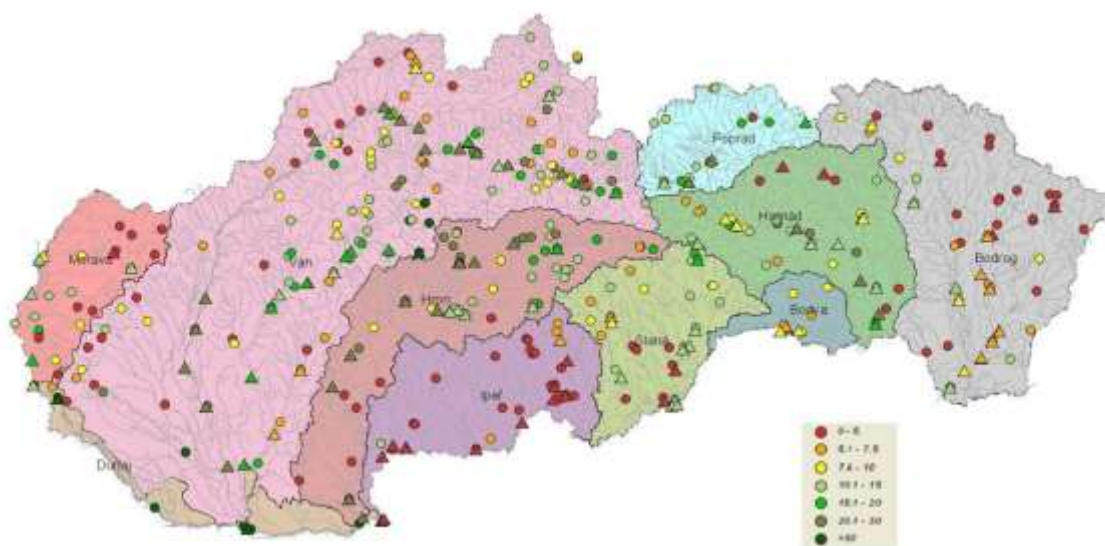
Použitím kombinácie uvedených dvoch charakteristík je pri výpočte zohľadnené tak stanovisko hodnotové (hodnota 364-denného prietoku predstavuje priemerný denný prietok dosiahnutý alebo prekročený priemerne počas 364 dní v roku) ako aj časové, resp. doba trvania, nakoľko hodnota $Q_{min,mes}$ počítaná z pravdepodobnostného poľa priemerných mesačných prietokov zohľadňuje hydrologický režim, a to posúdením priemerných prietokov za jednotlivé mesiace roka, z ktorých sa vyberá mesiac s najmenšou priemernou hodnotou. Zabezpečenosť 98% dokladuje snahu o takmer úplné zabezpečenie nepodkročenia prirodzene sa vyskytujúcich malých vodností, ktoré príroda zvláda ako súčasť prirodzenej variability prietokov; nemalo by preto dochádzať k narušeniu ekologického stavu. Zároveň zachovanie nepodkročenia prirodzene sa vyskytujúcich malých vodností užívaním vody sa zabezpečuje určením podmienok v povoleniach na užívanie vody, v ktorých základnou podmienkou na užívanie by malo byť zachovanie hydrologického režimu na tokoch (časová variabilita prietokov v priebehu roka).

V súčasnosti sa stanovené hodnoty MQ prehodnocovali s ohľadom na dlhodobé prietokové charakteristiky spracované za v súčasnosti platné referenčné obdobie 1961-2000. Porovnali sa pôvodné hodnoty MQ (počítané z charakteristík pre predchádzajúce referenčné obdobie 1931-1980) s aktuálne platnými hodnotami Q364d ($Q364d/2$) a relatívna hodnota MQ/Qa(%), kde Qa je dlhodobý priemerný prietok za referenčné obdobie. Zo 137 hodnotených profilov v 22 prípadoch bol $MQ > Q364d$, v 11 prípadoch však je pôvodná hodnota MQ menšia ako hodnota $\frac{1}{2} Q364d$. V týchto prípadoch sa navrhuje zmena hodnoty MQ na hodnotu vyššiu, a to minimálne na úroveň $\frac{1}{2} Q364d$.

Pomerné hodnoty MQ/Qa (%) sa pohybujú v rozmedzí od 1,2% do 31,8% Najmenšie relatívne hodnoty sa vyskytujú v povodí Ipl'a (menej ako 5%).

Tieto hodnoty vzhľadom na metodiku výpočtu vychádzajú z prirodzeného hydrologického režimu jednotlivých oblastí a variabilita hodnôt je tak v súlade s relatívnymi hodnotami prietokov s vyššou mierou zabezpečnosti, napr. $Q364d/Qa$ vo vodomerných staniciach danej oblasti (obr. 9.3.1). Relatívne hodnoty prirodzených 364-denných prietokov sa v jednotlivých oblastiach Slovenska (vyhodnotené z 330 vodomerných staníc) pohybujú v nasledovných rozmedziach: Najmenšie hodnoty sa vyskytujú v čiastkovom povodí Ipl'a (4 – 6% Qa),

Obr. 9.3.1 Porovnanie relatívnych hodnôt MQ/Qa v bilančných profiloch VHB (trojuholníčky) s relatívnymi hodnotami $Q364d/Qa$ vo vodomerných staniciach (krúžky)

Extremalita minimálnych prietokov (vyjadrená pomerom minimálnych prietokov k dlhodobému priemernému prietoku) je na Slovensku značne rozdielna, vzhľadom na zložitú geomorfologickú štruktúru územia Slovenska. Práve v oblastiach s vysokou extremalitou (t. j. prirodzeným výskytom období výrazne malej vodnosti) je dôležité v prípade zabezpečenia potrieb na vodu nastaviť opatrenia tak, aby nedošlo ešte k zväčšeniu prirodzenej extremality hydrologického režimu.

Ďalším dôležitým aspektom je posúdenie citlivosti jednotlivých oblastí na zmeny vývoja v čase v dlhodobom pohľade (napr. vplyv klimatických zmien). Na základe trendovej analýzy minimálnych denných a minimálnych mesačných prietokov za obdobie 1961-2012 boli zhodnotené oblasti čiastkových povodí na Slovensku (pozri kapitola Nedostatok vody a sucha), kde sa ako zraniteľné na možné zmeny ohľadom klesania prietokov ukazujú i oblasti povodia Ipl'a.

Práve v týchto oblastiach je do budúcnosti predpoklad znižovania prirodzených hodnôt minimálnych prietokov, a preto bude potrebné zamerať pozornosť na opatrenia zmierňujúce následky takýchto zmien (napr. zmeny v užívaní vody v určitých obdobiach alebo vytvárať nové vodné zdroje, napr. vodné nádrže, resp. iné vodohospodárske diela).

Pri stanovení hodnôt a režimu ekologických prietokov je potrebné venovať sa detailnejšie prepojeniu hodnôt prietokov a stavu bioty. Na základe vykonaných analýz v doteraz spracovaných štúdiách, ktoré sa venovali hodnoteniu kvality biotopu vybraných druhov rýb a vplyvu zmeny vybraných hydraulických charakteristík v súvislosti so zmenou prietoku, vyplýva potreba ďalšieho hodnotenia výsledkov týkajúcich sa zmeny preferencie akvatického biotopu z pohľadu základných abiotických charakteristík toku (napr. plocha hladiny, priemerný omočený obvod, priemerná plocha prierezu, priemerný hydraulický polomer a pod.) pri meniacom sa prietoku.

Tab. 9.3.1 Limitné hydrologické charakteristiky používané v SR v súvislosti so zachovaním dostatočného množstva vody pre vodný ekosystém

pojmem	definícia	Leg. podpora	Ako sa počíta	Kde sa používa
Minimálny zostatkový prietok	prietok vody vo vodnom toku, ktorý ešte umožňuje všeobecné užívanie povrchových vôd a zabezpečuje funkcie vodného toku a zachovanie vodných ekosystémov v ňom	zákon č. 364/2004, § 21, ods.(7), pís., a)		Na stanovenie opatrení na zmiernenie vplyvov hydrologických zmien zachovaním minimálneho zostatkového prietoku pre všetky funkcie vodného toku a zabezpečením významnej redukcie prietoku alebo protipovodňovej ochrany vo vodnom toku
minimálna hladina podzemných vôd	hladinou podzemnej vody, ktorá ešte umožňuje trvalo udržateľné využívanie vodných zdrojov a riadnu funkciu vodných útvarov s nimi súvisiacich	zákon č. 364/2004, § 21, ods.(7), písm. b)		
Minimálny bilančný prietok (MQ)	bilančná hodnota, ktorá má charakter prednostne zabezpečovaného nároku na vodný zdroj z hľadiska ochrany prírodného prostredia. Reprezentuje zachovanie podmienok pre biologickú rovnováhu toku a jeho najbližšieho okolia a umožňuje všeobecné užívanie vody, t.j. ktoré nevyžaduje povolenie z vodohospodárskych orgánov	zákon č. 364/2004, § 6, ods.(3)	Pre jednotlivé bilančné profily hodnoty MQ v m ³ .s ⁻¹ sú stanovené podľa MŽP SR schváleného postupu.	Vstupný údaj stanovenie bilančného stavu vo VHB, na strane požiadaviek na vodné zdroje, s cieľom zabezpečiť aktívny bilančný stav na vodnom toku
Minimálny potrebný prietok	je ukazovateľ vo VHB, ktorý zahŕňa požiadavky na vodu zo strany užívania vody (reprezentované zmenou prietoku X), ako aj požiadavky z hľadiska zabezpečenia minimálneho bilančného prietoku MQ	zákon č. 364/2004, § 6, ods.(3)	Vypočíta sa sčítaním hodnoty MQ a zmeny prietoku X nad hodnoteným bilančným profilom	ukazovateľ vo VHB uplynulého roka
Minimálny (zaručený, sanitárny) prietok pod vodnou stavbou	Reprezentuje zachovanie podmienok pre biologickú rovnováhu toku pod vodnou stavbou	zákon č. 364/2004, § 21, ods.(7) Vyhláška MŽPSR č. 457/2005 Z.z		Na zabezpečenie zmiernenia vplyvu konkrétnej vodnej stavby na hydrologický režim vodného toku alebo zdroja podzemných vôd, Súčasť manipulačného poriadku vodnej stavby
M-denný prietok, Q355, Q364 (hydrologické údaje)	Priemerný denný prietok dosiahnutý alebo prekročený po M dní v zvolenom období (v súčasnosti je schválené hydrologické reprezentatívne obdobie 1961-2000)	zákon č. 364/2004, § 21, ods.(7) NV SR č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd (§7, ods.3),	z čiar prekročenia priemerných denných prietokov za schválené hydrologické reprezentatívne obdobie určenej podľa schválenej metodiky, pri dodržaní zásad STN 75 1400-1	<ul style="list-style-type: none"> • pre povolenie na osobitné užívanie vôd • pre výpočet MQ • pre výpočet prípustných hodnôt vypúšťaného znečistenia (Q₃₅₅), • vstupuje do hodnotenia v rámci hydrologického režimu (údaj o rýchlosti toku pri Q₃₅₅)
Využiteľné množstvo povrchovej vody	je maximálne množstvo povrchovej vody, ktoré možno odobrať z profilu vodného toku za prijateľných technických, ekonomických a ekologických podmienok bez ovplyvnenia režimu vodného toku, ktoré by malo za následok zhoršenie kvalitatívneho stavu vôd	zákon č. 364/2004 Z. z., §6, odsek (4)		
Využiteľné množstvo podzemnej vody	je max. množstvo podzemnej vody, ktoré možno odobrať z daného zvodneného systému po celý uvažovaný čas exploatácie za prijateľných technických, ekonomických a ekologických podmienok bez ovplyvnenia režimu podz. vôd, ktoré by malo za následok zhoršenie kvalitatívneho stavu vôd.	zákon č. 364/2004 Z. z., §6, odsek (4)		

10 Register podrobnejších plánov a programov

10.1 Plány manažmentu povodňového rizika

Plány manažmentu povodňového rizika v čiastkových povodiach Slovenskej republiky, sú zamerané na zníženie pravdepodobnosti záplav územia povodňami a na zníženie potenciálnych nepriaznivých následkov záplav na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo a hospodársku činnosť prostredníctvom navrhovaných preventívnych technických a netechnických opatrení.

10.2 Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR na roky 2016 – 2021

Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR sa je rámcový dokument na zabezpečenie rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií na území Slovenskej republiky.

Plán rozvoja verejných vodovodov pre územie Slovenskej republiky

Určuje priority realizácie výstavby chýbajúcej vodohospodárskej infraštruktúry. Plánom rozvoja verejných vodovodov sa navrhuje realizovať výstavbu verejných vodovodov v obciach bez vodovodu, zvýšenie počtu obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov a zabezpečiť bezproblémové zásobovanie obyvateľov pitnou vodou bez negatívnych dopadov na životné prostredie.

Plán rozvoja verejných kanalizácií pre územie Slovenskej republiky

Plán rozvoja verejných kanalizácií je základným rámcovým dokumentom na usmernenie prípravy, plánovania a realizácie komunálnych stokových sietí a ČOV. Smeruje k naplneniu požiadaviek kladených na oblasť verejných kanalizácií európskou a národnou právnou úpravou.

Dokumentuje súčasný stav v odvádzaní a čistení komunálnych odpadových vôd podľa kanalizačných systémov, pozitíva a negatíva v oblasti verejných kanalizácií týkajúce sa odkanalizovania a čistenia odpadových vôd, stav o úrovni plnenia kritérií ustanovených smernicou 91/271/EHS a národnou legislatívou. Vo vzťahu k naplneniu stanovených strategických cieľov, priorít rozvoja verejných kanalizácií a princípov trvalo udržateľného rozvoja, boli stanovené technické a environmentálne kritériá.

Plán rozvoja verejných kanalizácií pre územie Slovenskej republiky je navrhovaný v súlade s vecnými požiadavkami smernice 91/271/EHS (transponovanými do zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách) s cieľom vytvoriť podmienky pre zabezpečenie dobrého stavu vôd najneskôr do roku 2017, národnými koncepcnými a plánovacími dokumentáciami v danej oblasti.

10.3 Koncepcia využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030

Koncepcia využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030 predstavuje rámcový východiskový dokument na zabezpečenie rozvoja využívania hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR na výrobu elektrickej energie v malých vodných elektrárnach (vodné stavby s energetickým využitím s výkonom do 10 MW - MVE). Dokumentuje súčasný stav využívania hydroenergetického potenciálu (do roku 2013), navrhuje vhodné lokality pre jeho ďalšie využitie a vytyčuje strategické ciele pre výrobu elektrickej energie v MVE s výhľadom do roku 2030. Smeruje k naplneniu strategických cieľov v oblasti výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov stanovených európskou a národnou legislatívou, pri súčasnom zohľadnení environmentálnych aspektov (vrátane hodnotenia stavu vodných útvarov povrchových vôd) a princípov trvalo udržateľného rozvoja.

11 Informovanie verejnosti a konzultácie

11.1 Informovanie verejnosti

Informácie o procese implementácie RSV v Slovenskej republike boli postupne publikované na web stránke, vyhradenej pre tento účel <http://www.vuvh.sk/rsv/index.php>. Z hlavnej stránky ministerstva je urobené prepojenie. Na existenciu web stránky boli upozorňovaní účastníci mnohých seminárov, konferencií, pracovných rokovaní, užívatelia vôd, odborná verejnosť.

Pre širšiu verejnosť boli pripravené každoročné akcie v rámci Dňa vody v marci a Dňa Dunaja v júni (orientované aj pre mládež). Pri príležitosti prieskumu Dunaja JDS3 v auguste 2013 bola plavba troch špeciálnych lodí a informácie o zisťovaní výskytu flóry a fauny na celom Dunaji jedným tímom špecialistov široko medializované v hlavných médiách.

Na informovanie odbornej verejnosti a zainteresovaných strán slúžili najmä podujatia,:

Na úrovni medzinárodného povodia Dunaja sa v dňoch 16. – 17. decembra 2013 uskutočnila medzinárodná konferencia v rámci PO 4 – Bezpečnosť dodávky pitnej vody – výzva pre Dunajský región.

Na konferenciu bolo registrovaných viac ako 85 účastníkov a bola organizovaná v rámci PO 4 Obnoviť a udržať kvalitu vôd, Aktivita 13 „Presadzovať opatrenia zamerané na znižovanie deficitu vo vedomostiach, na rozvoj a prenos nástrojov, metód a návodov zameraných na bezpečnosť dodávky pitnej vody.

Z konferencie vyplynuli nasledovné závery a odporúčania:

- ▶ Dunajská stratégia poskytuje spoločnú a jedinečnú platformu na spoluprácu členských a nečlenských štátov dunajského regiónu
- ▶ Princípom je spoločný prístup k riešeniu problémov zúčastnených krajín, čím makroregionálna spolupráca nahrádza konkurenciu
- ▶ Stanovenie aktivít Dunajskej stratégie je organizované na princípe subsidiarity - „zdola nahor“
- ▶ Koordinovaný prístup k tvorbe priorít v rámci Operačných programov pre roky 2014- 2020 zabezpečí riešenie vymedzených problémov spoločnými silami
- ▶ Dunajská stratégia predstavuje platformu pre odborné diskusie a výmenu informácií o nových technológiách, o nových analytických metódach pre pitné vody a o kvalite povrchových a podzemných vôd v jednotlivých regiónoch

Organizáciu zabezpečila Slovenská republika, koordinátor za PO4 MŽP SR spolu s technickou asistenciou VÚVH.

Aktivity na národnej úrovni

➤ **Školiaci program pre učiteľov**

Hlavným cieľom školiaceho programu pre učiteľov bolo poskytnúť metodické pokyny pri využívaní metodických príručiek a plagátov v procese výučby. Školiaci program im pomôže prezentovať tému voda ľahko zrozumiteľným a pozitívnym spôsobom. Celkovo bolo zorganizovaných 24 školení (jedno v každom regióne) pre tri výukové úrovne (základná škola - ročník 1 – 4 (príručka 1), ročník 5 – 8 (príručka 2) a stredná škola (príručka 3).

Na základe uvedeného sa očakáva zlepšenie schopností učiteľov a možnosti zahrnúť tému vody vo výučbe.

Pri tvorbe metodických príručiek pre základné školy boli vybrané aktivity a pracovné listy, ktoré boli v praxi odskúšané na seminároch pre učiteľov základných škôl. Z vybraných tém bol zostavený školiaci program pre učiteľov, ktorý bol počas roku 2013 postupne aplikovaný vo všetkých krajinách Slovenska podľa plánovaného harmonogramu. Seminára boli realizované v nasledovných mestách – 20/02/2013 Trnava, 28/02/2013 Nitra, 12/03/2013 Bratislava, 22-23/04/2013 Žilina, 21-22/05/2013 Prešov, 8-9/10/2013 Košice a 23-24/10/2013 Banská Bystrica. Učiteľia sa zoznámili s prístupom ako pracovať s príručkami a plagátmi počas ekovýchovy

a príbuzných predmetov. Prezentácie k príručkám sú dostupné na www.vodajezivot.sk, sekcia Materiály na stiahnutie (zodpovedná organizácia – DAPHNE)

➤ **Vzdelávací program pre žiakov a študentov**

Hlavným cieľom vzdelávacieho programu bolo poskytnúť informácie zhrnuté v Príručke 1, 2 a 3 žiakom a študentom v zaujímavej a hravej forme, aby sa podnietil ich záujem o tému vody a motivoval ich k šetreniu vody a jej ochrane pred znečistením. Za účelom oslovenia a upútania detí a študentov bol program pripravený v troch verziách, prispôsobených trom vekovým kategóriám. Uskutočnilo sa 30 výukových stretnutí - 10 pre každú výukovú úroveň:

V rámci tejto aktivity sa uskutočnila exkurzia pre žiakov 4. až 6. ročníka do laboratórií VÚVH. Exkurzia, ktorej sa zúčastnilo 96 účastníkov (6 pedagógov a 90 detí) zo základných škôl v Lábe a Veľkých Levároch sa uskutočnila dňa 6.11.2013. Pre účastníkov exkurzie bol pripravený bohatý program. Deti boli rozdelené do 3 skupín, pričom každá zo skupín absolvovala všetky body programu – prezretie filmu s témou vody (Dolu Váhom), návšteva hydrotechnických laboratórií a Národného referenčného laboratória. Deti sa zoznámili s technickým riešením výstavby mosta Apollo v Bratislave, s plánom výstavby cestného tunela v Banskej Bystrici, ktorý bude využiteľný aj pri riešení protipovodňovej ochrany mesta Banská Bystrica ako obtokový tunel pri vysokých hladinách rieky Hron a s projektom na ochranu hraboša severského pri revitalizácii Čiližského potoka. Zároveň sa mohli pozrieť do mikroskopu na mikroorganizmy vo vode a zoznámiť sa s faunou a flórou vyskytujúcou sa v povrchových vodách. Pre účastníkov exkurzie bolo pripravené občerstvenie a malý darček. Pani učiteľka Otília Hájková zo ZŠ Veľké Leváre pripravila prezentáciu z exkurzie s názvom Kvapka vedomosti z VÚVH. Fotografie z exkurzie a prezentáciu p. učiteľky Otílie Hájkovej sú dostupné na www.vodajezivot.sk, sekcia Fotogaléria.

➤ **Interaktívna súťaž pre školy**

Cieľom interaktívnej súťaže pre školy bolo zvýšiť atraktivnosť problematiky vody pre mladých ľudí. V rámci súťaže školy dostávali raz za mesiac úlohy, ktoré boli na konci roka vyhodnotené. Súťaž sa zaoberala riešením problémov pri zabezpečení ochrany vodného hospodárstva, ako napr. odpovedať na otázky v rámci kvízov, robiť experimenty a popisovať výsledky, organizovať diskusie so spolužiakmi, vyhľadávať odborné informácie a riešiť problémy, hrať, kresliť, písať, atď. Celá súťaž bola zabezpečená prostredníctvom webových stránok pre verejnosť www.vodajezivot.sk (aktivita C 3). Súťaž bola vyhodnotená na konci školského roka a najúspešnejšie školy z každého kraja Slovenska boli ocenené. Pre víťazné tímy sa organizovali špeciálne akcie (napr. exkurzie do laboratórií VÚVH, účasť na programoch o vode). (zodpovedná organizácia – Daphne:

Súťaž „Vodná akadémia“ bola oficiálne spustená v septembri 2012 a prebiehala celý školský rok 2012/2013 prostredníctvom web stránky www.vodajezivot.sk – sekcia Deti a mládež – Vodná akadémia. Cieľovou skupinou súťaže boli žiaci 5. až 7. ročníka základných škôl. Súťaže sa zúčastnilo 51 tímov z celého Slovenska, ale pravidelnými riešiteľmi zadaných úloh bolo len 40 tímov. Prvých 15 prihlásených školských tímov získalo „výskumný balíček“ v hodnote 300 EUR. Výskumný balíček poskytuje experimentálne pomôcky na riešenie úloh interaktívnej súťaže pre školy. Po ukončení súťaže tento kufrík pomôcok zostal zúčastnenej škole na podporu jej aktivít v tejto oblasti v budúcnosti.

Na úrovni medzinárodného povodia Dunaja boli aktivity na Slovensku v plnom rozsahu koordinované s aktivitami ICPDR. (Tieto aktivity sú popísané v „strešnej správe“ Plánu manažmentu povodia Dunaj) <http://www.icpdr.org/>.

Na informovanie verejnosti a zainteresovaných strán slúžili ďalšie početné akcie jednotlivých organizácií v rezorte aj mimo. Taktiež početné projekty riešiace jednotlivé problémy implementácie mali mnohé aktivity zamerané na informovanie o RSV.

Práve informačná kampaň o vode bola cieľom projektu LIFE08 INF/SK/000243. Zameranie projektu vychádzalo z požiadavky Rámcovej smernice o vode zabezpečiť informovanie verejnosti o význame ochrany vody. Tému pokrylo široké spektrum aktivít smerovaných k poskytnutiu relevantných informácií mladej generácii, laickej a odbornej verejnosti.

Informačná kampaň bola zameraná na 5 hlavných oblastí – Mediálna kampaň, Interaktívna výstava, Webstránka www.vodajezivot.sk, Metodické príručky pre školy a Špeciálne podujatia.

Všetky informačné dokumenty a materiály sú dostupné na webstránke www.vodajezivot.sk, ktorá zároveň obsahuje aj dôležité a praktické informácie pre laickú i odbornú verejnosť, kvíz a hry pre deti a mládež. Návštevnosť webstránky je vyššia ako sa očakávalo, v súčasnosti je to cca 900 návštev mesačne (v súčasnosti celkovo takmer 26 000 návštev). Cennou súčasťou web stránky je propagácia sprievodných podujatí a fotogaléria akcií.

Prostredníctvom webstránky bola v školskom roku 2012 - 2013 spustená „Vodná akadémia“ - interaktívna súťaž pre školy, do ktorej sa zapojilo 51 školských tímov. Prvých 15 prihlásených školských tímov získalo „výskumný balíček“ s experimentálnymi pomôckami na riešenie úloh súťaže. Po ukončení súťaže tento kufrík pomôcok zostal zúčastnenej škole na podporu eko-aktivít. Súťaž Vodná akadémia bola realizovaná počas 8 mesiacov, kde jednotlivé tímy piatakov a šiestakov riešili 24 úloh. Online súťažné úlohy boli publikované v mesačných intervaloch a vyžadovali pravidelnú prácu s počítačom na získanie informácií, ale aj terénny výskum.

Nutnosť ochrany a význam vody pre život sú transformované do propagačného TV spotu, ktorý bol verejne odvysielaný najmä počas interaktívnej výstavy pre deti. Informácie boli verejnosti poskytnuté formou krátkych spotov a interview v lokálnych televíziách a v národnej televízii, v rádiách a v tlači, vrátane internetových médií.

Interaktívnu mobilnú výstavu pre deti a širokú verejnosť s názvom „Voda je život“, ktorá demonštratívny, hravý a výchovný spôsobom poukazuje na otázky ochrany a využívania vôd si mohli návštevníci pozrieť v 12 mestách Slovenska - Banská Bystrica, Košice, Zvolen, Bardejov, Prešov, Považská Bystrica, Nitra, Liptovský Mikuláš, Trnava, Nové Zámky, Trenčín a Bratislava. Cieľom výstavy bolo pútavou a hravou formou priblížiť problematiku vody v prírode, významu vodných zdrojov pre prírodu a ľudstvo, významu ochrany vodných zdrojov, šetrenia s pitnou vodou, čistenia odpadových vôd, manažmentu povodí a klimatickú zmenu. Pri tvorbe objektov výstavy bol kľúčový dôraz kladený okrem vzdelávacej funkcie, aj na jej atraktívne grafické prevedenie a interaktívnosť. Cieľom bolo návštevníkov nielen poučiť, ale aj zabaviť. Tematicky je výstava rozdelená na 6 oblastí. Fotografie objektov z jednotlivých inštalácií sú prístupné na www.vodajezivot.sk v ľavom menu Fotogaléria. Výstava bude dostupná v Detskom múzeu v Bratislave v termíne od marca do októbra 2015.

Témy racionálneho využívania, znečisťovania a ochrany vodných zdrojov sa dotýka krátky náučný film „Voda je život“ určený predovšetkým pre školopovinnú mládež a verejnosť. Cieľom tvorcov bolo nájsť čo najpútavejšiu formu ako danú tému spracovať. Problematika vody je divákovi priblížená výpoveďami ľudí, ktorí sa v daných prostrediach pohybujú a sú s vodou, jej dostatkom, nedostatkom, či prebytkom v každodennom kontakte. Komentár a výpovede odborníkov sú doplnené o situácie so športovými profesionálmi, ktorí prichádzajú s vodou do kontaktu v jej rôznych skupenstvách (kajakárka Elena Kaliská, skialpinista Peter Svätajanský, basejumper Roman Dubský alebo člen speleologického klubu Pavol Herich). Zároveň film ponúka atraktívne letecké zábery na vodu a krajinu. Tematicky je rozdelený do viacerých častí tak, aby plošne pokrýval širokú škálu problematiky vody.

Nosnou aktivitou zameranou na školopovinnú mládež bolo zostavenie metodických príručiek pre učiteľov 1. a 2. stupňa základných škôl a stredné školy s interaktívnym plagátom pre každú vekovú kategóriu žiakov. Každá z príručiek je opatrená Doložkou Ministerstva školstva SR, čo ju oprávňuje využívať ako doplnkový učebný materiál. Tematické okruhy metodických príručiek zodpovedajú učebným osnovám pre jednotlivé vekové kategórie. Súčasťou príručiek sú okrem vysvetľujúceho textu aj pracovné listy s aktivitami pre žiakov. Príručky boli v tlačenej forme distribuované na školy, prioritne počas školiaceho programu pre učiteľov a vzdelávacieho programu pre žiakov, ich pdf verzie sú dostupné na www.vodajezivot.sk, sekcia Materiály na stiahnutie. Ku každej príručke bol vydaný zodpovedajúci plagát.

Pre materské školy bola zostavená maľovanka, ktorá približuje deťom predškolského veku hravou formou tému voda. Ukrýva v sebe príbeh „detí vody“, ktoré počas roka putujú od prameňa až do mora, pričom sa oboznamujú s vodnými obyvateľmi. Počas svojej dobrodružnej cesty

odhaľujú skupenstvá vody a stretávajú sa s jej šetrením i znečisťovaním. Koncept výučby v rámci štyroch ročných období bol vybraný cielene a je súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie (tematický okruh Príroda). Deti môžu využívať maľovanku ako pracovný zošit počas celého roka.

Okrem propagačných materiálov ako tričká, a letáky s vybranými informáciami ohľadne vody pre verejnosť, poľnohospodárov a miestne samosprávy boli zorganizované semináre pre učiteľov a žiakov, ktorých cieľom bolo predstaviť metodické príručky cieľovým skupinám. V rámci kampane boli v každom krajskom meste zorganizované workshopy pre miestne samosprávy a 3 semináre pre odbornú verejnosť.

Tematicky široký záber kampane, ktorá oslovila množstvo cieľových skupín bol jednoznačným prínosom ku informovanosti obyvateľstva o význame vody pre život. Význam pomocných učebných materiálov a pomôcok pre spustenie učebného procesu zaiste ocenia nielen učitelia, ale ja žiaci.

Projekt bol realizovaný s finančnou podporou Európskej únie z programu LIFE+ a z príspevku MŽP SR. Projekt trval 4 roky a bol ukončený 31.12.2013. Okrem hlavného partnera - Výskumného ústavu vodného hospodárstva sa na projekte podieľali partnerské organizácie - Slovenská agentúra životného prostredia a mimovládna organizácia DAPHNE - Inštitút aplikovanej ekológie

11.2 Konzultácie

uverejnené – december 2012

konzultácie – január až jún 2013

pripomienky verejnosti a zainteresovaných strán

Predbežný prehľad významných vodohospodárskych problémov

uverejnené – december 2013

konzultácie – január až jún 2014

pripomienky verejnosti – niekoľko nepodstatných

pripomienky zainteresovaných strán vrátane mimovládnych organizácií (deväť subjektov) – závažné pripomienky, ktorých riešenie prebieha aj v priebehu prípravy plánov

Návrh plánu manažmentu povodia

uverejnené – december 2014

konzultácie – január až jún 2015

V období prípravy plánu manažmentu povodia okrem povinných, vyššie uvedených konzultácií, prebiehali aj ďalšie aktivity - konzultácie/pracovné stretnutia/rokovania s dotknutými sektormi a užívateľmi vôd za účelom účinnejšieho začleňovania cieľov vodnej politiky do iných environmentálnych a sektorových politík, vrátane zabezpečenia účasti všetkých dotknutých strán pri odstraňovaní prekážok pri naplňovaní požiadaviek na dosiahnutie environmentálnych cieľov t.j. dosiahnutie dobrého stavu vôd. Medzi najdôležitejšie aktivity patria:

- pracovné stretnutia so zástupcami sektoru poľnohospodárstva, ktoré prebiehali tak v rámci prípravy operačného programu „Program rozvoja vidieka SR 2014-2020“, ako aj v rámci spracovávaní návrhu programu opatrení do plánov manažmentu povodí,
- pracovné stretnutia/konzultácie so sektorom dopravy k implementácii čl. 4.7 RSV,
- pracovné stretnutie so zástupcami užívateľov vôd / rozhodujúcich priemyselných podnikov podieľajúcich sa na znečisťovaní vôd,
- pracovné stretnutia so zástupcami Štátnej ochrany prírody SR za účelom lepšieho prepojenia implementácie RSV so smernicou 92/43/EHS o ochrane biotopov a smernicou 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov,
- telefonické a e-mailové konzultácie k uplatňovaniu článku 4.7 RSV s dotknutými sektormi,

- verejné konzultácie (v Bratislave 03.02.2015, v Banskej Bystrici 09.02.2015, v Košiciach 03.03.2015) k návrhu strategických dokumentov - Plánom manažmentu správneho územia povodia Dunaja a správneho územia povodia Visly, Plánu manažmentu povodňového rizika, Plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií a Aktualizácia využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov Slovenska
- individuálna konzultácia (RNDr. Fatulová).

11.3 Účast' na príprave plánu

Aktívna účasť zainteresovaných strán bola zabezpečovaná nasledovne:

- členstvom predstaviteľov zainteresovaných strán priamo v pracovných skupinách, účasťou reprezentantov zainteresovaných strán v pracovnej skupine pre verejnosť a priamym rokovaním.

Účasť predstaviteľov zainteresovaných strán priamo v pracovných skupinách

V niektorých pracovných skupinách boli zastúpení predstavitelia iných organizácií mimo rezort.

Aktivity pracovnej skupiny pre účasť verejnosti mali za cieľ informovať zainteresované strany o aktuálnom vývoji celého implementačného procesu, analyzovať a tvoriť postup účasti verejnosti v ďalšom období a prenášať informácie a názory zainteresovaných strán smerom k implementačnému tímu.

Rokovania a práce na finalizácii **plánu manažmentu povodí na národnej úrovni** boli ukončené v decembri 2014.

12 Zoznam oprávnených orgánov

V zmysle zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení zákona č. 384/2009 Z. z. oprávneným orgánom ustanoveným pre aplikáciu pravidiel RSV na území SR je Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky.

Názov a adresa oprávneného orgánu

Názov:	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky		
	Skratka:	MŽP SR	
	CA kód:	0 (neoficiálny, iba predbežný kód)	
Adresa:	Číslo:	1	
	Ulica:	Nám. Ľ. Štúra	
	Mesto:	Bratislava	
	Krajina:	Slovenská republika	
	PSČ:	812 35	
	www stránka:	www.enviro.gov.sk	

Právne postavenie oprávneného orgánu

Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) je ústredným orgánom štátnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia vrátane vodného hospodárstva, ochrany kvality a množstva vôd a ich racionálneho využívania a rybárstva s výnimkou hospodárskeho chovu rýb na základe zákona č. 139/2003 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

Pôsobnosti Ministerstva životného prostredia SR definuje zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení zákona č. 384/2009 Z. z.

Úlohy vyplývajúce zo zákona o vodách zabezpečuje MŽP SR v spolupráci s ním riadenými organizáciami:

- Slovenský hydrometeorologický ústav – programy monitorovania stavu vôd, hodnotenie ekologického stavu povrchových vôd, hodnotenie ekologického potenciálu povrchových vôd, určenie útvarov podzemných vôd, hodnotenie kvantitatívneho stavu podzemných vôd, problematika sucha, informovanie verejnosti;
- Výskumný ústav vodného hospodárstva - určenie útvarov povrchových vôd, interkalibračné miesta, určenie referenčných podmienok, identifikácia výrazne zmenených a umelých vodných útvarov, identifikácia chránených území, vytvorenie a dopĺňovanie registra chránených území, prehľad vplyvov ľudských aktivít, hodnotenie stavu a potenciálu povrchových vôd, hodnotenie chemického stavu podzemných vôd;
- Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. Banská Štiavnica – problematika povodní, spolupráca pri ekonomických analýzach užívania vôd, spolupráca pri identifikácii výrazne zmenených a umelých vodných útvarov a spolupráca pri monitorovaní a hodnotení stavu a potenciálu povrchových vôd;
- Slovenská agentúra životného prostredia - podávanie správ.

Ministerstvo životného prostredia ako oprávnený orgán pre implementáciu RSV metodicky usmerňuje okresné úrady v sídle kraja v oblasti plnenia úloh vyplývajúcich z plánov manažmentu povodí a programov opatrení zameraných na dosiahnutie environmentálnych cieľov.

Okresné úrady v sídle kraja:

- koordinujú plnenie úloh vyplývajúcich z plánov manažmentu povodí a programov opatrení zameraných na dosiahnutie environmentálnych cieľov,
- vo veciach týkajúcich sa hraničných vôd okresné úrady v sídle kraja vykonávajú štátnu vodnú správu po prerokovaní s ministerstvom, a ak rozhodovanie môže mať vplyv na priebeh, povahu alebo vyznačenie štátnej hranice, aj s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky.

Medzinárodné vzťahy

Slovensko je signatárom Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier a Dohovoru o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja. Na základe Dohovoru o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja bola zriadená Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja (MKOD), ktorá plní úlohu koordinátora pre implementáciu RSV v tomto medzinárodnom povodí.

Ako platformy pre implementáciu RSV na medzištátnej úrovni slúžia aj tzv. Komisie pre hraničné vody, ktoré sú založené na základe bilaterálnych zmlúv medzi Slovenskou republikou a susednými krajinami. Komisie pokrývajú hlavne otázky bilaterálneho významu. Otázky širšieho významu sú riešené na úrovni MKOD.

Okrem vyššie spomínaných dohôd má Slovensko uzatvorené dvojstranné medzivládne dohovory o hraničných vodách a o spolupráci v oblasti ochrany životného prostredia so susednými členskými i nečlenskými krajinami. Čiastkového povodia Ipl'a sa týkajú nasledujúce formy spolupráce:

- Dohoda medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Maďarskej ľudovej republiky o úprave vodohospodárskych otázok na hraničných vodách (dátum podpisu: 31. máj 1976, miesto podpisu: Budapešť, účinnosť od: 31. júla 1978). Dohoda bola po vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 zmluvnými stranami vzájomne sukcesovaná.
- Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o spolupráci v oblasti ochrany životného prostredia a ochrany prírody (dátum podpisu: 12. február 1999, miesto podpisu: Bratislava, účinnosť od: 27. mája 1999).

V súčasnosti sú v procese prípravy, resp. ratifikácie tieto zmluvné dokumenty:

- Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o spolupráci na hraničných vodách.

Aktuálne prebiehajú rokovania vodohospodárskych expertov oboch strán o návrhu dohody, ktorá berie do úvahy rámcovú smernicu EU pre vodu. Tento návrh dohody bude základom pre ďalšie rokovania slovenskej a maďarskej strany aj za účasti príslušných rezortov Slovenskej republiky – Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky, Ministerstva financií Slovenskej republiky, Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky.

Spolupráca SR v rámci medzinárodného povodia Visly je realizovaná Ministerstvom životného prostredia SR prostredníctvom Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o vodnom hospodárstve na hraničných vodách.

12.1 Systém kvality organizácií riadených MŽP SR

Certifikáty kvality jednotlivých rezortných inštitúcií sú dostupné na ich internetových stránkach.

12.1.1 Systém zabezpečenia kvality v SHMÚ

Certifikačný orgán pre systémy manažérstva kvality ACERT potvrdil, že Slovenský hydrometeorologický ústav má zavedený, udržiavaný a fungujúci systém manažérstva kvality, ktorý spĺňa požiadavky normy ISO 9001:2000 pre:

- monitorovanie ukazovateľov charakterizujúcich stav ovzdušia a vôd na území Slovenskej republiky,
- hodnotenie, archiváciu a interpretáciu údajov a informácií o stave a režime ovzdušia a vôd,
- poskytovanie údajov a informácií o stave a režime ovzdušia a vôd,
- štúdium a popis dejov v atmosfére a hydrosfére,
- vzdelávaciu činnosť v rámci pôsobnosti ústavu.

12.1.2 Systém zabezpečenia kvality vo VÚVH

VÚVH Bratislava má certifikovaný systém manažérstva kvality podľa normy STN EN ISO 9001:2001 certifikačným orgánom SKQS - Slovenská spoločnosť pre systémy riadenia a systémy kvality s.r.o., Žilina, ako kooperatívny partner DQS GmbH Deutsche Gesellschaft zur Zertifizierung von Managementsystemen. V dňoch 30.9.-2.10.2008 vykonal certifikačný orgán SKQS Žilina a DQS Nemecko vo VÚVH Bratislava recertifikačný audit z ktorého vyplýva, že systém manažérstva kvality je v praxi uplatnený a trend trvalého zlepšovania bol preukázaný.

Systém má funkčný charakter, je využívaný pre rozsah činností poskytovaných VÚVH Bratislava a externí audítori odporúčajú certifikačným orgánom SKQS a DQS vydať certifikát na systém manažérstva kvality podľa normy ISO 9001:2000. Ústav má popri certifikovanom systéme aj akreditované dve laboratóriá Slovenskou národnou akreditačnou službou podľa normy STN ISO/IEC 17025. Sú to:

- Národné referenčné laboratórium pre oblasť vôd na Slovensku,
- Kalibračné laboratórium vodomerných meračov.

Kalibračné laboratórium vodomerných meračov a Oddelenie rádiochémie Národného referenčného laboratória pre oblasť vôd na Slovensku sú okrem toho autorizované Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky.

12.1.3 Systém zabezpečenia kvality v SVP, š. p.

SVP, š. p. má celoštátnu pôsobnosť so štyrmi odštepnými závodmi zriadenými na báze prirodzených povodí.

Skúšobné laboratórium odboru ekológie a vodohospodárskych laboratórií SVP, š. p., odštepného závodu Bratislava (OEVL) je akreditované Slovenskou národnou akreditačnou

službou (SNAS), osvedčenie o akreditácii č. S-232. Platnosť osvedčenia o akreditácii je od 21.05.2008 do 21.05.2012.

Skúšobné laboratória – odboru ekológie a vodohospodárskych laboratórií Odštepného závodu Piešťany boli akreditované Slovenskou národnou akreditačnou službou SNAS. Vodohospodárske laboratórium Piešťany pod registračným číslom S-229 a vodohospodárske laboratórium v Žiline pod registračným číslom S-233. Platnosť osvedčenia o akreditácii je od 21.05.2008 do 21.05.2012.

Skúšobné laboratórium – odbor ekológie a vodohospodárskych laboratórií Odštepného závodu Banská Bystrica je akreditované Slovenskou národnou akreditačnou službou SNAS pod registračným číslom S-230. Platnosť osvedčenia o akreditácii je od 21.05.2008 do 21.05.2012.

Skúšobné laboratórium odboru ekológie a vodohospodárskych laboratórií SVP, š. p., odštepného závodu Košice (OEVHL) je akreditované Slovenskou národnou akreditačnou službou (SNAS), osvedčenie o akreditácii č. S-231. Platnosť osvedčenia o akreditácii je od 21.05.2008 do 21.05.2012.

Skúšobné laboratória – Oddelenia vodohospodárskych laboratórií v Piešťanoch a v Žiline sú akreditované Slovenskou národnou akreditačnou službou SNAS pod registračným číslom S-233. Platnosť osvedčenia o akreditácii je od 21.05.2008 do 21.05.2012.

12.1.4 Systém zabezpečenia kvality v SAŽP

V roku 2004 začala SAŽP s budovaním integrovaného systému manažérstva, ktorý zahŕňa systém manažérstva kvality podľa normy STN EN ISO 9001:2001 a systém environmentálneho manažérstva podľa normy STN EN ISO 14001:2005 v celej SAŽP, s cieľom jeho certifikácie renomovanou certifikačnou spoločnosťou.

Integrovaný systém manažérstva SAŽP opisuje všetky procesy a činnosti, ktoré majú vplyv na kvalitu poskytovaných služieb SAŽP a tieto musia byť plánované, riadené a auditované tak, aby boli splnené všetky požiadavky zákazníkov a zainteresovaných strán.

Pre úspešné fungovanie systému boli stanovené zásady a predmet integrovaného systému manažérstva, jeho procesný model, vymedzená štruktúra dokumentov systému podľa požiadaviek obidvoch noriem a potrieb SAŽP.

SAŽP identifikovala environmentálne aspekty svojich procesov, činností a zariadení a prostredníctvom stanovených cieľov a programov na ich realizovanie riadi významné environmentálne aspekty s cieľom zlepšovania svojho environmentálneho správania.

Budovanie integrovaného systému manažérstva sa ukončilo certifikačným auditom v dňoch 20.-23.9.2005. Certifikačnou spoločnosťou bola spoločnosť BVQI Slovakia, s.r.o., Bratislava, ktorá na základe úspešného certifikačného auditu udelila SAŽP certifikáty systému manažérstva kvality a systému environmentálneho manažérstva.

12.2 Kontaktné miesta na získanie dokumentov

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Sekcia vôd
Nám. Ľ. Štúra 1
812 35 Bratislava

Použitá literatúra

1. Baláži P., Plachá M., Ščerbáková S., Mišíková Elexová E., Lešťáková M., Fidlerová D., Makovinská J., Supeková M.: Aktualizácia klasifikačných schém pre vybrané typy tokov pre vybrané BPK. Priebežná správa VÚVH, 2012, 1- 53.
2. Baláži P., Fidlerová D., Makovinská J., Mišíková Elexová E., Plachá M., Rajczyková E.: Revízia a doplnenie klasifikačných schém pre hodnotenie ekologického stavu (na základe skúseností z výsledkov monitorovania, interkalibrácie). Priebežná správa VÚVH, 2013, 1- 27 (bez príloh).
3. Baláži, P. a kol.: Aktualizácia klasifikačných schém pre hodnotenie ekologického stavu na základe skúseností z výsledkov interkalibrácie. Záverečná správa VÚVH Bratislava, 2014, 1- 21.
4. Bodiš, D., Repčoková, Z., Slaninka, I., Krčmová, K.: Stanovenie požadových a prahových hodnôt ÚPV a hodnotenie chemického stavu podzemných vôd na Slovensku. Záverečná správa. ŠGÚDŠ Bratislava, 2008
5. Bodiš, D. a kol. Návrh stanovenia požadových koncentrácií vybraných kovov vo vodných útvaroch Slovenskej republiky. Záverečná správa. ŠGÚDŠ, SHMÚ, SVP, š. p., UH SAV, Bratislava, 2008.
6. Bodiš, D. - Chriaštel', R. - Kullman, E. - Ľuptáková, A. - Lehotová, D. - Kordík, J. - Slaninka, I., 2013: Kvantitatívne a kvalitatívne hodnotenie útvarov podzemnej vody, Časť II. Hodnotenie trendov obsahu znečisťujúcich látok v útvaroch podzemnej vody. Prípravná štúdia, ŠGÚDŠ Bratislava.
7. Bodiš, D. - Kordík, J. - Slaninka, I., 2014: Kvantitatívne a kvalitatívne hodnotenie útvarov podzemnej vody, časť I. doplnenie hydrogeologickej charakterizácie útvarov podzemnej vody vrátane útvarov geotermálnej vody. Prípravná štúdia, ŠGÚDŠ Bratislava v spolupráci s SHMÚ Bratislava.
8. Bodiš, D. - Kordík, J. - Slaninka, I., 2014: Kvantitatívne a kvalitatívne hodnotenie útvarov podzemnej vody, Časť III. Vyhodnotenie chemického stavu útvarov podzemnej vody. Prípravná štúdia, ŠGÚDŠ Bratislava v spolupráci s SHMÚ Bratislava.
9. Brouwer, R. 2004. The concept of environmental and resource costs. Lessons learned from ECO2. In Brouwer, R., Strosser, P. (eds.), Environmental and resource costs and the Water Framework Directive. An overview of European practices. Workshop Proc. Lelystad : RIZA, p. 3-12.
10. Drahovská D., a kol.: Národný program Slovenskej republiky pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd - aktualizácia k 31. 12. 2012, VÚVH, Bratislava
11. Drahovská D., a kol.: Situačná správa o zneškodňovaní komunálnych odpadových vôd a čistiarenských kalov v Slovenskej republike za roky 2011 – 2012. VÚVH, Bratislava
12. Guidance document No. 7 (2003). Monitoring under the Water Framework Directive. Published by the Directorate General Environment of the European Commission, Brussels, ISBN No. 92-894-5127-0, ISSN No. 1725-1087.
13. Guidance document No. 10. River and Lakes – Typology, reference conditions and classification systems:
[http://www.vuvh.sk/rsv2/download/02_Dokumenty/03_Metodicke_usmernenia/Guidance%20No%2010%20-%20references%20conditions%20inland%20waters%20-%20REFCOND%20\(WG%202.3\).pdf](http://www.vuvh.sk/rsv2/download/02_Dokumenty/03_Metodicke_usmernenia/Guidance%20No%2010%20-%20references%20conditions%20inland%20waters%20-%20REFCOND%20(WG%202.3).pdf)

14. Guidance document No. 13. Overall approach to the classification of ecological status and ecological potential:
[http://www.vuvh.sk/rsv2/download/02_Dokumenty/03_Metodicke_usmernenia/Guidance%20No%2013%20-%20Classification%20of%20Ecological%20Status%20\(WG%20A\).pdf](http://www.vuvh.sk/rsv2/download/02_Dokumenty/03_Metodicke_usmernenia/Guidance%20No%2013%20-%20Classification%20of%20Ecological%20Status%20(WG%20A).pdf)
15. Guidance document No. 23. Eutrophication Assessment in the context of European Water Policies:
http://www3.moew.government.bg/files/file/Water/Legislation/Guidance_EU_legislation/Guidance_document_23_Eutrophication.pdf
16. Guidance No. 26 of Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC): Guidance on Risk Assessment and the Use of Conceptual Models for Groundwater, ISBN-13 978-92-79-16699-0, <http://ec.europa.eu/>.
17. Guidance document No. 27. Technical guidance for deriving environmental quality standards:
http://www.oekotoxzentrum.ch/expertenservice/qualitaetskriterien/verfahren/doc/TGD-EQS_finaldraft.pdf
18. Haines-Yong, R., Potschin, M. 2013. CICES V4.3 - Revised report prepared following consultation on CICES Version 4, August-December 2012. EEA Framework Contract No EEA/IEA/09/003) rozpracováva postupy na ich odvodenie.
19. Halabuk, A., Špulerová : Aktualizácia zoznamu lokalít suchozemských ekosystémov závislých od útvarov podzemných vôd v súlade s požiadavkami rámcovej smernice o vodách (RSV), ÚKE SAV 2012
20. Hlúbiková D., Baláži, P., Mišíková Elexová, E., Fidlerová, D., Lešťáková, M., Plachá, M., Velegová, V.: Analýza výskytu inváznych organizmov vo vodných útvaroch Slovenska. Záverečná správa, VÚVH Bratislava, 1-77, 2014
21. Hornácková-Patschová, A., Chalupková, K., Horvátová, Z.: Návrh hodnotenia rizika vyplývajúceho z aplikovaných pesticídov pre monitoring podzemných vôd. Ročná správa. VÚVH Bratislava, 2008
22. Horvát, O. - Patschová, A., 2014: Riziková analýza nedosiahnutia dobrého chemického stavu do roku 2021 v útvaroch podzemných vôd. Záverečná správa VÚVH, Bratislava.
23. Hucko, P., Matok, P.: Testovanie výrazne zmenených vodných útvarov a návrh revitalizačných opatrení na tokoch Slovenska. VÚVH Bratislava, 2008, 2009 (www.vuvh.sk/rsv)
24. Chriateľ, R. a kol. Doplnok Programu monitorovania stavu vôd pre obdobie 2008 – 2010 (rok 2009) (bez príloh), MŽP SR, Bratislava, 1-35, 2009
25. Kováč, V.: Národná metóda stanovenia ekologického stavu vôd podľa rýb – Slovenský ichtyologický index. Aktualizovaná verzia, AQBIOS Bratislava, december 2010, p. 1-41
26. Kullman, E. a kol.: Metodika hodnotenia kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd Slovenska a hodnotenie kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch a predkvartérnych horninách. Slovenská asociácia hydrogeológov, 2007
27. Makovinská, J. a kol.: Hodnotenie stavu vodných útvarov povrchových vôd Slovenska. Záverečná správa. VÚVH Bratislava, SHMÚ Bratislava, SVP, š. p., ŠGÚDŠ Bratislava, ÚHS AV Bratislava, máj 2009 (www.vuvh.sk/rsv)
28. Makovinská, J., Mišíková Elexová, E., Baláži, P., Fidlerová, D., Lešťáková, M., Ščerbáková, S., Plachá, M., Horváthová, G., Kováč, V.: Biologická validácia typológie. Záverečná správa VÚVH Bratislava, (bez príloh) 1-33, 2013.
29. Makovinská, J., Rajczyk, E., Mišíková Elexová, E., Baláži, P., Hlúbiková, D., Fidlerová, D., Lešťáková, M., Ščerbáková, S., Plachá, M., Horváthová, G., Kováč, V., Velegová, V. Hodnotenie ekologického stavu, ekologického potenciálu a chemického stavu vodných útvarov povrchových vôd za obdobie 2009-2012 pre druhý Vodný plán. Komplexná záverečná správa VÚVH, Bratislava, 2014.

30. Mišíková Elexová, E. a kol.: Vypracovanie klasifikačných schém pre ekologický potenciál (prehodnotenie MEP a GEP). Záverečná správa VÚVH Bratislava, 2014, 1-129.
31. Mišíková Elexová E., Lešťáková M., Ščerbáková S., Baláži P., Fidlerová D., Plachá M., Matok P., Supeková M., Makovinská J., Horváthová G.: Aktualizácia klasifikačných schém pre ekologický potenciál. Ročná správa. VÚVH, Bratislava. 2012.
32. Mišíková Elexová E., Lešťáková M., Ščerbáková S., Baláži P., Fidlerová D., Plachá M., Horváthová G., Matok P., Supeková M., Makovinská J.: Vypracovanie klasifikačných schém pre ekologický potenciál (prehodnotenie MEP a GEP). Ročná správa. VÚVH, Bratislava, 2013., 1-139.
33. Matok, P.: Metodika pre testovanie predbežne určených výrazne zmenených vodných útvarov. VÚVH Bratislava, 2007
34. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd v znení neskorších predpisov.
35. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 270/2010 Z. z. o environmentálnych normách kvality v oblasti vodnej politiky.
36. Nariadenia vlády SR č. 201/2011 Z. z., ktorým sa ustanovujú technické špecifikácie pre chemickú analýzu a monitorovanie stavu vôd
37. Ondrejková, I., Patschová, A. , 2013: Implementácia dusičnanovej smernice 91/676/EEC, VÚVH 2013, 32 str.
38. Patschová, A. , Ondrejková, I., 2012: Implementácia dusičnanovej smernice - 91/676/EEC.
39. Prehľad významných vodohospodárskych problémov, MŽP SR, september 2014
40. Rámcový Program monitorovania vôd Slovenska na roky 2010 – 2015:
http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=88&Itemid=106&lang=sk
41. Program monitorovania vôd Slovenska na rok 2010: <http://www.shmu.sk/sk/?page=1536>
42. Program monitorovania vôd Slovenska na rok 2011:
http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=82&Itemid=100&lang=sk
43. Program monitorovania vôd Slovenska na rok 2012:
http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=105&Itemid=121&lang=sk
44. Program monitorovania vôd Slovenska na rok 2013:
http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=107&Itemid=123&lang=sk
45. Smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000 ustanovujúca rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky:
http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=53&lang=sk
46. Smernica 2008/105/ES Smernica Európskeho parlamentu a Rady o environmentálnych normách kvality v oblasti vodnej politiky, o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 82/176/EHS, 83/513/EHS, 84/156/EHS, 84/491/EHS a 86/280/EHS a o zmene a doplnení smernice 2000/60/ES zo 16. decembra 2008
47. Smernica Komisie 2009/90/ES, ktorou sa v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES ustanovujú technické špecifikácie pre chemickú analýzu a sledovanie stavu vôd.
48. Slivková, K., Holubec, M., a kol.: Správa o stave implementácie smernice rady 91/676/EHS v Slovenskej republike týkajúcej sa ochrany vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov. Záverečná správa. VÚVH Bratislava, 2008

49. Kullman E. a kol. : Aktualizácia hodnotenia kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd, SHMÚ a Slovenská asociácia hydrogeológov (SAH) Bratislava 2014
50. Schutten J., Verweij W., Hall A., Scheidleder A. (2011): Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC), Guidance Document No. 6, Technical Report on Groundwater Dependent Terrestrial Ecosystems, EC Technical Report – 2011 – 056, 28 p., ISBN 978-92-79-21692-3.
51. Šporka, F., Makovinská, J., Hlúbiková, D., Tóthová, L., Mužík, V., Magulová, R., Kučárová, K., Pekárová, P., Mrafková, L.: Metodika pre odvodenie referenčných podmienok a klasifikačných schém pre hodnotenie ekologického stavu vôd. VÚVH Bratislava, SHMÚ Bratislava, ÚZ SAV Bratislava, SAŽP Banská Bystrica, 2007 (www.vuvh.sk/rsv)
52. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 418/2010 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení vodného zákona.
53. Vodný plán Slovenska:
http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=87&lang=sk
54. The Sixth National Communication of the Slovak Republic on Climate Change Under the United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol. Ministry of Environment of the Slovak Republic – Slovak Hydrometeorological Institute, Bratislava 2013.
<http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/ovzdušie/politika-zmeny-klimy/dokumenty/>
55. Plány manažmentu povodňových rizík čiastkových povodí – MŽP SR 2015
56. Guidance document No. 25 on Chemical monitoring of sediment and biota under the Water Framework Directive: <https://circabc.europa.eu/sd/a/7f47ccd9-ce47-4f4a-b4f0-cc61db518b1c/Guidance%20No%2025%20-%20Chemical%20Monitoring%20of%20Sediment%20and%20Biota.pdf>
57. Tkáčová, J., Tarábek, P., Šimovičová, K., Wallová, G., Prokšová, M., Tölgyessy, P., Makovinská, J., Baláži, P. Špecifické výskumné úlohy NRL. Záverečné a priebežné správy, VÚVH Bratislava, 1- 585, 2014